

รายงานการดำเนินงาน

โครงการฝึกอบรมวิทยากรสถานเสวนา (Training for Trainers on Dialogue)

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

หัวหน้าโครงการ

ผศ.ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา

ผู้ประสานงานโครงการ

นางสาวจตุพร ไชยทองศรี

ข้อตกลงเลขที่ ๕ / ๒๕๕๘ (ศพส.)

วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘ – ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘

คำนำ

การดำเนินงานของโครงการฝึกอบรมวิทยากรสถานเสวนา(Training for Trainers on Dialogue) ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล มาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ โครงการได้ดำเนินกิจกรรมในส่วนของโครงการฝึกอบรมวิทยากรสถานเสวนา การอบรมการสถานเสวนาให้แก่คณะต่างๆ รวมทั้งการจัดพิมพ์คู่มือสถานเสวนาฉบับพกพา และการดำเนินการจัดทำคู่มือประกอบการสถานเสวนาและตำราสถานเสวนาตามความทราบแล้วนั้น

กิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้เข้าร่วมการอบรมทุกท่าน และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่ช่วยเผยแพร่และตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการสถานเสวนาที่จะสามารถนำไปใช้แก้ปัญหา บรรเทาความรุนแรงโดยการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ของตน

โครงการฯ ไคร่ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.โคทม อารียา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และการสนับสนุนการจัดการสถานเสวนาเป็นอย่างยิ่ง

โครงการฯ ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหิดล และพี่น้องผู้เข้าร่วมการอบรมการสถานเสวนาทุกครั้งที่ได้ให้ความร่วมมือและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการสถานเสวนาต่อไป

สุดท้ายโครงการฯ ขอขอบคุณคณะกรรมการนโยบาย และคณะกรรมการดำเนินงานทุกท่าน และคุณดวงหทัย ซาติพิทุธิกุล เลขานุการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี และกระบวนกรจากเสมสิกขาลัย คุณพูลฉวี คุณปรีดา เรืองวิชาธร และคุณสมฤดี ดีวรรณวงศ์ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตลอดจนน้องพี เจ้าหน้าที่ทุกท่านของศูนย์ รวมทั้งคุณจตุพร ไชยทองศรี ผู้ช่วยประจำโครงการที่ช่วยเหลือนอย่างแข็งขันเสมอมา

โครงการฝึกอบรมวิทยากรสถานเสวนา(Training for Trainers on Dialogue)

ผศ.ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา

วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

สรุปการดำเนินงาน

โครงการฝึกอบรมวิทยากรสถานเสวนา(Training for trainers on Dialogue) ได้รับการสนับสนุนจาก ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อจัดฝึกอบรมการเป็นวิทยากรกระบวนการสถานเสวนา และเพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการเตรียมการสถานเสวนาให้กับบุคลากรในแวดวงต่างๆ อาทิ ทหาร ตำรวจ ข้าราชการ ผู้นำชาวบ้าน ผู้นำศาสนา นักศึกษา และนักจัดรายการวิทยุ ให้มีความเข้าใจใน กระบวนการสถานเสวนาอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการทำความเข้าใจ ยอมรับ เคารพในความต่างที่หลากหลายในด้านเชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ ซึ่งกระบวนการสถานเสวนาจะเป็นทั้งเครื่องมือ และวิธีการ ในการสร้างเสริมแนวทาง “สันติวิธี” ให้กับกระบวนการขับเคลื่อนพลังของสังคมไทย ในสถานการณ์ที่ภาคส่วน หนึ่งของสังคมต้องเผชิญกับเหตุการณ์ความรุนแรง ตลอดจนความขัดแย้งในระบบของความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับมนุษย์ รวมถึงการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินที่จะนำมาซึ่งการสูญเสียภาวะความมั่นคงของชีวิตในการ ดำรงตนได้อย่างปกติสุข ฉะนั้นการหันหน้าเข้าหากัน เผชิญหน้ากัน ให้การยอมรับในความต่างทางความคิด ความเชื่อ จะเป็นการเปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เคารพในความต่างที่อาจเหมือนกันได้อย่าง ปรารถนาจากอคติ ที่กระบวนการสถานเสวนาได้เข้าไปช่วยคลี่คลายสถานการณ์ความรุนแรงในเหตุการณ์ความ รุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนใต้ได้อีกรูปแบบหนึ่ง

ตั้งแต่โครงการฝึกอบรมวิทยากรสถานเสวนา ได้ดำเนินกิจกรรมมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘ ถึง เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ได้จัดกิจกรรมการสถานเสวนา ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จัดการฝึกอบรม สถานเสวนาให้กับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ดังกิจกรรมต่อไปนี้

กิจกรรมที่ ๑ การอบรมวิทยากรสถานเสวนา จัดร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต บัตตานี เพื่อจัดอบรมวิทยากรสถานเสวนาให้กับข้าราชการทหาร ตำรวจ นักวิชาการ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน นักศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการใช้กระบวนการสถานเสวนาในการ แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

กิจกรรมที่ ๒ การประชุมประสานความร่วมมือผู้นำศาสนา เรื่อง บทบาทของศาสนิกในการสร้างความสมานฉันท์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้นำศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลามในสามจังหวัด ชายแดนใต้ และนำข้อหารือ ผลของการประสานความร่วมมือที่ได้ประกาศเป็นเจตจำนงร่วมกันระหว่างผู้นำทั้งสองศาสนา จัดร่วมกับคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ(กอส.) กองอำนวยการเสริมสร้าง สันติสุขจังหวัดชายแดนใต้(กอ.สสส.จชต.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตบัตตานี และศูนย์ศึกษา และพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

กิจกรรมที่ ๓ การอบรมการสานเสวนา ผู้หญิงกับการสานเสวนา ให้กับกลุ่มผู้นำสตรีฯ ได้รู้จักกระบวนการสานเสวนาให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งต่างๆ รวมทั้งให้สามารถนำกระบวนการสานเสวนาไปเผยแพร่ต่อได้ และยังช่วยเสริมสร้างพลังและศักยภาพของผู้นำสตรีอีกทางหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมนี้ทางโครงการได้รับเชิญจากมูลนิธิฟรีดริค แอแบร์ท (FES) เชิญให้ ผศ.ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา และคุณดวงหทัย บุรณเจริญกิจ เป็นวิทยากร

กิจกรรมที่ ๔ สานเสวนาเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านควนโนรี : ปัญหาขยะ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านควนโนรี กับเทศบาลนาปรัง ซึ่งได้เปิดเวทีให้กับชาวบ้านและตัวแทนเทศบาลนาปรังได้แลกเปลี่ยนพูดคุยกัน รับฟังซึ่งกันและกันถึงปัญหาและความเดือดร้อนที่แต่ละฝ่ายได้รับ ตลอดจนหาแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน มีศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ตลอดจนบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาร่วมเป็นที่ปรึกษาในด้านกฎหมาย นักกฎหมาย นักสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

กิจกรรมที่ ๕ เวทีนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหิดล “ศาสนาพุทธ-อิสลาม : ความรุนแรงและความสมานฉันท์” เพื่อมุ่งเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาในการทางออก ตลอดจนแนวทางการยุติความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเปิดเวทีให้กับสาธารณชนได้เรียนรู้และรับฟังมุมมองของศาสนาเรื่องความรุนแรงและความสมานฉันท์ ซึ่งมีหลายหน่วยงานภายใต้มหาวิทยาลัยมหิดล และองค์กรอิสระและหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท วิทยาลัยศาสนศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ(กอส.) มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) กรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด

กิจกรรมที่ ๖ การสานเสวนาหลังชุมชนสมานฉันท์ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับโครงการดับบ้านดับเมือง และหน่วยงานเฉพาะกิจ ๓๖ (จก ๓๖) ได้จัดให้มีการอบรมการสานเสวนาหลังชุมชนสมานฉันท์ขึ้นเพื่อเป็นการมุ่งเผยแพร่ ส่งเสริมความเข้าใจกระบวนการสานเสวนา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง สะสางเรื่องที่ไม่สบายใจเพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ที่จะเรียนรู้และเข้าใจกันมากยิ่งขึ้นในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน และในชุมชน ในการสานเสวนามีผู้ที่เคยผ่านการฝึกอบรมวิทยากรสานเสวนามาร่วมเป็นวิทยากรนำกระบวนการสานเสวนาประกอบด้วย อาจารย์อารีพันธ์ เทพลักษณ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต ๑ อาจารย์สมเจตน์ นาคเสรี อาจารย์อุสมาน ราชฎ์นิยม จากวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และคุณซารีฟาร์ เจ๊ะมะ

กิจกรรมที่ ๗ การอบรมการสานเสวนาสำหรับนักจัดรายการวิทยุส่วนกลาง กิจกรรมที่ ๘ อบรมการสานเสวนานักจัดรายการวิทยุ ภาคภาษามลายูในสามจังหวัดภาคใต้ และกิจกรรมที่ ๙ การอบรมการสานเสวนานักจัดรายการวิทยุ ภาษาไทยในสามจังหวัดภาคใต้ เป็นการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสานเสวนาให้กับนักจัดรายการวิทยุทหารส่วนกลาง เพื่อนำไปปรับใช้กับการจัดรายการวิทยุในการสร้างความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ ระหว่างประชาชนสามจังหวัดภาคใต้และชาวไทยภาคอื่นๆ ซึ่งรายการวิทยุเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อผู้ฟังจำนวนมาก การนำกระบวนการสานเสวนาเข้าไปใช้ในการจัดรายการวิทยุจะช่วยเปิดพื้นที่ในการสื่อสารสองทางมากขึ้น จัดโดย ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

กิจกรรมที่ ๑๐ เวทีสานเสวนา เรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วม และแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างนิคมสร้างตนเอง อำเภอโคกโพธิ์ ที่ถมที่รูก้าเข้าไปในเขตป่าชุมชน และชาวบ้านผู้อาศัยประโยชน์จากป่าชุมชน ในเวทิดังกล่าวได้สร้างความเข้าใจในเรื่องราวของปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ และได้ฟื้นฟูความสมานฉันท์ซึ่งได้นำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน จัดร่วมกับ โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน มูลนิธิสาธารณสุข และศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

กิจกรรมที่ ๑๑ สานเสวนาชุมชนสัมพันธ์ “ความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ : ปัญหาและทางออก” กิจกรรมที่ ๑๒ ความเข้าใจและการเตรียมตัวที่เหมาะสมเพื่อเข้าสู่การสานเสวนา(Dialogue) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นการอบรมให้กับกลุ่มนักวิชาการ ข้าราชการทหาร ตำรวจ ให้ได้ทำความรู้จักและเรียนรู้กระบวนการสานเสวนา เพื่อให้สามารถนำไปถ่ายทอด ตลอดจนใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ และเพื่อฝึกที่จะเป็นวิทยากรกระบวนการสานเสวนาในอนาคต

ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวที่เป็นกิจกรรมของโครงการฯ และที่ทางโครงการฯ ได้รับเชิญให้เป็นองค์กรร่วมจัด ซึ่ง ผศ.ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา ได้รับเชิญเป็นวิทยากรกระบวนการสานเสวนาในกิจกรรมต่างๆ ข้างต้น

จากความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมพบว่า สังคมทั่วไปมีความหลากหลาย ทุกคนต่างมีฐานคติ ความคิด ความเชื่อ ในแบบและมุมมองของตนเอง สิ่งที่เราเชื่อมันถูกต้อง ดีสุด การนำกระบวนการสานเสวนามาแนะนำเสนอต่อสังคมจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้คนคุยกันได้อย่างมีความสุขบนความแตกต่าง โดยอาศัยกระบวนการการฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังตนเอง ฟังคนอื่น และฟังความเจ็บเพื่อให้เข้าใจตนเองอันเป็นภาพสะท้อนหรือกระจกเงาให้เราได้เห็นกลับเข้าไปทำความเข้าใจและเรียนรู้ตนเองจากภายในมากขึ้น การได้ยินทั้งเสียงของตนเองและเสียงของคนอื่นจะสร้างให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่การตรวจสอบภายใน(จิตใจ) และขัดเกลาพฤติกรรมการแสดงออกทางวาจาของคนอย่างเป็นอัตโนมัติ ซึ่งนับเป็นหนึ่งหัวใจ

หลักของกระบวนการสานเสวนา อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงฐานคติ ที่อยู่บนฐานของการยอมรับกันและกัน
อย่างเท่าเทียมกัน อันจะนำไปสู่สังคม “สันติสุข” ที่เราปรารถนา ดังที่มาร์กาเรต วีตเลย์ กล่าวไว้ว่า “การสนทนา
เป็นโอกาสของการมาพบปะกันอย่างเท่าเทียม ไม่ใช่มาพบปะกันตามสถานภาพหรือบทบาท สิ่งที่ทำให้เราเท่า
เทียมกัน ประการแรกคือเราเป็นมนุษย์ด้วยกัน เหตุผลที่สองเพราะว่าเราต้องการในกันและกัน ไม่ว่าอะไรก็
ตามที่เราารู้อยู่แล้ว นั่นยังไม่เพียงพอ เราไม่เคยรู้สึกเพียงพอที่จะได้เห็นทั้งหมดหรือองค์รวมครั้งแล้วครั้งเล่า
และเราไม่สามารถเห็นทั้งหมดได้ตามลำพัง บางคนเห็นบางอย่าง ซึ่งพวกเราที่เหลืออยู่อาจจะต้องการ” สุนทรีย
สนทนา, วิศิษฐ์ วังวิญญู

โครงการอบรมวิทยากรสานเสวนา

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทสรุปการดำเนินงาน

โครงการฝึกอบรมวิทยากรสถานเสวนา

๑

การอบรมวิทยากรสถานเสวนา

๒

การประชุมประสานความร่วมมือผู้นำศาสนา “บทบาทของศาสนิกในการสร้างความสมานฉันท์”

๒๔

การอบรมสถานเสวนา ผู้หญิงกับการสถานเสวนา

๓๕

สถานเสวนาเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านควนโนรี : ปัญหาขยะ

๕๒

เวทีนโยบายสาธารณะมหาวิทยาลัยมหิดล

๖๖

“ศาสนาพุทธ - อิสลาม : ความรุนแรงและความสมานฉันท์

การสถานเสวนาหลังชุมชนสมานฉันท์

๘๒

การอบรมการสถานเสวนาสำหรับนักจัดรายการวิทยุส่วนกลาง

๙๒

การสถานเสวนานักจัดรายการวิทยุ ภาคภาษามลายูในสามจังหวัดภาคใต้

๑๐๔

การสถานเสวนานักจัดรายการวิทยุ ภาคภาษาไทยในสามจังหวัดภาคใต้

๑๐๙

การสถานเสวนาเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมและแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี”

๑๑๐

สถานเสวนาชุมชนสัมพันธ์ “ความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ : ปัญหาและทางออก”

๑๑๔

ความเข้าใจและการเตรียมตัวที่เหมาะสมเพื่อเข้าสู่การ “สถานเสวนา”(Dialogue)

๑๒๐

โครงการ ฝึกอบรมวิทยากรการสานเสวนา

(Training for Trainers on Dialogue)

๑. หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องมาจากสถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันมีสาเหตุมาจากเงื่อนไขปัจจัยหลายประการ ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด ความบาดหมาง และความไม่ไว้เนื้อเชื่อใจจนกระทั่งกลายเป็นความหวาดระแวงระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการและประชาชนทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิม

การเสวนา เป็นการเรียนรู้ เพื่อเข้าใจความแตกต่างหลากหลาย เป็นทั้ง “เครื่องมือ” และ “วิธีการ” ในการเสริมสร้าง “สันติวิธี” แบบหนึ่งด้วยท่าทีที่ผู้ที่มีจุดยืนต่างกัน “ฟัง” และสร้างความสัมพันธ์อย่างใหม่ที่จะเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธีได้ตระหนักถึงความสำคัญในการให้ความรู้ ความเข้าใจดังกล่าว จึงได้จัดการฝึกอบรมเพื่อเตรียมการสู่การสานเสวนา โดยได้จัดการฝึกอบรมทหาร ตำรวจ ข้าราชการ ผู้นำนักศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และนักจัดรายการวิทยุ มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว

เพื่อให้การอบรมและการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการเตรียมการสานเสวนา เพื่อการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงประสบผลสำเร็จ และสามารถนำไปใช้ได้มากขึ้น ศูนย์ฯ จึงดำริให้จัดการฝึกอบรมผู้นำหรือผู้ที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องสานเสวนาดังกล่าวในหมู่บุคคลและผู้เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งและความรุนแรง โดยศูนย์ฯ จะจัดทำคู่มือการทำสานเสวนา ชุดฝึกอบรมอันประกอบด้วยแผนการสอน/การอบรม พร้อมสื่อและอุปกรณ์ประกอบการอบรมในรูปของซีดี และเอกสารประกอบการสอนฉบับสมบูรณ์ในรูปของหนังสือในโอกาสต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่ออบรมวิทยากรผู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเรื่องสานเสวนา
๒. เพื่อผลิตคู่มือสำหรับผู้เข้าอบรมและสำหรับวิทยากรเรื่องการสานเสวนา
๓. เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อช่วยลดปัญหาความรุนแรงภาคใต้ โดยผ่านกระบวนการสานเสวนา ซึ่งจะใช้สำหรับผู้เข้าอบรมและสำหรับวิทยากร
๔. เพื่อให้รู้วิธีนำกระบวนการสานเสวนามาใช้ในการลดปัญหาความขัดแย้งและปัญหาอื่นๆ

๓. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. สามารถพัฒนาบุคลากรให้สามารถความเข้าใจ และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสานเสวนาแก่ผู้อื่นได้
๒. ผลิตชุดฝึกอบรมเรื่องการสานเสวนา ประกอบด้วยคู่มือ แผนการฝึกอบรม สื่อและอุปกรณ์การอบรม

๓. ผลิตเอกสารในรูปแบบของหนังสือเกี่ยวกับกระบวนการสานเสวนาเป็นภาษาไทยฉบับสมบูรณ์
๔. สามารถเผยแพร่การสานเสวนาให้แพร่หลาย อันเป็นการเรียนรู้เพื่อการลดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี
๕. สามารถนำกระบวนการสานเสวนาไปใช้ในการลดปัญหาความขัดแย้ง

๔. ลักษณะกิจกรรม

แบ่งเป็นกิจกรรมการอบรม และการผลิตชุดฝึกอบรม

๑. การบรรยายความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการและการเตรียมตัวก่อนการสานเสวนา
๒. การสาธิต ขั้นตอนการสานเสวนา
๓. การระดมความคิด กระตุ้นการมีส่วนร่วม อาจได้ประสบการณ์ ได้เนื้อหากว้างขึ้นและได้มุมมองใหม่
๔. บทบาทสมมติ/ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ความขัดแย้งโดยบทบาทสมมติ เป็นผู้กระทำและ ผู้ถูกกระทำ ต้องการการปฏิบัติเช่นไร เพื่อให้สอดคล้องกับสันติวิธี
๕. การฝึกสอนการสานเสวนา
๖. การสร้างชุดฝึกอบรม ขั้นตอนและแผนการอบรมในรูปแบบวีซีดี
๗. การสร้างเอกสาร ในรูปของคู่มือและหนังสือประกอบกระบวนการสานเสวนา

๕. ผู้รับผิดชอบอบรมโครงการ ผ.ศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผา
๖. องค์กรรับผิดชอบโครงการ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล
๗. ระยะเวลาโครงการ ๘ เดือน (กรกฎาคม ๒๕๕๘ – กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙)

๙. แผนการดำเนินการ

แผนงาน		ก.ค. ๕๖	ก.ค. ๕๖	ก.ค. ๕๖	ก.ค. ๕๖	พ.ย. ๕๖	ธ.ค. ๕๖	ม.ค. ๕๗	ก.พ. ๕๗
๑	ประชุมฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ๑. ทหาร ตำรวจ ข้าราชการด้านพัฒนา อาจารย์มหาวิทยาลัย ๒. ผู้นำศาสนา องค์กรเอกชนที่ทำงานชุมชน	●							
๒	คัดเลือกวิทยากร แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ๑. ข้าราชการ/อาจารย์ ไปอบรมข้าราชการและราษฎร (ประชาสัมพันธ์ จ.ปัตตานี) ๒. ผู้นำศาสนา/อาจารย์/ข้าราชการ ไปอบรมผู้นำศาสนาพุทธและมุสลิม ๓. องค์กรพัฒนาเอกชน/อาจารย์/ข้าราชการ ไปอบรมผู้นำชุมชนพุทธและมุสลิม		●						
๓	ร่างคู่มือการเรียนและแผนการสอน	●	●	●					
๔	จัดเตรียมต้นฉบับและพิมพ์คู่มือการเรียน			●					
๕	จัดเตรียมต้นฉบับและพิมพ์แผนการสอน				●				
๖	อบรมวิทยากร ๑๙-๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘	●							
๗	วิทยากรทดลองอบรมและทดลองใช้คู่มือ ครั้งที่ ๑ (อบรมให้กับข้าราชการและราษฎร จัดโดยกองประชาสัมพันธ์ จ.ปัตตานี)	●							
๘	วิทยากรทดลองอบรมและทดลองใช้คู่มือ ครั้งที่ ๒ (อบรมให้กับนักจัดรายการวิทยุ – ข้าราชการพลเรือนและความมั่นคงในพื้นที่)		●						
๙	วิทยากรทดลองอบรมและทดลองใช้คู่มือ ครั้งที่ ๓ (อบรมให้กับผู้นำชุมชน-ศาสนา นักจัดรายการวิทยุทั่วประเทศ ข้าราชการ)						●		
๑๐	ประเมินผลวิทยากรและคู่มือการเรียนการสอน						●		
๑๑	ปรับปรุงคู่มือการเรียนการสอน				●	●	●		
๑๒	หนังสือรวบรวมองค์ความรู้และประสบการณ์การสานเสวนา	●	●	●	●	●	●	●	
๑๓	เตรียมต้นฉบับและจัดพิมพ์หนังสือ							●	●
๑๔	ประชุมฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นำเสนอผล							●	
๑๕	เผยแพร่แนวคิด / ประชาสัมพันธ์ / เสนอเป็นนโยบายสาธารณะ	●	●	●	●	●	●	●	●

๑๐. งบประมาณ

ที่	รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
งบบุคลากร : ค่าตอบแทน		๑๙๕,๐๐๐
๑	ผู้ช่วยวิจัย ผู้ประสานงาน ๘,๐๐๐ บาท X ๑ คน X ๘ เดือน	๖๔,๐๐๐
๒	ค่าตอบแทนการเขียน คู่มือผู้เรียนการสานเสวนา	๒๐,๐๐๐
๓	ค่าตอบแทนการเขียน แผนการสอนการสานเสวนา	๒๐,๐๐๐
๔	ค่าตอบแทนการเขียนหนังสือการสานเสวนาฉบับสมบูรณ์	๕๐,๐๐๐
๕	ค่าตอบแทนวิทยากรการสานเสวนา ((๒ วัน X ๑ ครั้ง) + (๑ วัน x ๓ ครั้ง)) X ๕,๐๐๐ บาท	๒๐,๐๐๐
๖	ค่าตอบแทนผู้ช่วยวิทยากรการสานเสวนา ((๒ วัน X ๑ ครั้ง)+(๑ วัน x ๓ ครั้ง)) X ๓ คน X ๒,๐๐๐ บาท	๓๐,๐๐๐
งบดำเนินงาน : ค่าใช้สอย		๔๕๕,๐๐๐
๑	ค่าจัดพิมพ์คู่มือผู้เรียนและผู้สอน ๕๐,๐๐๐ X ๒ เล่ม (ฉบับละ ๕๐๐ เล่ม)	๑๐๐,๐๐๐
๒	ค่าจัดทำวีซีดี ๕๐๐ แผ่น	๒๐,๐๐๐
๓	ค่าจัดพิมพ์หนังสือฉบับสมบูรณ์ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม	๑๐๐,๐๐๐
๔	ค่าจัดประชุมประเมินผล วิทยากรและคู่มือการเรียนการสอน	๒๐,๐๐๐
๕	ค่าใช้จ่ายในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ นำเสนอเป็นนโยบายสาธารณะ	๕๐,๐๐๐
๖	ค่าใช้จ่ายในการจัดอบรมวิทยากร ๗๐,๘๐๐ บาท X ๑ ครั้ง	๗๐,๘๐๐
๗	ค่าใช้จ่ายในการจัดอบรมทดลองปฏิบัติ ๕๑,๖๐๐ บาท X ๒ ครั้ง	๘๓,๒๐๐
ค่าวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน		๑๖,๐๐๐
ค่าสาธารณูปโภค (โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต ไปรษณีย์)		๑๖,๐๐๐
รวม (หกแสนเจ็ดหมื่นบาทถ้วน)		๖๗๐,๐๐๐

หมายเหตุ

๑. ข้อ ๒. รวมผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นวิทยากรทั้งหมด ๓๐ คน แบ่งเป็น ข้าราชการ ๕ คน อาจารย์ ๑๐ คน ผู้นำศาสนาพุทธ ๕ คน ผู้นำศาสนาอิสลาม ๕ คน เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ๕ คน
๒. ข้อ ๕ – ข้อ ๗ ผู้ได้รับการฝึกอบรมเป็นวิทยากรจะไปฝึกสอนให้กับกลุ่มเป้าหมาย ๓ กลุ่มโดยแบ่งวิทยากรฝึกสอนออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้
 - กลุ่มที่ ๑ วิทยากรประกอบด้วย ข้าราชการ ๕ คน และอาจารย์ ๕ คน อบรมให้กับ ข้าราชการและราษฎร จัดโดยกองประชาสัมพันธ์ จังหวัดปัตตานี จำนวน ๒ ครั้ง ครั้งละ ๒๓๐ คน
 - กลุ่มที่ ๒ วิทยากรประกอบด้วย ผู้นำศาสนา ๑๐ คน และอาจารย์ ๕ คน นำการเสวนาให้กับนักจัดรายการวิทยุ – ข้าราชการพลเรือนและความมั่นคงในพื้นที่จำนวน ๒๐ คน
 - กลุ่มที่ ๓ วิทยากรประกอบด้วย เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ๕ คน และอาจารย์ ๕ คน อบรมให้กับผู้นำชุมชน-ศาสนา นักจัดรายการวิทยุทั่วประเทศ และข้าราชการจำนวน ๒๐ คน

หมายเหตุ

๑. งบประมาณงาน ข้อ ๖ ค่าใช้จ่ายในการจัดอบรม ๑ ครั้ง
๒. การอบรมวิทยากร มี ผู้เข้ารับการอบรม ๓๐ คน คณะทำงาน ๕ คน รวม ๓๕ คน
๓. การอบรม ฝึกสอน ๓ ครั้ง ผู้เข้ารับการอบรม ๒๐ คน วิทยากรฝึกสอน ๑๐ คน คณะทำงาน ๕ คน รวม ๓๕ คน
๔. มีรายละเอียดค่าใช้จ่ายในการอบรม ๒ วัน ๑ คืน สำหรับการอบรมวิทยากร (๑๙-๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘)

๑) ค่าที่พัก ๙๐๐ บาท X ๑๗ ห้อง X ๑ คืน	= ๑๕,๓๐๐ บาท
๒) ค่าอาหาร ๒๐๐ บาท X ๓ มื้อ X ๓๕ คน	= ๑๕,๗๕๐ บาท
๓) อาหารว่าง ๔๐ บาท X ๒ มื้อ X ๒ วัน X ๓๕ คน	= ๕,๖๐๐ บาท
๔) ค่าห้องประชุม ๓,๐๐๐ บาท X ๒ วัน	= ๖,๐๐๐ บาท
๕) ค่าเช่า LCD ๑,๐๐๐ บาท X ๒ วัน	= ๒,๐๐๐ บาท
๖) ค่าเดินทางผู้เข้าร่วมอบรม	= ๑๒,๐๐๐ บาท
๗) ค่าเดินทางวิทยากรและผู้ช่วย ๒ คน X ๖,๐๐๐ บาท	= ๑๒,๐๐๐ บาท
๘) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	= ๒,๑๕๐ บาท
รวม	= ๗๐,๘๐๐ บาท

๕. สำหรับการอบรมทดลองฝึกนักฝึกอบรม ๔ ครั้ง จะอบรมครั้งละ ๑ วัน สำนักประชาสัมพันธ์ จังหวัดปัตตานี จะเป็นเจ้าภาพจัดให้ ๒ ครั้ง ในวันที่ ๒๕ และ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ และ ศพส. รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ๒ ครั้ง

๑) ค่าที่พัก ๙๐๐ บาท X ๒ ห้อง X ๑ คืน	= ๑,๘๐๐ บาท
๒) ค่าอาหาร ๒๐๐ บาท X ๑ มื้อ X ๓๕ คน	= ๗,๐๐๐ บาท
๓) อาหารว่าง ๔๐ บาท X ๒ มื้อ X ๑ วัน X ๓๕ คน	= ๒,๘๐๐ บาท
๔) ค่าห้องประชุม ๓,๐๐๐ บาท X ๑ วัน	= ๓,๐๐๐ บาท
๕) ค่าเช่า LCD ๑,๐๐๐ บาท X ๑ วัน	= ๑,๐๐๐ บาท
๖) ค่าเดินทางผู้เข้าร่วมอบรม	= ๑๒,๐๐๐ บาท
๗) ค่าเดินทางวิทยากรและผู้ช่วย ๒ คน X ๖,๐๐๐ บาท	= ๑๒,๐๐๐ บาท
๘) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	= ๒,๐๐๐ บาท
รวม	= ๔๑,๖๐๐ บาท

การอบรมวิทยากรสถานเสวนา

วันที่ ๑๙ - ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐- ๒๐.๓๐ น.

ณ โรงแรมซีเอส จังหวัดปัตตานี

โดย

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีได้จัดให้มีการอบรมวิทยากรสถานเสวนาแก่ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักวิชาการ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำนักศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างความเข้าใจ และส่งเสริมการใช้กระบวนการสถานเสวนาในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

การอบรมมีขึ้น ณ โรงแรมซีเอส จังหวัดปัตตานีโดยได้รับเกียรติจาก รศ.ผดุงยศ ดวงมาลา รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นประธานเปิดงาน และมี ผศ. ดร. ปรีชาต สุวรรณบุบผา จากศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นวิทยากรสถานเสวนา

ประธานคาดหวังว่าการจัดการอบรมจะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำกระบวนการสถานเสวนาไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างประสบผลสำเร็จ เพราะการสถานเสวนาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ความแตกต่างหลากหลาย ด้วยท่าทีที่มีจุดยืนต่างกัน แต่ฟังและเข้าใจกันมากขึ้น

วัตถุประสงค์ในการอบรมในครั้งนี้ มี ๔ ประการคือ ๑. อบรมวิทยากรผู้ถ่ายทอดความรู้ ๒. ผลิတ်คู่มือผู้เข้าอบรมและวิทยากร ๓. เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อลดปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ โดยผ่านกระบวนการสถานเสวนา ๔. เพื่อให้รู้จักการนำกระบวนการสถานเสวนามาใช้ในการลดปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงอื่น ๆ

การอบรมเริ่มด้วยการแนะนำตัวเพื่อสร้างความคุ้นเคย จากนั้น ผศ. ดร. ปรีชาต สุวรรณบุบผา วิทยากรสถานเสวนาได้บรรยายทบทวนสาระของการสถานเสวนา ว่าการสถานเสวนาเป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง โดย ฟังตัวเอง ฟังคนอื่น และฟังความเงียบเพื่อให้เข้าใจสิ่งที่ตนเองฟัง และว่าหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการทำสถานเสวนาคือการยอมรับความแตกต่างหลากหลาย วิธีคิดแบบยอมรับ คือเคารพในตัวตนและความแตกต่างของผู้อื่นอย่างที่เขาเป็นเขา ต้องยอมรับเขา อย่างเขาเป็นเขา ไม่เอากรอบของเราไปใส่เขา และยอมรับว่าทางเลือกวิถีชีวิตของทุกคน ล้วนมีค่าในตัวเอง และสามารถทำให้เขามีความสุขได้

ทั้งนี้ ผศ. ดร. ปรีชาต สุวรรณบุบผา ยังชี้ให้เห็นความสำคัญของวิทยากร ว่าเป็นผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้กระบวนการสถานเสวนาซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยากรเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้สอน เป็นผู้บรรยายรวมทั้งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ขณะเดียวกันผู้สอนมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนไปหาความรู้ได้ เพราะฉะนั้นวิทยากรเป็นผู้สอนในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ฝึกงานด้วย

ผู้เข้าอบรมได้ร่วมทำกิจกรรมเพื่อฝึกการเป็นวิทยากรสถานเสวนาที่ดี รวมทั้งแบ่งกลุ่มระดมความคิด จัดสถานเสวนาภายใต้โจทย์ที่กำหนด เพื่อฝึกการใช้กระบวนการสถานเสวนา การสังเกต การหาเงื่อนไขปัจจัย การ

วิเคราะห์ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเมื่อเข้าสู่สถานการณ์ การใช้คำพูดในการควบคุมสถานการณ์เพราะผู้สนทนาเป็นผู้ที่อยู่ท่ามกลางความแตกต่างทางความคิดของสองฝ่าย

ทั้งนี้ผู้เข้าอบรมต่างเล็งเห็นประโยชน์ของการอบรม และความสำคัญกระบวนการสนทนา และยอมรับว่า การสนทนาจะเป็นหนึ่งช่องทางออกที่ดีในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งไม่ว่าในระดับประเทศ ชุมชน หรือครอบครัว

หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องมาจากสถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันมีสาเหตุมาจากเงื่อนไขปัจจัยหลายประการ ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด ความบาดหมาง และความไม่ไว้วางใจจนกระทั่งกลายเป็นความหวาดระแวงระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการและประชาชนทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิม

การสนทนา เป็นการเรียนรู้ เพื่อเข้าใจความแตกต่างหลากหลาย เป็นทั้ง “เครื่องมือ” และ “วิธีการ” ในการเสริมสร้าง “สันติวิธี” แบบหนึ่งด้วยท่าทีที่ผู้นำมาจัดตั้งต่างกัน “ฟัง” และสร้างความสัมพันธ์อย่างใหม่ที่จะเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธีได้ตระหนักถึงความสำคัญในการให้ความรู้ ความเข้าใจดังกล่าว จึงได้จัดการฝึกการอบรมเพื่อเตรียมการสู่การสนทนา โดยได้จัดการฝึกอบรมทหาร ตำรวจ ข้าราชการ ผู้นำนักศึกษา ผู้นำชุมชน และผู้นำศาสนา มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วนั้น

เพื่อให้การอบรมและการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการเตรียมการสนทนา เพื่อการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงประสบผลสำเร็จ และสามารถนำไปใช้ได้มากขึ้น ศูนย์ฯ จึงดำริให้จัดการฝึกอบรมผู้นำหรือผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องสนทนาดังกล่าวในหมู่บ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งและความรุนแรง โดยศูนย์ฯ จะจัดทำคู่มือการทำสนทนา ชุดฝึกอบรมอันประกอบด้วยแผนการสอน/การอบรม พร้อมสื่อและอุปกรณ์ประกอบการอบรมในรูปแบบของซีดี และเอกสารประกอบการสอนฉบับสมบูรณ์ในรูปแบบของหนังสือในโอกาสต่อไป

วิสัยทัศน์

เป็นโครงการที่จัดอบรมเพื่อสร้าง “วิทยากร” ผู้สามารถถ่ายทอด ฝึกอบรมและประยุกต์ใช้กระบวนการสนทนาให้แพร่หลาย ให้สามารถนำหลักและกติกาไปใช้ให้กลมกลืนในชีวิตปกติของบุคคลและชุมชน

พันธกิจ

โครงการฝึกอบรมนี้มีพันธกิจที่จะส่งเสริมการประยุกต์ใช้กระบวนการสนทนาเพื่อการลดปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในจังหวัดภาคใต้ โดยการสร้าง “ต้นแบบ” ของบุคลากร “สนทนา” พร้อมกับการผลิตคู่มือ และหนังสือเกี่ยวกับการสนทนาเพื่อการเผยแพร่และนำไปใช้ได้จริง

วัตถุประสงค์

๕. เพื่ออบรมวิทยากรผู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเรื่องสานเสวนา
๖. เพื่อผลิตคู่มือสำหรับผู้เข้าอบรมและสำหรับวิทยากรเรื่องการสานเสวนา
๗. เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อช่วยลดปัญหาความรุนแรงภาคใต้ โดยผ่านกระบวนการสานเสวนา ซึ่งจะใช้สำหรับผู้เข้าอบรมและสำหรับวิทยากร
๘. เพื่อให้รู้วิธีนำกระบวนการสานเสวนามาใช้ในการลดปัญหาความขัดแย้งและปัญหาอื่นๆ

หลักคิดและความเชื่อพื้นฐาน

๑. สานเสวนาเป็นกระบวนการสันติวิธี
๒. บุคคลทุกภาคส่วน สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการสานเสวนาได้ไม่ว่าเป็นบุคคลในภาคราชการ ทหาร ตำรวจ นักวิชาการ ชาวบ้าน นักบวช ศาสนิกชน ของศาสนาต่างๆ
๓. สานเสวนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และควรประกอบด้วยการนำไปปฏิบัติได้
๔. สานเสวนาไม่ใช่คำตอบสุดท้าย แต่สามารถเอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความเข้าใจเพื่อร่วมมือ การป้องกัน และการแก้ไข ถ้าขั้นตอนและการเตรียมตัวของผู้ร่วมสานเสวนาอยู่ในเงื่อนไขที่เหมาะสม

สาระการอบรม

๑. กระบวนการสานเสวนา
๒. การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่กระบวนการ
๓. กิจกรรมเพื่อชี้ประเด็นการยอมรับความแตกต่างหลากหลาย
๔. กติกาการสานเสวนา
๕. กิจกรรมเพื่อทดสอบการฟังอย่างลึกซึ้ง
๖. กิจกรรมเพื่อการวิเคราะห์/นำกฎกติกาไปใช้ในสถานการณ์จริง
๗. การแสดงบทบาทสมมุติเพื่ออยู่ในกระบวนการสานเสวนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. สามารถพัฒนาบุคลากรให้สามารถความเข้าใจ และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสานเสวนา แก่ผู้อื่นได้
๒. ผลิตชุดฝึกอบรมเรื่องการสานเสวนา ประกอบด้วยคู่มือ แผนการฝึกอบรม สื่อและอุปกรณ์การอบรม
๓. ผลิตเอกสารในรูปแบบของหนังสือเกี่ยวกับกระบวนการสานเสวนาเป็นภาษาไทยฉบับสมบูรณ์

๔. สามารถเผยแพร่การสานเสวนาให้แพร่หลาย อันเป็นการเรียนรู้เพื่อการลดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี
๕. สามารถนำกระบวนการสานเสวนาไปใช้ในการลดปัญหาความขัดแย้ง

วิธีการอบรม

๑. การบรรยาย
๒. งานกลุ่ม/การระดมสมอง
๓. การนำเสนอที่แสดงว่ามีกรรรับฟัง การยอมรับความหลากหลาย หรือการข้ามพรมแดนของปัจเจกบุคคล
๔. การแสดงบทบาทสมมติ
๕. การแสดงบทบาทเป็นวิทยากรโดยทำเป็นแบบฝึกหัดรายกลุ่ม

๙. ผู้เข้าอบรม ทหาร ตำรวจ ข้าราชการ นักศึกษา ชาวบ้าน และผู้นำศาสนาชาวไทย พุทธ/ คริสต์/ อิสลาม ซึ่งเป็นผู้ผ่านการอบรมการเตรียมตัวก่อนการสานเสวนา ยกเว้นบางกรณีที่พิจารณาตามความเหมาะสม

๑๐. จำนวนผู้เข้าอบรม ๕๕ คน

๑๒. การประเมินผล

๑. โดยการสังเกตระหว่างการอบรม
๒. การสาธิต และฝึกหัดเป็นวิทยากร
๓. การวัดผลจากการทดลองปฏิบัติเป็นวิทยากรในงานอบรมประชาสัมพันธ์จังหวัดปัตตานี วันที่ ๒๕ - ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘

สรุปผลการอบรม

ประธานกล่าวเปิดงาน จากนั้นวิทยากรเชิญผู้เข้าอบรมสงบจิตเพื่อการเริ่มต้นที่ดี

กิจกรรมแนะนำตัว โดยให้แนะนำตัวคนที่นั่งข้างของตน

บททวนสาระของการสานเสวนาโดย ผศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผา

วิทยากรเป็นผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้กระบวนการสานเสวนาซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยากรเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ วิทยากรเป็นผู้สอน เป็นผู้บรรยายรวมทั้งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ขณะเดียวกันผู้สอนมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนไปหาความรู้ได้ด้วย เพราะฉะนั้นวิทยากรเป็นผู้สอนในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ฝึกงาน

กิจกรรมเพื่อความเข้าใจความแตกต่างหลากหลาย

ทฤษฎีไข่ดาว

คนเปรียบเหมือนไข่ดาว มีตัวตนอยู่ข้างใน บางครั้งไม่อยากให้ใครเข้ามายุ่ง หรือรู้สึกดีกับบางคน ยอมให้บางคนเข้ามาสัมผัสความรู้สึกลึก ๆ ส่วนที่เป็นไข่ดาวเป็นเขตสบายซึ่งแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนรู้สึกสบายเวลาที่อยู่กับผู้หนึ่งด้วยกัน บางคนอยู่กับกลุ่มคนที่พูดภาษามลายูด้วยกันแล้วไม่รู้สึกรู้สึกรู้สึกอึดอัด เขตที่อยู่นอกไข่ดาวเป็นเขตกระหะหรือเสี่ยง ทฤษฎีนี้บอกว่าต้องพยายามก้าวเข้าสู่เขตเสี่ยง เพื่อขยายขอบเขตสบายให้กว้างขึ้น เหมือนการเป็นนักสานเสวนา ทั้งนี้ถ้ามีคนมาพูดตรงข้าม เราอาจทำอะไรไม่ถูกหรือเราอาจไม่อยากเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น แต่ก็ต้องค่อย ๆ ฝึกฝนให้ ๒ ฝ่าย เกิดการรับฟังกันและกัน เมื่อทำบ่อย ๆ ขึ้น เขตสบายก็จะขยายออกไป แต่ก็จะไม่พยายามเลยเขตเสี่ยงออกไปไกล เพราะจะเข้าสู่เขตสบาย เพราะอาจจะทำให้เกิดการทะเลาะกันและมีความรุนแรงเกิดขึ้น

บททวนสาระของการสานเสวนา(ต่อ)โดย ผศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผา

กระบวนการสานเสวนาคือ กระบวนการที่มีคนสองคน หรือสองกลุ่มขึ้นไปที่แตกต่างกันมาอยู่ด้วยกัน ความแตกต่างเป็นเรื่องปกติ ดังนั้นเราต้องยอมรับเขาอย่างที่เขาเป็น ทำอย่างไรเราจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ วิธีคิดแบบยอมรับ ๑. คือเราจะเคารพในตัวตนและความแตกต่างของผู้อื่นอย่างที่เขาเป็นเขา ๒. เราต้องยอมรับเขา อย่างเขาเป็นเขา ไม่เอากรอบของเราไปใส่เขา และยอมรับว่าทางเลือก วิธีชีวิตของทุกคน ล้วนมีค่าในตัวเอง และสามารถทำให้เขามีความสุขได้

ทฤษฎีสานเสวนาเดวิด โบห์ม คือการฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังตัวเอง เสร็จแล้วเราก็กฟังผู้อื่นที่มีกรอบอ้างอิงต่างจากเราโดยฟังจากกรอบอ้างอิงของเขา ตัดกรอบอ้างอิงของเราไปชั่วคราว ไม่เอาตัวเราไปตัดสินถึงแม้จะไม่เห็นด้วย ต่อไปคือฟังความเงียบ เป็นการฟังผลการฟังทั้งของผู้อื่นและตัวเอง

กฎสานเสวนาของ สวีดเลอร์

๑. ไม่มีวาระซ่อนเร้น จริงใจ

๒. ปฏิบัติต่อกุศลชนแบบคนกันคน
๓. ไม่มีปมด้อย ปมโด่ง ทุกคนเท่าเทียมกันให้โอกาสเท่า ๆ กัน
๔. คงจุดยืนของเรา แต่พร้อมที่จะเปิดใจฟังความแตกต่างหลากหลาย
๕. ฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ไม่ตัดสินคนอื่นก่อน
๖. ใจกว้างยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์
๗. ชื่อสัตย์ต่อกุศลชน ชื่อสัตย์ต่อจุดยืนของตัวเอง แต่ไม่ยอมรับอะไร เพราะไม่ยากขัดแย้ง
๘. ไว้วางใจผู้อื่นว่าเขาก็มีเหตุผลและสามารถหาทางออกได้และเป็นสิ่งที่ดีของเขาเหมือนกัน
๙. การสานเสวนาไม่ใช่คำตอบสุดท้ายของทุกเรื่อง

กิจกรรมเพื่อเรียนรู้ กรอบอ้างอิงเชิงอำนาจ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

เงื่อนไข ๑. จับคู่

๒. ให้คนที่หนึ่งนั่ง คนที่สองยืน สังเกตความรู้สึกที่เกิดขึ้น ขณะนั่งและยืน
๓. สลับกัน
๔. ปรึกษากันว่าจะเลือกทำไหน หรือตำแหน่งใด

ผลของกิจกรรม

รอบแรก ผู้ที่นั่ง

- รู้สึกสบายดี แต่กลัวกางเกงเปื้อน
- รู้สึกยากที่จะสื่อสารเหมือนมีช่องว่าง
- รู้สึกดี
- รู้สึกว่าคนข้างบนมีอำนาจกว่าเรา
- เห็นความแตกต่าง เหมือนถูกบังคับควบคุม กดดัน ไม่ค่อยสบายใจ

ผู้ที่ยืน

- รู้สึกมีความเหลื่อมล้ำและเกรงใจ
- รู้สึกมองข้ามเขาไป
- ช่องว่างระหว่างวัย อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แตกต่าง และการสื่อสารจะยาก คนข้างบน ถ้ามองผ่าน ๆ จะไม่เห็นอะไรเลย แต่สังเกตดูว่าคนข้างล่างก็พยายามจะสื่อสารกับคนข้างบน แต่บางทีก็อาจจะไม่ได้รับการใส่ใจ
- รู้สึกโดดเดี่ยว และรู้สึกเห็นใจคนข้างล่าง เพราะเขาอยู่ต่ำกว่าเราต้องมีความกดดันบางอย่าง

เปลี่ยนตำแหน่ง

ผู้ที่ยืน

- รู้สึกไม่กล้าสบตา

- รู้สึกแตกต่างกัน เมื่อสักครูู้สึกตัวเล็กและไม่เท่าเทียม
- รู้สึกเกิดความเหลื่อมล้ำโดยเฉพาะที่เป็นผู้ใหญ่เหมือนกัน รู้สึกเกรงใจ
- รู้สึกเปิดโล่งขึ้นมาเหมือนเรามีอำนาจขึ้นจากที่นั่งแล้วมายืนแตกต่างโดยสิ้นเชิง
- เมื่อนั่งงายหน้าขึ้นมามองเห็นทหารก็รู้สึกเกรงใจมากและรู้สึกว่าท่านมีอำนาจ มีบารมี พอมาอยู่ข้างบนในฐานะพลเรือนอยากเข้าใจ ลงไปข้างล่าง

ผู้ที่นั่ง

- รู้สึกตัวเองต่ำต้อย น่าสงสาร ความเป็นผู้นำก็หมด
- รู้สึกสังคมน่าเป็นเช่นนี้เดือดร้อนมาก ๆ ถ้าไม่มีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ความสงบก็จะยาก
- รู้สึกอึดอัดเหมือนถูกบังคับให้นั่ง

หาตำแหน่งที่เหมาะสม

- ทัดเทียมกันดี
- ปกติดี

กิจกรรมกลุ่ม ผู้เข้าอบรมแบ่งกลุ่มระดมความคิดหาลักษณะตัวอย่างที่เป็นอำนาจสัมพันธ์ เพื่อเชื่อมโยงประเด็นความหลากหลาย และอำนาจเข้ากับกระบวนการสานเสวนา

ผลที่ได้การระดมความคิด

- นักการเมืองกับประชาชน
- ความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและหญิง
- ตำแหน่งหน้าที่การงาน เช่น ทหารกับคนธรรมดา
- เรื่องการศึกษา ผู้มีการศึกษาสูงจะมีอำนาจมากกว่าผู้ที่ด้อยการศึกษา
- คนรวยกับคนจน
- รัฐบาลกับฝ่ายค้าน รัฐบาลมีสิทธิทางด้านต่าง ๆ แต่ฝ่ายค้านมีน้อยกว่า
- คนที่พูดภาษาเดียวกันจะเข้าถึงอำนาจหรือเข้าไปหากกลุ่มที่มีอำนาจได้ดีกว่า
- กลุ่มนักธุรกิจกับเกษตรกร นักธุรกิจจะมีโอกาสมากกว่าเกษตรกรชาวนา
- วัฒนธรรมประเพณีรูปแบบโดยสังคมไทยส่วนใหญ่กับสังคมที่นี้จะมีความแตกต่างกัน
- การศึกษา
- คนพูดเก่งกับคนพูดไม่เก่ง คนพูดเก่งจะมีโอกาสกว่าคนพูดไม่เก่ง
- คนเลวกับคนดี คนเลวจะคิดว่าทำอะไรก็ถูกทุกอย่าง ส่วนคนดีจะไตร่ตรองคิดแล้วคิดอีก

ความแตกต่างเชิงอำนาจ โดย คุณดวงหทัย ชชาติพุทธิกุล

แหล่งที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจเรียกว่าแหล่งของอำนาจ เช่น คนรวย-คนจน แหล่งที่มาของอำนาจคือฐานะทางเศรษฐกิจ ผู้หญิงผู้ชาย แหล่งของอำนาจคือเพศ การศึกษาก็คือระดับการศึกษาที่เป็นแหล่ง

ของอำนาจ ฝ่ายค้านกับรัฐบาลหรือทหารตำรวจกับประชาชน แหล่งของอำนาจก็คือตำแหน่ง สถานภาพทางสังคม รวมทั้งชาติสกุลหรือชาติพันธุ์ รวมทั้งรูปร่างหน้าตาที่เป็นแหล่งของอำนาจ นอกจากนี้ก็มีลักษณะทางกายภาพด้วย เช่น ความมั่นคงทางจิตใจ คุณธรรม ความใจกว้าง ใจแคบ เหล่านี้ล้วนเป็นแหล่งอำนาจของแต่ละคน

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจของสตาห์ ฮอก

๑. อำนาจเหนือกว่า **Power over** การที่บุคคลหรือกลุ่มใช้แหล่งอำนาจไม่ว่าจะเพศ อายุ พรรคพวก การศึกษา เพื่อใช้ในการควบคุมแสวงหาประโยชน์ นิยามประสบการณ์หรือตัดสินใจ

๒. อำนาจร่วม **power sharing** คือ การที่คนและกลุ่มใช้แหล่งอำนาจที่ตนมีเพื่อตัดสินใจร่วมกับคนหรือกลุ่มอื่น หรือสนับสนุนคนหรือกลุ่มอื่น

๓. อำนาจภายใน คือแหล่งอำนาจที่บุคคลมีอยู่และคนอื่นไม่สามารถแย่งเอาไปได้ เป็นคุณภาพภายในของเรา เช่นประสบการณ์ ความมั่นใจ ข้อมูล ความรัก ความกรุณา ความสามัคคี

กิจกรรมกลุ่ม ระดมความคิดเห็นหัวข้อจัดสานเสวนา

ผลของกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ ภาษาและวัฒนธรรมประเพณี วิธีการคือ ๑. การสร้างบรรยากาศเปิดใจในการพูดคุยทั้งสองฝ่ายร่วมกัน ๒. ต้องยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมภาษา และประเพณีของกันและกัน ๓. โน้มน้ำและปรับทัศนคติเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน อยู่ในแผ่นดินเดียวกัน แต่มีภาษาวัฒนธรรมต่างกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างบรรยากาศเพื่อเปิดใจซึ่งกันและกัน

กลุ่มที่ ๒ จากทฤษฎีไข่ดาว ดูที่เขตเริ่มต้นตั้งแต่แรกคือตัวตน เขตสบายและเขตเสี่ยง จะได้ที่มาก็ไปคือการที่คนทุกคนจะมีจุดของแต่ละคน ถ้าเอามารวมกันโดยทุกคนยอมรับก็จะเกิดทฤษฎีไข่เจียว คือการรวมกันระหว่างตัวตนกับเขตสบายคือไข่แดงและไข่ขาวรวมกัน และเขตปลอดภัย เขตเสี่ยงคือกรณีใส่น้ำมันลงไป ถ้ามันเกินเลยไป ไข่เจียวก็จะไหม้

กลุ่มที่ ๓ นำอำนาจและความแตกต่างหลากหลายเข้าสู่กระบวนการสานเสวนา เจ้าหน้าที่และประชาชน ผู้มีอำนาจในพื้นที่ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะอิหม่าม เจ้าหน้าที่ สาเหตุการสานเสวนาคือมีความหวาดระแวงเกิดขึ้น ทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชนหลายฝ่ายเข้ามาร่วมกันเพื่อที่จะสานเสวนา หลักคืออธิบายกระบวนการสานเสวนาให้ทุกฝ่ายฟัง เหตุผลของเจ้าหน้าที่คือเป็นอย่างไร ประชาชนต้องการอะไร ทั้งสองฝ่ายต้องลดทิฐิและอคติของตน มายอมรับความชอบธรรม แสวงหาจุดร่วมว่าทำอะไรจึงจะเกิดสันติได้

กลุ่มที่ ๔ ใช้รูปสื่อความหมาย ในตัวอำนาจที่หลากหลายมีจุดร่วมของมันอยู่ เหมือนวิสกี้ ถ้าจะดื่มวิสกี้ก็อย่างเดียวกันไม่อร่อย ต้องผสมโซดากับน้ำแข็ง เหมือนกระบวนการสานเสวนาที่จะดึงความแตกต่างออกมาใช้ร่วมกัน โดยวิทยากรเป็นผู้ดำเนินการนำความแตกต่างมาปรับให้พอดีกัน และนำมาสู่การปฏิบัติคือดึงอำนาจที่มีความแตกต่างหลากหลายให้มาเข้าสู่ความสมดุล จะเกิดประโยชน์ในการปฏิบัติได้

กลุ่มที่ ๕ อำนาจอยู่ที่ตัวบุคคล อำนาจในที่นี้หมายถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ไม่ว่าจะ เป็นชนชั้นล่างของปิรามิด หรือระดับสูงสุด ซึ่งรวมถึงอำนาจกลไกของรัฐ จากระดับล่างของการปฏิบัติการไปถึง ระดับสั่งการ แบ่งออกเป็นส่วนความเป็นบวก เช่น การเสริมสร้างชุมชนหรือการช่วยเหลือ ส่วนในด้านลบ ซึ่ง จะเป็นภาระของสังคม และทำให้เกิดปัญหาตามมา ทำอย่างไรจึงจะผลัดลบมาเป็นบวกให้ได้

กลุ่มที่ ๖ อำนาจมีความแตกต่างหลากหลายทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ความหลากหลายคือคนในสังคม เพราะฉะนั้นทำอย่างไรให้มีจุดเชื่อมหรือรวมกัน คือกระบวนการสานเสวนา มองว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ความหลากหลายต่าง ๆ จะมารวมอยู่ในจุดเดียวกันในเรื่องจากการทำการสานเสวนา

สรุปโดยผศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผา

การจัดสานเสวนาหลีกเลี่ยงการครอบงำระหว่างคนที่มีอำนาจ โดยอำนาจนั้นยังมีอยู่ แต่ต้องพยายาม ให้เกิดอำนาจร่วมไม่ให้มีการครอบงำในการแสดงความคิดเห็น ให้มีโอกาสดแสดงความคิดเห็นเท่า ๆ กัน หรือ เกือบเท่าเทียมกัน ให้มีส่วนร่วมทั้ง ๒ ฝ่าย ทำให้เกิดความยุติธรรม เมื่อไหร่ที่ทำให้เกิดความยุติธรรม เราจะ จัดสานเสวนาโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของกลุ่มเสวนา เพราะฉะนั้นการทำสานเสวนาที่ **ชนะ** หมายถึงสถานการณ์ชนะ ไม่ใช่คนชนะ

กิจกรรมระดม... เสียงแห่งความเข้าใจ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการฟังอย่างลึกซึ้ง

เงื่อนไข ๑. แบ่งกลุ่มๆ ละ ๕ คน

๒. คนแรกเล่าเรื่อง “ความประทับใจที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้” ยาว ๓ นาที ตามสัญญาณระฆัง

๓. สมาชิกในกลุ่มฟังอย่างสะท้อนกลับ

๔. คนที่จะพูดต่อไป ต้องทวนคำพูดของคนแรกก่อน

ผลของกลุ่ม และการวิเคราะห์โดยผศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผา

กลุ่มที่ ๑ เนื้อหา คือ เรื่องครอบครัวและความภูมิใจที่ได้มาอยู่ปัตตานี ความหวังที่ได้เข้าหาชาวบ้าน และได้ เข้าใจวัฒนธรรม ภูมิใจที่ได้วุฒิการศึกษา **ปัญหา** คือ คนที่ ๓ เป็นคนพูดน้อยจึงจบก่อนเวลา **ปัญหาที่ ๒** คือ ผู้ใหญ่ (อุสตาซ) พูดภาษามลายู ฟังภาษาไทยไม่ถนัดจับความคนพูดก่อนหน้าไม่ได้ เลยเล่าเรื่องการเป็น ผู้ใหญ่บ้านของตนด้วยภาษาไทยงูๆปลาๆ คนถัดไปจึงฟังไม่รู้เรื่อง

วิเคราะห์

ถ้าแต่ละคนมีกรอบอ้างอิงของตนเอง เวลาฟังจะเกิดความลำบากในการเข้าใจ ต้องอาศัยความใจกว้าง ความอดทนที่จะฟัง การฟังภาษาไม่เข้าใจกันไม่ใช่ความผิด แต่เป็นความแตกต่างของภาษา ถ้าเราต้องการเข้าใจ จะต้องตัดกรอบของเรา และพยายามฟังว่าเขาพูดอะไร

กลุ่มที่ ๒ ทุกคนอธิบายความได้ดี และต่อเนื่องตลอด ไม่มีความขัดแย้งในเนื้อความประทับใจต่างๆ ในกลุ่ม มีการฟังอย่างลึกซึ้ง และมีการจดหัวข้อย่อย ทำให้สามารถเชื่อมต่อดี

วิเคราะห์

ถึงแม้จะฟังต่างกัน แต่เมื่อพยายามฟังอย่างตั้งใจ ฟังอย่างไม่เอากรอบของตัวเองไปใส่ไว้ก่อน แล้วจะเข้าใจความหมายมากขึ้น จะรู้สึกว่าการฟังเป็นมิตรเสมอกัน

กลุ่มที่ ๓ ปัญหา คือศัพท์แพทย์ เป็นศัพท์วิชาชีพทำให้ฟังไม่เข้าใจ เช่นคำว่า ซีทีอาร์ แต่ละคนก็มีการศึกษาต่าง ๆ กัน ต้องพยายามใช้คำพูดที่ให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย

วิเคราะห์

กลุ่มนี้พูดในกรอบของภาษา กรอบภาษาที่แตกต่างกันก็ต้องใช้ความพยายามมากขึ้นที่จะฟังให้เข้าใจ

กลุ่มที่ ๔ คุณแม่ประทับใจเรื่องครอบครัว อีกคนจะพูดถึงว่ามนุษย์เกิดขึ้นมากก็ต้องจากไป แต่สิ่งที่เราเหลือไว้ให้สังคมคืออะไร คนต่อมาภูมิใจกับคำสอนของแม่ที่สอนเอาไว้ให้เป็นหลักในการดำรงชีวิต น้องวัยรุ่นประทับใจที่ได้ไปเที่ยวกระบี่เป็นครั้งแรก อีกคนประทับใจที่มีโอกาสดีหลายอย่าง โดยเริ่มต้นจากครอบครัวที่ดีก่อน คนสุดท้ายเลือกดำเนินชีวิตตามที่ตนเองตั้งใจ *ข้อสังเกต* ทุกคนให้เกียรติเวลาที่คนอื่นพูด รักษาเวลาตามมาตรฐานบริหารเวลาที่ตนเองพูด จากนั้นเล่าเรื่องของตนเองตรงประเด็นที่ให้ และมีการเห็นอกเห็นใจ

วิเคราะห์ ไม่มี

กลุ่มที่ ๕ ปัญหาคือ บางคนยังไม่เข้าใจการฟังอย่างลึกซึ้ง ต้องได้อธิบายอีกครั้ง จึงสามารถฟังได้อย่างลึกซึ้ง และสรุปของแต่ละคนได้ดี บางคนพูดถึงความประทับใจที่ไม่ประทับใจ คนต่อไปพูดว่าประทับใจในกระบวนการสานเสวนา ท่านต่อไปประทับใจที่ได้ทำงานกับพระ ส่วนคนต่อไปทำงานในพื้นที่อันตรายกับพระ และคนต่อไปประทับใจในการทำงานด้านมวลชนสัมพันธ์ ในพื้นที่ของตนเอง ท่านสุดท้ายประทับใจที่ผลักดันในเรื่องการช่วยเหลือโรงเรียนเอกชน

วิเคราะห์ ไม่มี

กลุ่มที่ ๖ สิ่งหนึ่งที่เป็นความพิเศษของกลุ่มนอกจากการฟังอย่างลึกซึ้งแล้ว กลุ่มมีล่ามพิเศษแปลภาษามลายูเป็นภาษาไทย เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน นี่ก็เป็น Deep listening ของกลุ่ม

วิเคราะห์ ไม่มี

ชมตัวอย่างการสานเสวนา ฉายสไลด์ตัวอย่างการใช้การสานเสวนาเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน เรื่องป่าชุมชน(ป่าสมุนไพรร) ที่ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘

กิจกรรมกลุ่ม ระดมความคิดเห็น “วิทยากรที่ฟังประสงค์ควรเป็นอย่างไร”

ผลของกิจกรรม

กลุ่มที่ ๑

- ความรู้ ต้องรู้ว่าเราพูดเรื่องอะไร
- ต้องรู้ว่าคนฟังเป็นใคร เช่น ถ้าเราพูดภาษาราชการกับชาวบ้าน เขาก็ฟังไม่เข้าใจ
- บุคลิกภาพ ต้องน่าเชื่อถือ
- มีกาลเทศะ รู้จักวัฒนธรรมที่เขาเป็นอยู่
- วิธีการนำเสนอ ทำอย่างไรที่จะให้เขาสนใจ
- ไม่มีอคติกับผู้ฟัง ใจกว้าง สามารถแบ่งปันให้เขาให้เราได้
- ต้องมีมุมมองความคิดกว้างไกล มีทัศนคติที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีในเรื่องนั้นๆ
- มีข้อมูลอ้างอิง เพื่อให้เห็นว่าเรากำลังศึกษามาพอสมควร
- การพูดน่าเชื่อถือ ชัดถ้อยชัดคำ น่าสนใจ

กลุ่มที่ ๒

- คนพูดและคนฟังต้องเข้าใจเนื้อหาที่จะนำเสนอแก่ผู้ฟังได้ ไม่จำเป็นต้องมีความรู้สูง แต่ต้องสามารถเสริมสร้างความเข้าใจได้
- ทัศนคติของผู้ที่จะไปพูดกับคนอื่นได้ต้องมี Optimistic มีมุมมองในทางบวก อย่างทหารเข้าไปในหมู่บ้าน จะไปมองเขาเป็นศัตรูไม่ได้ ต้องมองเหมือนเขาเป็นมิตร เป็นญาติ
- ทักษะความอ่อนโยน ชะใจเขา ไม่ใช่ความรุนแรง

กลุ่มที่ ๓

- ความรู้ ให้รู้จักสภาพสังคมที่นั่นว่ามีปัญหา เพื่อให้รู้ข้อมูลมากขึ้น สภาพเศรษฐกิจ การขอความร่วมมือ
- วัฒนธรรมความเชื่อ
- ยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์เบิกบาน แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้
- คิดเชิงบวก ไม่พูดปมด้อยของผู้เข้าอบรม ให้เกียรติในความคิด
- การแต่งกาย
- ตรงต่อเวลา มีกระบวนการในการจัดขั้นตอน มีลำดับก่อนหลัง
- ไม่พูดติดอ่าง ไม่พูดจาไร้สาระ การเริ่มและจบกระบวนการควรกล่าวว่าเป็นภาษาอิสลาม

กลุ่มที่ ๔

- แรงจูงใจ ความเข้าใจหรือความต้องการ ความมุ่งมั่น
- ฝึกทักษะในการเป็นวิทยากรสถานเสวนาในเรื่องนั้นๆ มีการแก้ไขพัฒนาการในสิ่งที่บกพร่อง
- ติดตามประเมินผล และให้กำลังใจในสิ่งที่ชุมชนร่วมกันทำ

กลุ่มที่ ๕

อ้างอิงจากพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัว คือ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา เข้าถึงในเรื่องความรู้ คือ เข้าถึงกฎเกณฑ์ รู้เรื่องหลักการสถานเสวนา เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ รู้ปัญหา รู้ความต้องการ รู้กระบวนการตัดสินใจ และมีกระบวนการวิเคราะห์ ความรู้ทางเทคนิค ยุทธศาสตร์ความเข้าใจ สำหรับในเรื่องความเข้าใจ คือการมองโลกในแง่ดี ความใจกว้าง และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในเรื่องทัศนคติก็คือความเข้าใจ สุดท้ายคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนา คือพัฒนาทักษะในด้านกาพูด การใช้จิตวิทยา การฟัง การนำเสนอ และสรุปปิดท้ายที่ดี

กลุ่มที่ ๖

ต้นแบบคืออาจารย์ปรีชาต ถ้าอาจารย์ขาดความรู้ที่ รู้จริงและรู้ลึกซึ้ง ก็ไม่สามารถมาถ่ายทอดได้ นอกจากนั้นการเป็นวิทยากรสถานเสวนาที่ดีต้องมีความคิดในแง่บวก เราะถ้าคิดในแง่ลบไม่ดี ส่วนทักษะ นอกจากการฟังอย่างลึกซึ้งแล้ว จะต้องพูดดีด้วย

แบบฝึกหัดนำเสนอสถานการณ์

เงื่อนไข ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอสถานการณ์ความขัดแย้งที่จะนำมาจัดการสถานเสวนา โดยใช้เวลากลุ่มละ ๕ นาที

ผลของกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ สถานการณ์ คือความขัดแย้งระหว่างนักศึกษา กับเจ้าหน้าที่รัฐ

มีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่รัฐทำรุนแรงเกินกว่าเหตุ ไม่ให้เกียรติ เหมารวมว่าเป็นกลุ่มก่อความไม่สงบ ส่วนเจ้าหน้าที่รัฐก็ทำตามหน้าที่เพื่อความสงบเรียบร้อย

กลุ่มที่ ๒ สถานการณ์ คือ การคลุมฮิญาบของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล

เกิดข้อขัดแย้งระหว่างนักศึกษา กับผู้บริหารวิทยาลัย การคลุมฮิญาบกระทบกับการประกอบอาชีพ วิทยาลัยในอนาคต จะนำตัวแทนของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล และตัวแทนของคณะผู้บริหาร คณาจารย์ วิทยาลัยมาหาข้อยุติร่วมกัน

กลุ่มที่ ๓ สถานการณ์ คือ ชุมชนกับครอบครัว

มีครอบครัวหนึ่งมีลูกติดและค้ายาเสพติด ผู้นำและผู้คนในชุมชนจึงต่อต้าน ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับครอบครัว ในการสถานเสวนา ผู้สถานเสวนาจะต้องทำอะไรที่จะทำให้ชุมชนและครอบครัวได้เกิดความเข้าใจกัน

กลุ่มที่ ๔ สถานการณ์ คือ ปัญหาเรื่องขยะ

เทศบาลทิ้งขยะในที่ดินที่ซื้อจากประชาชน มีการทำสัญญาซื้อขายกัน ต่อมาเทศบาลเอาที่ดินไปทำเป็นที่ทิ้งขยะ ทำให้เกิดปัญหามลภาวะขึ้นมา สถานการณ์สมมติ คือให้ฝ่ายประชาชน และฝ่ายเทศบาล มาอธิบาย จุดยืน เหตุผล ความต้องการของกันและกัน

วางแผนการจัดกระบวนการสานเสวนา

เงื่อนไข ให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดวางแผนการจัดกระบวนการสานเสวนา ใช้เวลา ๑๕ นาที

โดย

๑. กลุ่มที่ ๑ ระดมความคิดให้กลุ่มที่ ๒
๒. กลุ่มที่ ๒ ระดมความคิดให้กลุ่มที่ ๓
๓. กลุ่มที่ ๓ ระดมความคิดให้กลุ่มที่ ๔
๔. กลุ่มที่ ๔ ระดมความคิดให้กลุ่มที่ ๑

กิจกรรมฝึกการจัดสานเสวนา

เงื่อนไข แต่ละกลุ่มใช้เวลาในการจัดสานเสวนา ๒๐ นาที และเวลาสะท้อนกลับ ๒๐ นาที ให้มีผู้สานเสวนา ๑ คน และคนที่เหลือจับสลากแบ่งฝ่ายคู่กรณี

เริ่มกระบวนการสานเสวนา

กลุ่มที่ ๑ ปัญหาเรื่องขยะ

ผู้ร่วมสานเสวนา ประกอบด้วย นักสานเสวนา ตัวแทนชาวบ้าน และตัวแทนฝ่ายเทศบาล

นักสานเสวนา ในฐานะที่เป็นคนกลางขอพูดถึงปัญหาซึ่งได้มีชาวบ้านจำนวนหนึ่งมาร้องเรียน ที่มาวันนี้เราจะมานั่งคุยกัน มีประเด็นปัญหาอะไร และมีความต้องการอย่างไร

ชาวบ้าน ไม่รู้ว่าเทศบาลมาขอซื้อที่ชุมชนเอาไปทำที่ทิ้งขยะ ขยะทำให้ชุมชนเดือดร้อนมาก กลิ่นเหม็น ลมพัดขยะปลิวไปเต็มสวนยาง ลำธารข้างที่ดินที่ขายไป กลิ่นและน้ำของขยะไหลไปไกลสุดปลายน้ำ นกที่เคยอยู่ที่นี้ต้องย้ายถิ่น

นักสานเสวนา เราอยากมาคุยกันในลักษณะที่ร่วมกันหาข้อยุติ และมีความสัมพันธ์ที่ดี ท่านนายกฯ มีวิธีการยังไงที่จะช่วยจัดความเดือดร้อนจากกองขยะที่เทศบาลนำมาทิ้งในชุมชน

นายกเทศมนตรี เราจัดซื้อตามระเบียบของข้าราชการ ที่นั่นก่อนนั้นก็มีความชัดเจนอยู่แล้วว่าจะทำเป็นที่ทิ้งขยะ พอมีปัญหาชาวบ้านร้องเรียนมา ผมกับคณะของสภาก็กำลังหาทางแก้ปัญหาตรงนี้อยู่ การเข้าไปแก้ปัญหาก็จะมีการฟังกลบ ถม ปัญหาเรื่องมลภาวะหรือเชื้อโรคต่างๆ ก็จะทำให้ชาวบ้านเกิดผลกระทบน้อยที่สุด แต่การที่จะไม่ให้เทศบาลเอาขยะไปทิ้งตรงนั้นเลย ก็คงเป็นไปได้

นักสานเสวนา ท่านนายกฯเองก็ได้รับทราบปัญหา และก็ความเดือดร้อนของชาวบ้าน การขอย้ายสถานที่ไปที่อื่นต้องรอบประมาณ แต่ในระหว่างนี้ท่านก็พยายามหาทางกำจัดขยะด้วยการกลบฝัง ที่จะทำให้เกิดความเดือดร้อนน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ทราบว่าชาวบ้านเองคิดอย่างไร

ชาวบ้าน ถุงพลาสติกเข้าไปในสวนยาง กรีดยางไม่ได้ ขอเรื่องเวลาด้วย ไม่ทราบว่าต้องรออีกหลายปีหรือไม่ ที่ผ่านมาก็รอมาหลายปีแล้ว

นักสานเสวนา ผมพูดในฐานะเป็นคนกลาง ชาวบ้านต้องการอยากรู้เวลา อยากให้ท่านนายกฯช่วยกำหนดเวลาในการกำจัดขยะ เพื่อให้ชาวบ้านได้เกิดความอุ่นใจว่าเทศบาลได้ทำจริงๆ

นายกเทศมนตรี คงไม่เกิน ๒ ปี เพราะการตั้งระบบประมาณต้องเป็นปีต่อปี การที่นายกฯจะเอาเงินของทางการมาให้โดยพลการนั้นไม่ได้ ทุกอย่างมันมีกฎระเบียบของมัน ส่วนปัญหาถุงพลาสติกที่ทำให้ชาวบ้านไปล้มในป่ายาง ตรงนี้ผมได้ตั้งงบประมาณไว้แล้วที่จะทำกำแพงล้อม

นักสานเสวนา ๒ ปีครับที่ทางเทศบาลเสนอมา คิดว่ายาวเกินไปไหม หรือว่ารับได้ครับ
ชาวบ้าน ที่บอกว่าทำกำแพงชาวบ้านขอเป็นวนได้ไหม เรื่องเวลาผมขอ ๑ ปี ถ้าเร็วกว่านั้นได้ยิ่งดี

นักสานเสวนา ชาวบ้านขอ ๑ ปี ไม่ทราบว่าท่านนายกฯของบฉุกเฉินได้ไหม ในช่วงที่รอ จะมีอะไรรับประกันในเรื่องความเดือดร้อนของชาวบ้าน เรียนเชิญท่านนายกฯ

นายกเทศมนตรี สร้างกำแพงแล้วผมจะต่อวนให้อีกข้างบน การเอาเงินของสภาเทศบาลออกมาใช้ต้องเป็นกฎระเบียบ เพราะว่ามีปีหนึ่งจะมีการประชุมเรื่องงบประมาณแค่ครั้งเดียว ตรงนี้เราต้องทำแผนปีของเทศบาลขึ้นมา งบตัวไหนมา เราก็ต้องใช้ตัวนั้นก่อน ผมก็พยายามว่าช่วงเวลา ๒ ปี จะเข้าไปดูแลให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ส่วนชาวบ้านรอบๆจะให้สิทธิพิเศษ ๖ เดือน จะเอาสาธารณสุขจังหวัดเข้าไปตรวจสุขภาพให้

นักสานเสวนา ผมอยากเสนอในฐานะที่เป็นคนกลางคุยกับชาวบ้าน ไม่ทราบในขณะที่ยก ท่านนายกฯหาที่ทิ้งขยะที่อื่นได้หรือไม่

นายกเทศมนตรี ตอบได้เลยว่าเป็นไปไม่ได้ คือเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ และแม้ตรงนี้ที่เราซื้อเป็นที่ทิ้งขยะก็ยังปัญหาอยู่ ถ้าเราไปทำที่อื่นก็จะเกิดปัญหาซ้ำซ้อนขึ้นมาอีก

สะท้อนกลับกลุ่มที่ ๑ ผู้สานเสวนาเตรียมตัวในการเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายพูด และมีการเชื่อมโยง ประนีประนอม หมายความว่าคำถามที่จะเชื่อมโยง ถ้านั่งตรงนี้แล้ว เหตุผลเป็นยังไง ฟังตรงนี้แล้วเหตุผลเป็นยังไง แล้วอีกฝ่ายหนึ่งยื่นข้อเสนอทำให้บรรยากาศสานเสวนามีทางออก ในการที่เราเจอกัน บรรยากาศจริงมันอาจไม่เป็นแบบนี้ เพราะว่าต่างคนต่างก็มีเหตุผลมา ชาวบ้านจะมาด้วยความกดดันกลุ่ม เพราะฉะนั้นเวลาออกมาอารมณ์มันจะเป็นอย่างหนึ่ง

กลุ่มที่ ๒ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับนักศึกษา

วิธีการ แยกสองกลุ่มมาทำการสานเสวนาก่อน จากนั้นจึงนำทั้งสองฝ่ายมาร่วมสานเสวนากัน

ผู้ร่วมสานเสวนาประกอบด้วย นักสานเสวนา ตัวแทนฝ่ายนักศึกษา ตัวแทนฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ

นักสานเสวนา เกิดเหตุการณ์ที่บ้านนา มีเจ้าหน้าที่ทหารเข้าไปตรวจค้นที่บ้านนักศึกษาซึ่งต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ไม่สงบทางภาคใต้ มีการปะทะกันอย่างรุนแรง ความต้องการของนักศึกษา ตอนนั้นต้องการให้เกียรติ ความเป็นมนุษย์ กราฟที่นำมาแสดงในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ร้อยละ ๖๐ เจ้าหน้าที่ทำเกินกว่าเหตุ ร้อยละ ๒๐ เจ้าหน้าที่ทำถูกต้องแล้ว และไม่แสดงความเห็นอีกร้อยละ ๒๐ ตัวแทนนักศึกษา นายกสมาคมนักศึกษาไปประชุมที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ได้ผลสรุปออกมาว่า ๑) เจ้าหน้าที่ทำรุนแรงไม่ให้เกียรตินักศึกษาและปัญญาชน นักศึกษารู้สึกหวาดระแวงกับการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ๒) นักศึกษาที่โดนคดีเกี่ยวกับความมั่นคง รู้สึกอึดอัด ไม่เป็นอันเรียน

นายอำเภอ นักศึกษาต้องอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัย แต่นักศึกษาไปอยู่ในบ้านเช่า นายอำเภอมีสิทธิส่งลูกน้องไปตรวจ

นักสานเสวนา ทางศูนย์ศึกษาสันติวิธี ได้เก็บข้อมูลจากทั้งสองฝ่ายไว้แล้ว คราวหน้าอยากให้มีโอกาสมาทำความเข้าใจกันในประเด็นที่ลึกซึ้งมากกว่านี้

สะท้อนกลับกลุ่มที่ ๒ จุดหมายของการทำสานเสวนาคือการทำให้เกิดความสัมพันธ ความเป็นกันเอง ผู้ทำการสานเสวนาได้ทำบทบาทให้ทั้งสองฝ่าย อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ซึ่งกันและกัน ประโยคที่นักศึกษาพูด “เรียนวิทยาลัยปกครองมาได้ยังไง” คือการตัดสินฝ่ายหนึ่งไว้ ถ้าเป็นสถานการณ์จริง สถานการณ์นั้นจะรุนแรงมากขึ้น นักสานเสวนาจะต้องพูดว่า “เรายังไม่ตัดสิน เราจะขอฟังข้อมูลทั้งหมดก่อน” นี่คือตัวอย่างที่เป็นจริง บทเรียนที่ได้คือการทำสานเสวนาคือการทำให้เกิดความเข้าใจ ความเป็นมิตร การมีทักษะ

กลุ่มที่ ๓ ปัญหาครอบครัวกับชุมชน

ผู้ร่วมสานเสวนาประกอบด้วย นักสานเสวนา ตัวแทนชุมชน ตัวแทนครอบครัวที่มีปัญหาโต้ะอีม่าม กำนัน ทนายความ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

นักสานเสวนา พ่อชื่อกุสุมาน เป็นนักธุรกิจ ลูกชายชื่อกุสุมานจูเนียร์ เรียนเก่ง อยู่บ้านนิสัยดี เมื่อมีชาวบ้านมาบอกว่าลูกไปทำโน่นทำนี่ จึงไม่เชื่อ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน พ่อมัวทำธุรกิจ ลูกมีเพื่อนเป็นแก๊งนำด้วย ทางเราได้ถามกับลูกบ้านที่เป็นเยาวชนด้วยกัน ที่จริงลูกเขาประพฤติไม่ดีมีกรขายยาด้วย มีหลักฐานเป็นบุคคล และภาพถ่าย

ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอได้ประกาศว่าหมู่บ้านที่ผมรับผิดชอบมียาเสพติดระบาด มีผู้ค้าอยู่ในหมู่บ้านนี้ ทำให้พวกเราต้องประชุมกันด่วน พ่อดีลูกชายผู้ช่วยของผมเรียนคณะเทคโนโลยีการศึกษา และพ่อมีความรู้ด้านการถ่ายภาพ เลยมีโอกาสใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายภาพ มีพยานเบื้องต้น

นักสานเสวนา เป็นภาพกำลังส่งยากัน

ผู้ใหญ่บ้าน ครับผม ขอมอบรูปให้คุณพ่อดู

นักสานเสวนา คุณกุสุมานเมื่อเห็นรูปแล้วรู้สึกอย่างไรบ้างมีทางออกอย่างไรเกี่ยวกับลูก

พ่อ เมื่อหลักฐานชัดเจนอย่างนี้ ผมก็คิดว่าไม่ปฏิเสธตรงนั้น

นักสานเสวนา มีใครที่ประกอบอาชีพไปในทางไม่ตีอีกใหม่ในหมู่บ้านของเรา

ก้านัน ส่วนมากลูกคุณกุสุมานจะคบหากับคนนอกหมู่บ้าน หลังเที่ยงคืนไปแล้ว จะมีรถเข้าออก บ่อย ๆ

นักสานเสวนา พูดถึงประเด็นลูกคุณกุสุมาน เมื่อคุณกุสุมานยอมรับในข้อมูลที่เรามีอยู่แล้ว

พ่อ ผมขอเรียนนิตหนึ่งว่า เรื่องเด็ก ๆ ก็จัดการตามระบบ แต่อย่าให้ตระกูลผมต้องเสื่อมเสีย

นักสานเสวนา นอกจากพวกเราใครไม่รู้ ฟังท่านอิหม่ามว่า ท่านคิดว่าปัญหาที่น่าจะยุติได้ไหม

โต๊ะอิหม่าม ลูกคุณกุสุมานเป็นคนดี ดีมาก ๆ ไปละหมาดเกือบตลอดเวลา แต่มีครั้งหนึ่งเพื่อน ๆ

เขามาบอกว่า “อิหม่าม ลูก---ติดยา” เลยเรียกเขามาถามดู เขาไม่รับ เขาบอกว่าไม่ อยู่ต่อมาชาวบ้านก็มาบอกว่า “ลูกกุสุมานไม่ไหว ขายยา”

นักสานเสวนา ลูกมีอะไรจะพูดไหม

หุ้นส่วนของคุณกุสุมาน เป็นหุ้นส่วนใหญ่ในการจัดตั้งบริษัทกุสุมานกรุ๊ป ผมเห็นว่ากุสุมานจูเนียร์ มัสนิดก็ไปทุกวัน โบสถ์ก็ไป วัดก็เคยไป ผมคิดว่าเขาไม่น่าค่าของผิดกฎหมาย เพราะว่าธุรกิจที่เราทำ---

นักสานเสวนา เรื่องนี้ยุติไปแล้ว คือมีหลักฐานพอเขายอมรับไปแล้ว

หุ้นส่วนของคุณกุสุมาน ผมในฐานะที่เป็นหุ้นส่วน ผมกลัวว่าจะพาดพิงไปถึงธุรกิจ

นักสานเสวนา เรื่องนี้ไม่ถึงธุรกิจ เพราะว่าเป็นเรื่องในหมู่บ้านและคุณกุสุมานเท่านั้น

สะท้อนกลับกลุ่มที่ ๓ ในสถานการณ์คำที่บอกว่า “ผมไม่ใช่ลูกของผู้ใหญ่ที่ทั้งชายทั้งเสฟเลย” นี้หมายความว่า เราใช้คำจากกรอบอ้างอิงของเราไปตัดสินเขา สมมติกำลังมีข้อขัดแย้งกันอยู่ เราบอกว่าลูกผู้ใหญ่ยิ่งแยกว่า ลูกของผมอีกเพราะทั้งชายทั้งเสฟ ลูกผมขายอย่างเดียวไม่เสฟ ในความเป็นจริงถ้าเกิดสถานการณ์อย่างนี้ขึ้นมา คงจะพูดไม่ได้ คนที่เป็นนักสานเสวนาก็จะบอกว่าต้องระวังตรงนี้ เพราะถ้าคนที่มีความขัดแย้งกัน ฟังแล้วจับ เป็นประเด็นที่จะทำให้เป็นเรื่องใหญ่ขึ้นมา มันจะกลายเป็นปัญหาที่เพิ่มขึ้นมา

กลุ่มที่ ๔ กรณีความขัดแย้งเรื่องผ้าคลุมผม “ฮิยาบ”

ผู้สานเสวนาประกอบด้วย นักสานเสวนา คณบดี อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล ตัวแทนนักศึกษา

นักสานเสวนา ถือเป็นโอกาสดีในส่วนของนักวิชาการมาเพื่อรับทราบเรื่องที่เกิดขึ้นของทางวิทยาลัย และเรื่องที่เกิดขึ้นของนักศึกษา

รศ.ดร.สมฤดี ประเด็นนี้ละเอียดอ่อนมาก ส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อหลักคำสอนและเป็น ขนบธรรมเนียม ในขณะที่ส่วนหนึ่งเป็นเรื่องมาตรฐานในการทำงาน ความปลอดภัย ความสะอาด

นักศึกษา อยากทราบว่าคลุมฮิยาบน่ารังเกียจตรงไหน

นักสานเสวนา อยากทราบว่าคลุมฮิยาบนี้มีวัตถุประสงค์ตรงกับหลักคำสอนตรงจุดใด จะได้สร้างความเข้าใจตรงนี้

นักศึกษาด ความจริงฮิยาบมีมานานหลายพันปีแล้ว อยู่ที่คนจะใช้หรือไม่ มุสลิมที่ดีต้องแต่งตัว มีดซิด

นักศึกษา ๒ ยิยาบเป็นหลักการของอิสลาม บัญญัติอยู่ในคำสั่งของอัลเลาะห์

คณบดี ไม่ควรใส่ยิยาบเพราะผิดระเบียบ เพราะมันจะรุ่มร่าม อาจทำให้ผู้บ่าวติดเชื่อได้

นักศึกษา มาเลเซียก็คลุมยิยาบ แต่เขาป้องกันการติดเชื่อได้ ทำไมประเทศไทยป้องกันไม่ได้

คณบดี การห่มยิยาบในการรักษาพยาบาลทั่วไป ไม่น่าจะมีปัญหาเพราะเป็นสถานที่สาธารณะ แต่ในห้องเฉพาะทาง เช่น กรณีห้องผ่าตัด เป็นที่เชนซีทีฟอสสมควรร ถามว่าที่มาเลเซียได้ใช้ตามนี้หรือเปล่า

นักศึกษา ไม่ตอบ จะตอบแต่ที่เตรียมมาเท่านั้น อธิการชอบอ้างแต่ระเบียบ ผมอ้างบ้าง ไปเปิดกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘ บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาในการปฏิบัติตามศาสนา ยิยาบเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา

สะท้อนกลับกลุ่มที่ ๔ ประเด็นที่สังเกตได้อย่างชัดเจน คือโอกาสไม่เท่ากัน เพราะกลุ่มนักศึกษาพูดเยอะ และแสดงเหตุผลได้น้อยกว่า การทำการสนเสวนาจะมีกฎร่วมกัน คือทำให้เกิดความใกล้เคียงกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในการแสดงเหตุผล การให้โอกาสการสนเสวนาเป็นความสำคัญ เพราะเป็นการแสดงหลายอย่าง แสดงความใจกว้าง เรายังไม่ตัดสินเขาก่อน เราจะฟังเขา เราไม่กล่าวหาเขา

กรณีนักศึกษาหัวใจ คือมาพร้อมกับกรอบความคิดของตัวเองอยู่แล้ว เป็นบทเรียนว่าการที่เราอยู่ในกระบวนการสนเสวนาที่อยู่ในท่ามกลางความขัดแย้งของคน ๒ กลุ่ม เราจะต้องฝึกการฟังอย่างลึกซึ้ง เพื่อข้ามกรอบในการด่วนตัดสินคนอื่น

คำถามท้ายกิจกรรม

ผู้เข้าอบรม ถ้าไปสนเสวนากลุ่มคนที่มีความเชื่ออย่างเช่น นายอำเภอ นักสนเสวนาจะแก้ปัญหาอย่างไร

ผศ. ดร. ปารีชาต สุวรรณบุบผา จุดยืนหมายความว่า อันแรกเราจะแก้ปัญหาอะไร เราต้องรู้ว่าปัญหานั้นคืออะไร ให้เห็นภาพชัดเจนว่าปัญหานั้นคืออะไร

ผู้เข้าอบรม รายการใต้สันติสุขมีนักศึกษาโทรเข้ามา “มันยังเข้ามาแล้วครับ มันยังเข้ามาแล้ว ยังไงผมยังมันเลยดีกว่า” แล้วตัดเลย ลักครู่เจ้าหน้าที่โทรมาบอกว่า “ผมอยากเรียน คงจะมีผู้บริหารข้างบนที่ฟังอยู่ อยากให้จริงจังกันมากกว่านี้” ซึ่งมันเป็นการสู้รบกันทางอากาศ ทางสถานีวิทยุโดยนักจัดรายการวิทยุหรือนักสนเสวนาไม่ได้เกี่ยวข้องอะไรเลย เราจะทำอย่างไรดีในสถานการณ์นี้

ผศ. ดร. ปารีชาต สุวรรณบุบผา ถ้าเอากฎของการสนเสวนาไปใช้ ก่อนที่จะดำเนินรายการ ต้องตั้งกติกา ก่อน เช่นมีกติกาว่าจะไม่โจมตีใคร ถ้าคนที่โทรศัพท์เข้ามาใช้ถ้อยคำโจมตี ครั้งแรกให้เตือน แต่ถ้าหากยังแรงอยู่ ก็ทำให้รู้ว่าตอนนี้เขาออกนอกกฎแล้ว และ เราสามารถตัดบทได้ถ้าเกินไป

ประเมินผลการอบรม

วิเคราะห์จากแบบประเมินการอบรม จำนวน ๓๓ ฉบับ โดยสอบถามความเห็นของผู้เข้าอบรม จำนวน ๑๓ ข้อ ดังนี้

ประเมินผลการอบรม	เห็นด้วยร้อยละ
๑. ความสนใจเข้าร่วมอบรม	๘๗. ๘๘
๒ . จำนวนผู้เข้าร่วมอบรมมีความเหมาะสม	๗๕. ๗๖
๓ . วัน/เวลา ที่จัดมีความเหมาะสม	๗๐. ๕๑
๔. สวัสดิการมีความเหมาะสม	๘๙. ๗๐
๕. รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม	๗๔. ๕๕
๖. อุปกรณ์และสื่อที่ใช้มีความเหมาะสม	๗๖. ๓๖
๗. การให้ความร่วมมือของผู้เข้าอบรม	๘๐
๘. ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๘๐
๙. วิทยากรที่บรรยายมีความเหมาะสม	๘๕. ๔๕
๑๐. ท่านได้รับความรู้ในการอบรมครั้งนี้	๘๓ . ๖๔
๑๑. ท่านได้รับประโยชน์จากการอบรมครั้งนี้	๘๔. ๒๔
๑๒ . อยากให้จัดโครงการลักษณะนี้อีก	๘๘. ๔๘
๑๓ . เอกสารประกอบการอบรมมีความเหมาะสม	๗๕.๑๕

การประชุมประสานความร่วมมือผู้นำศาสนา

เรื่อง

บทบาทของศาสนิกในการสร้างความสมานฉันท์

วันจันทร์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙

ณ ห้อง นราทัศน์ โรงแรมอิมพีเรียล นราธิวาส

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ร่วมกับ กองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ. สสส. จชต.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้จัดให้มีการประสานความร่วมมือผู้นำศาสนา เรื่องบทบาทของศาสนิกในการสร้างความสมานฉันท์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้นำศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำข้อหารือ ผลของการประสานความร่วมมือที่ได้ ประกาศเป็นเจตจำนงร่วมกันระหว่างผู้นำทั้งสองศาสนา

การประชุมความร่วมมือจัดให้มีขึ้นในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ ห้องนราทัศน์ โรงแรมอิมพีเรียลนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

การประชุมครั้งนี้ มีผู้นำศาสนา เข้าร่วม ดังนี้

ผู้นำศาสนาอิสลาม ๑๐ คน ได้แก่

- ๑ นายสมัย เจริญช่าง ประธานกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร ร่วมงานในฐานะผู้แทนของจุฬาราชมนตรี
- ๒ นายเวดีอราแม มะมิงจิ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี
- ๓ นายอับดุลราซัค อาลี ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส
- ๔ นายอับดุลเราะแม เจ๊ะแซ* ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา
- ๕ ดร. อับดุลกอเดร์ แวมุสตอปา* นักวิชาการอิสระ โรงเรียนอิสลาฮุดดีนวิทยา จังหวัด ยะลา
- ๖ นายวิสุทธิ์ บิลล่าเต๊ะ ฝายวิชาการกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา
- ๗ นายอับดุลอาซิช เจ๊ะมามะ รองประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส
- ๘ นายอับดุลสุโก ดินอะ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงเรียนจริยธรรมศึกษามูลนิธิ จังหวัดสงขลา
- ๙ นายอับดุลรอณี กาหะมะ* ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี
- ๑๐ นายมุอัมมัดออลาวี บือแน** เลขานุการชมรมสถาบันศึกษาปอเนาะสามจังหวัดภาคใต้

ผู้นำศาสนาพุทธ ๑๐ คน ได้แก่

- ๑ พระราชคุณาธาร เจ้าคณะจังหวัดนราธิวาส

* เข้าเฉพาะภาคเช้า

- ๒ พระครูอุดมธรรมโชติ รองเจ้าคณะจังหวัดนราธิวาส
- ๓ พระมหาชรัช อุชฺจาโร* รองเจ้าคณะจังหวัดปัตตานี และรองเจ้าอาวาสวัดช้างไห้ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
- ๔ พระครูสุนทรเทพวิมล เจ้าคณะอำเภอสู่ไห้ โก-ลก อำเภอแว้ง อำเภอสู่คีริน จังหวัดนราธิวาส
- ๕ พระครูสังฆรักษ์ สมชาย รักษาการเจ้าอาวาสวัดพรหมวิวาส อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
- ๖ พระครูปิยะธรรมนิเทศ เจ้าอาวาสวัดบาระกาบัง จังหวัดยะลา
- ๗ พระสุรศักดิ์ คเวสโก วัดป่าบ้านไผ่ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
- ๘ พระพยุกรัก สมาจาโร วัดบ้านป่าไผ่ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
- ๙ พระไพโรจน์ ปุณฺณโก วัดบาระกาบัง จังหวัดยะลา
- ๑๐ พระอนุวัฒน์ อิลิตฺโน วัดป่าบ้านไผ่ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

การประชุมภาคเช้าเป็นการประชุมเฉพาะผู้นำศาสนาข้างต้น การประชุมภาคบ่ายเป็นการประชุมระหว่างผู้นำศาสนาและประชาชนอีกจำนวน ๓๐๐ คน โดยมี ผศ. ดร. ปิยะ กิจถาวร และ ผศ. ดร. วรวิทย์ บารุ เป็นผู้ดำเนินรายการ และ ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุผา เป็นผู้นำเสนาออกติกาการสานเสวนา (dialogue) และมีคุณจตุพร ไชยทองศรี เป็นผู้บันทึกการประชุม

การประชุมภาคเช้า

มีการหยิบยกประเด็นความหวาดระแวงทั้งความหวาดระแวงที่ชาวบ้านมีต่อรัฐ และรัฐมีต่อผู้นำศาสนา และความหวาดระแวงระหว่างสองศาสนา ผู้นำมุสลิมเรียกร้องให้รัฐ “ให้เกียรติ” ผู้นำศาสนา โดยให้แจ้งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทุกครั้งก่อนการเข้าจับกุม ผู้นำฝ่ายพุทธแสดงความกังวลเรื่องความต่อเนื่องของการแก้ไขปัญหา เมื่อคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ชุดปัจจุบันหมดวาระไป คณะสงฆ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มอบหมายให้พระมหา ชรัช อุชฺจาโร รองเจ้าคณะจังหวัดปัตตานี และรองเจ้าอาวาสวัดช้างไห้ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นผู้แทน อ่านข้อสรุปประเด็นการปรึกษาหารือของคณะสงฆ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประชุมเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่วัดมุจลินทรวาปีวิหาร อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ผู้ร่วมประชุมในครั้งนั้นประกอบด้วยเจ้าคณะอำเภอ จำนวน ๒๖ รูป และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีรายละเอียด ๔ ข้อ ดังนี้

- ๑ ให้ทุกฝ่ายเคารพกฎหมาย และมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายทั้งพุทธ และมุสลิม
- ๒ ให้ทุกคนเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่เลือกปฏิบัติ

* เข้าเฉพาะภาคเช้า

- ๓ พุทธศาสนิกชนไม่เคยตั้งข้อรังเกียจคนต่างศาสนา มีความเห็นอกเห็นใจ อยู่ร่วมกันด้วยดี ตลอดมา แต่ปัจจุบันพุทธศาสนิกชนถูกทำร้าย ถูกบงการร้าย ถูกคุกคามสวัสดิภาพตลอดมา จนต้องอพยพออกนอกพื้นที่เป็นจำนวนมาก
- ๔ มีกลุ่มบุคคลกล่าวหาว่า ทางราชการรังแกประชาชน โดยข้าราชการที่เป็นพุทธศาสนิกชนเอาเปรียบ และรังแกคนต่างศาสนาตลอด ซึ่งเรื่องนี้กลายเป็นเรื่องของการมุ่งโทษแต่ภาครัฐฝ่ายเดียว ซึ่งบางครั้งก็มีผู้มีอิทธิพลกดขี่ข่มเหง คนในศาสนาเดียวกันเองก็มากมาย จึงไม่ควรมุ่งโทษภาคราชการอย่างเดียว และไม่ควรถือเอามาเป็นประเด็นของการก่อเหตุ
- ๕ ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ทั้งพุทธ และมุสลิม ต้องรับผิดชอบดูแล ตักเตือน หรือห้ามปรามศาสนิกของตนเอง ให้อยู่ในกฎระเบียบของสังคม ให้เคารพสิทธิเสรีภาพของคนในศาสนาอื่น ไม่ให้ไปแสดงความรังเกียจหรือสั่งสอนให้รังเกียจคนต่างศาสนา โดยจะต้องให้ความสำคัญประเด็นนี้เป็นลำดับต้นๆ และส่งเสริมให้ศาสนิกของตนนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง
- ๖ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ต้องนำเสนอแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน การสร้างขวัญกำลังใจ เพิ่มสวัสดิการให้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และไม่ควรรู้เข้าแทรกแซง ก้าวก่ายหน้าทีของฝ่ายความมั่นคง
- ๗ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ต้องเสนอข้อมูลความจริง ถึงความเดือดร้อนของพุทธศาสนิกชน และนำเข้าไปแก้ไข พร้อมทั้งพิจารณาถึงสาเหตุการอพยพออกนอกพื้นที่ของพุทธศาสนิกชน ว่าทำไมพุทธศาสนิกชนจึงอยู่ในพื้นที่ที่มีคนต่างศาสนามากกว่าไม่ได้ แต่ในทางตรงกันข้าม คนต่างศาสนาที่เข้าไปอยู่ หรืออยู่ในชุมชนของพุทธศาสนิกชน ทำไมจึงอยู่อย่างสุขสบาย ไม่ถูกคุกคาม และไม่ต้องอพยพหนีออกนอกพื้นที่
- ๘ พุทธศาสนิกชน มีความเห็นว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดมาจากกลุ่มของเราแน่นอน ดังนั้นไม่ควรนำศาสนาพุทธมาเกี่ยวข้องกับการกระทำของบุคคล เพราะศาสนาที่มีค่าสูงกว่าบุคคล จึงขอให้ถือว่าบุคคลกระทำการใดๆที่ไม่ถูกต้อง ก็ให้เป็นเรื่องของบุคคลนั้นๆ ไม่ใช่เป็นการกระทำของพุทธศาสนา
- ๙ วิธีการสมานฉันท์ก็คือ การที่ทุกคนเคารพ กฎหมาย แก้ไขปัญหาความไม่ยุติธรรมด้วยกระบวนการทางกฎหมาย

หลังจากนั้น นายอานันท์ ปันยารชุน ประธานกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ได้กล่าวในกรณีนี้ที่คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ถูกพาดพิง ว่าคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ไม่มีความตั้งใจที่จะทำอะไรที่เป็นการก้าวก่าย แทรกแซงหน้าทีของฝ่ายความมั่นคง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เป็นปัญหาสืบเนื่องมาจากการที่รัฐไม่สามารถให้ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของคนไทยทั้งหมด จึงมีการเสนอเป็นนโยบาย และมาตรการไปตามหน้าที่และอำนาจที่รัฐบาลได้มอบหมายให้ และการเสนออะไรไปนั้น เป็นการแสดงออกถึงความห่วงใย ไม่ได้มีเจตนาที่รุนแรงที่จะเข้าไปแทรกแซง คณะกรรมการของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ประกอบด้วยหลาย

ภาคส่วน ทั้งภาคประชาชนที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ ภาคราชการหรือคนที่เคยทำงานอยู่ในภาคราชการ ที่มีประสบการณ์ มีความรู้จริงในพื้นที่ การเสนอนโยบายหรือมาตรการ เป็นการเสนอโดยผ่านการตรวจสอบจากบุคคลที่มีตำแหน่งในราชการอยู่แล้ว

ผลของการพูดคุยระหว่างผู้นำทั้งสองศาสนาในภาคเข้า นำไปสู่การร่วมกันพิจารณาคำประกาศเจตจำนงร่วมกัน โดยผู้นำทั้งสองศาสนาต่างแสดงความคิดเห็น มีการตัด เพิ่มเติม แก้ไข รวมทั้งอัญเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญ

การประชุมภาคบ่าย

พิธีกรคือ อาจารย์โนสมา หลีเซิน และอาจารย์สุรศักดิ์ อุทัยเลิศ พูดคุยเพื่อประสานความร่วมมือกตึกาเบื้องต้นของการพูดคุยกันคือ การเปิดใจคุยกันอย่างลึกซึ้ง ฟังโดยไม่ขัดจังหวะ ไม่ตัดสินไว้ก่อน ฟังว่าเงื่อนไขปัจจัยเป็นอย่างไร ผู้ร่วมพูดคุยสามารถกล่าวถึงความรู้สึกของตน ได้อย่างจริงใจ และจะตั้งใจร่วมกันที่ว่า จะใช้การพูดคุยเพื่อการตกลงหาทางออกร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหา และเพื่อความสมานฉันท์

เปิดประชุม

กล่าวเปิดการประชุมประสานความร่วมมือระหว่างผู้นำศาสนา เรื่อง**บทบาทของศาสนิกในการสร้างความสมานฉันท์** โดย พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี

“กราบหม้ลการพระคุณเจ้า ท่านประธานกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ได้มาเป็นประธานเปิดการประชุมประสานความร่วมมือระหว่างผู้นำศาสนา เรื่อง บทบาทของศาสนิกในการสร้างความสมานฉันท์ ในวันนี้

ภาพของผู้นำศาสนาที่มารวมตัวกัน ณ ที่นี้ เป็นการสื่อสารให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความร่วมมือ และความปรารถนาดี ที่ศาสนิกมีต่อกัน และมีต่อสันติสุขของสังคม

ในยามที่ทุกฝ่ายกำลังเผชิญกับความทุกข์ บางครั้งก็ทำให้เราหลงลืมไปว่า เราเองก็สามารถช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้นได้ หากทุกคนตระหนักในข้อนี้ แล้วหันมา ร่วมมือกันด้วยความรักความสมานฉันท์ เช่นท่านทั้งหลายในที่นี้ ย่อมสามารถช่วยกันจัดการกับความทุกข์ และช่วยกันสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นได้ ผมขอชื่นชมผู้ที่มีจิตใจเสียสละ ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ไม่นิ่งดูตายในยามที่สังคมกำลังเดือดร้อนมีปัญหา

การประชุมประสานความร่วมมือในวันนี้ เป็นนิมิตหมายที่ดี เป็นโอกาสอีกครั้ง ที่เราจะมารับฟังซึ่งกันและกันอย่างตั้งใจ ถือเป็นโอกาสที่เราจะพูดเพื่อสื่อความหมายจากใจถึงใจ โดยไม่หวังจะเปลี่ยนแปลงความเชื่อของบุคคลใด หากแต่สื่อถึงความทุกข์ สุข ความรู้สึกในส่วนลึก และคำขอที่มีต่อกัน การสื่อความหมายและรับฟังกันเช่นนี้ หากนำไปใช้ปฏิบัติในวงกว้างต่อไป โดยถือแบบอย่างจากท่านทั้งหลายในวันนี้ ก็จะเผยแพร่เป็นอาณิสงส์ให้เกิดความเยือกเย็นในจิตใจของผู้ที่เผชิญกับความไม่เข้าใจกัน และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในขณะนี้

ผมขอสนับสนุนความพยายามของผู้นำศาสนา ของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ รวมทั้งทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนทุกศาสนา รวมทั้งการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ตามความเชื่อของแต่ละคน และเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

บัดนี้ถึงเวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดงานการประชุมประสานความร่วมมือระหว่างผู้นำศาสนา เรื่องบทบาทของศาสนิกในการสร้างความสมานฉันท์ และขออำนวยการให้การประชุมสำเร็จลุล่วงด้วยดี สมดังความตั้งใจของทุกท่าน และขอให้สันติสุขจงอยู่ในใจของท่าน และกลับมาสู่บ้านของเราในเร็ววัน”

ที่ประชุมได้พูดคุยกันระหว่างผู้นำทั้งสองศาสนา และมีการแสดงความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมฟัง และสังเกตการณ์ จากนั้นตัวแทนของทั้งสองฝ่ายคือพระราชคุณาธาร เจ้าคณะจังหวัดนราธิวาส และนายอัลดุลลาซัค อาลี ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส กล่าวถึงความเข้าใจ และวัตถุประสงค์ของการจัดงานร่วมกัน หลังจากนั้น พระราชคุณาธาร เจ้าคณะจังหวัดนราธิวาส เป็นตัวแทนของผู้นำศาสนาทั้งสอง อ่านคำประกาศเจตจำนงร่วมกัน นายแพทย์ประเวศ วะสี รองประธานกรรมการ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ได้สรุปเชิงสะท้อนความหมาย และนายอาหมันท์ ปันยารชุน ประธานกรรมการ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) กล่าวขอบคุณและสรุปปิดการประชุมประสานความร่วมมือผู้นำศาสนา ในครั้งนี้

สรุปประเด็นของการประชุมประสานความร่วมมือผู้นำศาสนา

สาเหตุของปัญหา

- ๑ ผลประโยชน์
- ๒ ยาเสพติด
- ๓ การแบ่งแยกดินแดน

ประเด็นปัญหา

๑. **แนวทางการแก้ปัญหาของภาครัฐ** พระราชคุณาธาร เจ้าคณะจังหวัดนราธิวาส มีความเห็นว่าการยุบ ศอ. บต. (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้) เป็นการดำเนินการผิดพลาด เพราะการทำงานของชุดทำงานเดิม (ศอบ. ต.) นั้นถูกต้องแล้ว และว่าปัจจุบันรัฐแก้ปัญหาไม่ถูกทาง “เหมือนเอาก้อนหินทับหญ้า เมื่อเอาก้อนหินออกหญ้าก็งอกขึ้นมาใหม่” อีกทั้งยังไม่มีชัดเจนของระบบงานในการทำงานแก้ปัญหา โดยยกตัวอย่างว่า บางครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นไม่รู้ว่าจะไปแจ้งกับใคร หรือหน่วยงานไหน “ประชุมหลายครั้ง แต่ไม่ทราบว่ามีใครคือตัวจริงในการแก้ปัญหา” (นายอัลดุลละาะแม เจะแซ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา)

๒. **การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ** บางครั้งทำรุนแรงเกินกว่าเหตุ หรือขาดหลักฐานพยานที่ชัดเจน ผู้เข้าเสวนายกตัวอย่างอุสตาซถูกจับ เพราะถูกกล่าวหาว่าขายใบกระท่อม เพียงเพราะการขัดทอดจากเด็กหนุ่มคนหนึ่งเท่านั้น

๓. **เจ้าหน้าที่รัฐไม่มีคุณภาพ** เช่น การไม่มีความเข้าใจปอเนาะอย่างแท้จริง ทำให้ภาพของโรงเรียนปอเนาะติดลบในสายตาคนทั่วไป และปัญหาเรื่องโรงเรียนตึกกาศที่ยังหาผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนไม่ได้ ไม่รู้ว่าต้องขึ้นตรงต่อหน่วยไหน เป็นต้น

๔. **ปัญหาไม่ได้รับการตอบสนองจากภาครัฐ** รัฐยังไม่เปิดกว้างพอในการรับฟัง *ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนครราชสีมา นายอับดุลลาซัค อาลี* กล่าวว่าเคยเข้าประชุมไม่น้อยกว่า ๘๐ ครั้ง ได้เสนอแนวทาง แต่ไม่เคยได้รับการตอบรับ สอดคล้องกับ คำพูดของ *พระราชคุณาธาร เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา* ที่ว่า “ทางแก้มี่ แต่รัฐไม่เอาด้วย” และ “คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) หาข้อมูลทางออกนำเสนอต่อรัฐ แต่สิ่งที่เสนอไปไม่ได้รับการปฏิบัติ”

๕. **ความหวาดระแวง** ทั้งความหวาดระแวงของชาวบ้านต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ความหวาดระแวงของรัฐที่มีต่อชาวบ้าน และผู้นำศาสนา และความหวาดระแวงของชาวบ้านต่อชาวบ้านที่ต่างศาสนา รวมทั้งความหวาดระแวงของคนในภาคอื่น ๆ ที่มองว่า มุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ดีไปทั้งหมด ผู้เข้าร่วมเสวนายกตัวอย่างปัญหาเรื่องการขับรถที่มีป้ายทะเบียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปจอดในที่ต่างพื้นที่ เช่น กรุงเทพมหานคร เมื่อนำรถไปจอด ไม่มีใครกล้าเข้ามาจอดรถใกล้ และรถถูกขีดเป็นรอย

๖. **ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน** โดยเฉพาะภาครัฐ องค์กร พุทธ มุสลิมที่ทำงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหา

๗. **ความไม่กระจ่างของข้อมูล** ข้อมูลของรัฐ และชาวบ้าน ผู้นำศาสนาไม่ตรงกัน รวมทั้งการไม่ให้ข้อมูลที่แท้จริง หรือความกระจ่างแก่ชาวบ้าน ยกตัวอย่างเช่นการใช้พระราชกำหนด ที่ไม่ทำความเข้าใจกับชาวบ้าน ทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน “ชาวบ้านไม่รู้ว่าเป็นอะไร รู้แต่ว่าน่ากลัว ผู้นำบอกว่าน่ากลัว ก็กลัวตาม” (*นายอับดุลเราะแม เจาะแซ ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา*)

๘. **ความอ่อนแอ** ทั้งของสังคม ครอบครัวยุคคนทำให้เกิดปัญหา เยาวชนถูกชักจูงได้ง่าย

๙. **ไม่มั่นใจเรื่องความปลอดภัย** เป็นเหตุให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น อีกทั้งเมื่อแสดงความคิดเห็นออกไปแล้วภาครัฐก็ไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติ

๑๐. **ความไม่กระจ่างของสถานะของตนเอง** โดยเฉพาะผู้นำศาสนา เพราะถูกระแวงจากภาครัฐ ไม่รู้ว่าตนเองจะถูกจับเมื่อไร

๑๑. **การไม่ให้เกียรติผู้นำศาสนา** เช่นการจับกุมที่ทำรุนแรงเกินกว่าเหตุ ทำให้เกิดความไม่พอใจและความไม่พอใจดังกล่าวขยายวงกว้างออกไป

๑๒. **ผลกระทบจากการจับหัวหน้าครอบครัว** ทำให้ครอบครัวประสบความเดือดร้อน ทั้งทางด้านจิตใจ และเศรษฐกิจ

ข้อเรียกร้อง

๑. **ขอให้มีความต่อเนื่องในการทำงาน** *พระราชคุณาธาร เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา* แสดงความกังวลถึงความต่อเนื่องในการทำงานว่า ถ้าหมดวาระของกอส. ชุดนี้แล้ว กลัวว่าจะไม่มีใครสานต่อการทำงานแก้ปัญหา จึงอยากขอให้มีการสานต่อ ทั้งยังได้กล่าวถึงความไม่ต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่ที่ลงมาปฏิบัติงานว่า พอทั้งสองฝ่าย

คือชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ปรับตัวเข้ากันได้ รู้สภาพปัญหาแล้ว แต่ต้องย้ายกลับไป เมื่อชุดใหม่มาก็ไม่มีความต่อเนื่องในการทำงาน ชาวบ้านไม่กล้าพูดคุยปัญหาด้วย

๒. **ให้เกียรติผู้นำศาสนา** ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องทั้งโดยตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจก็ตาม

๓. **ในการจับกุมผู้นำศาสนา ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดรับทราบก่อนดำเนินการ** เพราะเป็นเรื่องที่กระทบกับความรู้สึกของชาวบ้าน ที่ผ่านมารัฐกระทำการค่อนข้างรุนแรง เช่น การนำกำลังไปล้อมจับอุstadh ขณะกำลังรับประทานอาหารในตลาด ซึ่งมีคนพลุกพล่าน และเห็นเหตุการณ์เป็นจำนวนมาก (นายอับดุลราชัด อาลี ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส)

๔. **ภาครัฐอย่าระแวงผู้นำศาสนา ครูสอนศาสนา** ปัจจุบันผู้นำศาสนาอยู่ในภาวะวางตัวลำบาก เพราะถูกระแวง “กลัวรัฐ กลัวว่าจะถูกจับ และกลัวฝ่ายตรงข้าม”

๕. **ทุกกลุ่มต้องเข้าใจกัน** เพราะถ้าทุกภาคส่วนทั้งฝ่ายรัฐ องค์กร พุทธ มุสลิมที่จะทำงานร่วมกัน ยังไม่เข้าใจกัน ก็ไม่มีทางที่จะแก้ปัญหาได้ (นายอับดุลรอหนิ กาทะมะ กรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี และเลขาธิการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี)

๖. **แนวคิดแบ่งแยกดินแดนสามารถนำไปสู่การขยายผลได้** คณะกรรมการอิสลามจึงควรทำพัตวา (วินิจัย) ให้เป็นมติ ออกเป็นมติหรือพัตวา เพื่อความชัดเจน “กล้าหรือไม่ที่จะบอกว่าในขณะนี้แนวคิดนี้เหมาะสมหรือไม่ ในสถานการณ์ปัจจุบัน” (อาจารย์อับดุลสุโก ดินอะ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงเรียนจริยธรรมศึกษา มูสลินิธิ)

๗. **ให้ผู้นำศาสนาทั้งพุทธและอิสลามร่วมมือกันแก้ปัญหา และต้องแก้ไปในทิศทางเดียวกัน** เช่น พระกับอุstadh ร่วมมือกันแก้ปัญหาหาเสพติดในโรงเรียน หรือในปอเนาะ เป็นต้น (พระครูสังฆรักษ์ วัดพรหมวิภาศ อ. เมือง จ. นราธิวาส)

๘. **ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรลงมาแก้ปัญหา เรื่องการศึกษาอย่างจริงจัง** (นายอาเรฟ โต๊ะอิหม่ามจาก อำเภอสุไหง โก-ลก จังหวัดนราธิวาส ยกตัวอย่างของทรัพยากรบุคคลขาดความรู้ทำให้มีลูกมาก จึงมีปัญหาต่อเนื่องตามมามากมาย เช่น ความยากจน การศึกษา เป็นต้น)

๙. **ให้ความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ** “เช่น การสั่งยิงที่มัสยิดหรือเซะ และตากใบ คำถามคือ ประชาธิปไตยที่สามารถแสดงออกได้อยู่ตรงไหน” (นายเสกสรร นราพงศา ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม)

๑๐. **ให้บรรจจุสตาซเป็นครู(ของรัฐ) และให้เพิ่มสวัสดิการให้ครูสอนศาสนาหรือวิทยากรสอนศาสนาอิสลาม**

๑๑. **ควรตั้งเงินเดือนให้แก่โต๊ะอิหม่าม** เหมือนกับสารวัตรกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน

๑๒. **สร้างความกระจ่างของข้อมูลระหว่างรัฐ และผู้นำศาสนา** โดยเฉพาะเรื่องรายชื่อเพราะที่ผ่านมา “รายชื่อ” ทำให้คนตี ผู้บริสุทธิ์ได้รับความเดือดร้อน

๑๓. **ฝ่ายปฏิบัติ(เจ้าหน้าที่รัฐ)อย่าทำตามคำสั่ง** ถ้าหากคำสั่งนั้นผิดกับหลักศาสนา

๑๔. **คนในพื้นที่ต้องมีความกล้า ต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างจริงจัง**

ข้อเสนอแนะ

- ๑ รัฐควรถอยหลังหนึ่งก้าว แล้วทบทวนนำเรื่องเก่าขึ้นมาทำใหม่ (กรณี คอบ. ต.)
- ๒ รัฐควรแก้ปัญหาแบบข้างล่างขึ้นสู่ข้างบน ไม่ใช่สั่งจากข้างบนลงมา นายอับดุลราซัค อาลีประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส ยกตัวอย่างเรื่องที่ต้องทำตามคำสั่งของรัฐ ทั้งๆที่บางครั้งขัดกับความรู้สึก
- ๓ รัฐควรนำข้อสรุปที่ได้จากพื้นที่เข้าไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา พระราชคุณาธาร เจ้าคณะจังหวัดนราธิวาส ยกตัวอย่างคำกล่าวที่ว่า เสียงที่ผู้นำจะต้องฟังคือ เสียงประชาชน เสียงพระหรือผู้นำศาสนา และเสียงกษัตริย์
- ๔ ควรแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดอย่างจริงจัง
- ๕ ผู้นำศาสนา(ทั้งพุทธ และมุสลิม)ร่วมกันคิด “ศาสตร์” ระหว่างศาสนานำเสนอเป็นรูปธรรม เพื่อนำเอากิจกรรมทางศาสนามาเสริมสร้างให้เยาวชนเข้มแข็ง โดยในขั้นแรกให้แต่ละศาสนาแยกกันคิดเฉพาะของตน ให้ออกมาเป็นแผนประจำวัน สัปดาห์ เดือน และปี จากนั้นให้ทั้งสองศาสนามาร่วมกันคิดแผนร่วมระหว่างศาสนา
- ๖ ใช้ศาสนจักรในการแก้ปัญหา เช่น โครงการมัสยิดดูแลชุมชน(นายสมัย เจริญช่าง ประธานกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร)
- ๗ ตั้งลำดับการแก้ปัญหา เรียงตามความสำคัญโดยใช้ร้อยละ แล้วลงมือแก้ไขตามลำดับ
- ๘ ให้ทุกโรงเรียนนำหลัก “อิฮซาน” ไปประยุกต์เข้ากับหลักสูตร (หลักทั้ง ๓ ของมุสลิม คือ หลักการศรัทธา หลักการของอิสลาม และ อิฮซาน) อิฮซาน คือความดี ดีเลิศ อิสลามมองว่าทุกอิริยาบถของมุสลิมก็คือ เกิดการรักดีต่ออัลลอฮ์ ทุกๆการรักดีต้องดีที่สุด ต้องทำเสมือนกับเรามองอัลลอฮ์ได้ ถ้าเรามองอัลลอฮ์ไม่เห็น เราต้องเข้าใจว่าอัลลอฮ์มองเราตลอด ต้องทำให้ดีที่สุด ถ้าทำหน้าที่เป็นนักเรียน ต้องเรียนให้ดีที่สุด หมายความว่าต้องรวมกันระหว่างศาสตร์ และ ศาสนาในทุกๆอิริยาบถ (นายอับดุลรอณี กาหะมะ กรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี และ เลขาธิการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี)
- ๙ ต้องแยกคนดีออกจากคนชั่ว
- ๑๐ ส่งเสริมเยาวชนให้มีกิจกรรม มีงานทำ
- ๑๑ รัฐควรดูแลปัญหาเรื่องความยากจน
- ๑๒ ควรทำความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรม
- ๑๓ ปรับกลยุทธในการทำงาน เอาความสมานฉันท์มาใช้ลดความรุนแรง
- ๑๔ ควรแก้ไขเรื่องความหวาดระแวง

คำประกาศเจตจำนงร่วมกันของผู้นำศาสนาพุทธ-อิสลาม

เรื่อง บทบาทของศาสนิกในการสร้างความสมานฉันท์

ในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ผู้นำศาสนาพุทธ-อิสลาม จำนวน ๑๗ คน ได้มาประชุมกันที่จังหวัดนราธิวาส ด้วยมีความห่วงใยร่วมกันถึงความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้ทวีความรุนแรงขึ้นตลอดเวลาที่ผ่านมา แม้ว่าจะบางครั้งจะมีการอ้างหรือพาดพิงว่า มีความขัดแย้งกันระหว่างศาสนา แม้ว่าบุคคลบางกลุ่มจะใช้ความแตกต่างในเรื่องการนับถือศาสนาเป็นข้ออ้างในการก่อความรุนแรง แต่ผู้นำศาสนาขอประกาศอย่างชัดเจนว่า **มิได้มีความขัดแย้งกันระหว่างศาสนา** อาจมีก็เพียงแต่การใช้ศาสนาในทางมิชอบซึ่งจะป้องกันได้ หากศาสนิกมีการประสานความร่วมมือกันเพื่อลดความหวาดระแวงระหว่างชาวพุทธกับชาวมุสลิม เพื่อฟื้นฟูความเห็นอกเห็นใจกันในฐานะที่ต่างฝ่ายต่างได้รับผลกระทบจากความรุนแรง และเพื่อสร้างความรู้สึกสามัคคีที่หนักแน่น และไม่หวุ่นไหวต่อการแบ่งแยกใดๆ ในขณะที่เดียวกันความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกต้องอยู่บนพื้นฐานของความเคารพ และความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน จึงขอประกาศเจตจำนงร่วมกัน ดังนี้

- ๑ ศาสนิกพึงยึดมั่นแนวทางอันบริสุทธิ์ของศาสนา และวัฒนธรรมของตนอย่างเคร่งครัด และปฏิเสธการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา
- ๒ การแก้ไขปัญหาต้องเคารพกฎหมาย ตลอดจนสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน ยึดหลักความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ ยึดหลักเมตตาธรรมและศาสนธรรม
- ๓ ชาวพุทธและชาวมุสลิม มีหน้าที่ร่วมกันในการปกป้องสถาบันศาสนาและศาสนสถาน ตลอดจนปกป้องพระสงฆ์ ไต่อาหม่าม ไต่อะครู ฯลฯ จากเหตุร้าย หรือการประทุษร้ายใดๆ หากเกิดเหตุร้ายดังกล่าวจะต้องร่วมกันประณามเหตุการณ์นั้น และต้องปฏิเสธอย่างแข็งขันมิให้มีการขยายผลจากเหตุสะเทือนใจดังกล่าวไปก่อความรุนแรงต่อเนื้อไป
- ๔ ผู้นำศาสนาและผู้นำท้องถิ่นทั้งพุทธและมุสลิม ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความสมานฉันท์ พร้อมทั้งชักชวนให้ศาสนิกของตนอยู่ในกรอบคำสอนของศาสนา ยึดมั่นในภราดรภาพของมนุษยชาติ และคุณค่าของชีวิต
- ๕ ผู้นำศาสนาและผู้นำท้องถิ่นทั้งพุทธและมุสลิม พึงร่วมมือกันส่งเสริมหลักเศรษฐกิจพอเพียง และหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สังคมไทย โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปลอดภัยจากภัยคุกคามต่อศาสนาและจากอบายมุขต่างๆ
- ๖ ผู้นำศาสนาจะร่วมกันในการสร้างความสมานฉันท์ในทุกๆด้าน โดยเฉพาะจะร่วมมือกันอบรมกล่อมเกลายาวชนของเราในด้านความเป็นเลิศทั้งทางโลกและทางธรรม ความกตัญญู ตลอดจนการละเว้นอบายมุข และสิ่งเสพติดทั้งหลาย
- ๗ ในการแก้ไขปัญหาขอให้ทุกฝ่ายยึดมั่นในพระราชดำรัส “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

สรุปเชิงสะท้อนความหมาย

นายแพทย์ประเวศ วะสี รองประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) สรุปเชิงสะท้อนความหมาย มีประเด็นสำคัญดังนี้

- ๑ กอส. ตระหนักถึงความสำคัญของผู้นำทางศาสนาทั้งที่เป็นไทยพุทธและไทยมุสลิม ที่มีต่อการสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ๒ ผู้นำทางศาสนาเหล่านี้มีความรักชาติรักแผ่นดิน เป็นผู้ที่มีทั้งปัญญาและบารมี เป็นผู้ที่มีความจริงใจจากประสบการณ์ตรง มีความเมตตาสูง เห็นใจเพื่อนมนุษย์ทุกฝ่าย ได้สร้างความร่วมมือและสมานฉันท์ระหว่างชาวบ้านที่เป็นไทยพุทธกับไทยมุสลิม โดยไม่แบ่งข้างแบ่งขั้ว ท่านเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ หากทางราชการเห็นคุณค่า ให้เกียรติผู้นำทางศาสนา รับฟังและเรียนรู้จากท่าน สนับสนุนงานของท่าน ปริมาณแห่งความสมานฉันท์จะขยายตัวได้เต็มพื้นที่
- ๓ เพราะตระหนักถึงความสำคัญของผู้นำทางศาสนาในฐานะเป็นพลังสร้างความสมานฉันท์ กอส. จึงจัดการประชุมประสานความร่วมมือระหว่างศาสนิกและผู้นำศาสนาขึ้น ณ จังหวัดนราธิวาส ในวันที่จันทร์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ โดยเชิญองคมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ มาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุม เนื่องจากตระหนักถึงความพยายามของท่านองคมนตรีในการสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่
- ๔ ผู้นำศาสนาพุทธและอิสลามมีความเห็นพ้องต้องกันว่าศาสนาไม่ใช่ต้นเหตุแห่งความรุนแรง แต่มีผู้ก่อความรุนแรงที่ประสงค์จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และเกิดความแตกแยกระหว่างศาสนา ก่อให้เกิดทุกข์แก่ทุกฝ่าย
- ๕ ผู้นำศาสนาพุทธและอิสลามร่วมกันปฏิเสธการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ต้องการจัดความหวาดระแวง และสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- ๖ ผู้นำศาสนาพุทธและอิสลามมีความเห็นร่วมกันว่าการแก้ปัญหาต้องเข้าถึงความจริง ยึดการเคารพกฎหมายตลอดจนสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความยุติธรรม และความเมตตา
- ๗ ที่ประชุมเห็นว่าศาสนธรรม เศรษฐกิจพอเพียง และชุมชนเข้มแข็ง คือรากฐานของความสมานฉันท์และความสันติสุข
- ๘ การพัฒนาควรเน้นที่ความริเริ่มและบทบาทของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการวางแผน และขับเคลื่อนจากพัฒนาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ศาสนาธรรม และเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่มุ่งที่การสั่งจากข้างบนลงล่าง และยึดยึดแนวทางพัฒนาแบบวัตถุนิยม และเงินนิยมลงไป
- ๙ การพัฒนาที่สอดคล้องกับ วัฒนธรรม ศาสนาธรรม และเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติของทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายชุมชน ฝ่ายนโยบาย ฝ่ายข้าราชการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน และอื่นๆ แต่เกิดขึ้นไม่ได้จากการใช้อำนาจสั่งการ โดยปราศจากการเรียนรู้ร่วมกัน ควรมีกลไกส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย

- ๑๐ ความรุ่มเย็นเป็นสุขเกิดขึ้นได้จากความดี คนทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งความดีอยู่ในหัวใจ หากมีความเคารพศักดิ์ศรี และคุณค่าความเป็นคนของเพื่อนมนุษย์ทุกคน มีความเมตตา กรุณา มีความร่วมมือ สนิทฉันท์ มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีความเชื่อถือว่าไว้วางใจกันก็จะสามารถสร้างความรุ่มเย็นเป็นสุขขึ้นได้ ทั้งแผ่นดิน

ปิดประชุม

กล่าวปิดประชุมโดยนายอานันท์ ปันยารชุน ประธานกรรมการ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)

กรอบการทำงาน ๙ ข้อของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ

- ๑ ทุกข์ของราษฎรในสามจังหวัดภาคใต้เป็นทุกข์ของทุกคนทั้งประเทศ
- ๒ ความหวาดระแวง ความหวาดกลัว ความไม่เข้าใจระหว่างกลุ่มคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และระหว่างรัฐกับประชาชนต้องไม่แผ่ขยายออกไปยังพื้นที่อื่นในประเทศไทย
- ๓ การแก้ปัญหาต้องแก้ทั้งปัญหาเฉพาะหน้าที่กำลังเกิดขึ้น และปัญหาระยะยาวอันได้แก่สาเหตุหรือต้นตอของปัญหา
- ๔ สาเหตุหนึ่งของปัญหาคือกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เอื้ออำนวยความยุติธรรม
- ๕ จำเป็นต้องฟังเสียงเรื่องการพัฒนาระบบ และวิธีการศึกษา และรูปแบบของการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน
- ๖ การใช้ความรุนแรงไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหา ถ้าจะมีการใช้ความรุนแรงต้องระมัดระวังที่สุดว่าการใช้ความรุนแรงนั้นเป็นไปตามกฎหมายที่มีความยุติธรรม และอยู่ในขอบเขตของความเป็นธรรม
- ๗ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแลในเรื่องของการพัฒนามีความจำเป็นมาก
- ๘ เป็นที่ประจักษ์ว่ามีความแตกต่างของคนไทย ซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลกตราบใดที่ความแตกต่างนั้นไม่นำไปสู่ความแตกแยก เพราะฉะนั้นคนไทยจึงต้องเรียนรู้ ยอมรับ และเคารพความแตกต่างซึ่งกันและกันในอัตลักษณ์ของกลุ่มชน
- ๙ การแก้ปัญหาในภาคใต้ไม่ว่าในเรื่องใดจะไม่มีความสำเร็จ ถ้าไม่มีความร่วมมือระหว่างภาคประชาชน ระหว่างผู้นำศาสนา สถาบันศาสนา และภาคราชการ รวมถึงภาคการเมือง

ปิดการประชุมเวลา ๑๖.๓๐ น. ตลอดภาคบ่ายมีการถ่ายทอดเสียงผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ กรมประชาสัมพันธ์ โดยเวลา ๑๖.๐๐-๑๖.๓๐ น. เป็นการถ่ายทอดสด ตลอดการประชุมมีล่ามแปลภาษามลายู โดย อาจารย์มัสลิห์ มาหะมะ และอาจารย์ มุหะมัด คอยา คำถามใดที่เป็นภาษามลายู มีการแปลและพิมพ์ขึ้นจอคอมพิวเตอร์เป็นภาษาไทย โดย อาจารย์จริยา หลังปูเต๊ะ

การอบรมสานเสวนา ผู้หญิงกับการสานเสวนา

วันที่ ๒ - ๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐- ๒๐.๓๐ น.

ณ โรงแรม เอสพี สมิทลา บีช จังหวัดสงขลา

โดย มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) และ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) ได้จัดให้มีการอบรมการสานเสวนาแก่กลุ่มผู้นำสตรีจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อ เสริมสร้างพลังและ เพิ่มพูนศักยภาพของผู้สตรี

การอบรมมีขึ้นในวันที่ ๒ - ๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ ณ โรงแรม เอสพี สมิทลา บีช จังหวัดสงขลา โดยมี ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผาจากศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นวิทยากร

วัตถุประสงค์ของการอบรมสานเสวนาในครั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มผู้นำสตรี ได้รู้จักกระบวนการสานเสวนา และนำไปใช้ในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งต่างๆ รวมทั้งให้สามารถนำกระบวนการสานเสวนาไปเผยแพร่ต่อไปได้ การอบรมการสานเสวนายังเป็นการเพิ่มพูนพลังและศักยภาพของผู้สตรีอีกด้วย

การอบรมเริ่มต้นด้วยคุณปริดา ศิริสวัสดิ์ จากมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) กล่าวเปิดงานและแนะนำองค์กรร่วมจัด จากนั้นผู้เข้าร่วมอบรมทำกิจกรรมแนะนำตัวเพื่อสร้างความสนิทสนมตามหลัก no trust, no dialogue จากนั้นทำกิจกรรมหัวใจสี่ห้องเพื่อหาความคาดหวัง และฝึกการฟังอย่างลึกซึ้งตามกระบวนการสานเสวนา

ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผาวิทยากรสานเสวนาได้บรรยายถึงกระบวนการสานเสวนา ว่าสานเสวนา (Dialogue) คือการฟังและพูดคุยกัน และว่าสังคมทั่วไปมีความหลากหลาย มีอัตลักษณ์แตกต่างกัน ทุกคนก็คิดว่าสิ่งที่ตัวเองเป็น สิ่งของตัวเองเชื่อ เป็นสิ่งที่ดีที่สุด อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันทำให้สังคมงดงาม แต่เมื่อมีอคติหรือความเข้าใจผิด อัตลักษณ์อาจก่อให้เกิดปัญหา ทำให้เกิดการแบ่งเขาแบ่งเราได้ วิธีการสานเสวนาจึงสามารถทำให้คนคุยกันได้ได้อย่างมีความสุขบนความแตกต่าง

การสานเสวนาตามความหมายของเลียวนาร์ด สวิตเลอร์ คือ การฟังอย่างลึกซึ้ง โดย ฟังตัวเอง ฟังคนอื่น และฟังความเงียบเพื่อให้เข้าใจตนเอง

วิทยากรพูดถึงกฎ ๑๐ ข้อของการสานเสวนา คือ ๑) ซื่อสัตย์และจริงใจต่อกัน ๒) ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ๓) มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ๔) คุยในระดับเดียวกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการพูดคนละเรื่องเดียวกัน ๕) บอกจุดยืนชัดเจน ๖) ไม่ด่วนสรุปความเชื่อของคนอื่น ๗) ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ก็ให้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ โดยธรรมชาติ ๘) ต้องเชื่อใจ ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา ๙) เปิดโอกาสให้เราได้ใคร่ครวญพิจารณาถึงจุดยืนของเรา ๑๐) ทดลองข้ามวัฒนธรรม

ผู้เข้าอบรมมีการแบ่งกลุ่มระดมความคิดถึงสถานการณ์ปัญหาตามประสบการณ์ แนวทางการแก้ไข และทำการฝึกการวางแผน และลงมือทำการสานเสวนา โดยมีข้อสังเกตจากวิทยากรสานเสวนา และตอบคำถามข้อสงสัยของผู้เข้าอบรมหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการ

การอบรมในครั้งนี้กลุ่มผู้นำสตรีต่างมีความตั้งใจจริง และมั่นใจว่าจะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการจัดการปัญหาความขัดแย้งทั้งในชุมชน และในครอบครัว

สรุปผลการอบรม

วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๓๐- ๑๖.๓๐ น.

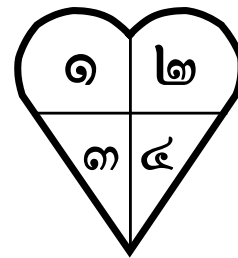
กล่าวแนะนำวัตถุประสงค์และองค์การผู้จัด โดยคุณปรีดา ศิริสวัสดิ์ และ อาจารย์ปาริชาติ สุวรรณ

กิจกรรมหัวใจ ๔ ห้อง โดย คุณดวงหทัย ชาติพุทธิกุล

จุดประสงค์ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและรู้ความคาดหวัง
ขั้นตอนกิจกรรม

๑. ให้ทุกคนได้ทบทวนชีวิตของตน

- ห้องที่ ๑ สิ่งที่ทำแล้วมีความสุข
- ห้องที่ ๒ ฝันอยากเห็นผู้หญิงเป็นอย่างไร
- ห้องที่ ๓ คุณค่าที่สำคัญในชีวิต
- ห้องที่ ๔ ความคาดหวัง – สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ใน ๒ วันนี้

๒. ให้แต่ละคนได้เดินไปหาเพื่อน เพื่อแลกเปลี่ยนหัวใจแต่ละห้องกับเพื่อน ๕ คน ในแต่ละห้องหัวใจ

๓. สรุปผลกลุ่มใหญ่

ฝันอยากเห็นผู้หญิง เนื่องจากการสานเสวนาในครั้งนี้ต้องการเสริมสร้างพลัง และศักยภาพของผู้หญิง

ดังนั้นจึงให้ทุกคนร่วม “จินตนาการ” ความคาดหวังที่อยากให้ผู้หญิงเป็น....

- กล้าคิดกล้าแสดงออก
- เท่าเทียมชาย
- ให้เห็นคุณค่าผู้หญิง
- เป็นแบบอย่างที่ดี
- พัฒนาลังคัมร่วมกับผู้ชาย
- เป็นผู้ผู้นำ
- คุณค่าที่สำคัญในชีวิต
- ช่วยเหลือผู้อื่น
- มอบความรัก
- เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม
- ไม่พูดเท็จ
- จริงใจ ยุติธรรม
- เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน

ความคาดหวังสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ภายในเวลา ๒ วันที่เข้าอบรม

- นำไปปฏิบัติได้จริง
 - สาธิตเพื่อให้เกิดสันติสุข
 - ให้มีความสุข เพื่อสิ่งดีๆ จะเกิดขึ้นตามมา
 - เกิดความเป็นเพื่อนและเครือข่าย
 - ได้กระบวนกรสานเสวนาไปใช้ในงาน
 - สามารถสอนสานเสวนาต่อได้
๔. ผีกหัดการฟังอย่างลึกซึ้ง การหักห้ามใจไม่ให้ถาม จนกว่าจะได้ฟังอย่างลึกซึ้ง ด้วยความตั้งใจ เห็นอกเห็นใจ การใช้ภาษากาย สีหน้า ท่าทาง เพื่อให้ผู้พูดรู้ว่าเขาลำคัญที่สุด

สานเสวนาคืออะไร

สานเสวนา (Dialogue) คือการฟังและพูดคุยกัน สานคือการประสาน เราทุกคนอยู่ในสภาพที่มีความหลากหลาย ทางอัตลักษณ์ (identity) ในด้านต่างๆ เช่น วัฒนธรรม การต่างกายชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ฯลฯ ความหลากหลายเป็นเรื่องปกติ ธรรมชาติที่แตกต่างกันทำให้สังคมงดงาม แต่เมื่อมีอคติหรือความเข้าใจผิด อัตลักษณ์อาจก่อให้เกิดปัญหา ทำให้เกิดการแบ่งเขาแบ่งเราได้

วิธีคิดแบบยอมรับเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย

๑. เคารพในตัวตนและความแตกต่างของผู้อื่นและสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบเขาเป็นเขา
๒. เชื่อว่าความเชื่อ วัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของทุกคนล้วนมีคุณค่า และทำให้ชีวิตของคนคนนั้น มีความสุขได้เช่นกัน

วิธีปฏิบัติตนในสังคมพหุลักษณะ

๑. ยอากให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเราอย่างไร เราก็จะปฏิบัติต่อเขาอย่างนั้น
๒. ไม่ยอากให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเราอย่างไร เราก็จะไม่ปฏิบัติต่อเขาอย่างนั้น

ทุกศาสนาสอนจริยธรรมโลก (A global Ethic)

๑. เคารพคุณค่าทุกชีวิต (Have a respect for all life)
๒. ปฏิบัติกับผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์และยุติธรรม (Deal honestly and fairly)
๓. คิด ทำ พูด แต่สิ่งที่จริง (Speak and act truthfully)
๔. เคารพและเมตตาภรรณาซึ่งกันและกัน (Respect and love one another)

สานเสวนาหมายถึงการสานความหมายที่เกิดจากการฟังอย่างลึกซึ้ง

การฟังอย่างลึกซึ้งนั้น เราฟังตัวเอง ฟังผู้อื่น ฟังความเงียบ เหมือนในศาสนาอิสลาม เมื่อไม่สบายใจ เราไปละหมาด จะช่วยทำให้เกิดสมาธิ (ผู้เข้าอบรมเล่าเรื่องความสงบของจิตที่ได้จากการละหมาด) การฟังผลของการฟังตัวเองและฟังผู้อื่น ฟังเพื่อหาความหมายด้วยกัน เพื่อให้มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการยึดเหนี่ยว

สรุป การสานเสวนาคือการฟังอย่างลึกซึ้งเพื่อให้เราก้าวพ้น อคติ

ระดับของสานเสวนา

๑. ระดับคำสอน
๒. ระดับประสบการณ์ เคารพในประสบการณ์
๓. ระดับชีวิตที่ร่วมกันแก้ปัญหา เอาปัญหาในชุมชนเป็นตัวตั้ง

ข้อตกลงร่วมกัน

สานเสวนาเป็นเครื่องมือทำความเข้าใจกันโดยสันติวิธี

สานเสวนาของ เลียวนาร์ด สวิตเลอร์

สานเสวนาเปิดพื้นที่ให้เกิด ๑) การเรียนรู้ ความคิด ความเชื่อ จุดยืนที่แตกต่าง(ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนจุดยืนของตัวเอง) ๒) การเจริญเติบโต เกิดความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ ๓) การเปลี่ยนแปลง เรื่องที่เข้าใจผิด อคติที่มี

ข้อสำคัญ สานเสวนาไม่ได้มุ่งเปลี่ยนแปลงจุดยืนของผู้อื่น หากมีการเปลี่ยนแปลงใดๆต้องเกิดจากภายใน

กิจกรรมกลุ่ม

จุดประสงค์ เพื่อให้เรียนรู้ เข้าใจ การจัดการกับปัญหาตามประสบการณ์ที่ผ่านมา

แบ่งกลุ่มๆละ ๔ – ๕ คน (๗ กลุ่ม) ในหนึ่งกลุ่มมีเลขาฯ ๑ คน ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาทบทวนว่าเคยได้ใช้ความเข้าใจเรื่องสานเสวนาจัดการกับปัญหาหรือไม่ โดยให้หนักถึง

- สถานการณ์ความขัดแย้ง
- ความเข้าใจปัญหา
- แล้วเราในฐานะคู่กรณี-คนกลางใช้วิธีการสื่อสารอย่างไร

กติกา พูดคนละ ๕ นาที เมื่อได้ยินเสียงระฆังให้หยุด เพื่อฝึกการฟังอย่างลึกซึ้งซึ่งระหว่างที่แต่ละคนพูด

นำเสนอ โดยให้สรุปประเด็นปัญหาขึ้นกระดาน แล้วสรุปวิธีการที่ใช้จัดการปัญหา

นำเสนอกลุ่มย่อย

กลุ่มที่ ๑

ประเด็นความขัดแย้ง	วิธีการ
เรื่องการรักษาสัญญา	ใช้หลักศาสนา
เพื่อนบ้านมีปัญหาระหว่างกัน	ใช้กติกาข้อบังคับ
ประเด็นความขัดแย้ง	วิธีการ
ขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์	ชี้แจงแสดงเหตุผล ให้เข้าใจอย่างเท่าเทียม
ขัดแย้งในใจตนเอง	การให้อภัยตามหลักศาสนา การทดสอบโดยพระเจ้า
การบริหารโรงเรียน	รับฟังกันและกันร่วมกันแก้ปัญหา

กลุ่มที่ ๒

ประเด็นความขัดแย้ง	วิธีการ
ความไม่รับผิดชอบของฝ่ายชาย	ใช้เวลาในการอธิบาย ใช้ความอดทน ความรู้สึกที่ดี
ความไม่เข้าใจระหว่างครูและนักเรียน	ใช้ความจริงใจ
บทบาทในการเป็นผู้นำ	ใช้การเจรจาตัวต่อตัว
ความยุติธรรม	ใช้สื่อกลางเป็นตัวแทนในการแก้ปัญหา

กลุ่มที่ ๓

ประเด็นความขัดแย้ง	วิธีการ
ความขัดแย้งในครอบครัว	ใช้ความบริสุทธิ์ของเด็ก เบี่ยงเบนประเด็น
ความขัดแย้งระหว่างบุคคล	ใช้หลักศาสนา ยอมรับความต่างระหว่างบุคคล
ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับรัฐ	ใช้คนกลางที่มีอำนาจหน้าที่ประนีประนอม ใช้ความจริงในการสื่อสาร

กลุ่มที่ ๔

ประเด็นความขัดแย้ง	วิธีการ
ผู้ปกครองไม่พอใจที่ครูลงโทษนักเรียน	เจรจา โดยกันไม่ให้คู่กรณีพบกันก่อน ทำให้ใจเย็น โดยพร้อมแสดงความรับผิดชอบ
น้องทำผิดกฎของศูนย์ฝึก	รับฟังเหตุผล ทบทวนกฎเดิม และร่วมหาวิธีการและทางออกร่วมกัน
พี่น้องมีปากเสียงเพราะไม่เข้าใจกันและเครียด	พูดและฟังที่ละฝ่าย เพื่อแสดงความรู้สึก และให้ทั้งสองฝ่ายได้บอกความต้องการของตน
การชุดคุระบายน้ำ มีคนไม่ยอมให้ผ่านที่ดินของตน	หาทางเลือกอื่นด้วยการชุดคุระบายน้ำอ้อมไปยังที่สาธารณะ

กลุ่มที่ ๕

ประเด็นความขัดแย้ง	วิธีการ
	คู่กรณีมาพูดทำความเข้าใจปัญหาร่วมกัน
	พยายามรับฟังปัญหาคู่กรณี ให้ได้มีโอกาสเปิดอกพูดอย่างเต็มที่ โดยตกลงกติการ่วมกันก่อน
	ฟังเหตุผลอย่างเป็นกลาง ไม่เอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้ความยุติธรรมทั้งสองฝ่าย
	โน้มน้าวให้มีความรักความสามัคคี

กลุ่มที่ ๖

ประเด็นความขัดแย้ง	วิธีการ
- ความไม่เข้าใจระหว่างรัฐ และ นักศึกษาประชาชน	จัดกระบวนการกลุ่มให้ได้พูดคุยกันอย่างเต็มที่
- วัยรุ่นขับรถชนโดยประมาท	ใช้คนกลางไกล่เกลี่ย
- ความไม่เข้าใจระหว่างกลุ่ม	

กลุ่มที่ ๗

ประเด็นความขัดแย้ง	วิธีการ
- ความขัดแย้งระหว่างผู้ร่วมงาน	รับฟังความคิด/ข้อมูลของทั้งสองฝ่าย
- ขาดเอกสารในการขอรับความช่วยเหลือผู้ประสบภัย	ให้เวลาทั้งสองฝ่ายได้ทบทวน/ไตร่ตรอง พบกันครึ่งทาง
- เด็กทะเลาะวิวาท	พูดคุยกับคู่กรณี
- การกระทบกระทั่งระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน	ทำความเข้าใจกับทั้งสองฝ่าย

ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา อธิบายกติกาสานเสวนา

กติกาของการสานเสวนา

- ข้อที่ ๑ ไม่มีวาระซ่อนเร้น ไม่ใช้การสานเสวนาเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบ หรือมีเป้าหมายแอบแฝง
- ข้อที่ ๒ ปฏิสัมพันธ์กันอย่างมนุษย์ ปฏิสัมพันธ์ต่อกันแบบคน ไม่ใช่วัตถุสิ่งของ
- ข้อที่ ๓ เท่าเทียม ทั้งสองฝ่ายต่างให้และรับ หลีกเลี่ยงการครอบงำระวางความรู้สึกว่า “ฉันเหนือกว่า” ไม่มีใครด้อยกว่าหรือเหนือกว่า
- ข้อที่ ๔ จุดยืนชัดเจน บอกจุดยืน-ตำแหน่งของตนเองให้ชัดเจน กล้าที่จะเปิดหู เปิดใจ ฟังความเห็นที่แตกต่าง กล้าที่จะฟังว่าผู้อื่นเข้าใจและเห็นว่าเรามีจุดยืนเช่นไร
- ข้อที่ ๕ ไม่ด่วนสรุป-ตัดสิน ไม่ใช่ ความเชื่อ วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ของเรา ไปตัดสินว่าผู้อื่นผิด
- ข้อที่ ๖ ใจกว้าง รับฟังความคิด-ความเชื่อที่แตกต่าง ในบรรยากาศที่เคารพและเข้าใจ กล้าวิพากษ์วิจารณ์ความคิด-ความเชื่อของกลุ่มตนเอง
- ข้อที่ ๗ ซื่อสัตย์และจริงใจ ทั้งต่อตนเองและผู้ร่วมสานเสวนา หลีกเลี่ยงการยอมรับแบบขอไปที
- ข้อที่ ๘ ไว้ว่างใจผู้อื่น ผู้อื่นก็มีเหตุผลที่ดี และสามารถหาทางออกที่ดีได้เช่นกัน
- ข้อที่ ๙ ไม่ปะปนหลักการกับการปฏิบัติ เมื่อผู้อื่นพูดเรื่องหลักการ ก็ตอบเรื่องหลักการ เมื่อผู้อื่นพูดเรื่องการปฏิบัติ ก็ตอบเรื่องการปฏิบัติ
- ข้อที่ ๑๐ สานเสวนาไม่ใช่คำตอบของทุกปัญหา หากเป็นกระบวนการซึ่งต้องใช้เวลา อันเป็นทางเลือกสู่การจัดการปัญหาอย่างเป็นองค์รวม

กิจกรรมฝั่งแตกร้าง โดยคุณดวงหทัย ชาดิพุทธิกุล

จุดประสงค์ เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ และเพื่อให้ได้กลุ่มในการทำงานร่วมกัน

จำนวนคนเล่น เริ่มต้นกลุ่มละ ๓ คน คนเล่นเป็นรัง ๒ คน ฝั่ง ๑ คน

คำสั่ง

๑. ฝั่งย้ายรัง ให้คนที่เป็ฝั่งย้ายไปรังใหม่
๒. รังย้ายฝั่ง ให้ ๒ คนที่เล่นเป็นรังย้ายหาฝั่งใหม่
๓. รังแตก ทั้งฝั่งและรังย้ายไปจับคู่กับคนอื่น
๔. รัง ๒ ฝั่ง ๓
๕. รัง ๓ ฝั่ง ๒

แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ คน ระดมความคิดว่าในชุมชนมีปัญหาหรือสถานการณ์อะไรบ้างที่จะใช้กระบวนการสานเสวนาเข้าไปแก้ไข

กระบวนการคือ

๑. ให้กลุ่มเลือกหนึ่งปัญหามานำเสนอ เมื่อเลือกได้แล้วให้บอกรายละเอียดสถานการณ์ คู่กรณี สภาพปัญหา
๒. ในกลุ่มให้แบ่งออกเป็นคู่กรณีทั้งสองฝ่าย แล้วให้คิดตามโจทย์คือ
 - ๒.๑ เรามองตัวเองอย่างไร
 - ๒.๒ เรามองเขา (คู่กรณี) อย่างไร
 - ๒.๓ เอาข้อมูลแต่ละช่องมาเปรียบเทียบกัน ดูความเหมือนและความต่าง

สิ่งที่ได้เรียนรู้

๑. ทุกคนมีเหตุผลของตัวเอง การเปรียบเทียบช่วยให้เราเข้าใจกันมากขึ้น
๒. เห็นความแตกต่าง รู้เขารู้เรามากขึ้น
๓. คู่กรณีต่างไม่ยอมรับคนอื่น ต่างฝ่ายต่างมองคนอื่นไม่ดี
๔. ต้องมีข้อมูลที่รอบด้าน จึงจะจัดการปัญหาได้
๕. มองสองด้านจะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น
๖. ปกติเรามองผู้อื่นแบบตีความ โดยมีอคติเข้าไปตีความด้วย เราไม่ได้มองคู่กรณีอย่างที่เขาคือเขา หรืออย่างที่เขาคิดว่าเขาเป็น

ชมตัวอย่างการใช้กระบวนการสานเสวนา วิทayarฉายสไลด์ตัวอย่างการใช้สานเสวนาเพื่อการแก้ปัญหา
มลภาวะขยะ บ้านควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พร้อมกับชี้ประเด็นที่เป็นบทเรียน ได้แก่การ ที่
จะต้องเติมเต็มให้คู่กรณีทั้งสองฝ่าย ในการสานเสวนา เพื่อให้การแก้ปัญหาตามกระบวนการสานเสวนาดำเนิน
ไปด้วยความเรียบร้อย และประสบความสำเร็จ เช่น ฝ่ายราชการอาจจะต้องใจกว้าง ยอมรับฟังผู้อื่นโดยเฉพาะ

ชาวบ้านมากขึ้น ฝ่ายชาวบ้านจะต้องตัด “ปม” ใดๆที่อาจมี ต้องคำนึงถึงคุณค่าในความเป็นมนุษย์ของตนเอง จึงจะกล้าพูด กล้าเล่าถึงปัญหาของตนเองได้ชัดเจนขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นกตिकाเบื้องต้น ที่กระบวนการสานเสวนาให้ ความสนใจ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การแก้ปัญหาประสบความสำเร็จ

กิจกรรม ค้นหาผู้หญิงในดวงใจ

วัตถุประสงค์: เพื่อค้นพบศักยภาพของผู้นำชุมชนสตรี

เงื่อนไข จับคู่พูดคุยถึงผู้หญิงที่เป็นผู้นำสตรีที่ประทับใจ ใช้เวลาคนละ สองนาที่ครึ่ง

คุณสมบัติของผู้นำสตรีในดวงใจของผู้เข้าร่วมอบรม

ให้ความรัก ความอบอุ่น ประนีประนอม เสียสละ รักษาคำพูด มีความรู้ มีวิสัยทัศน์ รอบคอบ เด็ดขาด มั่นคง ยอมรับความคิดผู้อื่น มีคุณธรรม ยุติธรรม เป็นผู้ไว้วางใจได้ เป็นแบบอย่างที่ดี รักษา เวลา ประหยัด มั่นใจในตัวเอง เข้มแข็ง อดทน อ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตน มีใจเอื้อเฟื้อ กตัญญู แก่ สถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี

กิจกรรมสร้างมณฑล

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมค้นหาศักยภาพภายในของตนเอง

เงื่อนไข ขีดวงกลม เขียนจุดกึ่งกลางแทนตัวเอง เอาคุณสมบัติที่ตัวเองมีมากที่สุดไว้ใกล้กึ่งกลาง คุณสมบัติที่มี น้อยลงให้วางไว้ห่างจากจุดกึ่งกลางออกไปเรื่อยๆจนถึงขอบวงกลม จากนั้น จับคู่อีกแลกเปลี่ยนกันดูมณฑล ของแต่ละคน แล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกลุ่มใหญ่

สรุป ทุกคนมีค่า มีคุณสมบัติอยู่ในตัวเอง

ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา บรรยายชบวนการ สตรีนิยมสายกลาง ที่สนับสนุนให้ผู้หญิงยึดมั่น ความพอดี ในการค้นพบศักยภาพของตนเอง ไม่หนึ่งดูตายที่จะช่วยเหลือผู้อื่น โดยเฉพาะผู้หญิงที่ไม่ได้รับความ ยุติธรรม หรือกำลังเผชิญกับความทุกข์ แต่ขณะเดียวกัน ก็ไม่ได้ก้าวร้าวที่จะต่อสู้ หรือใช้ความรุนแรงใดๆกับ ผู้อื่นโดยเฉพาะผู้ชาย การเสริมสร้างพลังสตรีอยู่บนหลักการของ การพิจารณา หลักการตัดสินบุคคลด้วย ความรู้(ที่เป็นสัมมาทิฐิ) + ความประพฤติ ไม่ตัดสินบุคคลด้วยเพศสภาวะ ความเป็นชายหรือหญิง ควร คำนึงถึงการพึ่งพาอาศัยระหว่างชาย หญิง และการใช้ปัญญาตัดสิน แก้ไขปัญหาของแต่ละสภาพการณ์ ด้วย ความเมตตา กรุณา ซึ่งกันและกันระหว่างชายและหญิง

ผู้เข้าอบรม๑ (มุสลิม) แลกเปลี่ยนเรื่องผู้หญิงมุสลิมถูกเอาเปรียบ คนมุสลิมมีความเชื่อว่าในนรกมี ผู้หญิงมากเพราะผู้หญิงทำบาปมากกว่าผู้ชาย ผู้หญิงถูกกดเรื่อง “บาป” และอธิบายว่าตะหะหะคือการออก ชักชวนคนให้ทำความดี แต่สามี(ของผู้หญิงหลายคน)ไม่ทำงานปล่อยให้ภรรยาทำงานหนักเพื่อเลี้ยงครอบครัว โดยใช้อ้างอิงว่าไปตะหะหะ ซึ่งในความเป็นจริงต้องดูแลครอบครัวก่อนถึงจะไปตะหะหะ นอกจากนั้นผู้หญิง มุสลิมยังถูกถูกสั่งสอนให้เชื่อเรื่องบาป เช่น พฤติกรรมต่างเหล่านี้ถือว่าเป็นบาป

-เขาชอบเรา และเราชอบเขา นั่งข้างหน้าผู้ชาย เรียนหนังสือ

-กีนยาคุม (ผู้เข้าอบรมตั้งคำถามว่าไม่คุมกำเนิดแล้วมีลูกมาก เด็กไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดี กลายเป็นคนไม่มีคุณภาพ กับการกีนยาคุมอย่างไรหนาบกว่ากัน)

ผู้เข้าอบรม ๒ (มุสลิม) ในคัมภีร์อัลกุรอานกำหนดบทบาทให้ผู้หญิงเป็นแม่ และภรรยาที่ดี คนไม่ได้ศึกษาอย่างจริงจังจึงมองภาพผิด(ว่าผู้หญิงถูกกดขี่) ตัวอย่างเช่น ผู้ชายมีภรรยาสี่คน เพื่อให้คนที่มีความดีดูแลผู้หญิงได้ดูแล โดยให้มีฐานะเท่าเทียมกัน

ผู้เข้าอบรม ๓ (มุสลิม) อิสลามเชื่อว่าแม่เป็นโรงเรียนแห่งแรกของลูก คนต้องศึกษาหาความรู้

ผู้เข้าอบรม ๔ (พุทธ) ผู้หญิงต้องเก่ง และดี เปิดวิสัยทัศน์สู่ภายนอก กล้าแสดงออก การจะเป็นคนเก่งได้ต้องมีความรู้ เราจะประสบความสำเร็จต้องลงมือทำ

ผู้เข้าอบรม ๕ (พุทธ) ผู้หญิงเก่งและมีความรู้รอบด้านถึงจะประสบความสำเร็จ

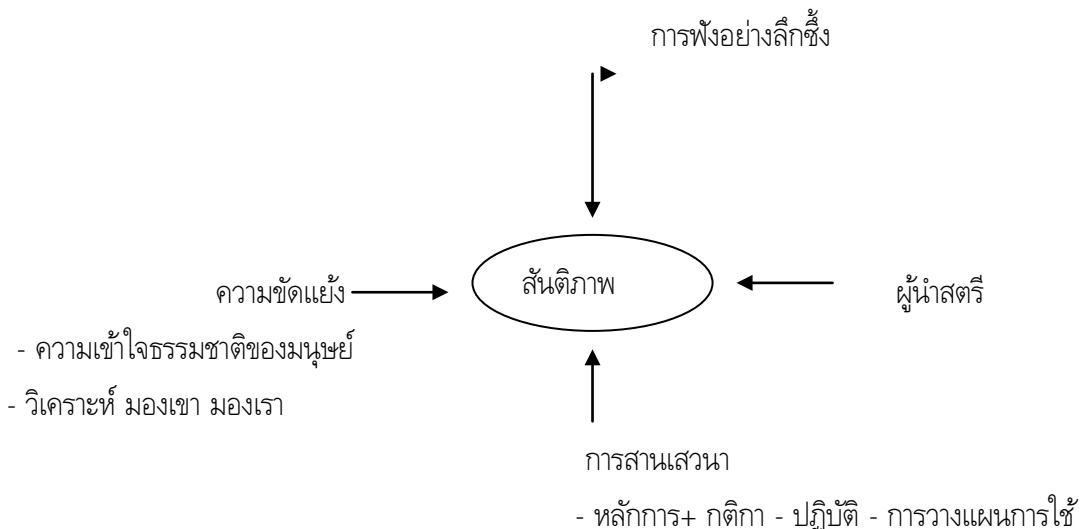
ผู้เข้าอบรม ๖ (พุทธ) ผู้หญิงมักเอาความรุนแรงอย่างผู้ชายเป็นแบบอย่างเพื่อทำให้ตัวเองเก่ง จึงมีความเห็นว่า น่าจะเก่งอย่างผู้หญิง ที่อ่อนโยน ด้วยความเป็นผู้หญิง

คุณปรีดา เสริมว่าผู้หญิงควรเห็นความสำคัญของการเข้าไปอยู่ในตำแหน่งต่างๆ เช่น อบต. อบจ. เพื่อให้การทำงาน การพัฒนาที่ดี ไม่ใช่ช่ยกหน้าที่นี้ให้ผู้ชาย

วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๓

เวลา ๐๘.๓๐- ๑๖.๐๐ น.

บทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา จากนั้น ฉายสไลด์ตัวอย่างการใช้สานเสวนาในงาน “ศาสนเสวนา: พุทธ-มุสลิม ความรุนแรงหรือความสมานฉันท์” เพื่อให้เห็นรูปแบบของการจะฝึกหัดทำสานเสวนาในโอกาสต่อไป

กิจกรรมเกมล่าอาณานิคม โดย คุณดวงหทัย ชาติพุทธิกุล

วัตถุประสงค์ เพื่อแบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็นสองกลุ่ม และฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม

เงื่อนไข จับคู่เป้ายิงฉุบ ให้คนแพ้ต่อหลังคนชนะ และเล่นต่อไปเรื่อยๆจนกลายเป็นสองกลุ่ม จากนั้นให้ทั้งสองกลุ่มเป้ายิงฉุบ โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มต้องเป้ายิงฉุบในท่าเดียวกัน

กิจกรรม เล่นเกมขอในสิ่งที่เราอยากได้

วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกการประสานงานเป็นกลุ่ม ความร่วมมือร่วมใจ ไม่ขัดแย้งภายในกลุ่ม จะทำให้เป้าหมายที่ต้องการสำเร็จได้

เงื่อนไข ให้เขียนสิ่งที่อยากได้สิ่งเดียวลงในกระดาษแล้วให้นำให้ติดที่เหนกี้ได้จากนั้น

กลับมาที่กลุ่ม ยืนหันหลังจับมือกัน แล้วเคลื่อนที่ไปหยิบกระดาษ โดยไม่ให้หลุด และห้ามปล่อยมือ

จบเกม พิธีกรสอบถามความรู้สึก

คุณไหวริยะ- คิดว่าต้องแอบซ่อน ไม่ให้เพื่อนหาพบ สอนว่าการทำอะไรถ้าคิดคนเดียวจะไม่ประสบความสำเร็จ

คุณกัลยา- การไม่ให้คุยกันทำให้ไม่เข้าใจกันในการทำงาน

คุณดะห์ -แสดงออกถึงการเป็นผู้นำและผู้ตาม คือนำไปเอาของตัวเอง และตามไปเอาของคนอื่น

คุณจ๋อ -เป็นการสื่อสารด้วยความเจ็บ ต้องสังเกตถึงจะเข้าใจ

คุณหยอย- เห็นการจัดลำดับเป้าหมาย รู้จักรอ

คุณสมร- สามัคคี

คุณนี่ - การมีผู้นำ

แบบฝึกหัด สานเสวนาในสถานการณ์จริง

สานเสวนา พุทธ-มุสลิม เตรียมกระทู้(ปัญหา) สร้างความกระจ่างและความเข้าใจ(วิสัยทัศน์)

ลักษณะกลุ่ม แบ่งกลุ่มออกเป็นฝ่ายพุทธ และฝ่ายมุสลิม

ลักษณะเวที จัดโต๊ะแบบอ่างปลา

ผู้ร่วมสานเสวนา ประกอบด้วย

-มีผู้ดำเนินการสานเสวนาพุทธ ๑ คน มุสลิม ๑ คน

-ผู้เสวนาฝ่ายพุทธ ๓ คน อิสลาม ๓ คน

-เก้าอี้ว่าง ๑ ตัว เพื่อเปิดโอกาสให้คนที่ต้องการมีส่วนร่วมเข้ามาพูด และต้องออกจากวงเมื่อพูดจบ

-มีผู้สังเกตการณ์ ฝ่ายพุทธ ๑ คน อิสลาม ๑ คน

-นอกนั้นอยู่รอบวงนอก

ประเด็นการสานเสวนา

ผู้ดำเนินรายการ ได้แก่ พรภินันท์ เลาะหมัด และกัลยา เอียดสกุล

ผู้เสวนาฝ่ายมุสลิม ประกอบด้วย มะ ชัมเซี่ย ไหวริยะ

ผู้เสวนาฝ่ายพุทธ ประกอบด้วย ไรวินทร์ อุ่น หยอย

ผู้สังเกตการณ์ฝ่ายพุทธ คือ อุษณีย์

ผู้สังเกตการณ์ฝ่ายมุสลิม คือ จิม

เริ่มกระบวนการ

ผู้ดำเนินรายการ บอกรัตติกการสถานเสวนา

ผู้ดำเนินรายการ ปล่อยให้ฝ่ายมุสลิมตั้งคำถาม

ไหวริยะถาม พุทธมองมุสลิมอย่างไร

ไรวินทร์ตอบ ผู้ที่กระทำความรุนแรงคือไทยมุสลิม

หยอยเสริมว่า เห็นใจชาวมุสลิม แต่ตั้งคำถามอยู่ในใจ

ผู้ดำเนินรายการ รบเปลี่ยนมาให้ฝ่ายพุทธถาม

หยอยถาม เรื่องฆ่าพระ

ฮาริมะตอบ คนในพื้นที่อาจไม่ทราบที่เกิดได้อย่างไร มาจากไหน ใครเป็นคนทำ

ไหวริยะเสริม มุสลิมรู้สึกเสียใจไม่ว่าใครถูกฆ่า อิสลามสอนเรื่องไม่ฆ่าสิ่งมีชีวิต ต้องแยกแยะระหว่างคนมุสลิมกับอิสลาม

ผู้ดำเนินรายการ ปล่อยให้ฝ่ายมุสลิมถาม

ฮาริมะ พุทธมองผู้หญิงมุสลิมอย่างไร

อุ๋นตอบ เหมือนกับคนทั่วไป

สมร ยกมือแต่ยังไม่ได้รับอนุญาตผู้ดำเนินรายการปล่อยให้เดินเข้าไปก่อน

หยอย มองว่าผู้หญิงมุสลิมมีภาระหนัก ทำงานหนัก ส่วนตัวขึ้นชมวัฒนธรรมของสตรีมุสลิมที่คงความเป็นอัตลักษณ์ เช่นการแต่งกาย ผ้าคลุมผม

มะ ชาวมุสลิมถูกมองว่ามีปัญหา (ที่ทำอะไรไม่เหมือนคนพุทธ) เช่น เวลาเดินทางต้องจองรถโดยสาร หรือไม่สามารถรับประทานอาหารที่บ้านเพื่อนที่เป็นไทยพุทธได้ ชาวไทยพุทธจึงเข้าใจผิดคิดว่ารังเกียจ

สมร เสริมสตรีมุสลิมมีความอดทนสูง แต่ขาดการศึกษาทำให้ถูกผู้นำในระบบกลุ่มเอาเปรียบ

หยอย การละหมาดเป็นพิธีกรรม พุทธควรเข้าใจ

ผู้ดำเนินรายการ ปล่อยให้ฝ่ายพุทธตั้งกระทู้

ไรวินทร์ถาม เรื่องต้นหยงลิโม ทำไมเหตุการณ์ถึงเกิดขึ้น และใครเป็นคนทำ

ฮาริมะตอบ ชาวบ้านต่างก็เสียใจ และรู้ว่าเป็นบาป แต่น่าจะมีอะไรอยู่เบื้องหลัง เช่น ปกป้องพรรคพวก ไม่กล้าบอกความจริง

ไหวริยะ โยงเหตุการณ์ฆ่าพระว่าฝ่ายตรงข้ามพยายามโยงเรื่องศาสนา ชาวบ้านต้นหยงลิโมเข้าใจว่า

ตำรวจสองคนฆ่าวัยรุ่นในร้านน้ำชา ชาวบ้านรู้ตัวภายหลังว่าตกเป็นเครื่องมือ ชาวมุสลิมขาดการศึกษา “อัลเลาะห์ไม่ส่งเสริมคนที่มีการศึกษาให้มีความสุข”

ผู้ดำเนินรายการ ปล่อยให้ฝ่ายมุสลิมตั้งกระทู้

ซั่มเซีย วัยรุ่นมุสลิมรวมกลุ่มทำกิจกรรมถูกชาวพุทธมองว่ามีวุ่น

สมร ชาวต้นหยงลิมอไม่รู้ว่าจะสองทหารถูกฆ่า

ไหวริยะ ชาวบ้านกลัว ไม่กล้าพูดความจริง

ผู้ดำเนินรายการ ตัดบทไหวริยะ

ฮาริมะ เห็นคนยิงแต่เมื่อ เจ้าหน้าที่ถามไม่กล้าพูด เพราะกลัวอันตราย

ไรวินทร์ ต่างคนต่างกลัวเราไม่มีวันรู้ความจริง

ผู้ดำเนินรายการ ดึงเข้ามาเรื่องยาวชน สมรเดินเข้าไปตอบโดยยังไม่ได้รับอนุญาต

สมร ้วยรุ่นไปตอนกลางคืน ขับรถเสียงดังมาก และไม่กลัวในขณะที่สถานการณ์ไม่ดี จึงน่าจะตีความได้ว่ามีเป้าหมายเช่น รวมกลุ่มวางแผน หรือเกี่ยวกับยาเสพติด

ผู้ดำเนินรายการ เชิญผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับ้วยรุ่น(จ้อ)พูด

จ้อ เป็นธรรมชาติของ้วยรุ่นไม่ว่าศาสนาใด และมักมีปัญหาเรื่องยาเสพติด และการขาดการศึกษาทำให้โดนหลอกได้ง่าย ในหนึ่งสังคมมีพื้นที่ดีและชั่ว ผู้ใหญ่จึงควรสร้างพื้นที่ดีไว้ให้เด็กมากกว่าพื้นที่ชั่ว

ไหวริยะเสริม เห็นด้วยว่า้วยรุ่นทุกศาสนาติดยาเสพติดได้ ไม่ใช่เฉพาะมุสลิม

ผู้ดำเนินรายการ ปล่อยให้ฝ่ายพุทธตั้งกระทู้

หยอยถาม เรื่องการฆ่ายกครัวที่อ.ระแงะ จ. นราธิวาส

ฮาริมะตอบ ผู้ถูกฆ่าออกมาพูดความจริง แสดงถึงความไม่ปลอดภัยในชีวิตและครอบครัว

ไหวริยะ เขาเล่าว่าทหารทำ คนใส่ชุดดะหฺวะไปยิง จึงเชื่อว่ามีผู้ต้องการทำให้แตกแยก

ซัมเซี้ย ก่อนเหตุการณ์จะมีเครื่องบินพาทหารมา ยาวชนที่กลัว หิน ทำให้เข้าใจผิดว่า เพราะทำผิดจึงหนี

ผู้ดำเนินรายการ พูดเตือนเรื่องเวลา จากนั้นพูดสรุปจบ

ผู้สังเกตการณ์ฝ่ายพุทธ ให้ความเห็นว่า ภาพรวมดีมาก ผู้ดำเนินรายการเกร็ง และให้มีการอภิปรายน้อยเกินไป ทุกคนเคารพกติกา มีจุดยืนชัดเจน และใจกว้าง ฝ่ายพุทธค่อนข้างเหนือกว่า การจบนั้นจบโดยยังไม่มีทางออกที่ควรจะทำต่อ หยอย และไหวริยะพูดได้ดี ฝ่ายมุสลิมไม่มีคนรอบนอกเข้าไปช่วย

ผู้สังเกตการณ์ฝ่ายมุสลิม ให้ความเห็นว่า มีการเปิดประเด็นแต่ไม่มีวิธีการแก้ไข ผู้ดำเนินรายการกระตุ้นผู้ร่วมให้พูดได้แต่ คนวงนอกฟังอย่างเดียว ไม่เข้าร่วม ข้อมูลของคนที่อยู่ในวงไม่ใช่ข้อมูลตรง (เช่น เขาบอก)

ข้อสงสัยหลังจบกระบวนการ

ถาม ผู้ดำเนินรายการเข้าร่วมวงสนทนาได้หรือไม่

ตอบ เป็นผู้กำกับกรสนทนา แต่อาจแทรกแซง โดยการตัดบทได้อย่างสุภาพ แต่ต้องไม่เร็ว หรือซ้ำเกินไป ในแต่ละสถานการณ์ ควบคุมรายการ ตัดบทถ้าออกนอกกฎ ถามคำถามและแก้ไขสถานการณ์

ถาม ในวงสนทนาวงเล็ก ผู้ร่วมฟังแสดงความคิดเห็นได้หรือไม่

ตอบ ได้

ถาม ถ้ามีการกล่าวอ้าง พาดพิงบุคคลที่สามต้องตัดบทหรือไม่

ตอบ เอ๋ยได้ถ้าเป็นบุคคลสาธารณะเช่น นายกทักษิณ แต่ถ้าบุคคลเฉพาะไม่ควร

ถาม ทุกครั้งที่เสวนาต้องหาทางออกหรือไม่

ตอบ ถ้าทำได้ก็ดี ถ้ามีข้อตกลงร่วมกันได้ก็ให้นำเสนอ ถึงแม้จะยังไม่พบทางออก แต่อย่างน้อยการเสวนาเป็นเวทีให้ฟังเงื่อนไข ปัจจัยของกันและกัน อย่างเอาใจเขามาใส่ใจเรา การเสวนาในแต่ละครั้งอาจได้ทางออก หรือยังไม่พบทางแก้ไขก็ได้

ถาม ถ้าผู้ร่วมเสวนาพูดมากเกินไปจะแก้ปัญหอย่างไร

ตอบ พยายามดูความเหมาะสม ตัดบทย่างสุภาพ

ถาม ผู้ดำเนินรายการเห็นอกเห็นใจผู้พูดได้หรือไม่

ตอบ ได้ トラบเท่าที่สอดคล้องกับจุดหมาย ให้ผู้กรณีได้ฟัง ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันดีขึ้น แต่ไม่ใช่เสริมจนเหมือนเข้าข้าง ให้ค่อยเติมหรือลด ตามจังหวะ

ถาม การเสวนาจำกัดกลุ่มผู้เข้าร่วมหรือไม่

ตอบ ใช้ได้ทุกกลุ่ม เพียงแต่จะต้องเสริมสร้างพลังในการฟัง การพูดให้เท่าเทียม ให้โอกาสแก่ทั้งสองฝ่ายใกล้เคียงกันมากที่สุด เช่นนักเรียนอ่อนกว่าครู ต้องเสริมความมั่นใจนักเรียน ให้กล้าพูดถึงปัญหาของตน

ผศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผา **สรุปขั้นตอนการเสวนา**

๑. เตรียมความคิด ทำที่ต่อการเสวนา
๒. รับทราบ ยอมรับกฎ
๓. เตรียมประเด็น
๔. เข้าสู่การเสวนา เพื่อความเข้าใจ ไม่มุ่งเปลี่ยนแปลงผู้ใด
๕. ท่วงตั้งเมื่อมีการนอกกติกา
๖. สรุป ว่ามีความเข้าใจเพิ่มขึ้น หรือสามารถจะนำไปสู่ความร่วมมือกันมากขึ้นในทางปฏิบัติ
๗. ติดตามผล

กิจกรรมเล่นเกมนับปลาโลมา โดยคุณดวงหทัย ชาติพุทธิกุล

วัตถุประสงค์ เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ ผีกลสติ และตื่นตัวอยู่เสมอในการร่วมกระบวนการเสวนา คำสั่ง คนแรกพูดว่าปลาโลมาหนึ่งตัว พร้อมกับพนมมือ คนที่สองเหยียดมือออกไปข้างหน้าพร้อมกับพูดว่า “กระโดดออกไป” คนที่สามทำท่าสะดุ้ง (ยกไหล่) พูดว่า “จ๊าย” ชูตักไปพูดว่า ปลาโลมาสองตัว(พูดสองคน) กระโดดออกไป(สองคน) จ๊าย (สองคน) นับไปเรื่อยๆ

กิจกรรมกลุ่ม ใช้กลุ่มฝั่งแต่ครั้งเดิม เพื่อระดมความคิดจัดการเสวนาปัญหาที่แต่ละกลุ่มได้กล่าวถึงในวันแรก

- โจทย์**
๑. ให้จัดกระบวนการเสวนา โดยให้วิเคราะห์ว่ามีใครฝ่ายไหนควรบ้างที่น่าจะเกี่ยวข้อง
 ๒. ข้อมูลอะไรที่จำเป็นที่สองฝ่ายต้องรู้

- ๓ . ประเด็นสำคัญที่จะใช้สถานเสาวนา
๔. รูปแบบจะจัดแบบไหน

การวางแผน

๑. ผู้เกี่ยวข้อง
๒. ข้อมูล
๓. ขั้นตอน
๔. ใครคือผู้ดำเนินการสถานเสาวนา
๕. ประเด็น
๖. รูปแบบ

กลุ่มนำเสนอผลงาน

กลุ่มที่ ๑

กรณี ความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา

ผู้เกี่ยวข้อง พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย สามีและภรรยา

ผู้สถานเสาวนา โต๊ะอิหม่าม กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย

ข้อมูล มองเขา/ มองเรา

ขั้นตอน

- รับทราบข้อมูลทั้งฝ่ายภรรยาและสามี(คนละครึ่ง)
- วิเคราะห์ข้อมูล
- นัดเจอกันทั้งสองฝ่าย

ประเด็น ความไม่เข้าใจ ไม่รับผิดชอบ

รูปแบบ ครึ่งวงกลม

ข้อเสนอแนะ จะนำกติกา และกระบวนการสถานเสาวนามาใช้ในกรณีนี้ได้ ต้องเป็นความสมัครใจของทั้งสามีและภรรยาที่มีปัญหา ต้องการที่จะเรียนรู้ พูดคุย คินดี มีใช้การบังคับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยที่จะไม่เต็มใจเข้าสู่การแก้ปัญหาโดยผ่านกระบวนการสถานเสาวนา

กลุ่มที่ ๒

กรณี อบต.กับกลุ่มสตรี

ผู้เกี่ยวข้อง - อบต. (นายกฯ ปลัดอบต. ฝ่ายคลัง สมาชิกอบต. เจ้าหน้าที่อบต.)

- คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องตามคำสั่ง
- เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(เจ้าของงบประมาณ)
- ท้องถิ่น อำเภอ
- กลุ่มผู้นำสตรี และ สมาชิก

- ประชาชนในพื้นที่
- ผู้นำศาสนา

ผู้ประสานงาน - ผู้นำทางศาสนา

- ผู้นำชุมชน
- เจ้าหน้าที่กำกับดูแล อบต.

ข้อมูล - การจัดสรรงบประมาณ(จากใคร เท่าไหร่)

- รายละเอียดโครงการ
- คณะกรรมการต่างๆ
- ระเบียบพัสดุ(๒๕๓๕)

ขั้นตอน - ปฏิบัติตามขั้นตอนที่ ๑- ๗ (ยกเว้นข้อ ๕)

ประเด็น - แก้ปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างอบต.กับกลุ่มสตรี

รูปแบบ - อ่างปลา

ข้อเสนอแนะ - เชิญโต๊ะอิหม่ามฟังในกระบวนการ แต่โต๊ะอิหม่ามไม่ใช่ผู้ทำการประสานงาน

กลุ่มที่ ๓

กรณี ชาวบ้านไม่ได้รับงบประมาณเพื่อฝึกอาชีพจากอบต.

ผู้เกี่ยวข้อง ชาวบ้าน อบต. วิทยากรฝึกอาชีพ

ข้อมูล - ต้องการรู้ว่ามี การจัดกลุ่มอาชีพอย่างไรบ้าง

- รู้ความต้องการของกลุ่มอาชีพ
- งบประมาณในการสนับสนุน/การจัดสรร
- คุณสมบัติของกลุ่มที่จะได้รับการสนับสนุน

ขั้นตอน ใช้ข้อ ๑ ถึง ข้อ ๗

ผู้ประสาน ครูใหญ่โรงเรียนสามัญ ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอาชีพ

ประเด็น -ทำไม ถึงไม่มีงบประมาณมาสนับสนุน

- เพราะอะไรจึงได้เป็นบางกลุ่ม
- อบต. แจ่งว่าตกเกณฑ์ จปฐ.
- ทำไมอบต. ไม่นำเสนอช่วงที่เสนองบประมาณ

รูปแบบ อ่างปลา

กลุ่มที่ ๔

กรณี โครงการซีฟู้ดเบงค์จะใช้พื้นที่ จ. ปัตตานี

ผู้เกี่ยวข้อง - คนกลางประกอบด้วย นักกฎหมาย นักวิชาการ

- ฝ่ายรัฐบาลได้แก่ ผู้ประกอบการ แหล่งเงินทุน

- ฝ่ายชาวบ้านมี ปรากฏชาวบ้าน กรรมการสิทธิมนุษยชน

ข้อมูล ผลกระทบทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีเช่น สภาพเศรษฐกิจ การสร้างงาน การพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสียเช่น ระบบนิเวศน์ถูกทำลาย ผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน ผลกระทบต่อ

ผู้ประกอบการประมงรายย่อย

ขั้นตอน เผยแพร่ข้อเท็จจริงโดยจัดเวทีประชาคม และทำการสำเนา

ผู้สำเนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ประเด็น ชาวบ้าน - รัฐจะดูแลชาวประมงรายย่อยอย่างไร

- จะจัดการระบบนิเวศน์อย่างไร

- ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับมีอะไรบ้าง

รัฐบาล - ทำไมชาวบ้านถึงคัดค้านโครงการ

- ชาวบ้านต้องยอมเสียสละเพื่อชาติ

- มีมือที่สามมาเกี่ยวข้องหรือไม่

รูปแบบ อ่างปลา

กลุ่มที่ ๔

กรณี ความขัดแย้งระหว่างผู้นำกับชาวบ้าน

ผู้เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน

ข้อมูล เอกสารโครงการต่างๆ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ

ขั้นตอน หาทีมงาน ทำหนังสือเชิญเรื่อง “การพัฒนาชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วม”

ผู้สำเนา ครูที่ชาวบ้านยอมรับ

ประเด็น การพัฒนาชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วม

รูปแบบ จัดเวทีโต๊ะกลม

กลุ่มที่ ๕

กรณี ข้อขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับชลประทานขนาดใหญ่

ผู้เกี่ยวข้อง อบต. ชาวบ้าน นายอำเภอ หัวหน้าสรรพากร นักสิทธิมนุษยชน

ข้อมูล - ประเด็นปัญหาข้อขัดแย้ง

- ข้อกฎหมายการเวนคืน

- บันทึกในการประชุม

- หลักฐานการส่งหนังสือการรับเงินค่าเวนคืน รื้อถอน

ขั้นตอน ใช้ขั้นตอนการสำเนาทั้ง ๗ ข้อ

ผู้สำเนา ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี

ประเด็น ชาวบ้าน - จะแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยได้อย่างไรเมื่อถูกเวนคืน

- ใช้เกณฑ์อะไรในการวัดการจ่ายเงินค่าเวนคืน
- ชลประทาน - ทำให้ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่
- ทำให้ถึงไม่พอใจค่าเวนคืน

รูปแบบ อ่างปลา

ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา กล่าวสรุป

คุณปริดา ศิริสวัสดิ์ กล่าวถึงความร่วมมือในการทำงาน ให้สมาชิกออกความเห็นว่าจะจัด หรือทำอะไรอีก

โดยภาพรวม ผู้เข้าร่วมอบรมมีความตั้งใจมาก ให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรม และพึงพอใจในการอบรมครั้งนี้ รวมทั้งจะนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดต่อ กับประยุกต์ใช้กับปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง

งานเสวนาเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านควนโนรี: ปัญหาขยะ

วันที่ ๑๒ -๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น.

ณ ห้องศรีนครี โรงแรมเซาเทิร์นวิว จังหวัดปัตตานี

โดย ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และโครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ จัดให้มีการเสวนาเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านควนโนรี: ปัญหาขยะ ขึ้นในวันที่ ๑๒ -๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ณ ห้องศรีนครี โรงแรมเซาเทิร์นวิว จังหวัดปัตตานี เพื่อสานความเข้าใจอันจะนำไปสู่ความสมานฉันท์ในชุมชน

จุดมุ่งหมายของการเสวนาเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านควนโนรี กับเทศบาลนาประดู่ โดยชาวบ้านชายที่คืนให้แก่เทศบาลโดยไม่รู้ที่ที่ดินดังกล่าวจะถูกนำไปใช้เป็นที่ทิ้งขยะ จนเมื่อจำนวนขยะเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน ทั้งทางสุขภาวะ และ ระบบนิเวศน์ถูกทำลาย จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้น

ทั้งนี้คณะทำงานเริ่มต้นโดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ศึกษาสภาพของปัญหา เงื่อนไขปัจจัยต่างๆ ทั้งจากชาวบ้าน และฝ่ายเทศบาล ก่อนจะนำไปสู่เวทีเสวนา

การเสวนาในครั้งนี้ได้รับเกียรติจาก รศ. ดร. โคทม อารียา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นประธานกล่าวเปิดงาน และมี ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผาเป็นวิทยากรเสวนา

ประธานได้กล่าวถึงกระบวนการเสวนาว่าเป็นวิธีการพูดคุยกันเพื่อแก้ปัญหาแบบสันติ อันจะทำให้เกิดความสงบสุขในชุมชน ประธานยังแสดงความชื่นชม และกล่าวขอบคุณกองทัพบก โดยเฉพาะพลโทพิเชษฐ์ วิสัยจร รองแม่ทัพภาคที่ ๔ ส่วนหน้าที่เห็นความสำคัญของการเสวนา และได้มาเข้าร่วมรับฟังปัญหาจากทั้งสองฝ่าย

การเสวนาเริ่มด้วยกิจกรรมแนะนำตัว เพื่อสร้างความคุ้นเคย และลดความเครียดของทั้งสองฝ่าย หลังจากนั้น ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา อธิบายกฎกติกาของการเสวนา โดยเน้นย้ำความเท่าเทียมว่าทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน เราจึงจะปฏิบัติกับคนอื่นอย่างที่มีมนุษย์ปฏิบัติต่อมนุษย์ ด้วยการฟังอย่างลึกซึ้ง เปิดโอกาสให้อีกฝ่ายได้พูด เหตุผล เงื่อนไข ปัจจัยต่างๆ โดยที่คนฟังไม่ตัดสินก่อนที่จะได้ฟังทั้งหมด จากนั้นให้ทั้งสองฝ่ายแบ่งกลุ่มพูดถึงปัญหาความเดือดร้อน รองแม่ทัพภาคที่ ๔ ส่วนหน้าเสนอแนวทางในการใช้จุลินทรีย์ชีวภาพ หรือ EM ในการแก้ไขปัญหาเรื่องกลิ่น และแมลงวัน นักกฎหมาย นักวิชาการ บรรยายให้ความรู้ ก่อนจะระดมความคิดเห็นหาวิธีการแก้ไขปัญหา ต่อด้วยการให้ทั้งสองฝ่ายสวามิภพาทสมมติ

ผู้เข้าร่วมเสวนาเห็นพ้องในการแก้ปัญหา คือ ๑) ตั้งคณะทำงานที่ประกอบด้วย ตัวแทนของชาวบ้าน เทศบาล และนักวิชาการ ข้าราชการ อย่างละ ๔ คน ๒) แก้ไขปัญหาขยะในสามขั้นตอน คือ ระยะสั้น ใช้จุลินทรีย์EM ระยะกลางใช้วิธีฝังกลบ และระยะยาวสร้างเตาเผาขยะ

ทั้งชาวบ้านและเทศบาลต่างพอใจที่สามารถหาทางออก และข้อตกลงในการแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนร่วมกันได้ โดยไม่มีความบาดหมาง กระบวนการเสวนาจึงนับว่าเป็นการแก้ปัญหาแบบสันติวิธีอย่างแท้จริง

หลักการและเหตุผล

เมื่อสิบสามปีที่แล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๕) ชาวบ้านครอบครัวหนึ่งของบ้านพรจูด หมู่ที่ ๕ ตำบลควนโนรี อ. โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ได้ขายที่ดินประมาณ ๑๑ ไร่ ให้แก่เทศบาลตำบลนาประดู่ สังกัดการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีทราบรายละเอียดว่าเทศบาลซื้อที่ดินผืนนั้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยอย่างใด การซื้อขายเสร็จสิ้นเรียบร้อยถูกต้องตามกฎหมาย ชาวบ้านจึงได้ทราบว่าที่ดินที่ตนขายไปนั้น ได้ถูกทำเป็นที่ทิ้งขยะของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่ง เช่น เทศบาลตำบลนาประดู่ โคกโพธิ์ อบต.มะกรูด ควนโนรี เป็นต้น ทุก ๆ วัน จะมีรถขนขยะนำขยะมาทิ้งเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจากที่อื่นและหน่วยราชการอื่น เช่น โรงพยาบาลบางโรงพยาบาลก็ได้นำของเสียเป็นพิษที่ใช้ในโรงพยาบาลมาทิ้งในที่ดินดังกล่าวด้วย เมื่อเวลาผ่านไป ที่ดินผืนนั้นได้กลายเป็นภูเขาขยะที่ส่งกลิ่นเหม็น เมื่อลมพัด ขยะได้ปลิวเข้าไปในสวนยางพาราที่อยู่ใกล้เคียง ขยะที่เผ่าเปื้อยเริ่มซึมลงไปปนในธารน้ำของหมู่บ้าน จนถึงคลองชลประทาน พุน้ำเน่า ปลาตาย ของป่าหลายชนิด เช่น หน่อไม้ น้ำผึ้ง ตัวต่ออ่อน ไม่สามารถนำมาบริโภคได้ ความเดือดร้อนนี้ส่งผลร้ายเป็นอย่างยิ่งต่อระบบนิเวศวิทยาของชาวบ้าน หมู่ที่ ๕ บ้านพรจูด หมู่ที่ ๔ บ้านหนองครก หมู่ที่ ๕ บ้านนาประดู่ ชาวบ้านสวนยางและที่ดินบริเวณใกล้เคียง ที่เลวร้ายที่สุดคือ มีผู้นำสุนัขทั้งเป็นและตายจำนวนมากมาปล่อยทิ้งไว้บริเวณขยะดังกล่าว และเนื่องจากชุมชนแห่งนี้ เป็นหมู่บ้านชาวไทยมุสลิมทั้งสิ้น ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นจึงไม่เป็นเพียงประเด็นสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเท่านั้น แต่ยังกระทบกระเทือนต่ออัตลักษณ์ของชาวไทยมุสลิม ในเรื่องความเชื่อทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการไม่สัมผัสสัตว์บางชนิด เช่น สุนัข อีกด้วย ชาวบ้านมีอาจเรียกร้องสิ่งใดจากเทศบาลได้ เพราะได้ทำสัญญาซื้อขายถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ซื้อจึงสามารถใช้ประโยชน์ของที่ดินแห่งนั้นตามที่ต้องการได้อย่างเต็มที่ ชาวบ้านได้เคยขอความช่วยเหลือไปทางอบต.ควนโนรี และทางสื่อมวลชนบางกลุ่ม แต่ก็ยังไม่มีทางออกแต่อย่างใด

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับทราบความเดือดร้อนนี้ และได้ตระหนักถึงความจำเป็นไปได้ ที่อาจมีทางเลือกที่เหมาะสมทั้งต่อชาวบ้านและเทศบาลผู้ซื้อที่ดินจึงได้ดำริที่จะใช้ “การเสวนา” เป็นเครื่องมือและเวทีให้ตัวแทนชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว และเทศบาลผู้ซื้อที่ดินนั้นได้มีโอกาส “เรียนรู้ เข้าใจ และหาทางออกร่วมกัน” โดยเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น นักกฎหมาย นักสิ่งแวดล้อม และผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหามาช่วยการเสวนาครั้งนี้ด้วย

ด้วยความหวังที่ว่า ความสงบสุขที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อบุคคลในชุมชนทุกหมู่เหล่าได้รับความยุติธรรม มีสิทธิและเสรีภาพที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญในการร้องขอความช่วยเหลือ ความเข้าใจ ความเห็นใจ ไม่ว่าจะ

บุคคลนั้นจะเป็นชาวบ้านหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านควนโนรีนี้ เป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ความไม่สงบ มีชาวบ้านได้รับผลกระทบจากปัญหาความรุนแรงโดยตรง การช่วยบรรเทาความทุกข์ ความเดือดร้อนเรื่องชยะ อาจเป็นหนทางหนึ่งที่จะเสริมสร้างและสื่อสารกำลังใจและความหวังจากบุคคลภายนอกไปสู่พี่น้องเหล่านั้นได้อีกวิธีหนึ่ง

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาโดยผ่านกระบวนการสานเสวนาระหว่างชาวบ้านและฝ่ายราชการ โดยเริ่มจากการลงพื้นที่ดูสภาพปัญหาที่แท้จริง การรับทราบความเดือดร้อนทางนิเวศวิทยา ข้อจำกัดและความเป็นไปได้ทางกฎหมาย และการเตรียมการเรื่องความเข้าใจกระบวนการและกติกา ที่ยอมรับร่วมกันในการสานเสวนา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของนักกฎหมาย นักสิ่งแวดล้อม และผู้มีประสบการณ์ในการจัดการปัญหาชยะ จะสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อได้ทางออกที่เป็นประโยชน์ และเหมาะสมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในที่สุด

ศูนย์ ฯ จึงใคร่ร่วมนำเสนอการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งด้วย “สันติวิธี” โดยผ่านกระบวนการสานเสวนา เพื่อป้องกันมิให้ความเดือดร้อนนี้ เป็นแรงผลักดันที่ทำให้ผู้ไม่หวังดีใช้เป็นโอกาสสร้างเงื่อนไขกลายเป็นปัญหาความมั่นคงอื่น ๆ ต่อไป ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดลจึงได้เห็นสมควรนำเสนอโครงการ “สานเสวนาเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านควนโนรี: ปัญหาชยะ” ในงานมหกรรมสันติวิธี ณ โอกาสนี้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อนำเสนอกระบวนการ “สานเสวนา” ในฐานะเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดย “สันติวิธี”
๒. เพื่อสานเสวนาให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจสถานการณ์จริง สภาพปัญหา และความเดือดร้อนของผู้เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่าย
๓. เพื่อหาทางออกของปัญหาที่ดีที่สุดแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่าย

ลักษณะกิจกรรม

๑. การลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้สภาพปัญหาบริเวณภูเขาชยะ ตำบลควนโนรี
๒. การอบรม “การเตรียมตัวเข้าสู่กระบวนการสานเสวนา”
๓. การให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นปัญหา
๔. กิจกรรมเสริมสร้างความเป็นมิตร ความไว้วางใจ และการทำงานเป็นหมู่คณะ
๕. การสานเสวนาระหว่างชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องตามกติกาของการสานเสวนาในประเด็นปัญหาหมาลภาวะชยะ และแนวทางแก้ไข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เผยแพร่ความรู้เรื่อง “กระบวนการสานเสวนา” ในฐานะเป็นกระบวนการหนึ่งของ “สันติวิธี” แก่สาธารณชน

- ๒ . ชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสสื่อสารเรียนรู้ปัญหา และความเดือดร้อนของแต่ละฝ่าย
- ๓ . ได้แนวทางแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นรูปธรรม

กลุ่มเป้าหมาย

๑. ชาวบ้านหมู่ ๕ บ้านพรจูด หมู่ที่ ๔ บ้านหนองครก ตำบลควนโนรี และหมู่ที่ ๕ บ้านนาประดู่ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี จำนวน ๒๐ ท่าน
- ๒ . เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล บ้านนาประดู่ จำนวน ๙ ท่าน

ผู้เข้าร่วมเสวนา

๑. ชาวบ้าน (ลงทะเบียนจริง ๔๖ คน)	๒๐	ท่าน
๒ . เจ้าหน้าที่เทศบาล	๙	ท่าน
๓ . นักกฎหมาย	๑	ท่าน
๔. นิติกร	๑	ท่าน
๕. นักสิ่งแวดล้อม	๑	ท่าน
๖. ผู้มีประสบการณ์ในการจัดการปัญหาขยะ	๒	ท่าน
๗. วิทยากรกระบวนการ	๑	ท่าน
๘. วิทยากรเสวนา	๑	ท่าน
๙. วิทยากรผู้ช่วย	๓	ท่าน
๑๐. ท่านอื่น ๆ (ถ้ามี)	๓	ท่าน
รวมทั้งสิ้น	๔๒	ท่าน

องค์กรรับผิดชอบ

๑. โครงการฝึกอบรมวิทยากรการเสวนา ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล
๒. โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

วิทยากร เสวนา ผศ.ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา

วิทยากรกระบวนการกลุ่ม คุณสมฤดี ดีวรรณวงศ์

วิทยากรด้านกฎหมาย อาจารย์สุทธิศักดิ์ ดีอระ

นิติกร

คุณวาทัญญู หนูทวี

วิทยากรด้านการจัดการขยะ ๑. ผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อม ภาค ๑๖ สงขลา

๒ . พลตรีพิเชษฐ์ วิสัยจร รองแม่ทัพภาคที่ ๔ ส่วนหน้า

วิทยากรผู้ช่วยและผู้ประสานงาน ๑. คุณสมพร สังข์สมบุญรัตน์

๒ . คุณละม้าย มานะการ

๓ . คุณหมอชาติ อาแว

๔. คุณจตุพร ไชยทองคำ

วัน/เวลา

วันที่ ๑๓ -๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

สถานที่

โรงแรม ซี เอส ปัตตานี จ.ปัตตานี และโรงแรมเซาท์เทิร์นวิว จ.ปัตตานี

งบประมาณ

๑. ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล
- ๒ . โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน

กำหนดการ

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

- ๑๓ . ๓๐ – ๑๖ . ๓๐ น. : ลงพื้นที่และสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ
- สถานที่ : บริเวณภูเขาขะ บ้านควนโนรี/ ร้านน้ำชาของหมู่บ้าน
- กิจกรรม
๑. ลงพื้นที่เพื่อศึกษาสถานการณ์จริง
 - ๒ . นักวิจัยสิ่งแวดล้อมนำเสนอสนทนาเรื่องผลกระทบจากขยะเป็นพิษ
 - ๓ . นักกฎหมายและนิติกรนำเสนอเรื่องข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายที่ดิน
 ๔. ประสพการณ์ตัวอย่างต่าง ๆ ในการจัดการปัญหาขยะ

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เดินทางลงพื้นที่ไปพบปะชาวบ้านและดูสภาพภูเขาขะ พร้อมกับนักวิชาการสิ่งแวดล้อม นิติกร สื่อมวลชน ที่บ้านควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ (โรงแรมเซาเทิร์นวิว จังหวัดปัตตานี)

- ๑๓ . ๐๐ น. : สานเสวนาแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านควนโนรี: ปัญหาขยะ
ณ ห้องศรีนครี โรงแรมเซาเทิร์นวิว จังหวัดปัตตานี
- ๑๓ . ๐๐ น. : รศ. ดร.โคทม อารียา กล่าวเปิดงาน
- ๑๓.๔๕-๑๔. ๐๐ น. : เกมแนะนำตัว
- ๑๔.๐๐ - ๑๔. ๓๐ น. : กติกาการสานเสวนา
- ๑๔.๓๐-๑๔.๔๕ น. : พักรับประทานอาหารว่าง
- ๑๔.๔๕-๑๕. ๐๐ น. : เกมแนะนำตัว
- ๑๕.๐๐-๑๕. ๔๐ น. : กิจกรรมกลุ่ม(แบ่งกลุ่มบอกปัญหาและข้อจำกัด)
- ๑๕.๔๐-๑๖.๑๐ น. : ตัวแทนกลุ่มนำเสนอปัญหาและข้อจำกัดที่ได้
- ๑๖.๑๐ -๑๖. ๔๐ น. : พลตรีพิเชษฐ์ วิสัยจร รองแม่ทัพภาคที่ ๔ ส่วนหน้า เสนอแนวทางแก้ปัญหา
๑๗. ๐๐ น. : จบการสานเสวนาวันแรก

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ (ห้อง ศรีนัครี โรงแรมเซาเทิร์นวิว ปัตตานี)

๐๙. ๐๐ – ๑๐. ๓๐ น. สถานเสวนาสรุปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านและของเทศบาล
๑๐. ๓๐ – ๑๐. ๔๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง
๑๐. ๔๕ – ๑๑.๐๐ น. เล่นเกมเลือกตัวเลข
- ๑๑.๐๐- ๑๒.๐๐ น. กิจกรรมกลุ่ม: แสดงบทบาทสมมติเพื่อระดมความคิดร่วมหาทางออกแก้ปัญหา
ชยะ
- ๑๒ . ๐๐ – ๑๓ . ๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๓ . ๐๐ – ๑๔. ๓๐ น. นักวิชาการร่วมเสวนา สถานการณ์สืบเนื่องที่เกี่ยวข้อกับปัญหาชยะ
๑๔. ๓๐ – ๑๔. ๔๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง
๑๔. ๔๕ – ๑๖. ๓๐ น. สถานเสวนา (ต่อ)เพื่อแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม และสรุปผลการสถานเสวนา
๑๗. ๐๐ น. จบการสถานเสวนา

สรุปผลการสานเสวนา

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เดินทางลงพื้นที่ไปดูสภาพภูเขาขยะ ร่วมกับรองแม่ทัพภาคที่ ๔ ส่วนหน้า พลตรีพิเชษฐ วัลย์จร และเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคม ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาพของบุคคลและชุมชน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ที่บ้านควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เดินทางลงพื้นที่ไปพบปะชาวบ้านและดูสภาพภูเขาขยะ พร้อมกับนักวิชาการสิ่งแวดล้อม นิตกร ลือมวลชน ที่บ้านควนโนรี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

สานเสวนา ณ ห้อง ศรีนครี โรงแรม เซาเทิร์นวิว จังหวัดปัตตานี

ผู้เข้าเสวนาประกอบด้วย พลตรีพิเชษฐ วัลย์จร รองแม่ทัพภาคที่ ๔ ส่วนหน้าและคณะ นายกเทศมนตรีตำบลนาประดู่และคณะ ชาวบ้านควนโนรี บ้านควนประ อำเภอกอกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผู้สังเกตการณ์จากจังหวัดสุรินทร์ นิตกร อาจารย์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ศูนย์ประสานงานภาคองค์กรเครือข่ายชุมชน รวม ๗๘ คน นักข่าว ๓ คน

ดร.โคทม อารียาผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธีกล่าวเปิดงาน

เกมแนะนำตัว เพื่อสร้างความสนิทสนมและไว้วางใจก่อนเข้าสู่กระบวนการสานเสวนา

ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผา อธิบายกระบวนการการสานเสวนา กติกาและข้อตกลงร่วมกัน

เป้าหมาย: มีปณิธานร่วมกันจะแก้ไขปัญหาขยะ เพื่อลดความเดือดร้อนของชาวบ้าน และป้องกันความขัดแย้งกับเทศบาล

กระบวนการสานเสวนา: สานเสวนา ในกรณีนี้คือ **การฟังอย่างลึกซึ้ง** เพื่อเข้าใจจุดยืน เหตุผล เจื่อนใจ บัจจยที่ต่างกันระหว่าง **ชาวบ้านที่เดือดร้อน** จากขยะเป็นพิษ น้ำเสีย กลิ่นเหม็น ควนไฟ สุนัขทำลายพืชผล กับ **เทศบาล** ผู้ซื้อที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมาย สามารถใช้ประโยชน์ (ทิ้งขยะ) ตามที่ต้องการได้

ขั้นตอนการสานเสวนา

๑. ชาวบ้านและเทศบาลรับทราบ และยอมรับ กระบวนการสานเสวนาว่าเป็น**การแก้ปัญหาโดยสันติวิธี**

๒. ทั้งสองฝ่ายรับทราบและเข้าใจ **กติกา** ของการสานเสวนา และพยายามฟัง และพูดคุยภายใต้กติกาที่ยอมรับร่วมกันนี้

กติกากการสานเสวนา

๑. **ไม่มีวาระซ่อนเร้น** ตั้งใจแก้ปัญหาขยะร่วมกัน

๒. ปฏิบัติต่อกันอย่างมนุษยกับมนุษย ไม่มีใครต้องการตกเป็นจำเลย ทั้งชาวบ้าน และเทศบาล**มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน**
๓. **จุดยืนชัดเจน** ชาวบ้านบอกความเดือดร้อนอย่างชัดเจน เทศบาลบอกข้อจำกัด และเหตุผลของการกระทำทั้งหมด
๔. **ไม่สรุป ตัดสิน** ว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดผิด จนกว่าจะได้ฟังเหตุผลทั้งหมด
๕. **ใจกว้าง** ที่จะยอมรับฟังการวิพากษ์วิจารณ์
๖. **ซื่อสัตย์และจริงใจ** ที่จะพูดความจริงเพื่อจะได้แก้ไข้ปัญหาให้ถูกต้อง
๗. **จะร่วมมือและอดทน** ที่จะรอคอยผลสำเร็จการแก้ปัญหาขะร่วมกัน
๘. **สานเสวนาไม่ใช่คำตอบสุดท้ายของปัญหา** แต่เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความร่วมมือ

กิจกรรมแนะนำตัว

กิจกรรมกลุ่ม

แบ่งกลุ่ม: บอกปัญหาและข้อจำกัดของฝ่ายชาวบ้าน(ผู้ชายที่ดิน)และเทศบาล(ผู้หญิงที่ดิน)

สถานการณ์: ชาวบ้านควนโนรีชายที่ดินให้เทศบาลตำบลนาประดู่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมาที่ดินนั้นกลายเป็นที่ทิ้งขยะ กลายเป็นภูเขาขยะ เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม กระทบกระเทือนต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านทั้งเด็กและผู้ใหญ่

ผู้นำกลุ่มออกมาพูดถึงปัญหาที่รวบรวมได้ มีดังต่อไปนี้

เงื่อนไขข้อจำกัดจากมุมมองของเทศบาล

กลุ่มที่ ๑

นำเสนอโดย คุณชาญชัย เกียรติศักดิ์โสภณ (นายกเทศมนตรีตำบลนาประดู่)

๑. นายกเทศมนตรีหาซื้อที่ดินเพื่อทำที่ทิ้งขยะในเขตเทศบาลไม่ได้ กำหนดจะจัดหาที่ดินในเทศบาลตำบลนาประดู่ ซื้อในปี พ.ศ.๒๕๓๓ โดยอ้างว่าได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบล ในปีแรกๆปริมาณยังไม่มากนัก แต่ต่อมาขยะได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น
๒. เทศบาลตำบลนาประดู่ได้ขออนุญาตขบประมาณจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อจัดซื้อเตาเผาขยะ แต่ไม่สำเร็จ
๓. ที่ดินที่จัดซื้อนี้ได้กลายเป็นที่ทิ้งขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลโคกโพธิ์และ น้ำตกวังทรายขาว ต่อมานายกเทศมนตรีได้ทำหนังสือประท้วงองค์กรเหล่านี้มีให้นำขยะมาทิ้งในที่ดินดังกล่าว
๔. เทศบาลได้พ่นยาฆ่าแมลงวัน
๕. ทำตาข่ายกันมิให้ฝูงพลาสติกปลิวไปตกพื้นดินใกล้เคียง
๖. สู้หนักมาจากที่อื่น
๗. การระงับความเดือดร้อนที่เทศบาลได้ทำมาแล้วคือ การซื้อรถเจซีบี เข้าไปจัดการขยะอาทิตย์ละสองครั้ง

๘. ถ้าได้งบประมาณจากการ เทศบาลตั้งใจจะติดตั้งเตาเผาขยะในสถานที่อื่นเพื่อมิให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชาวบ้าน
๙. การแก้ไขในลำดับต่อไป จังหวัดดำริที่จะแบ่งพื้นที่ทิ้งขยะเป็นเขตๆ โดยโคกโพธิ์ หนองจิก และแม่ลานจะอยู่ในเขตพื้นที่ขยะเดียวกัน โดยนายกะเสนขอให้แม่ลานเป็นแกนกลางเพื่อจัดที่ทิ้งขยะ (หมายความว่าชาวบ้านควนโนรีจะไม่ได้รับความเดือดร้อนเรื่องขยะอีกต่อไป)
๑๐. เทศบาลไม่มีงบประมาณในการดำเนินงาน ประกอบกับการของบประมาณจะต้องใช้เวลายื่นขอ งบประมาณล่วงหน้าตามระเบียบราชการ จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะได้ทันที่
๑๑. ปัญหาไฟไหม้กองขยะเกิดจากชาวบ้านหาขี้มดแดง และไฟลามไปไหม้สวนยางพาราของชาวบ้าน

ความเดือดร้อนเรื่องขยะจากมุมมองของชาวบ้าน

กลุ่มที่ ๒

นำเสนอโดย นายอับดุลเลาะ สนิตอเลาะ

๑. ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาน้ำเสีย ทำนาไม่ได้ เกิดผื่นคัน
๒. เวลาเจ้าหน้าที่เผาขยะทำให้มีหมอกควันจนต้องพาเด็กไปอยู่ที่อื่น
๓. สุนัขเข้ามาหาเศษอาหารในกองขยะ แล้วไปขุดดินในสวน ทำลายต้นยางเล็กๆ และ กัดแพะ กัดไก่ของชาวบ้าน
๔. เรื่องซื้อที่ดิน ได้รับคำบอกกล่าวว่าจะซื้อทำตลาดนัด แต่เอามาทำทิ้งขยะ

กลุ่มที่ ๓

นำเสนอโดย คุณเลิม ศรีศรี

๑. ไม่สามารถกรีดยางได้ เนื่องจากสวนอยู่ติดกับที่ดินกองขยะ
๒. ทศนิยมภาพไม่สวยงาม สกปรก บางครั้งรถของเทศบาลบรรทุกขยะจำนวนมากเกินไปทำให้ขยะหล่นบนพื้นถนน ผมขับรถขนขยะกรรยาบาดเจ็บจนต้องส่งโรงพยาบาล
๓. ขาดน้ำดื่มเนื่องจากบ่อน้ำในสวนยางกินไม่ได้ มีสีแดง
๔. ขยะส่งกลิ่นเหม็นในยามเช้า หมอกมีกลิ่น
๕. มีแมลงวันมากเวลาฝนตก ชาวบ้าน ๑๑ ครอบครัวต้องกินข้าวในมุ้งบางครั้ง ผมซื้อแกงไก่ของชาวบ้านควนโนรีไปกินมีแมลงอยู่สามตัวด้วย
๖. ไม่สามารถทำนาได้เพราะน้ำจากกองขยะเข้าที่นาทำลายข้าว และไม่กล้ารับประทานปลา แต่ก่อนมีปลาลำพัน ปลาไหลหนักตัวละหนึ่งกิโล
๗. พนักงานเผาตัวต่อทำให้ไฟไหม้ป่ายางพารา

๘. สุนัขกินศพทหารที่โรงพยาบาลนำมาทิ้ง และตอนนี้มีสุนัข ๔๒ ตัว ที่นายภักกล่าวว่ามีสุนัขที่ทำความเดือดร้อนในหมู่บ้านควอนโนริมาจากบ้านควอนประนั้น สุนัขที่บ้านควอนประมี ๒๔ตัวและเจ้าของกำจัดหมดแล้ว
๙. สุนัขไม่ได้ฉีดยากันโรคพิษสุนัขบ้า

กลุ่มที่ ๔

นำเสนอโดยคุณละเอียด เพชรรังษี

๑. สุนัข ทำลายสวนยาง ในตอนกลางคืนหลังจากกินเศษอาหารที่กองขยะแล้วตีมน้ำที่ชาวบ้านตักมาเตรียมทำละหมาดในเวลากลางคืน
๒. ทำนาไม่ได้เพราะน้ำจากกองขยะ
๓. รถโรงพยาบาลยังมาทิ้งขยะอยู่
๔. จับปลาไม่ได้ ไม่กล้ากินสัตว์น้ำทุกชนิด
๕. เมื่อมีควันไฟต้องนำเด็กไปอยู่ที่อื่น
๖. เด็กๆมีอาการท้องร่วงจากแมลงวัน
๗. ต้องซื้อน้ำดื่ม

กลุ่มที่ ๕

นำเสนอโดย คุณสากริยา ดีแม (โต๊ะอิหม่าม)

๑. ผมเป็นหลานกำนันนะ ชาวบ้านไม่รู้ว่าจะซื้อที่ดินไปเป็นที่ทิ้งขยะ ทุกๆวันศุกร์ที่ทุกคนต้องละหมาดในมัสยิดกำนันไม่เคยชี้แจงเรื่องนี้เลย
๒. ผมไม่เหม็นนะ? เพราะเคยชินกับกลิ่น
๓. ปริมาณขยะมากขึ้นจากสี่ล้อเล็กๆ มาเป็นรถหกล้อ
๔. ลำธารอยู่ข้างล่าง แต่ก่อนอุดมสมบูรณ์มาก มีปลาลำพัน ปลาหมอ ปลาไหล
๕. ผมทำนา ๔ ไร่ ได้มา ร้อยกว่าเสียง แต่เมล็ดข้าวลีบ

แนวทางการแก้ปัญหา นำเสนอโดย พลตรีพิเชษฐ วิสัยจร รองแม่ทัพภาคที่ ๔ ส่วนหน้า มีดังต่อไปนี้

๑. **การแก้ปัญหาแบบเร่งด่วน หรือระยะสั้น** โดยใช้จุลินทรีย์ EMราด เพื่อแก้ปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นจะสามารถแก้ไขได้ในเวลา ๓ วัน เรื่องแมลงวันจะสามารถแก้ไขได้ในเวลาครึ่งเดือนโดยการตัดวงจรชีวิตของแมลงวัน
๒. **การแก้ไขปัญหาระยะยาว** ดำเนินการวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น

๒.๑ ใช้เตาเผาขยะที่ได้มาตรฐานที่อุณหภูมิไม่ต่ำกว่า ๗๐๐ องศาเซลเซียส เพื่อป้องกันการเกิดสารไดออกซินที่ทำให้เกิดมะเร็ง เตาเผาขยะนี้เทศบาลตำบลนาประดู่ อาจทำได้ลงทุนติดตั้งด้วยราคา ๒๐ ล้านบาท เตาเผาขยะนี้มีที่ป้าหน้ารีสอร์ท ซึ่งปัจจุบันสามารถรับจ้างเผาขยะ ได้ด้วยในราคาตันละ หนึ่งหมื่นบาท

๒.๒ แยกขยะเอาจุลินทรีย์ชีวภาพรดเพื่อทำปุ๋ย

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

ทบทวนประเด็นปัญหาที่รวบรวมได้เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เสร็จแล้วให้แต่ละกลุ่มออกความเห็นเพิ่มเติม ปัญหาความเดือดร้อนเพิ่มเติม ของเทศบาล ข้อเพิ่มเติม ไม่มี

ชาวบ้านกล่าวถึงสภาพความเดือดร้อน และอธิบายเพิ่มเติมจากข้อนำเสนอของเทศบาล

๑. ทางเทศบาลให้ คนชื่อนายณรงค์ เพชรซ้อนไปเผาขยะ
๒. เรื่องเผาขยะครั้งที่แล้วไฟจากขยะกินสวนยาง ๑๒ไร่ ทางเทศบาลบอกว่าจะชดเชยให้ แต่ต่อมาบอกว่า เป็นไฟฟ้า เอาปุ๋ยมาให้
๓. ที่เทศบาลบอกว่ามีไฟไหม้กองขยะ ชาวบ้านกล่าวว่าเป็นไปไม่ได้เพราะที่นี่ไม่เคยมีไฟฟ้า
๔. เด็กไปที่กองขยะเพื่อเล่น กลัวว่าจะเป็นอันตรายเพราะมีข่าวว่าเด็กตกเข้าไปในกองขยะ
๕. ตอนแรกที่ขอซื้อที่ดินบอกว่าจะปลูกสวนส้มเป็นของชาวยะลา จะทำให้ชาวบ้านมีงานทำ ชาวบ้านไม่ทราบว่าจะซื้อที่ดินไปทำที่ทิ้งขยะ

ข้ออธิบายของเทศบาล

๑. ไฟมีได้หลายกรณี เช่น เกิดเอง หรือมนุษย์เผา ทางเทศบาลไม่มีนโยบายเผาขยะ ไฟอาจเกิดจากคนเข้าไปหาของป่า
๒. เมื่อได้รับแจ้งว่ามีคนไปเผาขยะ ทางเทศบาลได้รับเข้าไปช่วยดับแต่ไฟกินลงไปข้างล่างจึงดับยาก

เสวนาเพื่อค้นหาทางออกของปัญหาขยะ

ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา ให้ผู้เข้าร่วมเสวนาแสดงบทบาทสมมติ เพื่อระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหา

กิจกรรมกลุ่ม: แสดงบทบาทสมมติ

๑. ถ้าชาวบ้านมีอำนาจในการจัดการขยะจะอย่างไร

กลุ่มที่หนึ่ง

๑. ย้ายที่ทิ้งขยะ
๒. ลอกคูคลองในน้ำ
๓. ทำกำแพง
๔. ปลูกดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม

กลุ่มที่สอง

๑. ระดมความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย

๒. สอบถามความคิดเห็น
๓. ให้อายุ์ดทำการทึงขยะ
๔. ปรับปรุงสถานที่ ปลุกต้นไม้
๕. เปลี่ยนสถานที่ทึง ตรงนี้ปลุกป่าทดแทน

กลุ่มที่สาม

๑. ตรวจสอบทุกอาทิตย์
๒. แยกขยะก่อนทึง เพื่อใช้ประโยชน์เช่นทำปุ๋ย เช่นแอมหัวปลามาทำปุ๋ย

กลุ่มที่สี่

๑. แยกประเภทขยะ
๒. จัดยา
๓. สร้างรั้ว
๔. ระยะยาว ใช้เตาเผา
๕. ซึ่อที่ใหม่ที่เหมาะสม เช่นห่างจากชุมชน

๒ . ถ้าเทศบาลเป็นชาวบ้านจะอย่างไร

กลุ่มที่๕ เทศบาล

๑. ฝ่ายระวังดูแลว่าทึงอย่างไร ใครนำมาทึง ช่วยกันดู
๒. ไปพบนายกเทศมนตรี
๓. ร้องเรียน ไปที่สี่อ สายตรง ๑๒๑๒
๔. โคนต้นยาง เพื่อปิดถนนไม่ให้รถเข้าไป

สรุปผลของการแสดงบทบาทสมมติ

๑. ระดมความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา
๒. ย้ายที่ทึงขยะ หรือการซึ่อที่ใหม่เพื่อทำเป็นที่ทึงขยะโดยเฉพาะ
๓. สร้างเตาเผาขยะ
๔. พัฒนที่ดินเช่น ปลุกดอกไม้ ต้นไม้

นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิช่วยระดมความคิดเห็น

สรุปความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมเสวนา

เสวนาเพื่อแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

ผลของการเสวนาเพื่อแก้ไขปัญหายะที่เป็นรูปธรรม: เทศบาลและชาวบ้านได้ตกลงกันว่า

๑. จัดตั้งคณะกรรมการร่วมแก้ไขปัญหายะ ประกอบด้วย

๑.๑ ตัวแทนชาวบ้าน ๔ คน

๑.๒ ตัวแทนเทศบาล ๔ คน

๑.๓ นักวิชาการ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และนักกฎหมาย ๔ คน

๒. มาตรการการแก้ปัญหา แบ่งออกเป็น ๓ ระดับคือ

๒.๑ การแก้ปัญหาระยะสั้น ใช้เวลาไม่เกินสองสัปดาห์ โดยเทศบาลและชาวบ้านจะร่วมมือกับรองแม่ทัพภาคที่ ๔๑ ใช้จุลินทรีย์EMบำบัดกลิ่น น้ำเสียและแมลงวัน

๒.๒ การแก้ปัญหาระยะกลาง ใช้วิธีการฝังกลบ โดยชุดหลุมแล้วนำผ้าพลาสติกกรองเพื่อป้องกันน้ำเสียที่เป็นพิษซึมลงไปดิน

๒.๓ การแก้ปัญหาระยะยาว เทศบาลจะจัดตั้งเตาเผาขยะ โดยของบประมาณผ่านกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ประสานงานระหว่างชาวบ้านและเทศบาลได้ตกลงให้ นายสมพร สังข์สมบูรณ์ เป็นผู้รับผิดชอบ

สรุปผลแบบประเมินผล

มีผู้กรอกแบบประเมินผลทั้งหมดจำนวน ๔๑ คน แบ่งออกเป็นเพศชาย ๑๘ คน เพศหญิง ๒๑ คน นับถือศาสนาพุทธ ๖ คน ศาสนาอิสลาม ๓๕ คน วิเคราะห์จากคำถาม ๑๒ ข้อได้ผลดังนี้

แบบประเมินผล	เห็นด้วยร้อยละ
๑. ความสนใจเข้าร่วมโครงการ	มากที่สุดร้อยละ ๕๙ มากร้อยละ ๓๙
๒. ความเหมาะสมของจำนวนผู้เข้าร่วม	มากที่สุดร้อยละ ๒๐ มากร้อยละ ๖๔
๓. ความเหมาะสมของ วัน/เวลา ที่จัด	มากที่สุดร้อยละ ๓๗ มากร้อยละ ๔๖
๔. สวัสดิการมีความเหมาะสม	มากที่สุดร้อยละ ๓๐ มากร้อยละ ๔๖
๕. รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม	มากที่สุดร้อยละ ๓๒ มากร้อยละ ๔๔
๖. อุปกรณ์และสื่อที่ใช้มีความเหมาะสมการ	มากที่สุดร้อยละ ๔๒ มากร้อยละ ๓๙
๗. การให้ความร่วมมือของผู้เข้าร่วม	มากที่สุดร้อยละ ๓๒ มากร้อยละ ๕๖
๘. การสานเสวนาโดยภาพรวมมีความเหมาะสม	มากที่สุดร้อยละ ๔๒ มากร้อยละ ๕๖
๙. วิทยากรที่บรรยายมีความเหมาะสม	มากที่สุดร้อยละ ๗๔ มากร้อยละ ๒๗
๑๐. ท่านได้รับความรู้จากการสานเสวนา	มากที่สุดร้อยละ ๓๕ มากร้อยละ ๕๔
๑๑. ท่านได้รับประโยชน์	มากที่สุดร้อยละ ๔๒ มากร้อยละ ๔๙
๑๒. ยากให้มีการจัดลักษณะนี้อีก	มากที่สุดร้อยละ ๔๔ มากร้อยละ ๔๖

เวทีนโยบายสาธารณะมหาวิทยาลัยมหิดล

“ศาสนเสวนาพุทธ-อิสลาม : ความรุนแรงและความสมานฉันท์”

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมอเนกประสงค์ ชั้น ๒ อาคารภาษาและวัฒนธรรมสยามบรมราชกุมารี
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา นครปฐม

โดย

มหาวิทยาลัยมหิดล ประกอบด้วย คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์
ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี สถาบันวิจัยภาษา และวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท

วิทยาลัยศาสนศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

กรมกิจการพลเรือนทหารกองบัญชาการทหารสูงสุด

มหาวิทยาลัยมหิดล คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท วิทยาลัยศาสนศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ กรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้จัดให้มีเวทีนโยบายสาธารณะเพื่อการสานเสวนาระหว่างศาสนา เรื่อง “ศาสนเสวนาพุทธ-มุสลิม : ความรุนแรงและความสมานฉันท์” เพื่อมุ่งเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสองศาสนาในการหาทางออก ตลอดจนแนวทางในการยุติความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสานเสวนามีขึ้นในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ณ ห้องประชุมอเนกประสงค์ ชั้น ๒ อาคารภาษาและวัฒนธรรมสยามบรมราชกุมารี สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา นครปฐม โดยมีศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ พรชัย มาตังคสมบัติ เป็นประธานเปิดงาน

วัตถุประสงค์ของการจัดเวทีนโยบายสาธารณะในครั้งนี้เพื่อช่วยให้ความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาเป็นนโยบายสาธารณะที่ทุกฝ่ายจะได้ช่วยกันเสริมสร้าง สานเสวนาระหว่างผู้นำศาสนาพุทธและอิสลามเพื่อถ่ายทอดความหมายอย่างลึกซึ้ง ในเรื่องความคิดและความเชื่อ โดยการสื่อสารแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา และเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้เรียนรู้และรับฟังมุมมองของศาสนาเรื่องความรุนแรงและความสมานฉันท์ รวมทั้งประเด็นที่เป็นข้อไม่สบายใจ และเป็นทวีปภักษ์วิจารณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน

การสานเสวนาในภาคเช้า เป็นการพูดถึงสาเหตุ ปัญหา อุปสรรค เงื่อนไข ปัจจัย ผลกระทบ รวมทั้งแนวทางการแก้ไขจากผู้นำทางศาสนา โดยตัวแทนของผู้นำศาสนาพุทธ ๖ ท่าน และตัวแทนผู้นำศาสนาอิสลาม ๖ ท่าน

ทั้งนี้การสานเสวนาเริ่มจากผู้ดำเนินรายการสานเสวนาได้แก่ ผศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผา และ ผศ. พิเชษฐ์ กาลามเกษตร์ จากคณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อธิบายกฎ กติกา ของกระบวนการสานเสวนาซึ่งประกอบด้วย

- ๑) ไม่มีวาระซ่อนเร้น
- ๒) ปฏิสัมพันธ์กันอย่างมนุษย์
- ๓) เท่าเทียม
- ๔) จุดยืนชัดเจน
- ๕) ไม่ด่าว่านสรรพ์และตัดสินผู้อื่น
- ๖) ใจกว้าง
- ๗) ซื่อสัตย์จริงใจ
- ๘) ไว้วางใจผู้อื่น
- ๙) ไม่ปะปนหลักการกับการปฏิบัติ
- ๑๐) สานเสวนาไม่ใช่คำตอบสุดท้ายของทุกปัญหา

ตัวแทนผู้นำฝ่ายพุทธเรียกร้องให้ฝ่ายมุสลิมสร้างความเข้าใจอันถูกต้องแก่ศาสนิกเพื่อแก้ไขการนำคำสอนของศาสนาไปบิดเบือน ปลุกกระแสความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในขณะที่แม่ชีคันทน์เสถียรสุต จากเสถียรธรรมสถานกล่าวว่าเด็กและเยาวชนจำนวนมากตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง จึงควรได้มีโอกาสมีส่วนร่วมสานเสวนาเช่นนี้ และว่า น่าจะมีการจัดให้มีการพบปะระหว่างครอบครัวของผู้สูญเสียทั้งสองฝ่าย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความเห็นอกเห็นใจ

ในขณะที่ฝ่ายมุสลิมให้ความเห็นว่าปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะสงบลงได้ก็ต่อเมื่อรัฐเลิกใช้ความรุนแรง อาจารย์เสาวนีย์ จิตหมวด จากมหาวิทยาลัยสถาบันราชภัฏธนบุรีกล่าวว่ายังมีการ “อุ้มฆ่า” ชาวมุสลิม ตัวอย่างเช่นนายสมชาย นีละไพจิตร และว่ารากเหง้าของปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สะสมมาหลายปีตั้งแต่เมืองปัตตานีถูกผนวกเข้าเป็นดินแดนไทย ตัวรัฐเองมองข้ามและไม่พยายามที่จะเข้าใจ รวมทั้งจัดการกับปัญหา หากกลับเลือกปฏิบัติ เพิ่มความแปลกแยก จนปัญหาปะทุขึ้นมา

ภาคบ่ายเป็นการสานเสวนาเพื่อสร้างความเข้าใจ ถามและตอบข้อสงสัย และร่วมระดมความคิดเห็นทางออกให้ปัญหา ระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายพุทธ และมุสลิม ฝ่ายละ ๒๐ คน รวมทั้งคำถามจากผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์ โดยฝ่ายมุสลิม

การสานเสวนาจบลงด้วยข้อเสนอของนายแพทย์ประเวศ วะสี ที่เสนอว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายต้องหันมาคิด และร่วมมือกันหาทางยุติปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ได้โดยเร็ว และสิ่งที่ต้องทำโดยเร็วที่สุดก็คือ

๑. ทำอย่างไรจึงจะยุติปัญหาการฆ่ารายวันได้
๒. สร้างเงื่อนไขการวางอาวุธ
๓. สร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน

สรุปผลการเสวนา

พิธีกร (ดร. จารุพรรณ กุลดิลก) รายงานหมายกำหนดการคร่าวๆของงาน ก่อนจะเชิญ ผู้ดำเนินรายการ(ผศ. ดร. ปารีชาต สุวรรณบุบผา) กล่าวรายงานวัตถุประสงค์ในการจัดงานต่อประธานในพิธี

ผศ. ดร. ปารีชาต สุวรรณบุบผา

การสานเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา และเพื่อถ่ายทอดความหมายอย่างลึกซึ้งเรื่อง ความคิดความเชื่อด้วยการสื่อสารแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นการเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้เรียนรู้และรับฟัง มุมมองของศาสนาในเรื่องความรุนแรงและความสมานฉันท์ ได้เรียนรู้ในเรื่องการยอมรับ การเคารพความเป็นจริง การอยู่และสามารถจัดการกับความเป็นจริงด้วยการสร้างความเข้าใจอันดีและความเคารพกันทางความเชื่อ และวัฒนธรรมระหว่างศาสนา

ศาสตราจารย์เกียรติคุณพรชัย มาตังคสมบัติ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวเปิดงาน

โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลายๆครั้งจึงเกิดความสับสนในสังคมขึ้น ดังนั้นบทบาทของ มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นองค์กรที่ส่งเสริมการค้นหาความจริง การศึกษาหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่และ เผยแพร่องค์ความรู้ปัจจุบัน จึงมีหน้าที่ที่สำคัญและจำเป็นในการจัดเวทีนโยบายสาธารณะ

ผู้ดำเนินรายการ (ผศ. ดร. ปารีชาต สุวรรณบุบผา)

อะไรคือสาเหตุ ปัจจัยและเงื่อนไขของความรุนแรงจากมุมมองของศาสนาแต่ละศาสนา ในฐานะที่ อยู่ในพื้นที่ได้รับผลกระทบโดยตรงในเรื่องของความรุนแรง ท่านมองเห็นว่าสาเหตุ ปัจจัยเงื่อนไขของความ รุนแรงคืออะไรจากมุมมองของพุทธศาสนา

รองเจ้าคณะจังหวัดปัตตานี

ในลักษณะพื้นฐานของความคิด ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดภาคใต้นั้น มาจากปัจจัย ปัญหา หลายเรื่อง ทั้งเรื่องการเมือง กลุ่มบุคคล ซึ่งถ้าตามหลักของพุทธศาสนา ก็คือเกิดจากอคติ คือ **ฉันทาคติ** ความลำเอียงเพราะความรักพวกพ้องว่าเป็นพวกพ้องของเรา เป็นกลุ่มศาสนาของเรา **โทสาคติ** ความลำเอียง เพราะความโกรธ ก็หมายถึงว่ามี การใส่ร้ายป้ายสีซึ่งกันระหว่างกลุ่ม ก็เกิดเป็นปฏิฆะในทางความคิด มีการ กระแทกกระทั้นกันกลายเป็นต้นเหตุของความบาดหมาง **โมหาคติ** เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นสามจังหวัดนั้นสืบเนื่องมาจากความหลงเพราะความไม่รู้ ความไม่เข้าใจ ไม่มีข้อมูลที่แท้จริงไปฟังตามๆกันมา พุทธศาสนาบอกว่าอย่าเชื่อข่าวลือ โมหาคติตัวนี้เป็นหลักที่ก่อให้เกิดปัญหาหนักมาก การหลงประเด็น หลงข้อมูลจะทำให้เกิด ปัญหาแห่งความขัดแย้งที่อาจจะเป็นรากเหง้าของปัญหาทั้งหมด

อาจารย์อิสมาอีล ลุดฟี จะปะกียา

ปัญหาภาคีได้เกิดมาเป็นร้อยปีแล้ว ถึงวันนี้ปัญหารุนแรงขึ้น เนื่องจากความไม่ปกติที่เกิดขึ้นในสังคม มีปัญหาเกี่ยวกับการปกครอง การบริหารงานในพื้นที่และท้องถิ่นที่เกิดความผิดพลาด ขณะนี้ทุกฝ่ายโดยเฉพาะฝ่ายรัฐบาล และกอส. กำลังพยายามหาสาเหตุ แต่ศาสนาไม่ใช่สาเหตุแน่นอน เพียงแต่ว่าเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วมันเกี่ยวข้องกับศาสนาโดยปริยาย โดยเฉพาะสังคมมุสลิมซึ่งเป็นสังคมที่ศาสนาควบคุม พฤติกรรมที่แสดงออกไปจะเกี่ยวกับศาสนา ไม่ว่าจะเป็นจากความไม่รู้ หรือจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือว่าจากความรู้ เพราะเหตุนี้แม้ศาสนาจะไม่ใช้สาเหตุ แต่ที่สำคัญมากคือศาสนาจะเป็นวิถีแก้ ด้วยความยึดมั่น ความศรัทธาของชาวบ้านกับศาสนา โดยเฉพาะมุสลิมต้องอยู่ในศาสนาตลอด เพราะศาสนาอิสลามเป็นวิถีชีวิต ทุกอิริยาบถของมุสลิมต้องอยู่ในกรอบชั้นนำของศาสนาอิสลาม

อาจารย์มัรยัม สามี๊ะ

มีความเห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสามจังหวัดชายแดนภาคีได้อาจจะมาจากที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญ กับศาสนาของทุกฝ่าย และความรู้สึกว่าเขาเก่งกว่าคนอื่น ก็จะมีการทะเลาะโต้แย้งกัน และเห็นว่าการร่วมทำงานในสามจังหวัดชายแดนภาคีได้นั้น ไม่ค่อยได้ร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำและไม่มีความจริงใจ แต่ร่วมรับประโยชน์ ซึ่งอิสลามนั้นถ้าเขาจะทำอะไรเขาต้องคิดอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นคนที่เข้าใจอิสลามจริงๆไม่กล้าทำความชั่ว

แม่ชีวิมุตติยา (รศ. ดร. สุภาพรรณ ณ บางช้าง)

ได้อ่านผลงานวิจัยของสถาบันต่างๆที่ลงไปในพื้นที่เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรง ความขัดแย้งที่อยู่ในสามจังหวัดนี้ ก็พบว่าความคิดของชาวพุทธและความคิดของชาวมุสลิมที่อยู่ในพื้นที่ยังมีช่องว่าง ของทั้งสาเหตุ และของกระบวนการวิธีที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหา เพราะฉะนั้นการพบปะเพื่อการสานเสวนา อย่างนี้ ในลักษณะที่ต้องเป็นความเข้าใจในเรื่องโลกและชีวิตด้วยจะนำไปสู่พื้นฐานของสันติ แน่หนอนว่าศาสนาทุกศาสนาย่อมที่จะมีหลักการของความสันตินี้อยู่ แต่สถานการณ์ที่เข้ามาในแต่ละพื้นที่ๆลากพาไป เพราะฉะนั้นตรงนี้คงต้องหากระบวนการวิธีและการพบปะกัน นอกเหนือจากพื้นที่ที่เราเห็นประจักษ์ชัดในภาคีได้แล้ว ส่วนอื่นๆของประเทศเองก็อาจจะมีความคิดที่แตกต่างกัน ยังจำเป็นต้องมีสถานเสวนา และแม้แต่ในระดับโลก ในระดับนานาชาติกับมุสลิมทั่วโลกกับชาวพุทธในที่อื่นๆและในศาสนาอื่นๆที่จะสร้างความเข้าใจ ถ้าหากว่าคนไทยสามารถเอาจุดแข็งของวัฒนธรรม ของสันติที่เรามีและการอยู่ร่วมในศาสนา ความเป็นพี่เป็นน้องและความปรองดองอันดีนี้ รักษาจุดแข็งนี้ก็น่าจะเป็นฐานสำคัญอันหนึ่งที่จะไม่ทำให้ปัญหาในจุดๆหนึ่ง ซึ่งยากที่จะแก้ไขแล้วบานปลายหรือเป็นเหตุที่ทำให้สิ่งอื่นๆจากภายนอกเข้ามาเชื่อมโยงแล้วกลายเป็นเรื่องที่ยากจะต่อไป เพราะฉะนั้นหน้าที่นี้คงจะไม่ใช้อยู่แต่เพียงสามจังหวัดภาคีได้ แต่คงเรื่องของทั้งภูมิภาคทั้งประเทศและไปสู่โลกที่จะสานต่อกันด้วย

ผู้ดำเนินรายการ (ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา)

ศาสนาทุกศาสนามีคำสอนที่ดี บางครั้งเรายังไม่เข้าใจสาเหตุของปัญหาดีพอประการหนึ่ง และการไม่เข้าใจศาสนาดีพอก็อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งได้ หรือมีการพัฒนาต่อไปเป็นความรุนแรง ถ้าเราพิจารณาอย่างตรงไปตรงมา ไม่ทราบว่าเป็นศาสนาของเราทั้งสอง ท่านคิดว่ามีการเข้าใจ คำสอน อย่างผิดๆ แล้วนำคำสอนนั้นไปใช้ในก่อความรุนแรงบ้างหรือไม่

อาจารย์วินัย สมะอุน

ท่านศาสตราจารย์มุฮัมมัด “ถ้าเรารู้จักบริหารวิญญูณแล้วมันจะเป็นกองทัพอันเกรียงไกร” วิธีการสร้างความสมานฉันท์นั้นอยู่ที่การสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่วนความขัดแย้งหรือความแตกแยกนั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากการไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ขณะนี้เราทราบกันดีว่ามีเรื่องของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ถ้าจะให้ความหลากหลายตัวนั้นออกมาเป็นจิตวิญญูณที่เกรียงไกรอันเดียวกันแล้ว ผมคิดว่าผู้ที่อยู่ในความหลากหลาย ความแตกต่างนั้นจะต้องมาสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน จุดสำคัญที่สุดของปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผมได้เสนอมาโดยตลอดว่า ถ้าหากว่าเราสามารถที่จะสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันได้แล้วไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไร ปัญหาความรุนแรงทั้งหมดจะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน เพราะฉะนั้นเวลานี้ถ้าถามว่ารัฐบาลเข้าใจมุสลิมหรือเปล่า และประชาชนทั่วไปเข้าใจอิสลามหรือไม่ และปฏิบัติตรงลงมาทางจิตวิญญูณของเราหรือไม่ เวลานี้เวลาเราพูดถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆเราจะมองไปถึงเรื่องของวัฒนธรรมมองไปถึงเรื่องของบริโภคนิยม มองไปถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัตถุทั้งหมด เวลาจะแก้ไขปัญหาเราก็เอากองทัพเงินตราไปแก้ไขปัญหา แต่ไม่นำกองทัพแห่งจิตวิญญูณที่มีแต่ความเข้าใจซึ่งกันและกันลงไปแก้ไขปัญหา ปัญหาจึงขยายออกมา ถ้าเราจะเริ่มกันจริงในการแก้ไขปัญหาทั้งหมดถ้าเราเริ่มต้นด้วยความเข้าใจแล้วผมคิดว่านั่นคือการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง การที่รัฐบาลจัดกองทัพของจิตวิญญูณคือ กอส. เป็นแนวทางที่ถูกต้อง

ผู้ดำเนินรายการ (ผศ. นรินทร์ พันทรกิจ)

ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในภาคใต้มีการใช้วาหะกรรมทางศาสนา อย่างเช่นคำว่า **มูญฮิดีน** หรือ **ชะฮีด** หรือ **ญิฮัด** แล้วก็ก่อความรุนแรงขึ้นมา ในฝ่ายของผู้ปฏิบัติการ เขาก็ใช้คำสอน ความเชื่อและการกล่าวคำดังกล่าว หรือกล่าวเอ่ยนามพระเจ้า ทั้งที่ศาสนามีการสอนให้เป็นคนดี แต่ว่าวาหะกรรมที่เกิดขึ้นจริงในภาคใต้ คนที่ก่อการเขามีความเชื่อว่าจะให้การต่อสู้เพื่อให้เกิดการแบ่งแยกดินแดนสำเร็จนั้นต้องใช้มิติทางศาสนาเข้าเป็นตัวเสริม เป็นตัวช่วย

อาจารย์วินัย สมะอุน

เงื่อนไขในการที่จะเป็น **ชะฮีด** เป็นวีรชนไม่ใช่เงื่อนไขไปเที่ยวรุกรานเขา ไม่ใช่เงื่อนไขของการคิดที่จะไปสู้เพียงอย่างเดียว แต่ว่าต้องเข้าใจว่าสาเหตุที่เราต้องไปสู้เพื่ออะไร ศาสนาอิสลามกำหนดไว้ชัดเจนเลยว่าในเมื่อถูกรุกรานถูกละเมิดอะไรขึ้นมาก็อนุญาตให้มีการต่อสู้ เพราะฉะนั้น **ญิฮัด** ไม่ได้แปลอย่างอื่นเลยนอกจากว่าเราแปลว่าเป็นการต่อสู้ อย่างน้อยที่สุดเราก็มีการต่อสู้ที่มองเห็นเป็นรูปธรรมอยู่สาม ทาง ชั้นที่หนึ่งก็คือการ

ต่อสู้กับตัวเองซึ่งทุกศาสนาสอนเหมือนกันหมดว่าจะต้องต่อสู้เพื่อเอาชนะใจตัวเอง ชั้นที่สองก็อย่างเช่น **การต่อสู้ในทางการเมือง** และชั้นที่สามก็คือ**การต่อสู้กับศัตรูผู้รุกราน** ซึ่งไม่ว่าจะเป็นมุสลิมหรือไม่มุสลิมก็ตามเขาก็**ก็ยึด**ทั้งนั้น เพื่อป้องกันประเทศของตนเพื่อป้องกันศาสนาของตนเมื่อถึงขั้นถูกรุกราน ถูกละเมิด ต้องสร้างความเข้าใจ มิฉะนั้นแล้วจะมองว่ามุสลิมนี้ต่อสู้เพื่อเผยแพร่ศาสนาอิสลาม

พระครูสุทธิธรรมานศาสตร์

กิเลสคือสาเหตุที่ทำให้เกิดการก่อการที่ไม่น่าปรารถนาของคนทั้งโลก ไม่ว่าจะนับถือศาสนาไหน เกิดมาในมุมไหนของโลก ถ้ากิเลสไม่ถูกควบคุมมันก็จะก่อให้เกิดปัญหา การแก้ปัญหาโดยเฉพาะกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น การสื่อภาษาไม่ควรใช้ศัพท์วิชาการมากเกินไป ส่วนในมุมมองของ**ศาสนาพุทธ**ไม่ให้คำนึงถึงอดีตที่ผ่านมา แต่ให้ความสำคัญกับอนาคตที่ยังมาไม่ถึง โดยการสร้างความเข้าใจกัน แล้วเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบศาสนา องค์การศาสนา ขอเสนอว่าควรเอาผู้นำที่มีจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์มาคุยกันเพื่อความอยู่ร่วมกัน ต้องให้คนในพื้นที่เขาคุยกันพูดคุยกัน อย่าไปเอากิเลสมาครอบงำ

อาจารย์การุณ ภูใหญ่

เรามามองในมิติของการที่จะร่วมกันคิดในฐานะที่เป็นประชาชนคนไทย มีหน้าที่ในการที่จะรักษาสร้างความสุข สร้างความมั่นคงให้กับชาติบ้านเมือง ศาสนาไม่ใช่สาเหตุแห่งความรุนแรงแน่นอน และเรียนว่าเหตุที่เกิดขึ้นในภาคใต้ไม่ใช่ปัจจัยเรื่องศาสนา แต่เนื่องจากกลุ่มผลประโยชน์ ไม่ควรเอาเรื่องเรื่องดินแดนมาสร้างปัญหา และเสนอว่าให้คนที่เป็่นนักการศาสนาหรือว่าผู้นำศาสนาในทุกศาสนาต้องมีเวทีอย่างนี้ให้กว้างขวางมากขึ้น สร้างมิติขึ้นมา สร้างภาพออกมาให้ชัดเจนว่า เราสามารถเสวนากันได้ เวทีเหล่านี้ต้องเปิดให้กว้างขวางทั้งแผ่นดิน เพื่อที่จะสร้างกองทัพธรรมะให้เกิดขึ้นสำหรับแผ่นดินไทย ไม่ได้เอาความแตกต่างแห่งหมวกกอบิเยะ หรือว่าสีลันที่แตกต่างกันมาเป็นอุปสรรคขวางกั้น ในการที่เราจะรักษาแผ่นดินของเราหรือรักษาสันติสุขของเราหรือสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นความคุ้นเคยความเป็นกันเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเห็นการยอมรับ ความใจกล้าในการที่จะยอมรับในความแตกต่าง ไม่เห็นความแตกต่างเป็นความแปลก เป็นความแยก คือสิ่งที่ต้องรีบลงมือทำ

แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด

กรรมมีตัวแทนของเยาวชนมาร่วมแลกเปลี่ยน เพราะเยาวชนไม่ใช่เหยื่อแล้วก็จะช่วยในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้อย่างดี และก็เชื่อมั่นว่าเขาจะเป็นคนที่สื่อสารกันได้ดีในระหว่างศาสนา งานนี้ถ้าไม่มีเยาวชนมานั่งพูดคุยกันจะไม่มีความสำเร็จ เพราะเขาคือคนที่จะต้องอยู่ต่อไป คือคนที่รับไม่ผิดพลาด คือคนที่จะต้องแสดงความคิดเห็น และเราต้องเคารพว่าเยาวชนคือปัจจุบันของงานนี้ เราคือพี่เลี้ยงและเราต้องทำให้เกิดความเข้าใจอันนี้

ถ้ามองว่าคำสอนที่จะนำมาซึ่งความรุนแรงและความขัดแย้งมีหรือไม่ ไม่มี ยืนยันไม่มีเลย ฉะนั้นภาษาที่เป็นคำสอนที่เข้าไปถึงการปฏิบัติและเห็นผลของการปฏิบัติอย่างแท้จริงจะไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้นเลย ถ้าศาสนิกนั้นเข้าใจถึงคำสอนด้วยการปฏิบัติและเห็นว่าคำสอนนั้นศักดิ์สิทธิ์จริง

อยากจะเสนอให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เห็นว่าเรามีทางออกร่วม คือตั้งวงสนทนาที่มีแม่หรือพ่อของเด็กที่ถูกกระทำร้ายให้เสียชีวิต พูดกันง่าย ๆ คือเราได้นำแม่ที่ถูกตายเพราะการถูกฆ่าจากความรุนแรง ทั้งแม่พุทธ แม่มุสลิม มานั่งคุยกันหรือพ่อเข้ามานั่งคุยด้วย คุยกันถึงความสูญเสียอันเดียวกัน แต่มันเป็นการคุยกันที่ไม่มีอคติและความเพ่งโทษ เป็นความทุกข์อันเดียวกัน แล้วเมื่อใดก็ตามผู้หญิงที่เป็นแม่ได้ถอดถอนอคติและความเพ่งโทษ ลูกหญิงลูกชายที่ยังเหลืออยู่ในสังคมในแผ่นดินนี้จะไม่ถูกบ่มเพาะความเกลียด สันติภาพจะเกิดขึ้นได้

ผู้ดำเนินรายการ (ผศ. นิรันดร์ พันทรกิจ)

ทุกคนในที่นี้ก็จะเห็นด้วยกันในทั้งหมดว่าหลักคำสอนมีเพื่อสร้างความสันติสุขให้เกิดขึ้นในทุกศาสนา แต่ว่าประเด็นอยู่ที่ว่ากลุ่มศาสนิกชนหัวรุนแรงมีหรือไม่

อาจารย์เสาวนีย์ จิตหมวด

ปัญหาภาคใต้และถ้าจะแบ่งคนเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ น่าจะได้ ๒ กลุ่ม ก็คือกลุ่มผู้บริหารปกครองและกลุ่มประชาชน ซึ่งในกลุ่มประชาชนนั้นก็มีทั้งพุทธ และมุสลิมเป็นสำคัญ อาจมีคริสต์บ้างเป็นส่วนน้อย สาเหตุของปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มองว่าไม่ต่างกับปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอื่น แต่ปัญหาภาคใต้สิ่งที่ต้องแก้ไขได้มากที่สุดและยากที่สุด คือแก้คำว่าอคติ ทั้งนี้ในแง่ของรากเหง้าปัญหามองว่าไม่ว่าจะเป็นในแง่ของเจ้าหน้าที่รัฐหรือประชาชนที่เป็นมุสลิม หรือไม่ก็ตาม สาเหตุประการแรกคือคำว่า **อวิชชา** นำไปสู่คำว่า **อคติ** และเมื่อมีอคติมันก็เลือกปฏิบัติหรือการปฏิบัติที่นำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า **อธรรม** หรือ **อธรรม** ซึ่งมันกดทับกันมานานมาก แต่ตัวสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่สำคัญมาก ๆ คือเป็นรากเหง้า และที่สำคัญคือตัว **อำนาจ** ซึ่งอำนาจที่ขานี้ขอแบ่งออกเป็นสามอำนาจใหญ่ก็คือ ๑. อำนาจทาง ด้านการเงิน การปกครอง หรืออำนาจรัฐ ประการที่ ๒. คืออำนาจทางเศรษฐกิจ จะพบได้ว่าประชาชนนั้นถูกรังแกในแง่ของพื้นที่ทำมาหากิน หรือโอกาสในการทำมาหากินมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของทรัพยากร ธรรมชาติ และอำนาจด้านเทคโนโลยี ๓. อำนาจขององค์ความรู้ของคนที่มีความรู้มากกว่าไปเบียดเบียนคนที่มีความรู้น้อยกว่า นอกจากนั้นการรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นมุสลิมในภาคใต้ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย หรือการใช้ภาษามลายู ซึ่งปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ค่อยเข้าใจประเด็นนี้ รวมถึงการขาดโอกาสในด้านการศึกษาและโอกาสที่จะเข้าไปทำงานในระบบราชการ และการนำเอาอุดมการณ์(ที่ผิด)ไปใช้กับเหยื่อที่เป็นเยาวชน

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี

ในพุทธศาสนาไม่มีคำสอนส่วนไหนที่เอื้อให้เกิดความรุนแรงในทุกรูปแบบ แต่ไม่ปฏิเสธว่าในพุทธศาสนาไม่มีกลุ่มบุคคลหัวรุนแรง พูดให้ชัดอีกอย่างหนึ่งก็ว่าในแง่ตัวหลักการที่พุทธศาสนาแท้ ๆ ไม่เอื้อให้เกิดความรุนแรง แต่ในสังคมต่างๆ ซึ่งห่อหุ้มพระพุทธศาสนาอยู่ มีกลุ่มบุคคลที่อาจจะแอบอ้างเอาพระพุทธศาสนาไปใช้เพื่อสร้างความรุนแรงได้คนส่วนใหญ่เวลามองปัญหาจะติดอยู่ที่ปรากฏการณ์ เราไม่มองไปที่รากของปัญหาซึ่งมีสิ่งสำคัญที่สุดจะต้องถอน ๓ เรื่อง คือ ๑) **ถอนตัณหาออกไป** ตัณหาในที่นี้หมายถึงความอยาก ความต้องการ ความอยากจะครอบครองสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งตัวเองเห็นว่าดีที่สุด ๒) **คือออกจากมานะ** แปลให้ม่ว่า

กฎเกณฑ์ ถ้าเราไม่ถอนความรู้สึกว่ากฎเกณฑ์ออกไป ไม่มีทางที่เราจะพึ่งคนอื่นอย่างลึกซึ้งได้ การถอนความรู้สึกว่ากฎเกณฑ์ออกไป เราจะได้มองเพื่อนมนุษย์บนพื้นฐานของความเสมอภาคขึ้น และเคารพความจริงที่คนแต่ละกลุ่มแต่ละพวกครอบครองอยู่ ปัญญาที่เกิดขึ้น ๓) **ทิวติ** คือภาพลวงตาที่เราสร้างขึ้นมาสวมครอบให้ตัวเองในนามขององค์ความรู้ ในนามของกรอบทิวติ ในนามของทฤษฎีและในนามของศาสนา ในนามของอุดมการณ์เราจะต้องถอนภาพลวงตาที่ออก แล้วมายืนอยู่ต่อหน้าความจริง

พระไพศาล วิสาโล

ความรุนแรงมาจาก ๓ ประเด็น คือ ๑) ในเรื่องของต้นเหตุ ความโลภ ต้องการนำ หรือยึดครองทรัพย์สิน เช่นการล่าอาณานิคม ๓) เรื่องมานะ การถือตัว เช่นอาชีพะตักกัน ๓) เรื่องของทิวติ ความเห็นหรืออุดมการณ์ ซึ่งถือว่าสำคัญ เพราะอุดมการณ์รวมเรื่องศาสนาเข้าไปด้วย เราปฏิเสธไม่ได้ว่ามีคนที่ฆ่ากันเพราะความขัดแย้งทางศาสนา ถึงแม้เราจะพูดดูสวยงามว่าศาสนาไม่ใช่สาเหตุของความรุนแรง แต่ความรุนแรงจำนวนไม่น้อยเกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางศาสนา ไม่ใช่เฉพาะระหว่างศาสนา แต่ในศาสนาเดียวกันแต่ต่างลัทธิก็มี การขัดแย้งกัน มนุษย์เมื่อยึดติดอะไร ก็ทะเลาะกันได้ ไม่ว่าจะยึดติดสิ่งดี หรือไม่ดี การแก้ไขปัญหา ประการแรก ศาสนิกชน ที่ต้องการสร้างสันติภาพ หรือเป็นปัจจัยแห่งการสร้างสันติภาพ ต้องยอมรับความจริง และวิพากษ์วิจารณ์ตัวเอง ว่าศาสนาสามารถที่จะเป็นปัจจัยไปสู่ความรุนแรงและสงครามได้ ศาสนาจะต้องร่วมมือกันและกล้าที่จะวิพากษ์ วิจารณ์ตัวเอง

อาจารย์มูหัมมัด อาดำ

ประเด็นที่หนึ่งทุกศาสนามีแก่นแท้ของตน มีกฎจริยธรรม หรือ กฎศาสนา ถ้าจะแก้ปัญหาของมนุษย์ด้วยกันจะต้องอาศัยศาสนา ใช้แก่นแท้ของแต่ละศาสนา ศาสนาพุทธก็เคร่งครัดในศาสนาของตน พร้อมทั้งจะเปิดใจกว้างที่จะรับศาสนาอิสลาม ศาสนาอิสลามก็ต้องมีความเคร่งครัดยึดติดในสิ่งที่ตนเชื่อถือ เห็นอกเห็นใจและรับรู้ศาสนาอื่นด้วย ประเด็นที่สอง การนำเยาวชนเข้าร่วมในการเผยแพร่ความหลากหลายของการอยู่ร่วมกันของศาสนาในพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้ ต้องมองความปลอดภัยของเยาวชนด้วย ประเด็นที่สาม เรายังจะหาข้อนิยามว่าใครบัญญัติศัพท์คำว่า ความรุนแรง ขึ้นมา ในคัมภีร์ศาสนาจะไม่มีคำว่า ความรุนแรง แต่ความรุนแรงเป็นกิริยาของการพูดเท่านั้น *หลักจริง ๆ ตัวบทจริง ๆ ไม่มีคำว่า ความรุนแรง ประเด็นที่สี่* ในเรื่องความรุนแรง มีข้อให้สังเกต ๓ ประเด็น ว่าแต่ละศาสนามีสิ่งเหล่านี้หรือไม่

๑. ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการจงใจ หรือการตั้งใจ ซึ่งมีผลความรุนแรงอย่างอัมหิต
๒. ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากข้อบัญญัติที่ถูกกำหนดในหลักการศาสนา ซึ่งไม่ใช่ความรุนแรง แต่เป็นภาวะของการปกป้อง
๓. ความรุนแรงที่มีความสับสน ซึ่งจะมีการแทรกแซงตามมา

พระมหาพรชชา ธมฺมหาโส

ตั้งข้อสงสัยกันว่า เทยื่อ จริง ๆ ไม่ใช่เฉพาะเยาวชนเท่านั้น แต่เราทุกคนคือเทยื่อ และรัฐบาลก็คือเทยื่อ ของความรุนแรง ปัญหาตอนนี้ไม่ต้องไปหาว่าใครเป็นคนทำ แต่เรารู้แล้วว่า เขาทำอะไร แต่สิ่งที่เราต้องการ ต่อไปคือ ทำไมเขาจึงทำแบบนั้น ต่อไปนี่ถึงเวลาที่เราจะต้องมาคุยกัน เพื่อหาชุดทางออกที่ดีที่สุด ฉะนั้นภาษา พุทธเวลาเจรจาความขัดแย้งให้ ๒ ชุดวิธีกล่าวคือ

๑. จัดการคนที่ชอบสร้างความรุนแรง โดยใช้วินัยหรือหลักการบางอย่าง คนที่ชอบสร้างความรุนแรงต้องจัดการ เมื่อมีเหตุผลที่พอเพียง
๒. จัดการความขัดแย้งที่ถูกสร้างโดยคน นี้คือบทบาทของเราก็จะต้องช่วยกัน เพราะเราคืออาวุธที่มีชีวิต

อาจารย์อุสมาน ราชฎร์นิยาม

ณ วันนี้เราไม่จำเป็นที่จะหาว่า ปัญหามันเกิดจากอะไร ใครเป็นคนทำ สิ่งที่เราจะต้องมาพูดกันก็คือ เราจะแก้หรือจัดการกับปัญหาได้อย่างไร ฉะนั้นการแก้ปัญหาของมนุษยย์ เนื่องจากมนุษยย์มีวิญญาณ ไม่เหมือนนักบวชตุ ต้องใช้ปัญญา และสติในการแก้ปัญหา หันหน้าเข้าหากัน มาพูดกัน มาคุยกัน มาเสวนากัน มาเรียนรู้กัน คือ การเรียนรู้เขาและเรียนรู้เรา เป็นศาสนาเปรียบเทียบ ไม่ใช่เรียนเพื่อหาว่าใครดีกว่ากัน ใครจะเก่งกว่าใคร หลังจากนั้น เราต้องอาศัยความเมตตาธรรม หรือความรักเป็นเครื่องค้ำจุนให้เกียรติกัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ถ้าสองกลุ่มมีความเห็นไม่ตรงกันหรือทะเลาะกัน สองฝ่ายจะแก้ปัญหาด้วยตนเอง ไม่ได้ จะต้องมียกฝ่ายหนึ่งมาทำหน้าที่ คือ ประนีประนอม ผลที่เราได้คือสันติสุข เพียงแต่นักประนีประนอม นั้นจะต้องมีความยุติธรรม สามัคคีธรรม เทียงธรรม ฉะนั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกนี้ไม่ว่าในยุคไหนก็ตามถ้า ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา สันติวิธีอย่างยั่งยืนไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ต้องใช้วิธีเจรจา และต้องอยู่บนพื้นฐาน ของความรักความสามัคคี

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน ๓ จังหวัดภาคใต้ เป็นเรื่องจำเป็นที่ชาวพุทธจะต้องรับทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วยกันคิดวางแผน เตรียมการแก้ไขให้เกิดความสงบสุขให้เร็วที่สุด ในปัจจุบันนี้ได้นำความรุนแรงมาสู่ เรื่องศาสนา โดยเอาความแตกต่างกันทางความเชื่อ ความนับถือมาเป็นตัวทำให้เกิดความรุนแรงขึ้น การแก้ไขที่เป็นรูปธรรม คือทำอะไรที่จะทำให้เยาวชนในดินแดนเหล่านั้น มีความสัมพันธ์กัน เป็นเพื่อนกัน ในอดีตที่ ผ่านมา มีการเรียนหนังสือร่วมกัน เล่นด้วยกัน แต่ปัจจุบันมีการแยกกันเรียนคนละโรงเรียน มีความเป็นไปไม่ได้ หรือไม่ว่า เราต้องสร้างความสัมพันธ์ ความเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ นี่คือการแสดงให้เห็นความคุ้นเคย เพื่อทำการสมานฉันท์ได้ง่ายขึ้น นี่เป็นวิธีที่จะเสนอเพื่อให้เป็นรูปธรรม

ผู้ดำเนินรายการ(ผศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผา)

มีคำถามหนึ่งที่มาจากผู้ร่วมเสวนาคือ มีการพูดกันโดยทั่วไปว่า การศึกษาของชาวมุสลิมเป็นต้นเหตุ ให้เกิดความรุนแรง และทำให้ชาวไทยมุสลิมไม่รักชาติ เช่น พูดภาษาไทยไม่ได้ เป็นต้น ปัญหาทั้งหมดจะแก้ไข

อย่างไร ปัญหาทั้งหมดนับว่าเป็นการล้มเหลวของภาครัฐที่ไม่สามารถสอนภาษาไทยให้แก่ประชาชนได้ และไม่สามารถสอนวิชาสังคมได้

อาจารย์วิทยา วิเศษรัตน์

ประชาชนไม่ใช่ตัวปัญหาไม่ว่าจะเป็นมุสลิมหรือพุทธ แต่มีผู้กำลังจะทำให้เป็นปัญหา นั่นคือ การฆ่าพระ ฆ่าโต๊ะอิหม่าม เพื่อให้ทั้งสองศาสนาเกลียดกัน ใครคือคนทำเราไม่รู้ แต่เรารู้ว่าเขาทำเพื่อสร้างความลับสนให้เกิดขึ้นในสังคม ในต่างประเทศการเจรจาหลายๆศาสนาเกิดขึ้นแล้ว ดังนั้นคนที่แก้ปัญหานี้ไม่ใช่กอส. ไม่ใช่พวกเราที่นั่งอยู่ที่นี้ คนที่จะแก้ปัญหาคือ รัฐบาล ดังนั้นปัญหาของเราที่จริงไม่ใช่ปัญหาของพุทธและมุสลิม คนที่มีปัญหาคือรัฐบาล

อาจารย์วินัย วานิชขงกูร

การศึกษาเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้พี่น้องเข้าใจ ศาสนาอาจจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องภาคใต้ แต่สิ่งที่เราจะต้องพูดเน้นลงไปคือว่า มีความไม่เข้าใจทางศาสนา ไม่เข้าใจธรรมะในทางศาสนา มีพี่น้องมุสลิมที่เปอร์เซ็นต์ ชาวพุทธที่เปอร์เซ็นต์ ที่เข้าใจถึงแก่นธรรม ขอฝากข้อคิดไว้ว่า เหตุการณ์ภาคใต้อาจจะมีเรื่องของยาเสพติด ฉะนั้นถ้าเราเป็นคนดี ไม่ต้องเป็นมุสลิมก็ได้ เป็นคนดี เป็นมนุษยชาติ เราก็ต้องช่วยกันอีกแรงหนึ่งเพื่อขจัดเรื่องยาเสพติด แล้วก็ต้องทำโครงการสมานฉันท์ถาวร ไม่ว่าจะป็นวัดก็ดี มัสยิดก็ดี โบสถ์ก็ดี สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องนำแก่นธรรมออกมาให้ได้

พระมหากมล ถาวร

แท้จริงอิสลามกับพุทธโดนหลอกหรือเปล่า หรือถูกยุจากมือที่สามหรือเปล่า มือที่สามคือใคร ถ้าเราไม่ได้ลงพื้นที่จริงมองไม่ออกว่า พื้นที่จริงๆเป็นอย่างไร เหมือนนโยบายของรัฐบาล นั่งเขียนในห้องแอร์ต่างจังหวัดมองไม่ออกว่าเป็นอย่างไร เราอาจจะอยู่ในลักษณะอย่างนี้ก็เป็นไปได้ ทำอย่างไรจึงจะขยายโอกาสนี้ลงไปใกล้ๆ ลงไปปัตตานีก็ได้ โบราณท่านใช้คำว่า อภิเชกษษัตริย์ กำจัดศัตรู เรียนรูวิชา แสวงหาทรัพย์ ระวังข้าศึก ทั้ง ๕ เรื่องนี้ เราจะต้องรีบทำให้เร็วที่สุด

อาจารย์ ดร. ชาญณรงค์ บุญหนุน

การสอนศาสนา บางครั้งถ้าเราเชื่อหลักการของเราว่าถูกก็ไม่ใช่ไร แต่ก็ต้องพยายามอย่ามองคนอื่นแบบดูถูก เพราะเราจะอยู่ร่วมกันได้จะต้องมีเมตตาต่อกัน มองคนอื่นอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุผลในแง่นี้ให้ท่านอยู่ในกฎเกณฑ์ของท่าน ผมอยู่ในกฎเกณฑ์ของผม แล้วเรามาแก้ไขร่วมกันโดยที่ดึงเอาอะไรบางอย่างที่ยอมรับร่วมกันได้ เราจะทำอะไร ทำได้ใหม่ โดยที่เราแตกต่างกัน

คุณสฤณี ภักดีบุตร

ปัญหาที่เกิดขึ้นในตอนนี้เป็นคือ รัฐใช้อำนาจ และศาสนจักรกำลังหลงประเด็น พระมีหน้าที่อะไร โต้ะอืหม่ามีหน้าที่อะไร เราต้องยอมรับว่า ความหลากหลายทางศาสนาไม่ได้เป็นปัญหา ปัญหาก็คือ วันนี้มีมือที่สามต้องการให้เรารบกัน และขอสรุปแนวทางแก้ปัญหาก็คือ พระทำหน้าที่พระ โต้ะอืหม่าทำหน้าที่ของโต้ะอืหม่า ครูทำหน้าที่ครู อาณาจักร รัฐจะต้องส่งเสริมและจะต้องไม่เอาความแตกต่างมาเป็นข้อแตกแยก

ผู้ดำเนินรายการ(ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา)

ขออนุญาตอ่านคำถามของผู้ร่วมเวทีนโยบายที่น่าสนใจให้เราช่วยกันคิดเกี่ยวกับคำถามนี้ ในเมื่อกลไกรัฐไม่สามารถแก้ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภายใต้เท่าที่ควร ท่าน ผู้รู้และวิทยากรทั้งหลาย คิดว่าจะมีกลไกเช่น กลไกภาคประชาชนจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ ได้หรือไม่อย่างไร และกลับมาที่ภาคประชาชนที่พวกเราจะต้องร่วมมือกัน พวกเราจะพูดกันในประเด็นนี้หรือไม่ พี่น้องชาวพุทธ และพี่น้องชาวมุสลิม จะพูดกันในประเด็นนี้หรือไม่

ผู้ดำเนินรายการ(ผศ. พิเชษฐ์ กาลามเกษตร)

มีข้อเสนอแนะสองสามประเด็น เป็นข้อเสนอว่าเห็นด้วยกับการจัดเสวนาในครั้งนี้ จะเสนอน่าจะให้มีการทำ workshop โดยเริ่มจากผู้ที่จะเสวนาครั้งนี้ อีกประการหนึ่ง ให้ทุกคนในที่นี้กลับไปขยายผลให้กับเพื่อนอีกห้าคน เพื่อขยายแนวร่วมการสมานฉันท์ อีกประเด็นเสนอให้มีการเข้าค่าย จัดเสวนาในลักษณะเช่นนี้ อย่างเช่นระหว่างนักเรียนปอเนาะกับสามเณรหรือพระครู เป็นต้น

คุณวรเดช อมรรวิพัฒน์

มีพระพุทธรูปหนึ่งที่พระพุทธรูปเจ้าทรงตรัสว่า ถ้าแม่สัตบุรุษวิวาทกันก็กลับเชื่อมกันแนบสนิทโดยเร็วเหมือนรอยไม้ที่ลึกลงแผ่นน้ำ ส่วนคนพาลทั้งหลายย่อมแยกแตกเหมือนผาชนะดินเผาย่อมไม่ได้รับความสงบกันเลย หมายความว่าถ้าเผื่อเรายอมรับซึ่งกันและกัน ก็เป็นสัตบุรุษเป็นบัณฑิต ความไม่เข้าใจปัญหาที่จะสมานกันได้เร็ว แต่ถ้าว่าคนพาลไม่ยอมรับซึ่งกัน พวกคนพาลนี้ หายใจเข้าหายใจออกเสียเปล่าๆ สักแต่ว่ามีลมหายใจเข้าออกไม่ได้พัฒนาตนเองไม่ได้พัฒนาคนอื่น ไม่ได้ช่วยเหลือสังคม

อาจารย์อนันต์ ไทยสนิท

มีข้อเสนอให้มีการจัดตั้งองค์กรของศาสนา อาจจะเป็นศาสนสัมพันธ์พุทธ หรือมุสลิม คริสเตียน ฮินดู มาร่วมด้วย ภาคเอกชนโดยเฉพาะพวกเราที่อยู่ที่นี่มาร่วมกัน เราจะทำอะไรเราจึงจะเข้าใจกัน เราจะได้เข้าถึงกันจริง เราน่าจะมีองค์กรใดองค์กรหนึ่งในการช่วยเหลือรัฐในเรื่องของสันติธรรม ในชมรมสันติ ศาสนสัมพันธ์ พันธะสัมพันธ์ และสื่อที่เสนอภาพออกมาไม่ได้ส่งเสริมในเรื่องของสมานฉันท์กันเลย รัฐบาลเองน่าจะลดทูลีกลง

รศ. ดร. สุจิตรา อ่อนค้อม

ขอสรุปว่า เรื่องที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นปัจจุบัน ไม่ใช่ฝีมือของชาวพุทธและมุสลิม โดยเฉพาะท่านที่นั่งอยู่ตรงนี้ แต่เป็นฝีมือของใครบางคน ขอให้เรามาช่วยกันกระชากหน้ากาก กระชากส่วนที่สร้างภาพ หนังสือพิมพ์ที่สร้างภาพ เพราะได้ส่งไม่ได้เพราะเงินเยอะมาก เมื่อเรารู้ว่าใครเป็นคนทำแล้ว เราก็เชิญเขาออกไปจากประเทศไทยแล้วภาคใต้ก็จะสงบ

อาจารย์อับลสุโก อินอะ

ประเด็นที่ตีมากคือความคิดของพระไพศาล วิสาโล แนวคิดที่ว่าเราจะต้องกลับมามองตัวของเราเอง หลักศาสนาเป็นสิ่งที่ดี เหตุการณ์โลกเราต้องยอมรับความจริงว่า ปัจจุบันมันเกิดอะไรขึ้น ความรุนแรงเพิ่มขึ้น ศาสนาอิสลามสอนให้เราพิจารณาตัวเองก่อนที่ท่านจะตาย ถ้าท่านตายแล้วนั้นท่านจะถูกสอบสวน เพราะฉะนั้นกลับมามองว่าเหตุการณ์โลกที่เกิดขึ้นไม่ว่าเหตุผลที่เขาทำเป็นเหตุผลใด ตัวฆาตกรถึงแม้ว่าจะพิสูจน์ไม่ได้ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ว่าเป็นมุสลิมหรือไม่ แต่มุสลิมต้องยอมรับว่ามีมุสลิมจริงๆ(ร่วมในเหตุการณ์) เหตุการณ์ในภาคใต้ก็เช่นกัน ไม่ว่าข้อกล่าวหาจากฝ่ายรัฐจะว่าอย่างไร ประชาชนจะไม่เชื่อในฝ่ายรัฐ แต่ถามว่ามีนายอับลสุโก โยเซาะห์ มีคนเหล่านี้ทำจริงหรือไม่ ยอมรับว่ามีจริง สิ่งนี้เราต้องยอมรับ แต่เหตุผลที่ว่าทำไมเหตุผลอะไรที่เขาได้กระทำนั้น เป็นอีกประเด็นหนึ่ง และเสนอว่าศาสนิกจะมีอยู่ ๓ กลุ่ม กลุ่มที่๑) มีแนวคิดสุดโต่ง การที่เขาที่มีแนวคิดอย่างสุดโต่งนั้นก็บ่งชี้ที่นำไปสู่(ความรุนแรง) พวกที่๒) คือพวกที่มักงายไม่ได้ยึดติดกับศาสนา ศาสนาของเขานั้นเป็นเพียงพฤติกรรมเท่านั้น วิถีชีวิตของเขา ธุรกิจของเขา การปฏิบัติของเขา ไม่ได้ผูกพันกับศาสนาเลย กลุ่มที่ ๓) คือ กลุ่มที่มีความเข้าใจในหลักศาสนาที่ถูกต้อง ไม่ใช่ตีแต่พูด แต่เป็นนักปราชญ์ และความรุนแรงที่เกิดขึ้นนี้ มีอยู่ ๓ ปัจจัยที่ทวีความรุนแรงขึ้น

ปัจจัยที่ ๑ ก็คือการขาดแนวคิดด้านศาสนาที่ถูกต้อง

ปัจจัยที่ ๒ การขาดผู้นำมุสลิมที่เป็นนักปราชญ์ที่กล้ำกลายในหัยติวิจารณ์ตัวเองว่าสิ่งนี้ไม่ถูกต้อง คนของตัวเองที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดนักปราชญ์ที่เกิดขึ้น เป็นคนที่ไม่ใช่ นักปราชญ์จริง ๆ คนที่ไม่ใช่ นักวิชาการศาสนาจริง ๆ และออกมาชักจูงคน

ปัจจัยที่ ๓ ท่านไม่ปฏิเสธว่าเหตุการณ์ที่เพิ่มความรุนแรงก็คือความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นแผ่นดินโลก

ในฐานะที่ผมเป็นมุสลิมผมอยากจะทำแนวคิดให้เป็นรูปธรรม เรายอมรับว่าชาวบ้านไม่ศรัทธาหรือไม่ไว้วางใจรัฐทั้งองค์กร ภาคประชาชน เราจะต้องออกมาสร้างความไว้วางใจต่อกอส. เราจะทำอะไรให้ผู้นำในด้านจิตวิญญาณ ที่เรียกว่า **บูรามะห์** จะต้องเอื้อมไปข้างหน้า ตรงนี้เราต้องไปคิดว่าในทฤษฎีนั้น หลักปฏิบัติจะอย่างไร ให้ที่คนเรียกว่า **บูรามะห์** ไปยืนข้างหน้าภาครัฐกับภาคประชาชนกับภาคก่อการร้าย เราจะทำอะไรให้หยุดตอนนี้ให้หยุดเลือดก่อน ต้องมองข้ามความเป็นไทยความเป็นมลายู ความเป็นพุทธ ความเป็นอิสลามก่อน เพราะฉะนั้นองค์กรหลักมุสลิมเองจะต้องกล้าออกมายืนตรงนั้น ต้องกล้าออกมาตรงนั้น ผู้นำใน ๓ จังหวัดภาคใต้จะต้องกล้าออกมา อันที่สองก็คือการที่เราจะขับเคลื่อนตรงนั้นได้จะต้องมีองค์กร ที่มีความน่าเชื่อถือที่จะมาคอยค้ำจุนหรือว่าคอยเป็นพี่เลี้ยงแต่ไม่ใช่องค์กรรัฐ

คุณสมพร สังข์สมบูรณ์

ในสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ ๓ จังหวัดเราไม่ได้สร้างเกราะคุ้มกันให้เขา ผมมันใจอย่างนั้น ถ้าจะโทษผมคงต้องโทษผู้นำที่มาก่อน เรื่องการศึกษาผมพูดซ้ำว่าการพัฒนาที่ดีของรัฐ ณ วันนี้ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ คือการไม่พัฒนา เพราะการพัฒนาที่รัฐไม่ต้องไปยุ่งกับเขามาก เขาอยู่ตามวิถี เขามีความสุขมีสันติภาพ ปัญหาต่าง ๆ ยังไม่เกิด พอภาครัฐก็ดีและผู้ใหญ่ที่มีอำนาจรัฐก็ดีเข้าไปจัดการมาก แต่งแต่มีทาสีมากจนคนมองไม่ออกว่าอะไรคืออะไรผมมองอย่างนั้น

รศ. จินดา ดวงแก้ว

ท่านพุทธทาสนักปราชญ์ฝ่ายพุทธให้คำนิยามเกี่ยวกับศาสนาว่า ฐานะของมนุษย์เราทุกคนเมื่อเกิดมาแล้วอยู่ระหว่างเขาควายที่เราเรียกกันว่า โลภะ กับ โลกุตระ เพราะฉะนั้น บางครั้งเราถูกอำนาจเหล่านี้เล่นงานตลอดเวลา คืออำนาจความเป็นปุถุชนของเราทำให้เราเสียหายอยู่เสมอทั้ง ๆ ที่เราดิ้นรนเพื่อที่จะห้ามตัวเราเองเพื่อสู้โลกุตระหรือเพื่อความเป็นอริยะ ผมประทับใจชาวมุสลิมที่ท่านมีละหมาดถึง ๕ ครั้งต่อวัน เพื่อให้ใจเราสัมผัสกับพระผู้เป็นเจ้าสิ่งที่มีค่าสูงสุดของเรายิ่งขึ้น เราต้องพยายามใกล้ชิดสิ่งที่ดีที่สุดให้มากที่สุด เพราะฉะนั้นการเสวนาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ท่านพุทธทาสบอกว่าถ้าท่านทั้งหลายเข้าใจศาสนาอย่างถูกต้องว่า ที่มีศาสนาในโลกนี้เพราะมีความชั่วร้ายในโลกนี้ อาจจะเป็นกิเลส อาจจะเป็นอะไรต่างๆ เพราะฉะนั้นศาสนาเกิดมานั้นก็เพื่อที่จะเป็นอุปกรณ์ เป็นเครื่องที่จะทำลายความชั่วร้ายในโลกนี้ เพราะฉะนั้นถ้าเราเข้าใจศาสนาอย่างลึกซึ้งว่า ศาสนาเป็นวิธีการที่จะขจัดความชั่วร้ายในโลกนี้เพื่อจะให้หมดไป เราก็มีลักษณะร่วมกันหมดไม่ว่าท่านจะนับถือศาสนาไหน เรามีปัญหาาร่วมกันคือความชั่วร้ายเล่นงานเราตลอดเวลาเพราะฉะนั้นถ้าท่านทั้งหลายตระหนักในลักษณะอย่างนี้ความเป็นสากลอย่างนี้ ศาสนาว่ากันแล้วเราก็มีศาสนาที่คล้ายกันหรือว่าเป็นหนึ่งอันเดียวกันก็ได้

ผศ. ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา

คำถามมีมากจะขออนุญาตจัดกลุ่ม มีคำถาม ๒ คำถามๆ หนึ่งบอกว่าการแก้ปัญหาภาคใต้ในระยะเวลาที่ผ่านมาเห็นได้ชัดว่าแบ่งออกเป็น ๒ จุดใหญ่ ๆ คือการแก้ปัญหาในทางรัฐศาสตร์ และในการแก้ปัญหาในทางทหาร อยากถามว่าการมุ่งเน้นการแก้ปัญหานั้นต้องแก้ทั้ง ๒ จุดอย่างสมดุล แต่ปัจจุบันนี้ดูเหมือนว่าการแก้ปัญหานั้นสามารถทำได้ในทางรัฐศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ เช่น กอส.มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาทางทหารหรือไม่

มีอีกหนึ่งคำถามเรียนถามกอส. กรุณาอธิบายคำว่าสมานฉันท์ให้ละเอียดก่อนว่าใครจะสมานใครเพราะในทางพุทธศาสนาไม่มีปัญหาอยู่แล้ว ทั้งสองนี้ขอเรียนเชิญ

พันตรีสุรพศ หวีศักดิ์

ปัญหาในภาคใต้ไม่ใช่เรื่องศาสนาโดยตรง แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทางด้านการเมือง เพราะฉะนั้นวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาภาคใต้ได้ยั่งยืนที่สุดก็คือว่าทำอย่างไรให้มีมติทางรัฐศาสตร์ได้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา

ศาสนามีส่วนในการสนับสนุนในการที่สร้างสันติ ในทางความคิด ข้อเสนอหนึ่งอยากให้มี การเสวนา แลกเปลี่ยนระหว่างศาสนาทั้งในระดับชาติ ระดับนักวิชาการ และที่สำคัญคือระดับชุมชน แต่ในระดับ ชุมชนไม่ใช่พูดในระดับวิชาการ แต่เป็นการมาหาแนวทางว่าเราจะใช้หลักศาสนาแก้ปัญหาชุมชนร่วม กันอย่างไร ชุมชนที่มีชาวพุทธและชาวมุสลิมอยู่ร่วมกันจะอย่างไรถึงจะมีบรรยากาศการมาคุยกันมาทำความเข้าใจกัน ความสมานฉันท์ระหว่างศาสนาในภาคใต้มีมาอยู่ก่อนแล้ว และเพิ่งเกิดความรู้สึกหวาดระแวงกันขึ้นเมื่อเกิด เหตุการณ์ขึ้นมา ทำอย่างไรจึงจะฟื้นฟูบรรยากาศแบบนั้นให้กลับมาได้ คำตอบอยู่ที่ชุมชน รัฐบาลและอำนาจ จะเข้าไปแก้ปัญหาตรงนี้ไม่ได้ ต้องเริ่มต้นจากผู้นำทางศาสนา พระสงฆ์ ครูสอนศาสนา สมาชิกของชุมชน มาร่วมทำความเข้าใจกัน ฟื้นฟูบรรยากาศสมานฉันท์ที่มีอยู่เดิม ให้เกิดขึ้นให้ได้

นพ. ประเวศ วะสี

การสะท้อนการสานเสวนา

การจัดประชุม ที่มีทั้งโต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม พระสงฆ์ มานั่งคุยอยู่ในนี้ ได้ส่งภาพออกไปในสังคม ไปให้กำลังใจ กับผู้คน ว่าทางพุทธกับอิสลามมาพูดคุย หาทางออกร่วมกัน การสานเสวนานี้จะไปให้กำลังใจสังคมที่กำลัง ท้อถอย หมดหวัง กระบวนการพูดคุยกันนั้นเรามักจะหวังผลสำเร็จรูปแบบ (Finished product) ไม่สนใจ กระบวนการ (Process) ที่จริงแล้วตัวกระบวนการจะเป็นตัวคลี่คลาย บางที่ปัญหาอยู่เฉพาะหน้าไม่ใช่การไป พุ่งเล็งผลภายหลัง ซึ่งไม่มีทางออก นอกจากทะเลาะกัน ต้องยกระดับตรงนั้นขึ้นไปสู่วัตถุประสงค์ที่สูงกว่านั้น ที่ เน้นคำว่ากระบวนการและถ้าเราขยายกระบวนการออกไปมากขึ้นสังคมจะมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น จริง ๆ แล้ว ศาสนามีพลังเป็นภูมิคุ้มกัน ถ้าชุมชนเข้มแข็ง ไม่มีศาสนาใดเลยที่สอนให้แข่งขัน แย่งชิงกันอย่างเสรี มีแต่ สอนการอยู่ร่วมกัน การมีความเมตตา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมขึ้น ขณะนี้เราเผชิญกับสิ่งที่ยาก อำนาจ รัฐก็ใช้แล้ว อำนาจเงินก็ใช้แล้ว เราแย้งปัญหาไม่ได้ คงต้องหันมาคิดว่ามีอะไรดีกว่านั้น ซึ่งก็คือศาสนา เพราะศาสนาเป็นภูมิปัญญาสูงสุดของมนุษย์ที่มีขึ้น ปัญหาไม่ใช่เฉพาะที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ยังมี ที่อื่นๆอีกมากที่ไม่มีคำตอบ

ถ้าเราต้องการยุติไฟใต้คงมี ๓ เรื่องที่เป็นโจทย์

ประการที่ ๑ ทำอย่างไรจึงจะยุติการฆ่ารายวัน เป็นเรื่องเฉพาะหน้าเหมือนมีลูกศรปักอยู่แล้วอย่าไป ถามว่าคนยิงคือใคร มีนิสัยอย่างไร เป็นลูกใคร แต่ทำอย่างไรจึงจะถอนลูกศรตรงนี้ออกโดยเร็ว

ประการที่ ๒ สร้างเงื่อนไขการวางอาวุธ ในอดีตเรื่องคอมมิวนิสต์ คนจับอาวุธประท้วงประหารกับคน ไทยด้วยกัน แต่มาปรับตัว กลับมาร่วมกันพัฒนา บางคนกลายเป็นนักการเมือง นักธุรกิจ อาจารย์ มหาวิทยาลัย ฯลฯ เกิดขึ้นอย่างมหัศจรรย์มาก ถ้าเราตั้งคำถามตรงนี้การวางอาวุธอยู่ที่ตรงไหน ทำอย่างไร

ประการที่ ๓ สร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน ตรงนี้มีมากมาย เช่นเรื่องความยุติธรรม การศึกษา ศาสนา การใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรม เป็นต้น

แท้จริงคนไทยนั้นถ้าคิดย้อนไปจะมีจุดแข็งที่ตรงนี้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ในประวัติศาสตร์ ฝรั่งเต็มไปด้วยความรุนแรง เอาเรือรบมาจอด แต่ประเทศไทยก็สามารถเจรจา เอาตัวรอดมาได้ เรามีจุดแข็งอยู่ที่ความ อ่อน เพราะเรามีความเมตตา กรุณาจริง ๆ อยู่ในพื้นฐานในจิตใจของเรา เพราะฉะนั้นขณะที่เราเผชิญความ

ลำบากที่เกิดขึ้นเรายังต้องบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ความดีของเราให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อจะไปเผชิญกับวิกฤตการณ์ที่ใหญ่กว่าเรื่องภาคใต้ ผมอยากนำเรียนว่า ดูเรื่องของโลกแต่ไหน ๆ มานี้มนุษย์มีความหลากหลายด้วยเผ่าพันธุ์ ด้วยสีผิว ด้วยภาษา ด้วยวัฒนธรรม ด้วยศาสนา เพราะฉะนั้นเรื่องเผ่าพันธุ์เป็นเรื่องรุนแรง สิ่งที่อยู่ลึก ๆ เป็นสัญชาตญาณเผ่าพันธุ์ เป็นความขัดแย้งเชิงเผ่าพันธุ์และเรื่องอื่นๆ ถูกเชื่อมไปกับเรื่องศาสนา นี่เป็นภูมิปัญญาที่ใหญ่มากแต่จะถูกเข้าไปเกี่ยวข้องกับเผ่าพันธุ์ คนมีความรู้สึกว่าเป็นคนผิวขาวและก็เป็นศาสนาคริสต์ ถ้าเป็นคนผิวดำตะวันออกกลางก็เป็นอิสลาม ถ้าเป็นคนผิวเหลืองเอเชียก็เป็นศาสนาพุทธ ที่จริงศาสนานั้นเป็นเรื่องใหญ่เป็นเรื่องของคนทั้งหมด พระเจ้าเป็นสากล จักรวาลทรงสถิตอยู่ในทุกหนทุกแห่ง แล้วทรงมีอำนาจทุกอย่างหมดเป็นสากล แต่ว่าคนจะดึงศาสนาลงมาว่านี่เป็นศาสนาของเรา เป็นของเผ่าพันธุ์ของเรา ขณะนี้โลกเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนมากขึ้น ผู้คนอพยพเคลื่อนไหวมากขึ้น มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจทางการสื่อสารเหมือนเป็นโลกเดียวกันที่เคลื่อนเร็วมาก เมื่อก่อนนี้แยกกันอยู่ตามกลุ่มเผ่าพันธุ์ ต่างเชื้อชาติก็มีอยู่ใกล้กันหรือเข้ามาอยู่ปนกันในสังคมเดียวกันแต่ว่าตัวสัญชาตญาณเผ่าพันธุ์ลึก ๆ ยังอยู่ ประกอบกับการพัฒนาปัจจุบันที่เห็นเรื่องเงินเป็นใหญ่วัตถุนิยมบริโภคนิยมยิ่งเร่ง ยิ่งผู้คนเครียดมากขึ้น ถ้าผู้คนอยู่กันอย่างร่มเย็นอยู่กันอย่างสงบอย่างโบราณถึงจะแตกต่างกัน วัฒนธรรมแตกต่างกัน ก็จะไม่ค่อยขัดแย้งกันสักเท่าไร คำถามก็คือว่าอย่างไรมนุษย์ในปัจจุบันจะเกิดการเรียนรู้ใหม่ ที่มีความสุขมีสันติสุขอยู่ได้ในสังคมพหุวัฒนธรรม

การเรียนรู้กับหลักเก่า ๆ ไม่ได้ฝึกคนเรื่องนี้ เราไปเรียนท่องวิชาต่าง ๆ ทำให้เราไม่เข้าใจเพื่อนมนุษย์ว่า เพื่อนมนุษย์ของเราเป็นอย่างไร ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นอย่างไร เวลาเกิดเรื่องอะไรขึ้นก็ไม่เข้าใจ ผมคิดว่าเราต้องการการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน และมนุษย์ต้องไปสู่ทฤษฎีใหม่ ที่จิตใจสูงขึ้นจึงจะเอาชนะตรงนี้ได้ ตรงนี้นักปราชญ์ทางฝรั่งก็พูดกันมากกว่าต้องการการปฏิวัติทางจิตสำนึก ต้องการการปฏิวัติทางจิตวิญญาณ ในขณะที่นักปราชญ์ไทยพูดมาก่อนตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ คือท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ คนทั้งหลายยังไม่มองอะไร แต่ท่านบอกวิกฤติแล้ว และได้มอบปณิธานไว้ ๓ ข้อ คือ

ข้อ๑) ขอให้ศาสนิกของแต่ละศาสนาเข้าถึงหัวใจหรือแก่นของศาสนาของตน ๆ อันนี้เป็นที่รู้ถ้าเข้าถึงแก่นหรือเข้าถึงหัวใจ คือการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นกว่าทางวัตถุ อันนี้ทุกศาสนาจะยกจิตใจให้สูงขึ้น ขอให้ศาสนิกของทุกศาสนาเข้าถึงหัวใจของศาสนาของตน ถ้าไปจับแต่คัมภีร์ก็อาจจะเห็นต่างกัน แต่ถ้าเข้าถึงหัวใจจะเจอจุดร่วม

ข้อ๒) ปณิธานของท่านขอให้มีความร่วมมือระหว่างศาสนา

ข้อ๓) ขอให้ช่วยมนุษย์ถอนออกจากวัตถุนิยมได้ ตัววัตถุนิยม นำไปสู่ความขัดแย้ง นำไปสู่ความรุนแรงต่างๆ มาก

การถอนตัวจากวัตถุนิยมเองผมคิดเป็นบทบาทของศาสนา เรียนวิทยาศาสตร์เรียนแทบตาย ยิ่งเห็นแก่ตัวมากขึ้นไม่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในตัวเองที่อ่อนนุ่มถ่อมตัวมากขึ้น เคารพมากขึ้นเคารพความดีมากขึ้น อย่างศาสนา เพราะฉะนั้นศาสนาให้พลังอะไรกับเราที่ศาสตร์อื่นไม่ให้ และเราต้องการพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวเองตรงนี้เองมา ศาสนาคือ Dialogue ไม่เน้นการโต้เถียง การสานเสวนาเน้นการฟังอย่างลึกไม่เน้นการเถียงเขาจะพูดถูกพูดผิดดังที่เราคิดไม่ต้องไปตัดสิน การฟังอย่างลึกเป็นศีลธรรมพื้นฐาน ที่เราเคารพ

ศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคน เพราะฉะนั้นการฟังอย่างลึกจะได้พลังจากศีลธรรม คนที่เราฟังเขา ต่อเนื่องเขาจะมีความสุขมาปลดปล่อยจิตใจ และก็ฟังอย่างลึกอย่างเงียบ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวเอง คือเป็นหลักของเรื่องสนทนา หรือ Dialogue การสนทนาเป็นเครื่องมือที่จะไปสร้างความเข้าใจ ความเห็นใจการเปลี่ยนแปลงในตัวเอง ในทุกระดับในทุกเรื่อง ทั้งในครอบครัว ในองค์กรในชุมชนระหว่าง องค์กรต่างๆ

ขณะนี้สังคมถูกชักนำว่า วัตถุประสงค์ของชีวิตคือการแสวงหากำไรสูงสุด ซึ่งศาสนาไม่ได้ถามอย่าง นั้นศาสนาถามว่าความจริงคืออะไร ความดีคืออะไรทุกคนตอบได้ทั้งนั้น ขอให้ตั้งคำถาม ถ้าไม่ตั้งคำถามก็จะ ไม่ตอบไม่คิดคำถาม ถ้าตั้งคำถามก็จะเข้าใจเองว่าความดีคือความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ความ เมตตากรุณา ขณะนี้สังคมถูกชักนำให้ตั้งคำถามที่ผิด ทำอย่างไรถึงจะรวย บ้านเมืองระส่ำระสายไปหมด *มนุษย์ ต้องตั้งวัตถุประสงค์ใหม่คือการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ*

ตั้งนั้นการพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้งไม่ใช่เอาเศรษฐกิจเป็นตัวตั้ง เพราะเศรษฐกิจนั้นมีการแยกส่วน แต่วัฒนธรรมนั้นบูรณาการเข้ามา วัฒนธรรมหมายถึงวิถีชีวิตร่วมกันที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหนึ่งๆ ใน วัฒนธรรมมีคุณค่าร่วมกัน มีความเชื่อร่วมกัน มีการทำมาหากิน ขนบธรรมเนียมมากมายอยู่ในนั้น เพราะ วัฒนธรรมเป็นรากของสังคมๆต้องมีราก วัฒนธรรมมีความหลากหลาย เราต้องเข้าใจวัฒนธรรมของคนอื่น ด้วย

ศาสนาพุทธก็มองว่าทุกข์เป็นธรรมชาติของชีวิต เราสามารถที่จะเรียนรู้ที่จะผ่านทุกข์ได้ อย่าไป รังเกียจความทุกข์ ความทุกข์เป็นธรรมชาติอย่างนั้น ขอให้หน้าความทุกข์มาฝึกตัวเราให้เข้มแข็งมากขึ้น ให้เรามี ความอดทนมากขึ้น ให้เราไม่ท้อถอย ให้เรามีเมตตามากขึ้นเราก็จะเข้มแข็งมากขึ้นจากภายในของเราจาก ความทุกข์นั่นเองในคติทางพุทธ ผมพูดอยู่เสมอว่าปัญหาภาคใต้สามจังหวัดจะช่วย Save ประเทศไทย จะทำ ให้เราทำความเข้าใจและปมเฉพาะตัวของเรา พยายามจะทำให้เราแข็งแรงขึ้นและก็เป็นประโยชน์แก่ภาคอื่น ๆ ทั้งหมดของประเทศ

การสานเสวนาพลังชุมชนสมานฉันท์

วันที่ ๑๗-๑๘ กันยายน ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น.

ณ โรงแรมซีเอส จังหวัดปัตตานี

โดย โครงการตำบลบ้านดับเมือง หน่วยเฉพาะกิจ ๓๖ และ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับโครงการตำบลบ้านดับเมือง และหน่วยเฉพาะกิจ ๓๖ (ฉก. ๓๖) ได้จัดให้มีการอบรมการสานเสวนาพลังชุมชนสมานฉันท์ขึ้นในวันที่ ๑๗-๑๘ กันยายน ๒๕๕๘ ห้องสภารังโรงแรมซีเอส จังหวัดปัตตานี เป็นการมุ่งเผยแพร่ เสริมสร้างความเข้าใจ กระบวนการสานเสวนา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง

วัตถุประสงค์ของการสานเสวนาในครั้งนี้ คือการเรียนรู้กระบวนการสานเสวนา สละงเรื่องที่ไม่สบายใจเพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ที่จะเรียนรู้และเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น รวมทั้งทำความเข้าใจเป้าหมายของโครงการพลังชุมชนสมานฉันท์ร่วมกัน

โดยมี ผศ.ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผาจากศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นวิทยากรสานเสวนา และวิทยากรสมทบประกอบด้วยอาจารย์อารีผืน เทพลักษณะ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต ๑ อาจารย์สมเจตน์ นาคเสวี อาจารย์อุสมาน ราชฎีร์นิยมาจากวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และคุณซารีพะห์ เจ๊ะมะ ทั้งนี้วิทยากรสมทบได้เคยผ่านการอบรมวิทยากรสานเสวนาเมื่อวันที่ ๑๙-๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ มาแล้ว

การสานเสวนาเริ่มจากได้บรรยายทบทวนกระบวนการสานเสวนา กิจกรรมแนะนำตัวต่อด้วยการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความสามัคคี ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคด้วยกัน จากนั้นค้นหาลักษณะนิสัยของตนเองจากกิจกรรมกล่องสี่ทิศ ตามด้วยการระดมความคิดวางแผนงาน โครงการพลังชุมชนสมานฉันท์

โดยได้ข้อสรุปว่า ให้คุณนุรุสนีนา เป็นผู้ประสานงานกลาง คุณคอยรูซามัน มะ ประสานงานตำบลเจ๊ะเท และคุณอับดุลฮารีม หะยีนา ประสานงานตำบลเกาะสะท้อน ผู้เข้าสานเสวนาเห็นสมควรให้ตั้งชื่อโครงการว่า “ สานสัมพันธ์นำสันติสุข ” และวางแผนดำเนินงานโดยเริ่มจากการไปดูงานเศรษฐกิจพอเพียง สัมมนาแผนชุมชน เขียนแผนงาน อบรมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาดูงานตามความสนใจของสมาชิก จัดทำเวทีตำบลเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในตำบล ประชาสัมพันธ์ ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน โดยมีระยะเวลาดำเนินงาน ๘ เดือน

จากนั้นแบ่งกลุ่มจำลองสถานการณ์สานเสวนาเพื่อความเข้าใจกระบวนการสานเสวนาในภาคปฏิบัติ รวมทั้งปัญหา และอุปสรรคต่างๆ

สรุปผลการสานเสวนา

วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๓๐- ๑๗.๐๐ น.

ผศ. ดร. ปารีชาต สุวรรณบุบผา บรรยายเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การสานเสวนา

กิจกรรมแนะนำตัว แนะนำตัว ทาลิ่งแทนตัว เช่น ต้นไม้ สิ่งของ ผลไม้ วัตถุ เช่น กล้วยไม้ เพราะมีความสวยที่หาได้ยาก ลิงเพราะอยู่ไม่สุข

กิจกรรมข้ามลำคลองพิซ แบ่งกลุ่มโดยแยกเป็นหญิงชาย แล้วนับ ๑, ๒

กติกา

๑. ร่างกายไม่อาจถูกน้ำในลำคลองได้
๒. ทุกคนจะข้ามลำคลองพิซไป ให้ถึงฝั่งด้วยกันทุกคน อย่างปลอดภัย
๓. โดยให้มีส่วนของร่างกายต้องชิดติดกัน ตลอดต่อเนื่อง จนคนสุดท้าย ถึงฝั่ง
๔. ถ้าหลุดออกจากกันให้เริ่มต้นใหม่
๕. ห้ามเท้าออกนอกหิน ถ้าออกมาพิการ
๖. มีหินกลุ่มละ ๑๙ ก้อน สำหรับข้ามคลอง (จิกหินไม่ได้)
๗. ระวังจะเข้ามาคาบหินไป
๘. ทำให้เสร็จก่อนเฮอริเคนจะมา

บทวนหลักการสานเสวนา

๑. ไม่มีวาระซ่อนเร้น
๒. สื่อสัตย์จริงใจ
๓. ใจกว้าง รับฟัง
๔. จุดยืนชัดเจน
๕. ไม่ด่วนสรุป-ตัดสิน ด้วยการฟังอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช้ความเชื่อ-ความคิดของตนแทรกแซง

บทวนประสบการณ์การข้ามคลองพิซ

๑. เมื่อฟังโจทย์รู้สึกอย่างไร

ทำยาก ง่ายๆ ลองดูก่อน วิตกกังวล กังวลจะเข้

๒. ขณะปรึกษากันก่อนเริ่มข้ามคลอง รู้สึก....

กลุ่ม ๑ ง่ายมาก มั่นใจ เชื่อมั่น เชื่อผู้นำกลุ่ม ยังไม่พร้อม ไม่ชัดเจน ควรปรับการวางแผน

กลุ่ม ๒ กังวลจะเข้-เส้นทาง กลัวลื่น สามัคคีกัน เอาใจเอากัน มั่นใจ ยังไม่ชัดเจน อุปกรณ์ไม่พอ คิดว่าต้องประสานทั้ง ๒ กลุ่ม พอใจกับการวางแผน (๑ คนคิดว่าควรปรับ)

๓. หากรู้ว่ามียางคนวางแผนไม่ดีพอ จะทำอย่างไร

ฟังเพื่อนก่อน ถามก่อน เลือกตัวแทนเพื่อเป็นผู้นำกลุ่มเพื่อวางแผน

เรามักคิดว่า เงียบ = ยอมรั้ง

ควรมีผู้ดำเนินการ มีการพูดคุยที่มีคุณภาพ

๔. เมื่อได้ทำงานเกือบจะสำเร็จ รู้สึก...

สนุก สามัคคี ร่วมไม้ร่วมมือ ดีใจ พร้อมจะช่วยกันทำให้มีกำลังใจ

เชื่อมั่นว่าจะถึงฝั่ง เข้าใจกันมากขึ้น มีเจตน์ร่วมกันที่จะร่วมฟันฝ่า

สนิทกันเป็นมิตรกันมากขึ้น เพราะ...

- ได้ทำกิจกรรม-ทำงานด้วยกัน
- ได้สัมผัสกัน ได้พูดได้คุยกัน
- มาจากอำเภอเดียวกัน อยู่ด้วยกัน
- ช่วยเหลือกันและกัน ช่วยแก้ปัญหา

ไม่แบ่งแยก ปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานกลุ่มร่วมกัน

๑. การทำงานร่วมกันในคนหมู่มาก จะทำได้ดีเมื่อได้มีการพูดคุย

๒ . สร้างความเท่าเทียมในกลุ่ม

๒ . เห็นเจตน์ร่วมที่ชัดเจน ร่วมมือกัน

ความร่วมมือ-ความสามัคคีเกิดจาก..

ท่าจากใจจริง มีเป้าหมายเดียวกัน แรงจูงใจ (ประโยชน์ที่จะได้รับ) ความเสียสละ ฝ่าฟันอุปสรรค ร่วมความผูกพัน มีความรู้สึกร่วมกัน เปิดโอกาสให้ได้ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมสรุปบทเรียน

มีโครงสร้างที่มีความยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ ลดความยึดมั่นในความคิดของตน ไม่ตัดสิน ไม่คิดว่าตนเหนือกว่า จะช่วยให้คนกล้าแสดงความคิดเห็น มีความไว้วางใจ เห็นความสำคัญของแต่ละกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเด็กผู้หญิง หรือกลุ่มต่างๆ อย่างเท่าเทียม

กิจกรรมเล่น เกมกระรอกกับกระแต

จุดประสงค์ เพื่อสร้างความตื่นตัวอยู่เสมอในการทำสวนเสวนา

กติกา ๑. ให้จับคู่ ให้คนหนึ่งเป็นกระแต คนหนึ่งเป็นกระรอก

๒ . เมื่อฟังนิทาน ได้ยินคำว่ากระแต ให้กระแตจับมือกระรอก เมื่อได้ยิน

นิทาน จังหวัดนครราชสีมา มีกระต๊อบเยอะแยะ กระรอกก็มี เพราะมีป่าไม่มาก ต้นไม้ใหญ่ๆ กระแตก็ชอบอยู่ ป่าไม่มีโพรงมาก เรา ก็แอบส่องดู เจอกระแต! สัตว์ที่มีหูยาวๆ หางเป็นพวงๆ กระต๊อบก็เยอะ เมื่อเข้าไป ลึกเข้าไปอีกก็เจอกระแต

บทวนหลักการสามเสวนา

ยอมรับตัวเอง

ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย

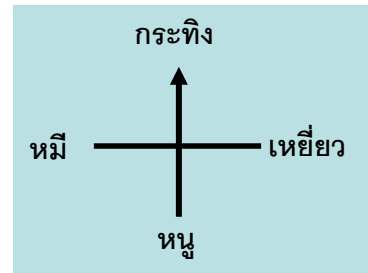
กิจกรรม กงล้อ ๔ ทิศ ของชนเผ่าเคลติก ในประเทศสกอตแลนด์

จุดประสงค์ เป็นการสังเกตและศึกษาบุคลิกลักษณะของคน

เปรียบเทียบกับสัตว์ประเภทต่างๆ ในธรรมชาติ

สังเกตตัวเองในภาวะปกติ ไม่ได้อยู่ในหน้าที่-การงาน

หรือสถานภาพ เช่น พ่อ-แม่

ทิศเหนือ (กระติง)

จุดแข็ง บุคตะลุย กล้าได้กล้าเสีย ไม่ลังเล ลงมือทำ ทำอะไรรวดเร็ว รักความท้าทาย ตัดสินใจเร็วและเด็ดขาด ชอบนำ รักพวกพ้อง รักความยุติธรรม กระตือรือร้น มุ่งมั่น รักอิสระ เปิดเผย ตรงไปตรงมา ยืนยันสิทธิ์ของตนเองและกลุ่ม

จุดที่ควรปรับปรุง ใจร้อน ขาดความรอบคอบ ถือตนเป็นใหญ่ แข่งขัน เอาชนะ หงุดหงิดง่าย ใช้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล โต้แย้งและปกป้องตนเองเมื่อถูกวิจารณ์ ชอบผลักดันให้มีการตัดสินใจก่อนเวลา

ทิศตะวันออก (เหี้ยม)

จุดแข็ง มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มองการณ์ไกล คิดเร็ว มีไหวพริบ (เน้นเป้าหมายในอนาคต) ชอบทดลองประดิษฐ์คิดค้น ชอบของแปลกใหม่ มีโครงการใหม่ๆ อยู่เสมอ ยืดหยุ่นสูง ไม่ยึดติด รักการเรียนรู้

จุดที่ควรปรับปรุง เบื่อง่าย คิดมากแต่ไม่ค่อยทำ ไม่ค่อยจริงจัง สมานิสัน ขาดความอดทนรอบคอบ ไม่ลงรายละเอียด รู้ไม่ลึก ไม่อยู่กับปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับความคิดมากกว่าข้อมูล บางครั้งมุ่งแต่งานจนตกอยู่ในภาวะที่ท่วมท้นและลืมนเวลา ช่วงแรกจะกระตือรือร้น/มีพลัง แต่ช่วงหลังจะหมดไฟ เพื่อนๆ ตามความคิดไม่ค่อยทัน เจ้าเล่ห์

ทิศใต้ (หนู)

จุดแข็ง ใส่ใจความรู้สึกของคน ช่วยเหลือผู้อื่น รับฟัง ให้กำลังใจ เป็นที่พึ่งที่พิทักษ์ ชื่อ ไว้วางใจ (บนพื้นฐานของความเปิดเผยจริงใจ) อ่อนโยน มองโลกในแง่ดี เปิดโอกาสให้คนมีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นผู้ประสานกลุ่ม เป็นนักไกล่เกลี่ยที่ดี รักสันติ ยึดคุณค่า/คุณธรรมเป็นหลัก

จุดที่ควรปรับปรุง ชี้แจงใจ ไม่ค่อยกล้าตัดสินใจ ไม่ยืนยันสิทธิ์ของตน ไม่กล้าปฏิเสธหรือขัดแย้งเมื่อมีความเห็นที่แตกต่าง ลังเล วิตกกังวล ลำบากใจเมื่อต้องอยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง เก็บกด อ่อนไหว ไวใจคนง่าย ไม่มั่นใจในตัวเอง ไม่ชอบนำ ขาดความเป็นผู้นำ ไม่ค่อยมีวินัย ลำดับความสำคัญไม่ค่อยเป็นโทษตัวเอง

ทิศตะวันตก (หมี)

จุดแข็ง ใฝ่รู้ ชอบเก็บข้อมูล วางแผนลงรายละเอียด มีหลักการ-ขั้นตอน สุขุม รอบคอบ นักวิเคราะห์ ยึดตรรกะ/ความเหมาะสม ตัดสินถูกผิดตามหลักการ เปลี่ยนแปลงได้เมื่อมีเหตุผลที่ดี เอาจริงเอาจัง ทำอะไรได้อย่างต่อเนื่องและลงลึก มีโลกส่วนตัว รับผิดชอบสูง รักษาตึก/คำพูด

จุดที่ควรปรับปรุง คือ เอาแต่เหตุผลของตัวเอง ไม่ยืดหยุ่น เชื่อหรือยอมรับผู้อื่นยาก ปรับตัวยาก ยึดติดในหลักการสูง คิดในกรอบตัดสินใจช้า เย็นชา เก็บตัวไม่ยุ่งกับใคร มองข้ามเรื่องความรู้สึก คาดหวังสูง กลัวความผิดพลาด กังวลอยู่กับข้อจำกัด มีตัวตนสูง หวงของ

เมื่อทุกคนเลือกได้ว่าตนเองมีทิศใด แต่อาจยังสงสัยว่าตนเองอยู่ที่ทิศใดกันแน่ อาจให้พิจารณาว่าตนเองมีความเด่นในด้านใด

ประเด็นการแลกเปลี่ยนที่ ๑ ให้แลกเปลี่ยนในกลุ่มว่าตนเองมีประสบการณ์และมีลักษณะเช่นใด เพื่อดูว่าลักษณะนั้นๆ เป็นเช่นไร

เปลี่ยนกลุ่มได้ เมื่อแลกเปลี่ยนเสร็จแล้วพบว่าตนเองไม่ใช่กลุ่มที่อยู่สามารถที่จะเลือกเปลี่ยนกลุ่มได้

ประเด็นการแลกเปลี่ยนที่ ๒ ให้แลกเปลี่ยนในกลุ่มว่าการแสดงออกของเราทั้งในด้านบวกและลบ มีผลกระทบต่อเราอย่างไรบ้าง

เข่าวงใหญ่ แลกเปลี่ยนกัน ให้ตัวแทนแต่ละลักษณะนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่

ข้อเสนอสำหรับแต่ละลักษณะในการทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอสำหรับหมี ลดการใช้เหตุผล และใส่ใจเรื่องอารมณ์ความรู้สึกและความสัมพันธ์ระหว่างกัน หากใช้หลักการมากเกินไป อาจมีปัญหาความสัมพันธ์กันได้

ข้อเสนอสำหรับเหยี่ยว ควรรับผิดชอบต่อเพื่อน และทำให้สำเร็จ

ข้อเสนอสำหรับกระต๊อ ทำอะไรให้ช้าลง เพื่อตั้งใจให้ช้าลง ลดการกระทบกับเพื่อนได้

ข้อเสนอสำหรับหนู ยืนยันความถูกต้องเพิ่มมากขึ้น

วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๘

ระดมความคิดโครงการพลังชุมชนสมานฉันท์

อาจารย์วศิน สาเมื้อะ แนะนำผู้ประสานงานโครงการ

๑. คุณนุรุลินีนา	ประสานงานกลาง
๒. คุณคณยุธฐามัน มะ	ประสานงานตำบลเจ๊ะเห
๓. คุณอับดุลฮาซิม หะยีนอ	ประสานตำบลเกาะสะทอน

ผู้เข้าร่วมประชุมสามเสวนา ๒ ตำบล ตำบลละ ราชการ ๑๕ คน และประชาชน ๑๕ คน

สัมมนา ๓ ครั้ง-สามเสวนา

-เศรษฐกิจพอเพียง

-ภาวะผู้นำ

องค์ประกอบที่ควรนำมาเข้าร่วมโครงการ มีครอบครัว ชุมชน มัสยิด สถาบันการศึกษา นิสัยส่วนตัวโครงการที่บ้านดับเมือง = จัดบ้านจัดเมืองให้สวยงาม (ดับ = ประดับ)

ผลการโหวตเสนอชื่อโครงการ ๑๘ เสียงเห็นพ้องว่าควรเป็น “ สานสัมพันธ์นำสันติสุข”

ชื่อโครงการที่ต้องการคือ ... สานสัมพันธ์นำสันติสุข

เป้าหมาย เพื่อสร้างสันติสุข เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์

ระยะเวลาดำเนินการ ๘ เดือน

แผนการดำเนินงาน โครงการสานสัมพันธ์นำสันติสุข

๑. วันที่ ๑ ต.ค. ดูงาน **เศรษฐกิจพอเพียง** (พิกุลทอง) วันที่ ๒ ต.ค. สัมมนา “**แผนชุมชน**” (หน่วยที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูล)

๒. ต.ค.-พ.ย. **เขียนแผนงานชุมชน** (+ งบประมาณ)

๓. อบรมเชิงปฏิบัติการ “**ภาวะผู้นำ + สร้างสรรค์ชุมชน**”

๔. **ศึกษาดูงาน** ตามความสนใจของสมาชิกโครงการ เช่น อาชีพธุรกิจ สวัสดิการ ส่งเสริมประเพณี-วัฒนธรรมท้องถิ่น ฯลฯ

๕. **เวทีตำบล** เพื่อสื่อสารกับคนในตำบล สร้างความเข้าใจร่วมกัน

๖. ธ.ค. - ... **ดำเนินโครงการ** ในชุมชนตามแผน

๗. **ประชาสัมพันธ์**-เผยแพร่ผลงาน

๘. การติดตาม**ประเมินผล**

๙. รายงานผลการดำเนินงาน

กิจกรรมกลุ่ม อุปสรรคที่ทำให้ไม่สบายใจ แบ่งกลุ่มเป็น ๑๑ กลุ่ม กลุ่มละ ๕-๖ คน

จุดประสงค์ เพื่อฝึกการฟังอย่างลึกซึ้ง

กติกา ๑. คิดถึงอุปสรรค สิ่งที่ทำให้ไม่สบายใจ ขัดกังวล และข้อสงสัย ส่วนตัว ๓ นาที แล้วบันทึกลงบนกระดาษ

๒. ให้เลือกผู้พูดคนที่ ๑, ๒ , ๓ ...

๓. ให้เวลาพูดคนละ ๑. ๓๐ นาที เมื่อคนที่ ๑ พูด ให้คนที่เหลือฟังอย่างลึกซึ้ง ไม่ตัดสิน ไม่ตั้ง

คำถาม

๔. แต่ละกลุ่มเสนอข้อกังวลใจ กลุ่มละ ๑ ข้อ (แล้วเวียนกลับไปหากลุ่มที่)

ผลของกิจกรรม

๑. ไม่กล้าแสดงออกเพราะภาษาพูดคุย-สื่อสาร

๒. การสื่อสารสู่คนภายนอกไม่ถูกต้องครบถ้วน

๓. ขาดความรู้-ทักษะ อาหารอิสลาม-พุทธ

๔. คนนอกพื้นที่เข้าใจไม่ถูกต้อง (พูดมลายู)
๕. ความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน ความชัดเจนของแผนงาน
๖. ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญการรวมกลุ่ม
๗. ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญของชุมชนเข้มแข็ง- ปลอดภัย
๘. การยอมรับ ภัย – สถานภาพ ที่แตกต่าง
๙. ความปลอดภัย อยู่ระหว่างกลางผู้ก่อการร้ายกับทหาร
๑๐. คนในพื้นที่จะคิดอย่างไร (เป็นสายให้ใคร-ได้ประโยชน์อะไร)
๑๑. ความต่อเนื่อง กลัวทำงานกลางทาง ไม่รวมงานกันจนสำเร็จ
๑๒. ความชัดเจนของงบประมาณ เปิดเผย-ทุกคนรับรู้เท่ากัน
๑๓. ความหวาดระแวงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน
๑๔. ขาดความพร้อมทางเศรษฐกิจของครอบครัว การว่างงาน (อยากให้ส่งเสริมอาชีพ)
๑๕. กฎหมาย + สิทธิมนุษยชน
๑๖. ความต่อเนื่องของโครงการ เนื่องจากเปลี่ยนผู้นำ ชาวบ้านชินกับการวางแผนโครงการแล้วไม่ได้ทำจริง

กิจกรรม ฝึกทำการสานเสวนา แบ่งเป็น ๖ กลุ่ม โดยให้ภายในกลุ่มมีความหลากหลาย (เพศ วัย อาชีพ ที่อยู่) มากที่สุด แล้วให้แต่ละกลุ่มหาผู้ดำเนินรายการกลุ่ม ๑ คน ผู้สังเกตการณ์การสานเสวนา ๑ คน และผู้รายงาน ๑ คน

กติกา ๑. ให้แต่ละกลุ่มได้ช่วยกันหาข้อเสนอเพื่อคลายความกังวลใจ โดยเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

หาข้อเสนอเพื่อคลายความกังวลใจ

กลุ่ม ๑ การพัฒนาคนและสร้างกลุ่ม ความเป็นผู้นำ ความรู้ ทักษะการจัดการโครงการ การเงิน บัญชี การยอมรับ ภัย – สถานภาพ ที่แตกต่าง การอยู่ร่วมระหว่างพุทธ-มุสลิม การก้าวข้ามอุปสรรคด้านภาษา

กลุ่ม ๒ การสื่อสารสร้างความเข้าใจภายนอกชุมชน เช่น การสื่อสารถึงการรวมกลุ่ม การทำความเข้าใจกับสังคมภายนอก การประชาสัมพันธ์-เผยแพร่

กลุ่ม ๓ การสื่อสารสร้างความเข้าใจภายในชุมชน เรื่อง การสื่อสารเรื่องโครงการ ความชัดเจนของแผน การสร้างชุมชนเข้มแข็งและปลอดภัย การทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม และทำงานให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน การสร้างผู้นำรุ่นใหม่

กลุ่ม ๔ ความหวาดระแวง ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน คนในพื้นที่จะคิดอย่างไร (เป็นสายให้ใคร-ได้ประโยชน์อะไร) ความปลอดภัย อยู่ระหว่างกลางผู้ก่อการร้ายกับทหาร

กลุ่ม ๕ ความหวาดระแวง ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน คนในพื้นที่จะคิดอย่างไร (เป็นสายให้ใคร-ได้ประโยชน์อะไร) ความปลอดภัย อยู่ระหว่างกลางผู้ก่อการร้ายกับทหาร

กลุ่ม ๖ การทำให้โครงการมีความยั่งยืนต่อเนื่องและชุมชนเป็นเจ้าของ เช่น ความโปร่งใสและความยุติธรรมในการจัดสรรงบประมาณ การสร้างความชัดเจนของงบประมาณ การบริหารจัดการในกลุ่ม

ข้อเสนอเพื่อคลายความกังวลใจ

กลุ่ม ๑ การพัฒนาคนและสร้างกลุ่ม

- ส่งเสริมการศึกษา เรียน กศน.,
- เปิดโอกาสได้ดู-ทดลองทำจริง
- สร้างกลุ่มที่ทำให้แต่ละคนได้ทำในสิ่งที่ตนเองถนัด
- แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน
- สร้างกลุ่มอาชีพสำหรับผู้ว่างงาน
- ค้นหาความต้องการของคนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

การสานเสวนา กลุ่ม ๑

- พังเหตุผลของกันและกัน
- มีความร่วมมือ
- บางคนยังไม่กล้าแสดงออก แลกเปลี่ยนน้อย

กลุ่ม ๒ การสื่อสารสร้างความเข้าใจภายนอกชุมชน

- พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ศึกษาดูงาน จัดทำเอกสารแผ่นพับแจกจ่ายเดือน-ปี
- ติดต่อเพื่อนนอกสถานที่ เช่น จดหมาย
- ทำสัญลักษณ์แสดงความเป็นกลุ่มเดียวกัน
- แจ้งข่าวสารทางโทรศัพท์ วิทยุ นสพ. Sms
- จัดแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านหนังตะลุง ลิเกฮูลู
- ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนอื่นๆ ให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยน สร้างความรู้จัก ฯลฯ

สานเสวนากลุ่ม ๒

กลุ่ม ๓ การสื่อสารสร้างความเข้าใจภายในชุมชน

- สร้างความเข้าใจในเป้าหมายของโครงการให้กับตัวแทน+สถาบัน+องค์กร ภายในชุมชนที่ชาวบ้านให้ความนับถือ
- ควรใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร
- แล้วประกาศการจัดทำโครงการ
- ให้ความรู้ชุมชนทำความเข้าใจโครงการกันเองก่อน

सानเสวนากลุ่ม ๓

- แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม - กลุ่มหนึ่งอภิปรายประเด็น
 - อีกรุ่นจัดบันทึก
- เกิดจากความเกรงใจ วัย และประสบการณ์ที่แตกต่าง
- ผู้มีประสบการณ์มากอาจช่วยเปิดโอกาส-ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้น และให้กำลังใจกับผู้ที่มีประสบการณ์น้อย เพื่อสร้างผู้นำรุ่นใหม่ในชุมชน

กลุ่ม ๔ ความหวาดระแวง

ความหวาดระแวงเกิดจาก

- มีทหารจำนวนมากและไม่แน่ชัดว่าเป็นเจ้าหน้าที่จริงหรือไม่
- ไม่เข้าใจการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น เครื่องบิน อาวุธ ฯลฯ
- มีข่าวลือว่าเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กระทำการ เช่น การก่อการ หรือการข่มขู่ให้ปิดร้าน

ข้อเสนอการลดความหวาดระแวง

- ต้องใช้ระยะเวลา การสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน (ควรมากกว่า ๑ ปี)
- การรักษาสัญญา
- ทำอย่างจริงจัง ส่งต่องานให้เกิดความต่อเนื่อง
- การชี้แจงข่าวลือ เช่น กรณีความก้าวหน้าการจับตัวผู้ก่อการ
- สร้างความเชื่อมั่น ด้วยการลงทำงานชุมชน สื่อสารกับผู้นำชุมชน เช่น โต๊ะอิหม่าม ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ให้มีความเข้าใจ

सानเสวนา กลุ่ม ๔

- บรรยายภาคเหมือนทหารพบประชาชน ตอบคำถามเป็นส่วนใหญ่
- ส่วนใหญ่ได้ใช้ทั้ง ๑๐ ข้อ
- กล้าวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง
- กล้าแลกเปลี่ยน แสดงจุดยืนและความรู้สึก

กลุ่ม ๕ ความหวาดระแวง

- การสร้างความไว้วางใจในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกัน
- ใช้กฎหมาย-อำนาจรัฐ อย่างยุติธรรม ถูกต้อง อยู่บนจารีตประเพณีเพื่อให้ความคุ้มครองประชาชน
- เจ้าหน้าที่รัฐลดตัวเองพยายามเข้าไปนั่งในหัวใจชาวบ้าน
- ชุมชนสร้างความเข้มแข็งเพื่อดูแลตัวเอง แทนเจ้าหน้าที่รัฐ

การสานเสวนากลุ่ม ๕

- ให้อิโกลาสและเคารพคนในกลุ่มอย่างเท่าเทียม
- อภิปรายกันอย่างอิสระและซื่อสัตย์
- ผู้ดำเนินรายการไม่ด่วนสรุป
- มีคนหนึ่งไม่ได้แสดงความคิดเห็น แต่เนื่องจากเพื่อได้พูดไปแล้ว

กลุ่ม ๖ การทำให้โครงการมีความยั่งยืนต่อเนื่องและชุมชนเป็นเจ้าของ

- ตรวจสอบสภาพชุมชน เช่น กลุ่มที่มีอยู่เดิม คณะทำงาน การจัดการโครงการ ความสามารถในการรับโครงการใหม่
- จัดประชุมคณะทำงาน และประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้
- ชี้แจงแหล่งที่มาและปริมาณงบประมาณที่มีอย่างโปร่งใส
- มีพี่เลี้ยงในการดำเนินงาน
- การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับโครงการเช่น ตลาด ฯลฯ
- ประชุมสม่ำเสมอเพื่อวางแผนและดูแลความโปร่งใส เช่น เดือนละครั้ง

สานเสวนากลุ่ม ๖

- มีความตั้งใจจริงที่จะทำให้โครงการยั่งยืน
- มีความคิดอย่างอิสระ
- ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น

การอบรมการสานเสวนาสำหรับนักจัดรายการวิทยุส่วนกลาง

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น.

ณ กองบัญชาการทหารสูงสุด

โดย กรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับกรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด และคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) จัดการอบรมการสานเสวนาสำหรับนักจัดรายการวิทยุทหารในส่วนกลาง โดยมุ่งสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการใช้กระบวนการสานเสวนาในการจัดรายการวิทยุเพื่อสร้างความสมานฉันท์ใน ๓ จังหวัดภาคใต้และทั่วประเทศ

การจัดอบรมโดยวิทยากร ผศ.ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา จากศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล มีขึ้นเมื่อวันที่ ๓ ส.ค. ๒๕๕๘ ณ กรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด กรุงเทพมหานคร โดยได้รับเกียรติจาก พลโทพลกลาง กุศลหาญ เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหาร ทำหน้าที่ประธานเปิดงาน

วัตถุประสงค์ในการจัดอบรมครั้งนี้ เป็นการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสานเสวนาแก่นักจัดรายการวิทยุทหารส่วนกลาง เพื่อนำไปปรับใช้ในการจัดรายการวิทยุที่สร้างความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างประชาชนสามจังหวัดภาคใต้และชาวไทยภาคอื่นต่อไป

ทั้งนี้ประธานได้กล่าวชื่นชมแนวคิดการจัดอบรม โดยชี้ถึงความสำคัญของรายการวิทยุ ว่าเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อผู้ฟังจำนวนมาก ซึ่งการจัดรายการในปัจจุบันก็มีลักษณะเป็นการสื่อสารสองทางมากขึ้น และเชื่อว่าจุดยืนของทุกสื่อล้วนมุ่งสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สังคมเกี่ยวกับสถานการณ์สามจังหวัดภาคใต้ แม้อาจมีผู้จัดรายการบางคนที่ไม่เป็นกลาง แต่ในส่วนของวิทยุกองทัพก็มีหลายรายการที่มุ่งสื่อสารเพื่อตอบสนองการพัฒนา จังหวัดภาคใต้

เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารยังชี้ว่า การอบรมนักจัดรายการวิทยุครั้งนี้แม้จะทำในกลุ่มเล็ก แต่เชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่และขยายผลต่อไป นอกจากนี้ยังได้ย้ำแนวคิด เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการสร้างสันติสุขสามจังหวัดภาคใต้ โดยยึดแนวทางสันติวิธีและการสร้างความเข้าใจว่าคนไทยทุกคนเป็นเจ้าของแผ่นดินร่วมกัน

ส่วนกิจกรรมการอบรมเริ่มต้นด้วยผู้เข้าร่วมอบรมแนะนำตัวเพื่อทำความรู้จักกัน ต่อด้วยการบรรยายภาคทฤษฎีเรื่องกระบวนการสานเสวนา โดย ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา ซึ่งชี้ว่าสานเสวนาคือกระบวนการพูดคุยระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม ภายใต้กติกาของการพร้อมรับฟังความแตกต่างหลากหลายด้วยความเคารพและเปิดใจกว้างต่อเหตุผลและจุดยืนของผู้อื่น

กระบวนการสานเสวนาจึงเริ่มจากสองฝ่ายรับฟังจุดยืน เหตุผลและความรู้สึกของกันและกันอย่างลึกซึ้ง จนเกิดความเข้าใจและเห็นใจในปัญหาของอีกฝ่าย เพื่อก้าวพ้นอคติและการตัดสินถูกผิดซึ่งมักนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรง

ผศ. ดร. ปารีชาติ ยังขอความร่วมมือจากนักจัดรายการวิทยุให้นำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องแก่ประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์ภาคใต้ โดยไม่เป็นโพโหมกระพือความรุนแรง หรือจับประเด็นศาสนาเป็นชนวนสร้างความแตกแยก เพราะปัญหาสามจังหวัดไม่ได้มีต้นตอมาจากหลักศาสนาซึ่งล้วนแต่สอนให้เป็นคนดี แต่เกิดจากคนบางกลุ่มที่ไม่เข้าใจหลักศาสนาอย่างรอบด้าน และหยิบยกเฉพาะบางส่วนมาสร้างความชอบธรรมแก่การกระทำของตน นักจัดรายการซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้ฟัง จึงต้องทำงานโดยยึดหลักการและจุดยืนที่ชัดเจน

ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมได้แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดรายการวิทยุ ซึ่งเป็นการฝึกฟังอย่างเห็นอกเห็นใจและมีส่วนร่วม เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอปัญหาในการจัดรายการ โดยเชื่อมโยงกับกติกาสานเสวนาเพื่อการจัดรายการวิทยุที่มีผลสร้างความสมานฉันท์ ปิดท้ายด้วยกิจกรรมการฝึกใช้กติกาสานเสวนาในการระดมความคิด ผู้การเสนอแนวทางการจัดรายการวิทยุที่สามารถนำกระบวนการสานเสวนามาประยุกต์ใช้ได้อย่างได้ผล

สรุปการอบรม

ผศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบพผา

กระบวนการสานเสวนาไม่ใช่คำตอบสุดท้าย แต่เป็นกระบวนการหรือเงื่อนไขปัจจัยที่จะนำไปสู่ทางออกที่เป็นสันติวิธีได้ โดยขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ สานเสวนาจึงเป็นทั้งสันติวิธีและเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อระงับและบั่นทอนความขัดแย้ง การนำสานเสวนาไปใช้จะเป็นเครื่องทดสอบตนเองว่าเป็นศาสนิกชน ทั้งพุทธ คริสต์ มุสลิม ที่แท้จริงหรือไม่ เพราะการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่คิดเห็นขัดแย้งกัน แต่ยังสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างสงบสุข ถือเป็นฝึกฝนจิตใจอย่างดี ที่เรียกว่า *outer work* สู่ *inner work*

นักจัดรายการวิทยุต่างมีจุดยืนและเป้าหมายเดียวกัน คือ เป็นทหาร เป็นคนไทย และจัดรายการเพื่อชาติ ดังนั้นการมาร่วมอบรมครั้งนี้เป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อการพบปะ รู้จัก แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกื้อหนุนกัน ที่เรียกว่า CNT

C – Community คือ ความเป็นชุมชนนักจัดรายการวิทยุทหารส่วนกลาง

N – Network คือ การเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ติดต่อสัมพันธ์กัน

T – Tool คือ การใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้

การทำงานจึงต้องใส่ใจวิญญาณลงไป และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติ การนำหลักการสานเสวนาไปใช้นั้น แม้จะทำได้เพียงบางข้อก็เป็นประโยชน์ แม้ว่าเวลาออกอากาศน้อย ไม่สามารถนำไปใช้จัดรายการได้ แต่สามารถเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และพูดหลักการปากต่อปากได้ ถ้ามีอุปสรรคก็อย่าเพิ่งท้อใจ เพราะการทำสานเสวนาเป็นแค่กระบวนการที่เอื้อให้เกิดความสมานฉันท์

ปัญหาหรืออุปสรรคในการนำกติกาสานเสวนาไปใช้ในการจัดรายการวิทยุกองทัพ

๑. ข้อจำกัดเรื่องความไม่เข้าใจของผู้บังคับบัญชา

ข้อเสนอแนะ – การทำความเข้าใจในระดับผู้บังคับบัญชาต้องอาศัยเวลา แต่หลักสำคัญในการทำงานคือการมีส่วนร่วม หรือ JPSS

J – Justice	ความยุติธรรมระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา หรือระหว่างผู้ร่วมงานด้วยกัน
P – Participation	การมีส่วนร่วม หรือการที่ทุกคนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของงานร่วมกัน
SS – Sustaining Society	ความมีส่วนร่วม โปร่งใส สู่ความเป็นชุมชนที่ยั่งยืนและมีความสุขในการทำงาน

๒. ข้อจำกัดเรื่องนโยบายหรือหลักการทำงานของกองทัพ ที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคง การนำเสนอข่าวสถานการณ์รุนแรงบางครั้งจึงอาจไม่สามารถให้ข้อมูลตามจริงได้ทั้งหมด เช่น ตัวเลขผู้เสียชีวิต เพราะอาจสร้างความตื่นตระหนก ความวุ่นวาย หรือส่งผลต่อความมั่นคงของชาติได้ จึงเชื่อว่ากติกาสานเสวนา

ข้อ ๑ คือการไม่มีวาระซ่อนเร้นนั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับทหารได้

ข้อเสนอแนะ – ทุกอาชีพต่างมีจรรยาบรรณในการทำงานของตนเองทั้งสิ้น เช่น ทหารก็มีกรอบวิธีคิดแบบทหาร อาชีพอื่นก็มีแตกต่างกันไป แต่เชื่อว่าหลักเกณฑ์เหล่านี้จะไม่ยั่งยืนหรือได้รับการยอมรับเลยหากไร้ความชอบธรรม ดังนั้นแม้จะมีวาระซ่อนเร้น แต่ถ้าเป้าหมายเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมแล้ว ก็ถือว่ามี ความชอบธรรม สิ่งสำคัญคือเป้าหมายกับวิธีการต้องสอดคล้องกัน โดยไม่ต้องอยู่บนความโลภ โกรธ หลง นอกจากนี้การไม่สามารถนำกติกาสานเสวนาไปใช้ได้ทั้งหมดก็ไม่เป็นปัญหา หากสามารถประยุกต์ใช้ข้ออื่นๆ ให้เกิดประโยชน์ได้ตามสมควร ทั้งในการงานและชีวิตประจำวัน

กติกาสานเสวนาที่เป็นประโยชน์ในการจัดรายการวิทยุ

- ข้อ ๒ การปฏิบัติต่อกันด้วยชีวิตจิตใจ แบบมนุษย์กับมนุษย์ เอาใจเขามาใส่ใจเรา
- ข้อ ๓ สันทัดด้วยโอกาสอันเท่าเทียม
- ข้อ ๔ บอกความคิด ความเชื่อ จุดยืนของตนเองให้ชัดเจน
- ข้อ ๕ พังเหตุผลของกันและกันอย่างลึกซึ้งและตั้งใจ
- ข้อ ๖ ใจกว้าง ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น และวิพากษ์วิจารณ์ตนเองได้
- ข้อ ๗ ซื่อสัตย์ จริงใจต่อตนเองและคู่สนทนา
- ข้อ ๘ การไม่ปะปนหลักการและการปฏิบัติ – ทำให้สามารถสื่อสารได้ตรงประเด็น

กติกาสานเสวนาที่มักถูกละเมิด

ข้อ ๑ ไม่มีวาระซ่อนเร้น – ข้อจำกัดเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของทหาร ทำให้การจัดรายการหรือเสนอข่าวต้องเน้นเป้าหมายเรื่องความมั่นคงของชาติ

ข้อ ๖ ใจกว้าง – นักจัดรายการบางคนมีอคติ ทำให้การนำเสนอข้อมูลไม่เป็นกลาง

ข้อ ๘ ไว้ว่างใจว่าผู้อื่นก็มีเหตุผล และหาทางออกที่ดีได้เช่นกัน – บางคนมีอัตตาสูง ไม้ไว้ใจ และไม่ให้เกียรติผู้อื่น

ข้อ ๙ ไม่ปะปนหลักการและการปฏิบัติ – ผู้ฟังและนักจัดรายการสื่อสารไม่ตรงกัน เช่น ผู้ฟังถามเรื่องหลักการ แต่นักจัดรายการที่ไม่มีความรู้เรื่องหลักการ กลับไปตอบในเรื่องการปฏิบัติ

กติกาสานเสวนาที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ข้อ ๒ ปฏิบัติต่อกันอย่างมนุษย์กับมนุษย์ กรณีเกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างการสนทนา จนมีการใช้อารมณ์หรือคำพูดกระทบกระทั่งกัน อาจแก้ไขสถานการณ์ได้ด้วยการใช้ความสุภาพนุ่มนวล

ข้อ ๔ บอกความคิด ความเชื่อ จุดยืนของตนเองให้ชัดเจน เพื่อแสดงให้คู่เสวนาเห็นความจริงใจ

ข้อ ๕ ฟังเหตุผลของกันและกันอย่างลึกซึ้งและตั้งใจ ทำให้สามารถเข้าใจกันและกันได้ดีขึ้น ต้องอาศัยความอดทนและความใจเย็น

ข้อ ๖ ใจกว้าง ใช้ได้ผลมากในกรณีมีการหยิบยกประเด็นความขัดแย้งในสังคมมาพูดคุยกัน ซึ่งนักจัดรายการต้องใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย

กติกาสานเสวนาที่นักจัดรายการควรบอกผู้ฟังเสมอ

ข้อ ๒ ปฏิบัติต่อกันแบบมนุษย์กับมนุษย์

ข้อ ๓ สนทนากันด้วยโอกาสอันเท่าเทียม

ข้อ ๕ ฟังเหตุผลซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง

ข้อ ๘ ไว้วางใจในเหตุผลและทางออกของผู้อื่น

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

- การอบรมมีประโยชน์แต่การทำงานไม่เอื้อให้นำไปใช้ เวลาจัดรายการน้อย ดังนั้นส่วนใหญ่จึงเป็นการนำเสนอข่าวสารราชการ
- การเป็นนักจัดรายการที่ดีต้องมีคุณธรรม และมีผู้บังคับบัญชาที่ดี
 - หลักการข้อเกือบทุกข้อแต่ไม่ก้าวก่าย เหมาะสำหรับผู้บังคับบัญชา
 - หลักการข้อเข้าใจแต่ไม่ปะปน เหมาะกับผู้จัดรายการ
- สามารถนำหลักการสานเสวนามาใช้ได้ทุกข้อ แต่ต้องทำความเข้าใจก่อนแล้วจึงประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจด้วย และไม่ควรรู้ใช้ปฏิบัติภารกิจวิทยามากเกินไป
- แม้กติกาสานเสวนาบางข้อ เช่น ข้อ ๑ การไม่มีวาระซ่อนเร้น จะไม่สามารถนำไปใช้ได้ เนื่องจากข้อจำกัดของความเป็นทหาร แต่หลายข้อก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ทั้งในการจัดรายการและในชีวิตประจำวัน
- หลักการยังไม่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมด ตราบใดที่ยังไม่ลดความเป็นทหาร ดังนั้นศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธีควรเผยแพร่กระบวนการสานเสวนาสู่ระดับผู้บังคับบัญชา ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการดังกล่าวเช่นเดียวกัน เพราะหลักการ (นโยบาย) จะได้เป็นไปในทิศทางเดียวกับการปฏิบัติ

- ทักษะคิดของผู้ฟังและสื่อมวลชนทั่วไป ที่มีต่อสื่อทหารส่วนใหญ่เป็นทัศนคติแง่ลบ มองว่ามีการปกปิดข้อมูลบางส่วน ดังนั้นจึงควรจัดสานเสวนาระหว่างกลุ่มสื่อทหารและในกลุ่มสื่อพลเรือน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- ควรผลักดันให้นำกระบวนการสานเสวนาไปใช้ในการสร้างสมานฉันท์
- ควรให้มีการจัดอบรมสานเสวนาในทุกระดับชั้น ทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะที่เป็นสื่อทหารที่ต้องพบปะและให้ข้อมูลกับประชาชน
- ควรจัดการอบรมเรื่องสานเสวนาอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง จะเป็นประโยชน์มาก
- ควรเพิ่มเวลาอบรมให้มากกว่านี้ และอยากทราบตัวอย่างการกระบวนการสานเสวนาไปใช้แก้ปัญหาสังคมมากกว่านี้
- หากนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สังคมก็จะดีขึ้น
- ขอให้นำหลักการที่ได้รับจากการอบรมครั้งนี้ไปใช้ให้มากที่สุด
- ควรจะนำไปจัดอบรมแก่ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ด้วย

ผลประเมินการอบรม

วิเคราะห์จากแบบประเมินการอบรม จำนวน ๑๙ ฉบับ โดยสอบถามความเห็นของผู้เข้าอบรม จำนวน ๑๓ ข้อ ดังนี้

แบบประเมินการอบรม	เห็นด้วยร้อยละ
๑. ท่านมีความสนใจเข้าร่วมอบรม	๘๑
๒. จำนวนผู้เข้าร่วมอบรมมีความเหมาะสม	๕๕
๓. วัน/เวลา ที่จัดการอบรมมีความเหมาะสม	๕๘
๔. สวัสดิการมีความเหมาะสม	๗๒
๕. รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม	๗๐
๖. อุปกรณ์และสื่อที่ใช้มีความเหมาะสม	๗๙
๗. การให้ความร่วมมือของผู้เข้าร่วมอบรม	๗๖
๘. การอบรมในครั้งนี้โดยภาพรวมมีความเหมาะสม	๗๕
๙. วิทยากรที่บรรยายมีความเหมาะสม	๘๙
๑๐. ท่านได้รับความรู้จากการอบรม	๘๒
๑๑. ท่านได้รับประโยชน์จากการอบรมนี้	๘๐
๑๒. อยากให้มีการจัดโครงการลักษณะนี้อีก	๘๖
๑๓. เอกสารประกอบการอบรมมีความเหมาะสม	๗๘

งานเสวนาตำบลสัมพันธ์

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น.

ณ โรงแรมซีเอส จังหวัดปัตตานี

โดย: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปัตตานี

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปัตตานีได้จัดให้มีการเสวนา “งานเสวนาสู่สัมพันธ์เพื่อสันติสุข” ให้แก่ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักวิชาการ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำนักศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การเสวนามีขึ้นในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ณ โรงแรมซีเอส จังหวัดปัตตานี โดยได้รับเกียรติจากผู้อำนวยการสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปัตตานีเป็นประธาน และมีผศ. ดร. ปรีชาต สุวรรณบุบผา เป็นวิทยากรเสวนา

วัตถุประสงค์ของการเสวนาในครั้งนี้ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี สมานฉันท์ในชุมชน รวมทั้งทำความเข้าใจ ระดมความคิดเห็นในการวางแผนการทำงานตามแนวยุทธศาสตร์ปัตตานีให้ประสบผลสำเร็จ และยังเป็นการเรียนรู้ เสริมสร้าง การใช้กระบวนการเสวนาเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งต่างๆ

ประธานกล่าวถึงยุทธศาสตร์ปัตตานีว่าเกิดจากความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีในการประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ที่จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๗ เป็นการนำเอาศักยภาพในด้านต่างๆของจังหวัดไม่ว่าจะเป็น อาหาร แหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ มาพัฒนาคนและสังคม

ผศ. ดร. ปรีชาต สุวรรณบุบผาวิทยากรเสวนาได้บรรยายทบทวนกระบวนการเสวนา ว่าสังคมทั่วไปมีความหลากหลาย ทุกคนก็คิดว่าสิ่งที่ตัวเองเป็น สิ่งของตัวเองเชื่อ เป็นสิ่งที่ดีที่สุด จึงทำให้สังคมเกิดปัญหา วิธีการเสวนาจึงสามารถทำให้คนคุยกันได้อย่างมีความสุขบนความแตกต่าง

และว่าการเสวนาเป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง โดย ฟังตัวเอง ฟังคนอื่น และฟังความเจ็บเพื่อให้เข้าใจตนเอง รวมทั้งทบทวนกฎ ๑๐ ข้อของการเสวนา คือ ๑) ซื่อสัตย์และจริงใจต่อกัน ๒) ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ๓) มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ๔) คุยในระดับเดียวกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการพูดคนละเรื่องเดียวกัน ๕) บอกจุดยืนชัดเจน ๖) ไม่ด่วนสรุปความเชื่อของคนอื่น ๗) ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ก็ให้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ โดยธรรมชาติ ๘) ต้องเชื่อใจ ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา ๙) เปิดโอกาสให้เราได้ใคร่ครวญพิจารณาถึงจุดยืนของเรา ๑๐) ทดลองข้ามวัฒนธรรม

จากนั้นผู้เข้าร่วมเสวนาแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อระดมความคิด ความคาดหวัง หาแนวทาง ปัญหาอุปสรรค เงื่อนไข บั๊จจัยของแต่ละชุมชน แต่ละกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การใช้กระบวนการเสวนาในการควบคู่ไปกับการทำให้ยุทธศาสตร์ปัตตานี

สรุปผลการเสวนา

ประเด็นการสานเสวนาตำบลสามพัน ๒๕ ก.ค. ๕๘

กลุ่มที่ ๑ และ ๒ พระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉิน (พรก.)

- พรก.นี้ สอดคล้องกับการขับเคลื่อนและสนับสนุนแนวทางสันติวิธีในการแก้ปัญหาภาคใต้หรือไม่
- พรก.นี้ ลดทอนเงื่อนไขสันติวิธีในการทำงานในพื้นที่ โดยเฉพาะการประชุมอย่างสงบ และการมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือไม่

กลุ่มที่ ๓ และ ๔ การจัดการศึกษาในพื้นที่

การจัดการศึกษาในเขต ๓ จังหวัดภาคใต้อย่างไร ให้เหมาะสมกับภาษา วัฒนธรรม และสถานการณ์ปัจจุบัน

กลุ่ม ๕ และ ๖ ความปลอดภัยในพื้นที่

- ชุมชนควรจะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความสงบสุขและความปลอดภัยได้อย่างไร
- กลุ่มของท่านคิดว่า จะใช้มิติทางศาสนาให้มีส่วนร่วมในการสร้างความปลอดภัยและความสงบสุขในชุมชนได้อย่างไร
- กลุ่มของท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร ในการจัดการต่อข่าวลือและข่าวเท็จที่นำไปสู่ความไม่ปลอดภัย
- ท่านคิดว่าการเสนอข่าวของสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์อย่างไรกับความปลอดภัยในชุมชน

กลุ่ม ๗ และ ๘ การเยียวยาจิตใจและสถานการณ์

- ท่านคิดว่า มีคนกลุ่มใดในชุมชนของท่านที่ต้องการ การเยียวยาช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน
- ท่านคิดว่า ชุมชนต้องการการเยียวยาในด้านใดบ้าง
- ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการเยียวยาได้อย่างไรบ้าง

กลุ่ม ๙ และ ๑๐ การมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ปัตตานี

- ท่านคิดว่า ยุทธศาสตร์จังหวัดปัตตานีตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด
- ท่านคิดว่า ยุทธศาสตร์ปัตตานีข้อใดบ้าง ที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามหาในชุมชนของท่าน
- ปัญหาใดในชุมชนของท่านที่ยังไม่มีในยุทธศาสตร์จังหวัดปัตตานี
- ท่านคิดว่า ชุมชนของท่านมีศักยภาพและทรัพยากรใดบ้าง ที่จะทำให้อุทธศาสตร์จังหวัดปัตตานีบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ผลการสานเสวนากลุ่มย่อย

กลุ่มที่ ๑ พระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘

เห็นด้วย

๑. มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมใน พรก. นี้

๒. ทุกฝ่ายร่วมกันแก้ปัญหา และประชาชนควรติดตามการใช้กฎหมายของรัฐ

ไม่เห็นด้วย

๑. เจ้าหน้าที่มีเครื่องมือมากอยู่แล้ว
๒. อำนาจอยู่ที่คนคนเดียว
๓. จำกัดสิทธิของประชาชน
๔. ควรประกาศใช้ทั่วประเทศ
๕. เป็นการยากที่จะแยกผู้บริสุทธิ์ออกจากผู้ไม่บริสุทธิ์

ข้อเสนอแนะ

- เสนอให้หน่วยงานและประชาชน ได้รับรู้ พรก. นี้
- นำเสนอภาษามลยาญให้ประชาชนได้เข้าใจด้วย

สังเกตการสานเสวนา

ทุกคนมาจากหลากหลายที่ แต่ทุกคนก็ให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี

กลุ่มที่ ๒ พระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉิน

เห็นด้วย

- มีกำหนดระยะเวลาในการประกาศใช้ พรก. ที่ชัดเจน
- ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ผู้นำชุมชน โต๊ะอิหม่าม ได้รับรู้ก่อนบังคับใช้
- ผู้ใช้ ควรมีความยุติธรรม มีความชัดเจน ไม่จับคนลุ่มลุ่มห้ำ
- สอดคล้องกับความต้องการของรัฐเพื่อให้เกิดสันติสุข
- จะได้บรรเทาความไม่สงบ เพราะไม่มีการชุมนุม

ไม่เห็นด้วย

- พรก. ให้อำนาจคนคนเดียวมาก
- ไม่สามารถทำพิธีกรรมทางศาสนาได้
- ประชาชนไม่รู้ว่า พรก. หมายถึงอะไร ยังขาดความเข้าใจ
- ไม่เห็นด้วย เพราะละเมิดสิทธิมนุษยชน จำกัดสิทธิในการใช้เวลาในบ้าน
- หากเจ้าหน้าที่ตำรวจทหาร มีความผิด ควรมีบทลงโทษที่ชัดเจน
- ควรมีการแปล พรก. เป็นภาษายาวีด้วย

สังเกตการสานเสวนา

(ไม่มี)

กลุ่มที่ ๓ การจัดการศึกษาในพื้นที่

- ผลสมการสอนศาสนาสามัญ จัดให้มีภาษาถิ่นในหลักสูตรการเรียนการสอน
- ส่งเสริมเทคโนโลยี
- สนับสนุนให้คนในพื้นที่เป็นครู
- ให้เด็ก พุทธ-มุสลิม ได้เรียนร่วมกัน
- ควรเรียน ๒ - ๓ วันต่อสัปดาห์
- ทุกวันศุกร์ให้เด็กมุสลิมได้แต่งกายตามศาสนา ใช้หมวกและผ้าคลุม
- เด็กได้รับการศึกษาไม่เต็มที่ เพราะสถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบัน
- อยากให้เด็กมีทุน
- ครูมีความสามารถและมีวิสัยทัศน์ที่ดี
- สนับสนุนให้ครูสอนตาฎีกา มีเงินเดือน
- เจ้าหน้าที่ควรสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาที่แท้จริงจากประชาชน

สังเกตการเสวนา

ทุกคนยังไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีเพียงบางคนที่แสดงความคิดเห็น

กลุ่มที่ ๔ การจัดการศึกษาในพื้นที่

- ควรสอนตาฎีกาให้เท่าเทียมกับ โรงเรียนสามัญ
- ให้โรงเรียนปอเนาะสอนวิชาชีพ เพื่อจบออกมาจะได้มีงานทำ
- ใ้งบประมาณตาฎีกา และมีโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน
- ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
- ให้โอกาสได้ศึกษาต่อโดยไม่มีสอบคัดเลือก
- มีการสนับสนุนเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ และห้องเรียนรู้ภาษา
- อยากให้มีห้องสมุดประจำหมู่บ้าน
- ครูควรมีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น
- จัดอบรมเยาวชนในเรื่องจริยธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

สังเกตการสามเสวนา

มีการระดมความคิดเห็นและรับฟังกันดี

สรุปหัวข้อหลักในการศึกษาชุมชนเพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหา มีประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

- มัสยิด โรงเรียนตาฎีกา ยาเสพติด ไฟฟ้า ประปา ศาลา ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เยาวชน
โรงเรียนประถม ถนน การเกษตรเด็กกำพร้า คนชรา สาธารณสุข ความปลอดภัยในหมู่บ้าน

หลักการแก้ปัญหา

๑. ศึกษาชุมชนเพื่อรับทราบปัญหา โดยสอบถามจากผู้นำ และชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน
- ๒ . วิเคราะห์ปัญหาว่า เรื่องใดมีความสำคัญเร่งด่วน
- ๓ . จัดลำดับความสำคัญของปัญหา แล้วแก้ตามความสำคัญ
๔. ทำงานโดยผ่านแกนนำสถานสัมพันธ์ ซึ่งควรจะสรุปปัญหาส่งผ่านไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ จังหวัด สำนักงานรัฐมนตรี ตามลำดับ
๕. ควรใช้ระบบ PDCA (วางแผน ดำเนินงาน ติดตามประเมินผล ตรวจสอบแก้ไข)

กลุ่มที่ ๕ ความปลอดภัยในพื้นที่

- จัดให้มีคณะกรรมการในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ลดความระแวงต่อกัน
- ช่วยเป็นหูเป็นตาให้ทางการเพื่อแจ้งเหตุต้องสงสัยให้เจ้าหน้าที่รับทราบ
- ติดตั้งระบบโทรทัศน์วงจรปิด ในสถานที่ราชการและสถานที่เสี่ยง
- ผู้นำศาสนาช่วยเป็นที่เสี่ยง อบรมเยาวชนไม่ให้เข้าใจศาสนาไปในทางที่ผิด
- จัดตั้งหน่วยข่าวกรองในระดับหมู่บ้าน
- จัดตั้งชุดคุ้มครองให้ประชาชนที่ไปกรีดยาง เพื่อเพิ่มรายได้
- เจ้าหน้าที่ควรตรวจค้นด้วยความเคารพและให้เกียรติต่อประชาชน
- สื่อควรเสนอข่าวเป็นจริงมากขึ้นโดยไม่ปรุงแต่งเกินจริง

สังเกตการณ์สามสวน

(ไม่มี)

กลุ่มที่ ๖ ความปลอดภัยในพื้นที่

- สามีคคี เอื้ออาทร ช่วยเหลือกันดูแลความปลอดภัย
- สร้างจิตสำนึกให้มีความรักชาติ ศาสนาทุกศาสนา
- มี ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ดูแลความปลอดภัย
- สร้างอาชีพให้เยาวชนมีงานทำ จะได้ไม่ต้องระแวงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- จัดกิจกรรมเพื่อสร้างสัมพันธ์ในชุมชน
- สอดส่องดูแลชุมชน
- สร้างครอบครัวอบอุ่น
- ชักจูงผู้หลงผิดให้กลับมาสู่ความสันติ

ผลกระทบของความไม่ปลอดภัย

- รายได้ลดลง
- สภาพจิตใจมีความหวาดระแวงและหวาดกลัว

- เกิดความแตกแยกระหว่างพุทธและอิสลาม
- ขาดความกระตือรือร้นในการประกอบกิจกรรมต่างๆ

สิ่งที่ช่วยให้เกิดความปลอดภัย

- เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างจริงจัง
- ให้ทั้งสองฝ่ายหันมาเจรจากัน
- อยากให้ทหารจริงใจกว่านี้ เพราะชาวบ้านกลัวทหาร
- อยากให้รัฐให้โอกาสผู้ที่ต้องการกลับใจ
- รัฐควรออกแถลงข่าวการจับกลุ่ม เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัด

สังเกตการณ์เสวนา

(ไม่มี)

สรุป จากเหตุการณ์ความไม่สงบและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อยากให้รัฐลงมาช่วยเหลืออย่างจริงจัง แก้ปัญหาให้ถูกต้อง

กลุ่มที่ ๗ การเยียวยาจิตใจและสถานการณ์

สถานการณ์ปัจจุบัน

- ประชาชนมีรายได้น้อย สินค้าราคาสูงขึ้น
- มีการก่อกวนระบบ
- มีปัญหาสุขภาพจิต
- มีความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ไม่มีใครกล้าพูด เพราะไม่แน่ใจว่าใครเป็นพวกใครบ้าง
- สร้างเครือข่ายสัมพันธ์ โดยประชาชน เพราะคนในพื้นที่รู้ความต้องการและมีจิตใจที่จะทำให้คนในพื้นที่มากกว่าเจ้าหน้าที่ซึ่งมาจากต่างพื้นที่
- ส่งเสริมเศรษฐกิจ และอาชีพ การรวมตัวกันของกลุ่มออมทรัพย์
- ดูแลผู้สูงอายุ
- ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในแผนการเยียวยาอย่างแท้จริง ไม่ใช่ให้ประชาชนให้แต่ข้อมูล และต่อจากนั้นก็ไม่ได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอีก
- ต้องการทุนการศึกษาสำหรับเด็ก

สิ่งที่อยากให้รัฐช่วยเหลือ

- อยากมีงานทำ
- จัดให้มีการกู้ในระบบเท่าเทียมกัน
- มีสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้เข้มแข็ง
- รู้สึกเครียดกับเหตุการณ์(ร้อยละ ๗ ๕) จึงอยากมีเวลาทำงานอย่างเต็มที่
- อยากให้รัฐมองเห็นความสำคัญ และพัฒนาศักยภาพของผู้นำ

การมีส่วนร่วมในการเยียวยาของชุมชน

ให้ข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงอย่างทั่วถึง

สังเกตการณ์งานเสวนา

มีความคุ้นเคยแม้เพิ่งได้พบกัน

กลุ่มที่ ๑๐ การมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ปัตตานี

๑. ยุทธศาสตร์ปัตตานีตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมาก เนื่องจาก

- สร้างรายได้แก่ท้องถิ่น
- ลดปัญหาการว่างงาน
- ไม่ต้องไปทำงานนอกพื้นที่
- สามารถสร้างงานในรูปกลุ่ม องค์กร สหกรณ์
- ตอบสนองความต้องการในด้านการศึกษา
- ให้อริฐส่งเสริมเงินลงทุนในการพัฒนาอาชีพ การศึกษา และผลผลิตทางการเกษตร

๒. ยุทธศาสตร์ปัตตานีสามารถมีส่วนร่วมแก้ปัญหาชุมชนได้

๓. ปัญหาชุมชน

- ประชาชนยังไม่มีความพร้อมทั้งทางด้านวัตถุดิบ บุคลากร ตลอดจนด้านการบริหารจัดการ
- ขาดงบประมาณที่สมดุล และเพียงพอกับความต้องการ
- ขาดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

๔. ชุมชนสามารถทำให้ยุทธศาสตร์บรรลุเป้าหมายโดย

- สร้างองค์กรให้เข้มแข็ง
- สถานการณ์อยู่ในความสงบปลอดภัย
- ภาครัฐติดตามและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง
- จัดการประกวดเพื่อเป็นแรงกระตุ้น
- ใช้เทคโนโลยีให้ทันกับโลกปัจจุบัน

สรุป

งานเสวนาจะช่วยสร้างสันติสุข เนื่องจากการฟังจะช่วยแปรเปลี่ยนความไม่เข้าใจที่มีต่อกัน การใช้หลักการงานเสวนา จะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาไปร่วมกัน โดยเริ่มใช้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน แล้วพัฒนาต่อไป นอกจากนี้ งานเสวนายังเป็นการฝึกตน ด้วยการพัฒนาจิตวิญญาณภายใน

อบรมการสานเสวนานักจัดรายการวิทยุ ภาคภาษามลายูในสามจังหวัดภาคใต้

วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๘ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น.

ณ ห้องมะปราง คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

โดย ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้จัดให้มีการอบรมการสานเสวนานักจัดรายการวิทยุ ภาคภาษามลายูในสามจังหวัดภาคใต้

ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผาวิทยากรสานเสวนาได้บรรยายทบทวนกระบวนการสานเสวนา ว่าสังคมทั่วไปมีความหลากหลาย ทุกคนก็คิดว่าสิ่งที่ตัวเองเป็น สิ่งที่คุณเชื่อ เป็นสิ่งที่ดีที่สุด จึงทำให้สังคมเกิดปัญหา วิธีการสานเสวนาจึงสามารถทำให้คนคุยกันได้อย่างมีความสุขบนความแตกต่าง และว่าการสานเสวนาเป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง โดย ฟังตัวเอง ฟังคนอื่น และฟังความเจ็บเพื่อให้เข้าใจตนเอง รวมทั้งทบทวนกฎ ๑๐ ข้อของการสานเสวนา คือ ๑) ซื่อสัตย์และจริงใจต่อกัน ๒) ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ๓) มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ๔) คุยในระดับเดียวกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการพูดคนละเรื่องเดียวกัน ๕) บอกจุดยืนชัดเจน ๖) ไม่ด่วนสรุปความเชื่อของคนอื่น ๗) ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ก็ให้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ โดยธรรมชาติ ๘) ต้องเชื่อใจ ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา ๙) เปิดโอกาสให้เราได้ใคร่ครวญพิจารณาถึงจุดยืนของเรา ๑๐) ทดลองข้ามวัฒนธรรม

สรุปผลการอบรม

เนื่องจากสังคมมีความแตกต่างและความหลากหลาย ซึ่งความหลากหลายนั้นมีความเหมือนและความต่าง มนุษย์เราแตกต่างกันในด้าน ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น ปัจจุบันนี้เราหลีกเลี่ยงความแตกต่างได้ยาก เพราะโลกาภิวัตน์ คือ โลกทั้งโลกกลายเป็นโลกเดียวกัน เนื่องจากมีความก้าวหน้าทางการคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสาร และวิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี คนที่ต่างกันอย่างมีโอกาสนี้จะต้องอยู่ร่วมกันและปฏิสัมพันธ์กัน ในท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย เราจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้เช่นไร

โดยทั่วไปแล้ว ทุกคนมีแนวโน้มที่จะคิด ทำ พูด ว่าภาษา วัฒนธรรมและความเชื่อของตนนั้นดีที่สุด ถูกต้องที่สุด ด้วยกันทั้งสิ้น (exclusivism) นั่นเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้น แต่ถ้าทุกคนคิดแบบเดียวกันนี้ จะเกิดอะไรขึ้น เราก็คงคิดว่า

- ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อของผู้อื่นนั้นไม่ดี ของเราดีที่สุด
- ไม่จำเป็นต้องพูดคุย เรียนรู้ ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อที่ต่างออกไป

วิธีคิดแบบยอมรับพหุลักษณะ (pluralism) ซึ่งมีหลักการดังนี้

๑. ยอมรับความมีตัวตน ความแตกต่างของผู้อื่น ด้วยความเคารพ และสัมพันธ์กันแบบเขาเป็นเขา เพราะความหลากหลายมีอยู่และไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

๒. ยอมรับในคุณค่าความเชื่อและวิถีวัฒนธรรมของผู้อื่น ทุกความเชื่อและวัฒนธรรมนั้นมีประโยชน์ นำมาซึ่งความสุขและสันติสำหรับชีวิตแต่ละคนได้ทั้งสิ้น

เมื่อเกิดความยอมรับดังนี้ได้เ็นเบื้องต้น เราก็จะปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยหลักการ ดังต่อไปนี้

๑. เราต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเราอย่างไร เราก็จะปฏิบัติอย่างนั้น ต่อเขา
๒. เราไม่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเราอย่างไร เราก็จะไม่ปฏิบัติอย่างนั้นต่อเขา

ในความเชื่อของแต่ละศาสนา ล้วนมีคำสอนที่เรียกว่า “จริยธรรมโลก” (a Global Ethic) ดังนี้

- เคารพคุณค่าของทุกชีวิต (have a respect for all life)
- ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความซื่อสัตย์และยุติธรรม (deal honestly and fairly)
- คิด ทำ พูด ในสิ่งที่ “จริง” (speak and act truthfully)
- เคารพและเมตตาภรรณาซึ่งกันและกัน (respect and love one another)

เราต่างก็ยังมีข้อจำกัด และยังไม่ถึงจุดหมายทางศาสนาทั้งสิ้น เราล้วนเป็นเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน แม้เราจะมีภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อแตกต่างกัน แต่ในแง่ความเป็นมนุษย์แล้ว เขาไม่ต่างจากเรา เราไม่ต่างจากเขา เราจึงเป็นพี่น้องกัน

กระบวนการสานเสวนา (Dialogue) คืออะไร

เดวิด โบห์ม (David Bohm) ให้ความหมายของการสานเสวนา ไว้ว่า

การสานเสวนา หมายถึง การตั้งใจฟังความหมายที่เกิดจากการฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening)

การฟังในที่นี้หมายถึง ..

๓. ฟังตัวเอง
๔. ฟังคนในกลุ่ม
๕. ฟังความเงียบ
๖. ฟังผลของการฟังที่เกิดจากการฟังตัวเอง และการฟังคนอื่นในกลุ่ม

โดยมีเป้าหมายเพื่อ

๗. เพื่อค้นหาความหมายด้วยกัน
๘. เพื่อให้ได้การมีส่วนร่วม
๙. เพื่อให้เกิดการยึดเหนี่ยวแท้จริง

การฟังอย่างลึกซึ้ง จะข้ามพ้นอคติ ที่มองว่าความคิดของผู้อื่นนั้นผิด มีความคิดของเราเท่านั้นที่ถูกต้อง

เราฟังเพื่อที่จะเรียนรู้ความคิดของคนอื่น หากความคิดของเขาไม่เหมือนเรา อาจเป็นเพราะเขามีความคิดตรงข้ามกับเรา หรือมีความคิดแตกต่างไปจากเรา

การสานเสวนา สามารถทำได้ใน ๓ ระดับคือ

๑. ระดับคำสอน หรือหลักการ (Dialogue of Doctrine)
๒. ระดับประสบการณ์ (Dialogue of Experience)
๓. ระดับร่วมแก้ปัญหาาร่วมกัน (Dialogue of Life)

ใครบ้างที่สามารถเข้าร่วมการสานเสวนาได้

ทุกคนสามารถเข้าร่วมการสานเสวนาได้

กติกา ‘การสานเสวนา’

ทำที่สำหรับเริ่มต้นการสานเสวนาประกอบด้วย

๑. เปิดใจกว้าง เพื่อเรียนรู้ เติบโต เปลี่ยนแปลง และความร่วมมือในการปฏิบัติ
๒. หลีกเลี่ยงการครอบงำ หรือความคิดว่า ‘ฉันเหนือกว่า’ หลีกเลี่ยงความรู้สึกว่าตนด้อยกว่าผู้อื่น
สานเสวนา เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ทั้งสองฝ่ายต่างแบ่งปันและรับอย่างเท่าเทียมกัน
๓. มีความซื่อสัตย์และจริงใจ หลีกเลี่ยงการยอมรับแบบขอไปที (lazy tolerance) มีความไวเนื้อเชื่อใจกันและกัน
๔. พุดในระดับเดียวกัน หากผู้อื่นพุดในหลักการเราก็จะตอบในประเด็นที่เกี่ยวกับหลักการ หากผู้อื่นพุดในประเด็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ เราก็จะตอบในประเด็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ แต่ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ทำงานในระดับหลักการหรือระดับปฏิบัติ (ประสบการณ์) ก็สามารถที่จะเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้
๕. บอกจุดยืนของตนเองให้ชัดเจน และฟังเพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจจุดยืนของผู้อื่น ด้วยใจที่กล้าหาญและเปิดกว้าง
๖. ไม่ด่วนสรุปความเชื่อและจุดยืนของผู้อื่นเร็วเกิน หลีกเลี่ยงอคติและการตัดสินคนอื่นก่อนที่จะฟังเขาอธิบาย
๗. แบ่งปัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความเสมอภาค อาจมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ หลีกเลี่ยงการครอบงำคนอื่นให้เปลี่ยนแปลง (win-over conversion) ไม่ครอบงำแต่ให้ความสำคัญผู้อื่นเท่ากันกับตน (win-win conversion; equal empowerment) ผู้ทำเสวนามีสถานภาพในการเรียนรู้เท่าเทียมกัน การเปลี่ยนแปลงไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการสานเสวนา หากจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ต้องเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือตามความสมัครใจ
๘. เชื่อใจและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่มีวาระซ่อนเร้น (hidden agenda)
๙. กล้าพอที่จะวิจารณ์ความคิด ความเชื่อ ของตนและของกลุ่มตน (self critical) ในกลุ่มสานเสวนาที่มีคุณธรรม (a virtuous circle)

๑๐. ลอง ‘ข้ามวัฒนธรรม’ เพื่อเข้าใจผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ (passing over) แล้วข้ามกลับมา
วัฒนธรรมตนเอง (passing back)
“การสานเสวนาเป็นการเกื้อกูลแต่ไม่ก้าวก่าย และเข้าใจแต่ไม่ปะปน”

ประสบการณ์นักจัดรายการ และการจัดการปัญหาจากการโทรศัพท์เข้าร่วมรายการของผู้ฟัง

สถานการณ์	การจัดการปัญหา
รายการใต้สันติสุข : ผู้โทรศัพท์เข้ารายการมีพื้นฐานและมุมมองปัญหาแตกต่างกัน	บอกกติกา ก่อนรับฟังความคิดเห็น <ul style="list-style-type: none"> - ไม่พาดพิงถึงบุคคลที่สาม - ไม่ใช้อารมณ์ อยู่บนพื้นฐานของเหตุผล - ไม่มีผิดไม่มีถูก - ทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็น ผ่อนคลายสถานการณ์ตอนเริ่มรายการด้วยข่าวดีๆ ก่อนให้เกียรติผู้ฟัง
รายการแสงธรรม ศูนย์กระจายข่าวประจำมัสยิด : ไม่ค่อยมีปัญหา	เตรียมหัวข้อก่อนจัดรายการ เตรียมพร้อมสำหรับคำถามที่อาจมีในรายการ ผู้จัดรายการควรมีประสบการณ์ ขออภัยเมื่อเกิดความผิดพลาด
รายการแสงธรรม : ไม่มีปัญหา ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามา	ต้องเตรียมหัวข้อ สำหรับการอภิปราย เคารพความคิดของแต่ละคน ไม่ตัดสินถูกผิด ใช้หลักสามัคคี นำข้อเสนอไปเป็นบทเรียนและนำไปคิดต่อ
รายการแสงธรรม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต บัตตานี, ซานใจไทยหนึ่งเดียว	ให้แสดงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์จึงไม่มีข้อโต้แย้ง พูดคุยประเด็นปัญหาความทุกข์ยาก ความต้องการ
รายการรอบรั้วชายแดนใต้, ศูนย์กระจายข่าวประจำมัสยิด บอกข่าวประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมัสยิด	ผู้จัดรายการมีความเป็นกลาง ฟัง ไม่ตอบโต้ มีมารยาทที่ดี มองความแตกต่างเป็นเรื่องธรรมชาติ เปิดโอกาสให้ทุกสายได้พูด รับฟัง หากไม่อาจแก้ปัญหาได้ก็เสนอแนะผู้รู้ ทำใจกว้าง ยอมรับข้อคิดเห็นของผู้อื่น
รายการศูนย์กระจายข่าวประจำมัสยิด : ไม่ได้รับสาย ใช้กับการประชุมมากกว่า	ใช้หลักเหตุผล ไม่ใช้อารมณ์ ผู้จัดรายการมีความรู้จริง สามารถเชื่อมโยงกับบริบทสังคมได้ มีความใจกว้างเปิดรับฟังทุกความคิดเห็น ความเข้าใจทางศาสนามีหลักอัลกุรอานอยู่ แต่อาจมีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทำให้เข้าใจไม่ตรงกัน หรือมีความเข้าใจแตกต่างกัน ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ยอมรับความหลากหลาย ไม่ได้มองว่าดีกว่าศาสนาอื่น

นักจัดรายการวิทยุ มีบทบาท มีส่วนร่วมในการสร้างสันติสุขในสังคมได้อย่างไร

๑. มีจุดยืนและมั่นคง
๒. มีความเป็นกลาง
๓. มีการเตรียมตัวก่อนพูด มีข้อมูลเพียงพอ พูดอย่างมีเป้าหมาย
๔. เปิดให้ผู้ฟัง พูดถึงปัญหาและร่วมแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี
๕. ต้องใช้ “ศาสตร์” และ “ศิลป์” เพื่อสร้างสันติสุข
 - ใช้ฐานความรู้ที่มี เช่น การประชาสัมพันธ์ ศาสนา การสาธารณสุข ฯลฯ
 - สร้างความเข้าใจอย่างกว้างขวาง ด้วยการสื่อสารทางเดียว
 - ใช้การสื่อสารสองทาง ตามหลักการสานเสวนา
๖. เข้าร่วมงานต่างๆ เช่น ประชามติ พิธีกร ฯลฯ โดยนำหลักการสานเสวนาไปประยุกต์ใช้
๗. ไม่พูดกระทบฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพูดอย่างจริงใจมีความซื่อสัตย์ ใช้ภาษาที่อ่อนน้อมและเหมาะสมกับเวลา
๘. ใช้ภาษา น้ำเสียง ใช้หลักการสานเสวนา รับฟังและยอมรับความคิดเห็น
๙. ส่งเสริมวัฒนธรรม จริยธรรม และคุณธรรม ให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน และสันติ
๑๐. มีจิตใจที่อยากเรียนรู้ชุมชน สังคม และสามารถเชื่อมโยงบริบทต่างๆ ทางสังคมได้
๑๑. ปรับปรุงตัวเองหากมีข้อผิดพลาดก็พร้อมจะขออภัย และหาข้อมูลใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา
๑๒. พูดด้วยสติและผ่านการกลั่นกรอง พูดในเรื่องที่ตนมีความรู้
๑๓. มีกฎหมายรองรับสิทธิ หน้าที่ ของนักจัดรายการ
๑๔. จัดรายการด้วยหัวใจ ไม่ใช่เพื่อแสวงหาชื่อเสียง
๑๕. ตระหนักในบทบาทและอิทธิพลของตนที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชน
๑๖. รับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ จัดรายการด้วยไหวพริบและอย่างมีจรรยาบรรณ
๑๗. ตั้งสติ รับฟังอย่างลึกซึ้ง และจะได้ไม่พูดผิดพลาด
๑๘. ตั้งประเด็นในการพูดคุย เพื่อกำหนดขอบเขตการพูดคุย
๑๙. หากมีการแสดงความคิดเห็นที่รุนแรง ให้ดึงเวลาให้ช้าลง ก่อนเปิดสายใหม่เข้ามา ไม่ปล่อยให้เกิดการตอบโต้ พยายามลดความไม่พอใจ
๒๐. พูดในสิ่งสร้างสรรค์ พูดความจริง พูดสิ่งที่ เป็นประโยชน์ เพื่อสร้างเสริมสันติสุข
๒๑. นักจัดรายการสามารถสื่อสารเรื่องที่หนักและยากให้น่าฟัง เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้แลกเปลี่ยน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการจัดการสถานการณ์ในปัจจุบัน
๒๒. ปฏิบัติตามหลักการสานเสวนา
๒๓. ประยุกต์แนวคิดสมานฉันท์กับหลักคำสอนอิสลาม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

น่าจะมีการเตรียมความพร้อมให้กับนักจัดรายการ ด้วยการเสริมสร้างความรู้เรื่องการจัดรายการภาคภาษามลายูและการสานเสวนา

อบรมการสานเสวนานักจัดรายการวิทยุ ภาษาไทยในสามจังหวัดภาคใต้

๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น.

ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

โดย: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีได้จัดให้มีการอบรมการสานเสวนาเพื่อสร้างความเข้าใจ รวมทั้งส่งเสริมการใช้กระบวนการสานเสวนาให้แก่ักจัดรายการวิทยุ ภาษาไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยได้รับเกียรติจากรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นประธานกล่าวเปิดงาน

วัตถุประสงค์ของการสานเสวนาในครั้งนี้เพื่อให้ักจัดรายการวิทยุซึ่งมีบทบาทในฐานะสื่อที่มีความสำคัญ ได้นำกระบวนการสานเสวนาไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน อันจะนำมาซึ่งความสมานฉันท์ ความสันติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิทยากรในการสานเสวนาในครั้งนี้ได้แก่ ผศ. ดร. ปรีชาต สุวรรณบุบผาได้บรรยายทบทวนกระบวนการสานเสวนา ว่าสังคมในปัจจุบันมีลักษณะเป็นสังคมพหุลักษณะ ที่มีความแตกต่างหลากหลาย วิธีการสานเสวนาจึงสามารถทำให้คนคุยกันได้อย่างมีความสุขบนความแตกต่าง การสานเสวนาเป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง โดย ฟังตัวเอง ฟังคนอื่น และฟังความเจ็บเพื่อให้เข้าใจตนเอง รวมทั้งทบทวนกฎ ๑๐ ข้อของการสานเสวนา คือ ๑) ซื่อสัตย์และจริงใจต่อกัน ๒) ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ๓) มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ๔) คุยในระดับเดียวกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการพูดคนละเรื่องเดียวกัน ๕) บอกจุดยืนชัดเจน ๖) ไม่ด่วนสรุปความเชื่อของคนอื่น ๗) ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ก็ให้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ โดยธรรมชาติ ๘) ต้องเชื่อใจ ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา ๙) เปิดโอกาสให้เราได้ใคร่ครวญพิจารณาถึงจุดยืนของเรา ๑๐) ทดลองข้ามวัฒนธรรม

เวทีสานเสวนาเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมและแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น.

ณ ป่าชุมชน (สมุนไพร) หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

โดย: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
เพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน มุลนิธิสาธารณสุข

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคม ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน มุลนิธิสาธารณสุข ได้จัดให้มีเวที สานเสวนาเพื่อฟื้นฟูความสมานฉันท์ของชุมชน “กระบวนการสานเสวนาการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาของชุมชน” ขึ้นเพื่อใช้กระบวนการสานเสวนาในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งของชุมชนอย่างสันติ

จุดมุ่งหมายของการจัดเวทีสานเสวนาในครั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างนิคมสร้างตนเอง อำเภอโคกโพธิ์ ที่ถมที่รुकล้ำเข้าไปในเขตป่าชุมชน และชาวบ้านผู้อาศัยประโยชน์จากป่าชุมชน

วิทยากรสานเสวนาคือ ผศ.ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา และคณะเดินทางลงพื้นที่จริงเพื่อเก็บข้อมูล ศึกษาปัญหา เงื่อนไข ปัจจัยต่างๆ จากนั้นเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมสานเสวนา ซึ่งประกอบด้วยผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาทั้งสองฝ่ายคือเจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเองอำเภอโคกโพธิ์ และชาวบ้านท่าเรือ นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การสานเสวนาเริ่มจากวิทยากรสานเสวนาคือ ผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสานเสวนาในครั้งนี้ คือ เพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชน การศึกษาเงื่อนไข พื้นฟูความสมานฉันท์ และส่งเสริมขยายความสมานฉันท์ในอนาคต จากนั้นบรรยายนำกฎกติกาของการสานเสวนา วิทยากรยังเน้นย้ำการ ฟังอย่างลึกซึ้ง อย่างเปิดกว้าง ใจกว้าง เอาใจเขามาใส่ใจเรา ทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ตามหลักเบื้องต้นที่ว่า อยากให้คนอื่นทำอะไรกับเรา เราก็ต้องทำอย่างนั้นกับเขาด้วย

ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ต่างชี้แจงเงื่อนไข ปัจจัยของแต่ละฝ่าย จนนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า ทางนิคมสร้างตนเองจะแจ้งข้อมูลแก่ชาวบ้านทุกครั้ง และเห็นพ้องที่จะรักษาป่าชุมชนไว้ โดยขอให้นำข้อเรียกร้องที่ชาวบ้านขอ เลื่อนเขตล่าคลองให้ห่างออกมาราว ๒ เมตรเพื่อให้เป็นที่ป่าชายเลนอนุบาลสัตว์น้ำเข้าที่ประชุมของนิคมสร้างตนเองก่อน

หลังจากเสร็จสิ้นการสานเสวนาทั้งชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเองต่างร่วมรับประทานอาหาร ซึ่งนำมาจากทรัพยากรธรรมชาติของป่าชุมชน กระบวนการสานเสวนาจึงเป็นการแก้ปัญหาโดยสันติวิธีอย่างแท้จริง

สรุปผลการอบรม

วัตถุประสงค์

๑. การมีส่วนร่วมของชุมชน
๒. ศึกษาเงื่อนไข พิธีกรรมความสมานฉันท์
๓. ส่งเสริม ขยายความสมานฉันท์ในอนาคต

นำกระบวนการเสวนาโดย ผศ. ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา

การสานเสวนา หมายถึง การที่มีคนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มีเหตุผลและเชื่อต่างกัน เชื่อว่าสิ่งที่ตนเองคิดดีที่สุด ถูกต้องที่สุด มาคุยกัน แล้วเราจะคุยกันอย่างไรที่จะไม่ให้ทะเลาะกัน ผิดใจกัน ยังเป็นมิตรที่ดีต่อกัน แม้จะมีจุดยืนต่างกัน แต่เราสามารถอยู่ด้วยกัน ดังนั้นเราต้องมาคุยกันด้วยเหตุด้วยผล คุยกันอย่างมิตร เพื่อความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตลอดไป

ความแตกต่างเป็นเรื่องปกติ แต่ถ้าเราเชื่อต่างกัน แล้วเราจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้อย่างไร ดังนั้นถ้าเรามีความคิดที่ต่างกัน เบื้องต้นเราต้องคิดก่อนว่า “ถ้าเราอยากให้คนอื่นทำอะไรกับเรา เราก็ต้องทำอย่างนั้นกับเขาด้วย”

หลักและกฎกติกาของการสานเสวนา

๑. เราต้องใจกว้าง เปิดใจรับฟัง ฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังอย่างตั้งใจ เพื่อเรียนรู้ เพราะแต่ละฝ่ายสามารถที่จะมีความคิดต่างกันได้
๒. เราต้องเจริญเติบโตด้านความคิด เพื่อที่จะได้เข้าอกเข้าใจกันมากขึ้น
๓. ลดความรู้สึก เหนือกว่า ต่ำกว่า หรือด้อยกว่า แต่เราเท่าเทียมกัน เสมอภาคกันและเคารพซึ่งกันและกัน
๔. ปรับสิ่งที่จะทำให้เกลียดกัน ไม่ว่าจะเป็นระดับนโยบาย หรือระดับของรัฐ
๕. จะไม่มีใครครอบงำการสานเสวนา
๖. เราต้องมีสติยอมรับความจริง ไม่มีทิฐิ
๗. เราต้องมีความไว้วางใจ เชื่อใจ ว่าเราไม่ใช่ศัตรูกันเราแค่มีความคิดที่ต่างกันเท่านั้นเอง

ประเด็นในการสานเสวนา

ชาวบ้าน ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ได้ขอพื้นที่จำนวน ๑๑ ไร่ จากนิคมสร้างตนเองอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี สำหรับเป็น “ป่าชุมชน” ของหมู่บ้าน ปัจจุบันนิคมสร้างตนเองฯ ได้มีการไถกลบที่ดินบริเวณใกล้เคียงและมีแนวโน้มว่าจะล้ำเข้าไปในเขตป่าชุมชนดังกล่าวด้วย ชาวบ้านในพื้นที่จึงเกิดความวิตกกังวล อีกทั้งทางนิคมสร้างตนเองฯ ก็ไม่เคยแจ้งชาวบ้านเลยว่า จะใช้พื้นที่ส่วนที่กำลังไถกลบนี้ทำอะไร

ใช้แค่วัน และต้องใช้ที่บริเวณป่าชุมชนของชาวบ้านด้วยหรือไม่ จึงเป็นเหตุให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างชุมชนกับนิคมสร้างตนเองอำเภอโคกโพธิ์

เหตุผลของชาวบ้าน

๑. ไม่อยากให้ทำลายป่า

- ป่าตรงนี้มีสมุนไพร มีผัก หากทำลายป่านี้ทุกอย่างก็จะหมดไป ได้ต้นปลูกไม้และสมุนไพรเพิ่มอีกหลายชนิด นอกจากหมู่ที่ ๔ แล้วยังมี หมู่ที่ ๒ , ๓ จากตำบลบาไกรระ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และพื้นที่ใกล้เคียงมาใช้ประโยชน์จากป่านี้ด้วย
- มีมะตูม พริกไทย ว่านชั้กมดลูก ผักหวานป่า กะพ้อ กระจูด ต้นไผ่ ชะมวง กำแพง ๗ ชั้น ย่านเอ็นม้า ย่านลิเภา กระจูด เห็ดเสม็ด และอีกมาก หากป่าตรงนี้ถูกทำลาย ชาวบ้าน ก็ต้องซื้อ บางอย่างหายากและราคาแพง
- ควรรักษาป่าไว้ให้ชุมชนของเราได้ใช้ประโยชน์ ให้ลูกหลานได้มาดู มารู้จัก
- นอกจากต้นไม้ สมุนไพรแล้ว ยังมีลิง ูง เหลือบ กระจอก อยากจะอนุรักษ์ป่าส่วนนี้ไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษา อีกทั้งชาวบ้านก็ได้ใช้สอย เล้าเบียดขาดไม้ไผ่ก่อนสองท่อน ก็มาตัดเอาในป่านี้ได้เพราะทุกคนเป็นเจ้าของ เราตัดแต่ที่จำเป็น แล้วเราก็กิน มีการปลูกป่าเพิ่มเติมด้วย
- ย้อนไปประมาณ ๓๐ ปีที่แล้ว อุดมสมบูรณ์มากมีจะเข้ด้วย ปัจจุบันก็ยังมีโพรงให้เห็นอยู่ สมควรจะอนุรักษ์ไว้เป็นป่าชายเลนด้วย เมื่อก่อนคลองกว้างเกือบ ๑๐๐ เมตร ทอดแห่แค่ห้าหก ครั้ง ก็ได้ปลาเกือบ ๒ บับ ป่านี้เป็นที่เดียวที่มีเห็ดเสม็ดมากที่สุด ชาวบ้านพอว่างจากตัดยางก็มาเก็บเห็ดเสม็ดไปขาย กิโลละ ๘๐ บาท เป็นรายได้เสริม
- ไม่เคยทำประชาพิจารณ์ ป่าหมดที่ทำมาหากินทั้งหมด คนในหมู่ที่ ๔ ไม่เคยรู้เรื่องที่เปิดให้จองที่ทำกินเลย และตอนนี้ก็ยังไม่รู้ว่าคนป่า เพื่อทำอะไร อยากได้คำตอบที่ชัดเจน

เหตุผลของนิคมสร้างตนเองอำเภอโคกโพธิ์

๑. ได้รับคำสั่งจากส่วนกลางให้สำรวจพื้นที่เพื่อจัดสรรที่ดินให้ผู้ลงทะเบียนคนจน

- สำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ไม่ได้เกี่ยวข้องได้มอบอำนาจให้ทางนิคมสร้างตนเองฯดูแล แต่มีข้อแนะนำพวกว่าก่อนอื่นควรจะสำรวจพื้นที่จริงๆว่าบริเวณที่ต้องการเก็บไว้เป็นป่าชุมชนจำนวนเท่าไร ตั้งเป็นคณะกรรมการ แล้วทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรยื่นความประสงค์ขอเป็นป่าชุมชนที่สำนักงานทรัพยากรฯ แต่ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ด้วย วิธีที่ดีที่สุดคือลองเข้าไปพบท่านนายอำเภอโคกโพธิ์ แล้วนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ โดยให้ทางนิคมสร้างตนเองฯได้รับทราบด้วย เพราะที่ผ่านมาทราบว่าทางชุมชนเองก็ยังไม่ได้คุยกันแบบเป็นเรื่องเป็นราว
- เนื่องจากส่วนกลางได้มีคำสั่งให้สำรวจพื้นที่นิคมที่ว่างเปล่าเพื่อที่จะสร้างที่อยู่อาศัยให้กับผู้ลงทะเบียนคนยากจนไว้ ซึ่งในเขตอำเภอโคกโพธิ์มีจำนวน ๔๐๐ คน แต่ยังไม่ได้ทำการคัดเลือกว่า

จะได้ใครจำนวนกี่คน จึงจำเป็นต้องส่งรายงาน อีกทั้งพื้นที่ทำการไถเปลี่ยนไปแล้วตอนนี้นั้นก็เป็นพื้นที่ว่างเปล่าจริงๆและในส่วนของพื้นที่ที่ชาวบ้านบอกว่าอยากเก็บไว้ให้เป็นป่าชุมชนนั้น ทางนิคมสร้างตนเองฯก็ยังไม่ได้ทำการไถเปลี่ยนและยังไม่ได้อยู่ในแผนที่จะทำด้วย ก็ยังเห็นความสำคัญอยู่ เพราะเราทุกคนก็รู้จักกันดี และก็ต้องพึ่งพาอาศัยกันอีกในภายหน้า

แนวทางในการแก้ไข

๑. นิคมสร้างตนเองฯแจ้งข้อมูลแก่ชาวบ้านทุกครั้งก่อนจะทำอะไร
๒. ชุมชนต้องการให้ทางนิคมสร้างตนเองฯรักษาป่าบริเวณนี้ไว้
๓. เลื่อนเขตบริเวณลำคลองให้ห่างจากคลองอย่างน้อย ๒ เมตร เพื่อเป็นป่าชายเลนอนุบาลสัตว์น้ำ ทั้งนี้ผู้แทนจากนิคมสร้างตนเองฯเห็นด้วยกับข้อตกลงเบื้องต้นทั้งหมดแต่ขอให้นำเรื่องไปหารือในที่ประชุมก่อนแล้วจึงจะแจ้งให้แก่ชาวบ้านทราบ

งานเสวนาชุมชนสัมพันธ์ “ความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้: ปัญหาและทางออก”

วันที่ ๒๘ - ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.

ณ โรงแรมซีเอส จังหวัดปัตตานี

โดย ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีได้จัดให้มีการเสวนาชุมชนสัมพันธ์ “ความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้: ปัญหาและทางออก” อันเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากการอบรมสถานเสวนาในสองครั้งก่อน คือ อบรมเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่กระบวนการเสวนาให้แก่ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักวิชาการ ในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ และ อบรมให้กับ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน และผู้นำนักศึกษา ในวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘ จากนั้นนำทั้งสองกลุ่มมาร่วมการเสวนาในครั้งนี้

โดยได้รับเกียรติจากรศ. ผดุงยศ ดวงมาลา รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นประธานกล่าวเปิดงาน และมี ผศ. ดร. ปรีชาต สุวรรณบุบผาเป็นวิทยากรเสวนา

วัตถุประสงค์ของการเสวนาในครั้งนี้ คือ ๑) ทดสอบกระบวนการเสวนา ๒) พุดถึงปัญหาของความขัดแย้งและความรุนแรง ๓) ทราบแนวทางการเสริมสร้าง การลดปัญหาขัดแย้งความรุนแรง

การเสวนาเริ่มจากกิจกรรมแนะนำตัวเพื่อสร้างความคุ้นเคย และให้ผู้เข้าร่วมเสวนาบอกความคาดหวังของการเข้าร่วมเสวนา จากนั้นผศ. ดร. ปรีชาต สุวรรณบุบผาวิทยากรเสวนาได้บรรยายทบทวนกระบวนการเสวนา ว่าสังคมทั่วไปมีความหลากหลาย ทุกคนก็คิดว่าสิ่งที่ตัวเองเป็น สิ่งที่ตัวเองเชื่อ เป็นสิ่งที่ดีที่สุด จึงทำให้สังคมเกิดปัญหา วิธีการเสวนาจึงสามารถทำให้คนคุยกันได้อย่างมีความสุขบนความแตกต่าง และการเสวนาเป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง โดย ฟังตัวเอง ฟังคนอื่น และฟังความเงียบเพื่อให้เข้าใจตนเอง จากนั้นฝึกการฟังและสะท้อนความคิดโดยผ่านเรื่องเล่าที่เล่าโดยวิทยากรกลุ่ม ต่อด้วยการให้ผู้เข้าร่วมเสวนาตอบคำถามเพื่อเชื่อมโยงไปสู่สาเหตุของปัญหาสถานการณ์ ความรุนแรง ที่เกิดขึ้น โดยผู้เข้าร่วมเสวนาบางส่วนรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบและไม่สามารถจับกุมผู้กระทำได้ ข่าวลือต่างๆ และการเสนอข่าวของสื่อที่บิดเบือน ส่วนการขาดข้อมูลที่เพียงพอ ขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และการมีความไม่ชอบธรรมเกิดขึ้น คือสาเหตุของการที่ทำให้สถานการณ์ความรุนแรงนั้นคงอยู่

ผู้เข้าร่วมเสวนาได้ระดมความคิดในการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความรุนแรง เริ่มจากการขาดข้อมูลที่เพียงพอ แก้ไขโดยการทำให้ข้อมูลชัดเจน แยกผู้ก่อการร้ายออกจากผู้บริสุทธิ์ การกำหนดนโยบายด้วยข้อเท็จจริง ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับอิสลามให้เข้าใจถ่องแท้ ควบคุมดูแลโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามหรือ ปอเนาะ ให้มีความชัดเจนเพื่อลดความหวาดระแวงเป็นต้น

ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมทำได้โดยเลือกเฉพาะกลุ่มที่ต้องการและมีความกล้าพอที่จะให้ข้อมูล มีการตั้งเครือข่ายชาวบ้าน รวมทั้งเอาชนะใจมวลชนด้วยการแสดงออกอย่างจริงจัง ฯลฯ

ในปัญหาเรื่องการขาดความชอบธรรม ผู้เข้าสาธนาเห็นว่ารัฐควรพึงเสียงประชาชนในพื้นที่ ให้มีการบริการเบื้องต้นที่เท่าเทียม ให้ใช้กฎหมายนำในการดำเนินการต่าง และควรควบคุมอารมณ์ อดทนต่อการวิพากษ์เพื่อตั้งมวลชน

สุดท้ายผู้เข้าร่วมสาธนาได้ช่วยกันระดมความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยต้องการให้สื่อเสนอข่าวอย่างมีจรรยาบรรณ การจัดให้มีค่ายเยาวชนภาคฤดูร้อนเพื่อดึงเยาวชนให้ห่างไกลจากปัญหาทั้งเรื่องความไม่รุนแรง และยาเสพติด รวมทั้งอยากให้สนใจเรื่องชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม ความแตกต่างเพื่อสร้างความเข้าใจ และลดช่องว่างในการสื่อสารเพื่อความสงบสุขต่อไป

สรุปผลการอบรม

ผศ. ผดุงยศ ดวงมาลา กล่าวเปิดงาน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์กำลังดำเนินการที่จะให้มีสถาบันสันติศึกษา ที่วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี โดยเน้นเรื่องสันติตามแนวทางพุทธ และจะวิเคราะห์เจาะลึกแนวคิดของท่านพุทธทาส กับการใช้หลักอิสลาม เพื่อนำไปสู่สันติวิธีในวิทยาเขตปัตตานีส่วน และยังคงขยายไปสู่วิทยาเขตหาดใหญ่

อาจารย์ปาริชาติ สุวรรณบุบผา

แนะนำวัตถุประสงค์ของการสาธนาในครั้งนี้ คือ ๑) ทดสอบกระบวนการสาธนา ๒) พุดถึงปัญหาของความขัดแย้งและความรุนแรง ๓) ทราบแนวทางการเสริมสร้าง การลดปัญหาขัดแย้งความรุนแรง จากนั้นทบทวนกระบวนการสาธนา ว่าสังคมทั่วไปมีความหลากหลาย และทุกคนก็คิดว่าสิ่งที่ตัวเองเป็น สิ่ง ที่ตัวเองเชื่อ เป็นสิ่งที่ดีที่สุด จึงทำให้สังคมเกิดปัญหา วิธีการสาธนาจึงสามารถทำให้คนคุยกันได้ด้วยความสุขบนความแตกต่าง

การสาธนาเป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง โดย ฟังตัวเอง ฟังคนอื่น และฟังความเงียบเพื่อให้เข้าใจตนเอง กฎของการสาธนาประกอบด้วย ๑) ชื่อสัตย์และจริงใจต่อกัน ๒) ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ๓) มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ๔) ถ้าคุยในระดับหลักการ ก็จะเอาหลักการมาคุยกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการพูดคนละเรื่องเดียวกัน ๕) บอกจุดยืนชัดเจน ๖) ไม่ด่วนสรุปความเชื่อของคนอื่น ๗) ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ก็ให้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ โดยธรรมชาติ ๘) ต้องเชื่อใจ ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา ๙) เปิดโอกาสให้เราได้ใคร่ครวญพิจารณาถึงจุดยืนของเรา ๑๐) ทดลองข้ามวัฒนธรรม

กิจกรรม “คิดอย่างไรกับสิ่งที่รับรู้”

จุดประสงค์ เพื่อลำดับความคิด ทำความเข้าใจกับความคิดของตนเอง

เงื่อนไข วิทยากรกลุ่มเล่าเรื่อง เมื่อเล่าจบแต่ละช่วงให้ผู้เข้าอบรมเขียนความรู้สึกของตนเองหลังจากได้ฟังลงในกระดาษที่แจกให้ ในภาษาที่ตัวเองถนัด

ข้อความที่ ๑ มีเด็กหนุ่มคนหนึ่ง เป็นคนน่ารัก เป็นที่รักของเพื่อน ๆ ของพ่อแม่ เด็กคนนี้เป็นคนมีน้ำใจ ฉลาด วันหนึ่งขณะที่เขาเดินทางเพื่อนำของเล่นไปบริจาคให้เด็กกำพร้า ก็ถูกเด็กคนหนึ่งซึ่งอายุ ๑๔ ปีขโมย

ข้อความที่ ๒ ที่เด็กชายอายุ ๑๔ ยิ่งก็เพราะว่าต้องการที่จะอวดเพื่อนในกลุ่ม ให้เห็นว่าตัวเองเป็นคนกล้าหาญ เพราะต้องการให้เป็นที่ยอมรับจากเพื่อน ๆ

ข้อความที่ ๓ แม่ของเด็กที่ถูกขโมย เศร้าโศกมาก เพราะรักลูก เด็กที่เป็นฆาตกรก็ถูกจับได้ แม่ของเด็กก็ไปร่วมฟังการพิจารณาคดีทุกครั้งโดยไม่พูดอะไรเลย จนถึงวันที่ศาลได้ตัดสินจำคุกเด็กคนนั้น แม่ของเด็กที่ถูกขโมยได้ไปพูดกับเด็กอายุ ๑๔ บอกว่า “ฉันจะฆ่าเธอ”

ข้อความที่ ๔ ต่อมา ผู้หญิงคนนี้ก็ไปเยี่ยมเด็กที่ถูกจำคุก ตลอดเวลา ๓ ปีที่เขาต้องได้รับโทษ แล้วก็พบว่าเด็กคนนั้นไม่มีญาติไปเยี่ยมเลย เต็มใจมากกับแก๊งค์ข้างถนน มีแต่ผู้หญิงคนหนึ่งที่ซึ่งเป็นแม่ของเด็กที่ตายไปเยี่ยม ชื่อของใช้ขนมไปฝาก

ข้อความที่ ๕ พ่อเด็กคนนี้ก็กลัวจะพ้นโทษ เธอก็รู้ว่าเขาจะไปทำมาหากินอะไร ไม่รู้ว่าจะประกอบอาชีพอะไร ก็เลยหางานให้ทำ แล้วชวนไปอยู่ที่บ้าน

ข้อความที่ ๖ แปดเดือนผ่านไป ขณะนี้เด็กหนุ่มอายุ ๑๗ ย่างเข้า ๑๘ หญิงที่เป็นแม่ก็คุยกับเด็กหนุ่ม ว่า “เธอจำได้ไหมที่ฉันบอกจะฆ่าเธอ” เด็กหนุ่มพยักหน้า “ฉันไม่ต้องการเห็นคนที่ฆ่าลูกฉันอยู่บนโลกนี้ ฉันต้องการให้เค้าตาย ด้วยเหตุนี้ฉันจึงเอาตัวเธอมาอยู่ที่บ้านฉัน” เธอยิ้มให้เด็กคนนั้น

ข้อความที่ ๗ “ตอนนี้ฆาตกรได้จากไปแล้ว เธอยังอยากจะอยู่ที่ต่อไปหรือไม่ หากเธอต้องการอยู่ ฉันจะขอรับเธอไว้เป็นลูก หากเธอไม่ว่าอะไร” ในที่สุดคุณแม่ก็มีลูกอีกครั้ง เด็กหนุ่มก็ได้แม่ที่เขาไม่เคยมีมาก่อนเลยในชีวิต

ผลของกิจกรรม ทบทวนความคิด และความรู้สึกหลังจากได้ฟังเรื่องเล่าจบ

ไต่ถามข้อความที่ ๑ บันทึกว่าเศร้า สลดใจ ชุมชนมีปัญหา อยากรู้ว่าทำไมถึงฆ่า

ไต่ถามข้อความที่ ๒ บันทึกว่าสภาพแวดล้อมไม่ดี เด็กขาดความยั้งคิด เด็กเสียเพราะผู้ใหญ่

ไต่ถามข้อความที่ ๓ บันทึกว่าแม่อาฆาตเค้น ของใครก็รัก และห่วงใย ควรควบคุมอารมณ์ อย่ายึดติดให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินการ

ไต่ถามข้อความที่ ๔ บันทึกว่า(ไปเยี่ยม)ชื่นชมน้ำใจแม่ เริ่มเข้าใจ เปิดใจกว้าง สงสัยว่าไปเยี่ยมทำไม แม่เปลี่ยนใจ เดาใจไม่ถูก

ไต่ถามข้อความที่ ๕ บันทึกว่า(พ้นโทษ -ชวนไปอยู่บ้าน) แม่สงสารเพราะเห็นว่าได้รับโทษแล้ว สงสัยว่าทำไมมาอยู่ด้วย

ไต่ถามข้อความที่ ๖ บันทึกว่าอาจถูกล้างแค้น ไม่ไว้วางใจแม่ แม่เตรียมการฆ่า

ไต่ถามข้อความที่ ๗ บันทึกว่าอโหสิ

ความรู้ที่ได้จากกิจกรรม

๑. การฟังอย่างลึกซึ้ง
๒. แต่ละคนมีความคิดต่างกันไปในแต่ละช่วงของเรื่อง
๓. การฟังข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ด่วนบิดรับ หรือด่วนสรุป ทำให้ได้ข้อเท็จจริงไม่ตรงความจริง
๔. ใคร่ครวญตามเนื้อเรื่อง ซึ้งใจ เพราะเรื่องมีโอกาสหักเห

สาเหตุ สถานการณ์ ปัญหา ความรุนแรงที่เราเผชิญ

คำถามเพื่อเชื่อมโยงเข้าไปสู่สาเหตุของปัญหา

คำถามที่ ๑ “หนักรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่อ....(สถานการณ์)”

- เมื่อเข้าไปใกล้ตำรวจ ทหารมาเกินไป
- อยู่กับอีกกลุ่มที่ถูกมองว่าเป็นสายลับ
- การเตือนของเพื่อน
- มีการสร้างกระแสความไม่ปลอดภัย
- พยานขาดการดูแล ถูกข่มขู่(เพราะขาดกำลังคน)
- เหตุระเบิด เจ้าหน้าที่ถูกยิง มีเหตุฆ่ากันแต่จับคนร้ายไม่ได้
- เวลาที่มีงานใหญ่ เช่น งานอาหารพื้นเมืองยะลา
- เกิดเหตุการณ์ต่างๆ เผาโรงเรียน เหตุความรุนแรงตามที่ชุมชน
- สืบลงข่าวให้คนเข้าใจผิดว่าทุกเรื่องเกี่ยวข้องกับความไม่สงบ
- ผลประโยชน์จากยาเสพติด
- รัฐบาลไม่สามารถแยกคนร้ายออกจากผู้บริสุทธิ์ได้
- รัฐบาลขาดความจริงใจในการแก้ปัญหา
- ไม่มีคนบอกเบาะแส
- สถานการณ์คลุมเครือ

คำถามที่ ๒ “ตัวเรามีส่วนในการทำให้สถานการณ์ความไม่ปลอดภัยนั้นคงอยู่หรือไม่ อย่างไร”

ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีผู้ตอบจำนวน ๕ คน

มีส่วนเกี่ยวข้อง มีผู้ตอบจำนวน ๔๕ คน

สรุปสาเหตุของสถานการณ์ความรุนแรง

๑. ขาดข้อมูลที่เพียงพอ

- แก้ปัญหาไม่ตรงจุด
- ขาดพยานหลักฐานที่จะดำเนินคดีได้
- ไม่ยอมรับพื้นฐานของปัญหา และหาแนวทางแก้ไข
- ไม่มีความรู้ในเรื่องที่เกิดขึ้นทั้งหมด
- ไม่พยายามสร้างความเข้าใจกับชุมชน

- ไม่ติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างจริงจัง
- ระวังมากเกินไป
- ชาวบ้านกลัวเจ้าหน้าที่รัฐ
- ขาดการติดตามคดี ไม่มีการสืบสวนสาเหตุ แยกสาเหตุคดี
- หนึ่งเหยเสีย
- ขาดหลักประกันด้านความปลอดภัยทำให้ชาวบ้านไม่กล้าให้ข้อมูล
- ขาดความเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชน
- สังคมส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลด้านเดียว
- สื่อควรเสนอข้อมูลที่ตรงจุด

๒. ขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

- รัฐควรเปิดกว้างเพื่อรับฟังความคิดเห็น
- ไม่มีส่วนร่วม ไม่กล้าพูด เนื่องจากกลัวเรื่องความปลอดภัย
- เจ้าหน้าที่ต้องทำตามหน้าที่ หรือคำสั่ง
- ไม่พยายามสร้างความเข้าใจกับชุมชน
- ระวังมากเกินไป
- หนึ่งเหยเสีย
- ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปราม
- ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

๓. มีความไม่ชอบธรรมเกิดขึ้น

- ไม่เชื่อตรงต่อหน้าที่
- ไม่ขยายผลติดตามคดี เช่นคดีคุณสมชาย
- ขาดโอกาสในการปฏิบัติตามหลักศาสนาเมื่อถูกคุมขัง
- การจัดการปัญหาแบบเหวี่ยงแห เช่น การอุ้ม
- ระวังมากเกินไป
- ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปราม
- ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

แนวทางในการจัดการกับปัญหา

๑. ปัญหาจากการขาดข้อมูล จัดการด้วย...

- ทำข้อมูลให้ชัดเจนด้วยการแยกแยะกลุ่มต่างๆให้ชัดเจน
- ผู้ปกครองควรแสวงหาข้อเท็จจริง และไม่พูดในสิ่งที่ไม่รู้
- กำหนดนโยบายด้วยข้อเท็จจริง

- ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับอิสลามอย่างถ่องแท้
- ควบคุมดูแลโรงเรียนสอนศาสนา(ปอเนาะ) ให้มีความชัดเจน เพื่อลดความหวาดระแวงด้านศาสนา
- ให้ข้อมูลที่กระจ่างกับสังคม
- ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง

๒. ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วม จัดการด้วย....

- เลือกละเฉพาะกลุ่มที่ต้องการและมีความกล้าที่จะให้ข้อมูล
- สร้างเครือข่ายชาวบ้านตามความสมัครใจ
- แสดงออกซึ่งความจริงใจเพื่อเอาชนะใจมวลชน

๓. ปัญหาจากการขาดความชอบธรรม จัดการด้วย....

- เมื่อเกิดเหตุการณ์ให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย
- จัดให้มีการบริการเบื้องต้นที่เท่าเทียม
- รัฐควรฟังเสียงของประชาชนจำนวนน้อยในพื้นที่
- ควบคุมอารมณ์ อดทนต่อการยั่วเย้าเพื่อตั้งมวลชน

ประเด็นคำถามจากผู้เข้าร่วมสถานเสวนา

- ทำอย่างไรชาวบ้านจึงจะเชื่อมั่น และหันมาให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่(ชาวบ้านอยากบอกแต่ขาดความมั่นใจ)
- จะใช้สื่อช่วยเสนอภาพสถานการณ์อย่างไรที่เป็นจริงได้อย่างไร
- เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ให้มีความต่อเนื่อง และความสมัครใจได้อย่างไร

กิจกรรมระดมความคิด “เราจะมีส่วนร่วมแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง”

ผลของกิจกรรม

- ไปเยี่ยมครอบครัวที่สูญเสีย
- จัดค่ายเยาวชนฤดูร้อนให้กับเยาวชนระดับรากหญ้า รวมทั้งผู้ติดยาเสพติด ให้เยาวชนเห็นคุณค่าของตนองด้วยการจัดสรรหน้าที่รับผิดชอบให้เหมาะกับแต่ละคน
- นักศึกษาพร้อมให้ความร่วมมือช่วยแก้ปัญหา
- จัดเวทีสาธารณะเพื่อสื่อสารกับสังคมให้เข้าใจสถานการณ์
- สื่อมวลชนควรนำเสนอข่าวอย่างมีจรรยาบรรณ และสัมภาษณ์แหล่งข่าวอย่างมีสมดุล
- เมื่อต้องสงสายนักศึกษา อยากขอให้แจ้งกับอาจารย์ผู้ดูแลรับผิดชอบ
- ไม่ละเลยเรื่องชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม ความแตกต่างทำให้สื่อสารกันไม่เข้าใจ
- มีการประชุมนิเทศข้าราชการ จัดพิมพ์เอกสาร และจัดการเรียนการสอนภาษา
- หากเจ้าหน้าที่ไม่สุภาพขอให้แจ้งไปยังต้นสังกัด

ความเข้าใจและการเตรียมตัวที่เหมาะสมเพื่อเข้าสู่การ “สานเสวนา” (Dialogue)

วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น.

ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

โดย ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้จัดให้มีการอบรมเรื่องความเข้าใจและการเตรียมตัวที่เหมาะสมเพื่อเข้าสู่การ “สานเสวนา” (Dialogue) ขึ้นในวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อให้ นักวิชาการ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ได้ทำความรู้จัก และเรียนรู้กระบวนการสานเสวนา เพื่อให้สามารถนำไป ถ่ายทอด ตลอดจนใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผศ. วรวิทย์ บารู รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษาและชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ให้เกียรติเป็นประธานกล่าวเปิดงาน จากนั้น รศ. ดร. โคทม อารียา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล เล่าถึงความเป็นมาของศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี ว่าเกิดจากการริเริ่มของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์พรชัย มาตังคสมบัติ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล ในการนำความรู้ด้านต่างๆ อาทิ ด้านสังคม รัฐศาสตร์ มารับใช้สังคม โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีผศ. ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา เป็นวิทยากร

จุดมุ่งหมายของการอบรมในครั้งนี้ เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องกระบวนการสานเสวนา หรือ Dialogue ให้แก่ เจ้าหน้าที่ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ตลอดจนนักวิชาการ ที่ทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ได้นำความรู้ความเข้าใจไปเผยแพร่ และประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในชุมชน

ทั้งนี้ประธานได้ให้ความเห็นว่าข้าราชการควรเป็นผู้ทำความรู้จักกับทฤษฎีก่อนที่จะนำไปเผยแพร่ในภาคปฏิบัติกับชาวบ้านและชุมชน และเชื่อว่าการสานเสวนาจะเป็นหนึ่งในวิธีการลดปัญหาความรุนแรง และนำความสันติสุขกลับคืนมา

การอบรมเริ่มจากกิจกรรมแนะนำตัวเพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้สร้างความคุ้นเคยสนิทสนม จากนั้น ผศ.ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา วิทยากรได้บรรยายกระบวนการสานเสวนา ว่าเป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง เริ่มจากฟังตัวเพื่อหาความหมาย แล้วฟังคนอื่นเพื่อให้โอกาสคนที่คิดต่างกัน เชื่อมต่างกันได้เปิดออกมาสื่อความหมาย จากนั้น ฟังความเงียบ เพื่อฟังผลของการฟัง ที่เกิดกับตนเองและผู้อื่น เพื่อหาความหมาย ว่าคนอื่นเขาต้องการสื่อสารอะไร พร้อมกับฟังตนเองว่าตนเองต้องการอะไร ต้องการบอกให้คนอื่นรู้ได้อย่างไร

ผู้เข้าอบรมได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ พร้อมทั้งปัญหา ข้อจำกัด เงื่อนไข ปัจจัยต่างๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะอันจะนำไปสู่การลดความขัดแย้ง และเพิ่มความเข้าใจต่อไป

สรุปผลการอบรม

กล่าวเปิดงานโดย ผศ. วรวิทย์ บารู รองอธิการบดี

ผู้ซึ่งทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการควรได้มารู้ทฤษฎีก่อน ก่อนจะไปที่ประชาชน วันนี้เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของผู้ที่ทำงานในพื้นที่ เพื่อที่จะได้หาทางการแก้ไขร่วมกัน มีเป้าหมายสุดท้ายก็คือความสันติสุขของผืนแผ่นดิน

อาจารย์โคทม อารียา

สถาบันวิชาการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ตอนนี่สังคมกำลังประสบกับปัญหาความรุนแรง มหาวิทยาลัยไม่มีความสามารถในเรื่องของการดูแลความปลอดภัยหรือรักษาความสงบ แต่มหาวิทยาลัยมีความรู้บางด้าน เช่นทางด้านสังคม ทางด้านรัฐศาสตร์ หรืออื่นๆ จึงใช้เรื่องของความรู้มาปฏิบัติ

ผศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุปผา

ปัจจุบันโลกมีความแตกต่างหลากหลาย แล้วความแตกต่างหลากหลายนำไปสู่ความที่ไม่เหมือน คนไม่สามารถหลีกเลี่ยงความแตกต่างหลากหลายได้ จึงต้องคิดว่าทำอย่างไรที่จะอยู่ท่ามกลางความแตกต่างนั้นอย่างสงบสุข กระบวนการสานเสวนาก็เป็นหนึ่งในทางเลือก

สานเสวนา มาจากภาษาอังกฤษว่า Dialogue รศ. ดร. โคทม อารียา นพ. ประเวศ วะสี และสถาบันพระปกเกล้า ให้ความหมายว่า “การสานเสวนา” คือ การพูดคุยและร่วมมือกันด้วย

ทฤษฎีสานเสวนาของเดวิด โธมส์ คือการปล่อยให้เกิดการสั่นไหวของความคิด ที่เกิดจากการฟังอย่างลึกซึ้ง เรามีความคิดเป็นของตัวเอง เพราะฉะนั้นเวลาที่เราคิดจะมีความหมายที่คนอื่นอาจไม่เข้าใจ เราจึงต้องหาโอกาสให้คนที่คิดต่างกัน เชื่อต่างกันมาสื่อความหมาย โดยไม่มีกำแพงกันความหมายของอีกคนหนึ่งที่เปิดออกมาพยายามสื่อให้เราฟัง เรียกว่า การฟังอย่างลึกซึ้ง คือ ฟังตัวเพื่อหาความหมาย เสร็จแล้วเราฟังคนอื่น จากนั้นก็ฟังความเจ็บหรือฟังผลของการฟัง

ทฤษฎีสานเสวนาของ ลีโอนาร์ด สวิตเลอร์ คือ การที่คนสองคนหรือสองกลุ่มที่เชื่อต่างกัน แล้วมาร่วมสานเสวนากัน สันทนากันเพื่อ

หนึ่ง เพื่อเรียนรู้ เรียนรู้ว่าเรามีนิสัยอย่างไร มีความเชื่ออะไร อย่างไร วัฒนธรรมทางศาสนาของเขาเป็นอย่างไร การเรียนรู้เริ่มต้นจากการยอมรับว่าเรามีความแตกต่างกัน

สอง เจริญเติบโต เจริญเติบโตทางความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ หมายความว่าตัวเราไม่เคยอยู่ในสถานการณ์อย่างนี้ เราจะไม่มีทางรู้ว่าทำไมเขาตัดสินใจอย่างนั้น แต่ถ้าได้ฟังเขา ให้เขาได้พูด แล้วเราไปร่วมในสถานการณ์อย่างนี้ เราจะเข้าใจเขามากขึ้น

สาม จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ถ้าเราจริงใจซึ่งกันและกัน เรามาฟังว่าที่คิดอย่างนี้ ทำอย่างนี้เพราะเขามีเงื่อนไขใดบีบบังคับให้เขาทำแบบนี้ เสร็จแล้วถ้าเราฟัง เราจะเข้าใจมากขึ้นแล้วอคติที่เรามีอยู่แล้ว เราตัดสินใจเขาแบบนี้จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในใจเราได้ มันอาจจะเปลี่ยนแปลงจากเล็กๆน้อยๆไปจนถึงเปลี่ยนแปลงมาก จนเห็นใจเขาหรือพัฒนาจนเป็นพวกเดียวกับเขา

ระดับของการทำसानเสวนา

๑. ระดับทฤษฎี คือระดับคำสอน เช่น จุดหมายสูงสุดของอิสลาม คือการได้อยู่กับพระเจ้า ศาสนาพุทธเชื่อในนิพพาน
๒. ระดับประสบการณ์ เช่น ชาวบ้านไปทำบุญปล่อยปลา ชาวมุสลิมไปละหมาดเสร็จแล้วเขารู้สึกอย่างไร
๓. ระดับชีวิต จะมีปัญหาเป็นตัวตั้ง เช่น เราอยู่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีคนตายทุกวัน เรากำลังอยู่ในวิกฤติเดียวกัน อยู่ภายใต้ปัญหาเดียวกัน เราจะใช้การสานเสวนา เพื่อหาทางลดความรุนแรงโดยเอาปัญหาเป็นตัวตั้ง

กฎของการสานเสวนา

- ข้อที่ ๑. เปิดใจฟังสิ่งที่ต่างจากเราได้ เริ่มต้นจากความคิดว่า สิ่งที่เราคิด สิ่งที่เราเป็นนั้นดีที่สุดในแต่ละเปิดใจเพื่อเรียนรู้ความแตกต่าง เพื่อเติบโตไปด้วยกัน
- ข้อที่ ๒. หลีกเลี่ยงการครอบงำซึ่งมีอีกฝ่ายใหญ่ อีกฝ่ายหนึ่งด้อยกว่า ต้องละลายความคิดนั้นแล้วคิดว่า เขาก็เป็นคนเหมือนเรา มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน เท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันก็ต้องลดปมด้อยของตัวเองด้วย เพื่อบอกตัวเองว่า ตัวเราไม่มีปมด้อย เป็นคนกลุ่มน้อย เป็นผู้อ่อนด้อยในทางสังคม เราจะเคารพซึ่งกันและกัน จะก้าวพ้นความแตกต่างทุกรูปแบบ
- ข้อที่ ๓. ผู้ที่เข้าร่วมสานเสวนา ต้องตั้งใจเข้าทำการสานเสวนา หลีกเลี่ยงการยอมรับอย่างไม่จริงจัง
- ข้อที่ ๔. พุดในระดับเดียวกัน บางครั้งเรามีปัญหาเพราะว่าเราพูดกันคนละระดับ
- ข้อที่ ๕. บอกจุดยืนของตัวเองเพื่อที่จะเรียนรู้และเข้าใจจุดยืนของผู้อื่น
- ข้อที่ ๖. ไม่ด่วนสรุปความเชื่อและจุดยืนของผู้อื่น หลีกเลี่ยงอคติ คือตัดสินก่อนที่จะได้ยินเขาพูดทั้งหมด
- ข้อที่ ๗. ทำด้วยความเสมอภาค การเปลี่ยนแปลงต้องเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ จากความเสมอภาคความสมัครใจ
- ข้อที่ ๘. ต้องมีความไวเนื้อเชื่อใจ ถ้าเราทำการสานเสวนาเพื่อสร้างความลับอีกฝ่าย เพื่อจุดประสงค์บางอย่าง อย่างนี้เป็นอันตรายอย่างยิ่ง และจะไม่ได้ได้รับความร่วมมืออีกเลย
- ข้อที่ ๙. กล้าพอที่จะวิจารณ์ความคิด ความเชื่อของตนเอง / กลุ่มตนเอง
- ข้อที่ ๑๐. ลองก้าวข้ามวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าอบรม

- ต้องเลือกข้อมูลก่อนจะนำไปใช้
- แนวคิดในเรื่องของการเข้าใจผู้อื่น เข้าใจหลักการของผู้อื่น เข้าใจแนวความคิดของผู้อื่นเป็นแนวความคิดที่ดีแต่จะรอบจำกัดอยู่ที่อาจจะทำได้เฉพาะผู้ที่มีความสนใจในเรื่องนั้นโดยตรง แต่ในระดับประชาชนนั้นทำได้จำกัด

- ในแง่ของประชาชน ความคิดความเชื่อส่วนหนึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เขามีผู้นำของเขาอยู่ ไม่ใช่ทำให้ไม่ได้แต่จะต้องใช้เวลา
- ความแตกต่างแต่ไม่แตกแยก ความหลากหลายคือความสวยงาม ความคิดเห็นที่แตกต่างคือความเมตตาและความโปรดยุติพลังของศาสนาในทุกวันนี้กำลังอ่อน ถ้าทุกคนหันกลับมาสู่ศาสนาของตนเองยึดเป็นแนวปฏิบัติ โลกจะกลับสันติ
- เกิดลัทธิใหม่ คือ โลกาภิวัตน์(ในเชิงลบ) ลัทธิใหม่เข้ามาทำลายจริยธรรม วัฒนธรรม พลังศาสนาที่อ่อนอยู่แล้วสู้ได้ยากมาก
- พลังศาสนาพุทธตอนนี้อ่อน เพราะเรามองไม่เห็นคุณค่าเรามองค่าวัตถุ เราคิดในเรื่องวัตถุได้ก็จะถูกหล่อหลอมด้วยวัตถุ ลัทธิใหม่ตรงนี้จะกลับมากลับมาทำลาย โดยที่เรามองไม่เห็น เรามองเห็นแต่ศัตรูตัวอื่นแต่ศัตรูตัวนี้เรามองไม่เห็น
- ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นไปได้ไหมที่จะใช้การธรรมาตรา
- การปรับสันติภาพถือว่าเป็นธรรมาตราหรือไม่
- สะพานมิตรภาพก่อนเพื่อนำไปสู่การสานเสวนา
 - หนึ่ง ชั้นรู้จัก ปัญหาคือเรารู้จักกันไม่จริงพอ ทำให้มีความระแวงต่อกัน
 - สอง เราเข้าใจกัน เป็นเนื้อเดียวกัน
 - สาม การเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน
- ตำรวจไม่ได้ทำรุนแรง
- สนับสนุนในกฎข้อที่ ๕ ในการตรวจค้นบ้านผู้ต้องสงสัยควรแนะนำตัวเองว่าเป็นใครมาจากไหนมาทำอะไร
- หัวใจของการสานเสวนาคือกฎข้อที่ ๑ การเปิดใจกว้าง ถ้าไม่เปิดใจกว้างจะทำการสานเสวนาไม่ได้
- นอกจากกฎข้อที่ ๒ แล้วต้องเพิ่มกฎข้อที่ ๔ พูดคนในระดับเดียวกัน หลักของการนำเสนอ ส่งสัมฤทธิ์ผลของการเสวนา
- ถ้าในระดับชาวบ้าน ใช้คำว่าสานเสวนาจะดูยากไปเรียกว่าเวทีชาวบ้านได้หรือไม่
- ข้อที่ ๑๐ ถ้าเราทำได้จะดีที่สุด แต่ถ้าทำเพื่อความกลมกลืนมันจะเป็นอันตราย
- กฎ ๑๐ ข้อของการสานเสวนานี้ยากและดูเป็นอุดมคติเกินไป
- ควรปรับความหมายของการสานเสวนาให้ง่ายขึ้นเพื่อสื่อถึงชาวบ้าน เช่น การบริหารความขัดแย้งในการแก้ปัญหาต่างๆ เอาความรู้ให้
- มุสลิม เรียกชื่อว่า สมาชอรอ (การประชุม)
- เสนอในเรื่องภาษา เคยลงไปทำงานให้ชาวบ้าน ในการทำงานวัฒนธรรมเดิมในบ้านเรา อาจจะเข้าใจผิด เช่น กรณีการมีส่วนร่วม มีการเสวนากันบ่อยๆ มันเรื่องของฉันมันเกี่ยวอะไรด้วย เรื่องของข้อแก้คุณภาพใหม่ สร้างวัฒนธรรมใหม่ในมิติสังคม ว่าเราใจกว้าง จุดอ่อนของเราก็มี ไม่ใช่จะต้องไปฟังมากนัก สิ่งที่เราเองต้องมีมิติ

ความเข้าใจและการเตรียมตัวที่เหมาะสมเพื่อเข้าสู่การ “สานเสวนา”

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๓๐ น.

ณ ห้องปาฏิวนี โรงแรมซีเอส จังหวัดปัตตานี

โดย: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ขึ้นในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ห้องปาฏิวนี โรงแรมซีเอส จังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นการมุ่งเผยแพร่ เสริมสร้างความเข้าใจกระบวนการสานเสวนา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง

วัตถุประสงค์ของการสานเสวนาในครั้งนี้ คือการเรียนรู้กระบวนการสานเสวนา โดยมี ผศ.ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผาจากศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นวิทยากรสานเสวนา

การสานเสวนาเริ่มจากกิจกรรมแนะนำตัวเพื่อสร้างความคุ้นเคย ผศ. ดร. ปารีชาติ สุวรรณบุบผา วิทยากรได้บรรยายกระบวนการสานเสวนา ว่าเป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง เริ่มจากฟังตัวเพื่อหาความหมาย แล้วฟังคนอื่นเพื่อให้โอกาสคนที่คิดต่างกัน เชื่อต่างกันได้เปิดออกมามีความหมาย จากนั้นฟังความเจ็บ เพื่อฟังผลของการฟัง ที่เกิดกับตนเองและผู้อื่น เพื่อหาความหมาย ว่าคนอื่นเขาต้องการสื่อสารอะไร พร้อมกับฟังตนเองว่าตนเองต้องการอะไร ต้องการบอกให้คนอื่นรู้ได้อย่างไร

จากนั้นผู้เข้าร่วมอบรมแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความสามัคคี ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และค้นหาศักยภาพของตนเองด้วยการระดมความคิดวางแผนงาน ในการทำสานเสวนา

ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ พร้อมทั้งปัญหา ข้อจำกัด เจ็บใจปัจจัยต่างๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะอันจะนำไปสู่การลดความขัดแย้ง และเพิ่มความเข้าใจต่อไป